

19 Et invocavit Dominum omnipotentem, in oppugnando hoste circumstantes undique in oblatione agni inviolari.

20 Et insonuit de caelo Dominus, & in sonitu magno auditam fecit vocem suam,

21 Et contrivit principes Tyrionum, & omnes duces Philisthim:

22 Et ante tempus finis vite sue & seculi, testimonium præbuit in conspectu Domini, & Christi: pecunias & usque ad calceamenta ab omni carne non accepit, & non accusavit illum homo.

23 Et post hoc dormivit, & notum fecit regi, & ostendit illi finem vite sue, & exaltavit vocem suam de terra in prophetia delere impietatem gentis.

C A P V T XLVII.

Laudes Nathan, Davidis, & Salomonis.

2. Reg. 12.19. **P**ost hæc surrexit Nathan propheta in diebus David.

2 Et quasi adeps separatus à carne, sic David à filiis Israël.

3. Regum 17.34. **†** Cum leonibus lussit quasi cum agnis: & in urfis similiter fecit sicut in agnis ovium, in juventute sua.

† 1. Regum 17.49. **†** Numquid non occidit gigantem, & abstulit opprobrium de gente?

5 In tollendo manum, saxo fundæ deiecit exultationem Goliath:

6 Nam invocavit Dominum omnipotentem, & dedit in dextera ejus tollere hominem fortem in bello, & exaltare cornu gentis sue.

7. Regum 18.7. **†** Sic in decem millibus glorificavit eum, & laudavit eum in benedictionibus Domini, in offerendo illi coronam gloriæ.

8 Contrivit enim inimicos undique, & extirpavit Philisthim contrarios usque in hodiernum diem: contrivit cornu ipsorum usque in æternum.

9 In omni opete dedit confessionem Sancto, & exrelo in verbo gloriæ.

10 De omni corde suo laudavit Dominum, & dilexit Deum, qui fecit illum: & dedit illi contra inimicos potentiam:

11 Et stare fecit cantores contra altare, & in sono eorum dulces fecit modos.

12 Et dedit in celebrationibus decus, & ornavit tempora usque ad consummationem vite, ut laudarent nomen sanctum Domini, & amplificarent mane Dei sanctitatem.

13. Regum 12.13. **†** Dominus purgavit peccata ipsius, & exaltavit in æternum cornu ejus: & dedit illi testamentum regni, & sedem gloriæ in Israël.

14 Post ipsum surrexit filius sensatus & propter illum deiecit omnem potentiam inimicorum.

1. Regum 3.1. **†** Salomon imperavit in diebus pacis, cui subiecit Deus omnes hostes ut conderet domum in nomine suo, & pararet sanctitatem in sempiternum: quemadmodum eruditus es in juventute tua.

† 3. Regum 6.31. **†** Et impletus es, quasi flumen, sapientia, & terram retexit anima tua.

17 Et replesti in comparationibus ænigmatum: ad insulas longe divulgatum est nomen tuum, & dilectus es in pace tua.

18 In cantilenis, & proverbiiis, & com-

parationibus, & interpretationibus, mirata sunt terra.

19 Et in nomine Domini Dei, cui est cognomen, Deus Israël.

20. Regum 10.17. **†** Collegisti quasi aurichalcum aurum: & ut plumbum complesti argentum,

21 Et inclinasti femora tua mulieribus: potestatem habuisti in corpore tuo,

22 Dedisti maculam in gloria tua, & profanasti semen tuum inducere iracundiam ad liberos tuos & incitari stultitiam tuam.

23. Regum 11.16. **†** Vi faceres imperium bipartitum, & ex Ephraim imperare imperium durum.

24 Deus autem non derelinquet misericordiam suam, & non corrumpet nec delebit opera sua, neque perdet à stirpe nepotes electi tui: & semen ejus, qui diligit Dominum, non corrumpet.

25 Dedit autem reliquum Jacob, & David de ipsa stirpe.

26 Et finem habuit Salomon cum patribus suis.

26 Et dereliquit post se de semine suo: gentis stultitiam.

28 Et imminutum à prudentia, Roboam, qui avertit gentem consilio suo:

29. Regum 11.28. **†** Et Ieroboam filium Nabat, qui peccare fecit Israël, & dedit viam peccandi Ephraim, & plurima redundaverunt peccata ipsorum.

30 Valde averterunt illos à terra sua.

31 Et quæsit omnes nequitias, usque dum perveniret ad illos defensio, & ab omnibus peccatis liberavit eos.

C A P V T XLVIII.

Laudes Elia, Elisai, Ezechia, & Isaie, quorum oratione Deus liberavit Israël ab exercitu Sennacherib.

3. Regum 17.1. **E**t surrexit Elias propheta quasi ignis, & verbum ipsius quasi facula ardebat.

2 Qui induxit in illos famem, & irritantes illum invidia sua pauci facti sunt: non enim poterant sustinere præcepta Domini.

3. Regum 17.1. **†** Verbo Domini continuit cælum, & deiecit de caelo ignem ter.

4. Regum 1.10. **†** Sic amplificatus est Elias in mirabilibus suis. Et quis potest similiter sic gloriari tibi?

5. Regum 17.22. **†** Qui sustulisti mortuum ab inferis de sorte mortis in verbo Domini Dei.

6 Qui deiecisti reges ad perniciem, & confregisti facile potentiam ipsorum, & gloriosos de lecto suo.

7 Qui audis in Sina iudicium, & in Horeb iudicia defensionis.

8 Qui ungis reges ad poenitentiam, & prophetas facis successores post te.

9. Regum 2.11. **†** Qui receptus es in turbine ignis, in cyru equorum igneorum.

10. Regum 4.6. **†** Qui scriptus es in iudiciis temporum lenire iracundiam Domini, & conciliare cor patris ad filium, & restituere tribus Jacob.

11 Beati sunt qui te viderunt, & in amicitia tua de orati sunt.

12 Nam nos vita vivimus tantum, post mortem autem non erit tale nomen nostrum.

13. Regum 2.11. **†** Elias quidem in turbine reclusus est, & in Eliseo completus est spiritus ejus: in

In diebus suis non pertimuit principem, & potentia nemo vicit illum.

14 Nec superavit illum verbum aliquod, & mortuum prophetavit corpus ejus.

15 In vita sua fecit monstra, & in morte mirabilia operatus est.

16 In omnibus istis non poenituit populus & non recesserunt à peccatis suis, usque dum ejeti sunt de terra sua, & dispersi sunt in omnem terram.

17 Et relicta est gens perpauca, & princeps in domo David.

18 Quidam ipsorum fecerunt quod placeret Deo: alij autem multa commiserunt peccata.

19 Ezechias munivit civitatem suam, & induxit in medium ipsius aquam, & fodit fero rupem, & edificavit ad aquam puteum.

20 In diebus ipsius ascendit Sennacherib, & misit Rabfacen, & sustulit manum suam contra illos, & extulit manum suam in Sion, & superbus factus est potentia sua.

21 Tunc mota sunt corda, & manus ipsorum: & doluerunt quasi parturientes mulieres.

22 Et invocaverunt Dominum misericordem, & expandentes manus suas, extulerunt ad cælum: & sanctus Dominus Deus audiit cito vocem ipsorum.

23 Non est commemoratus peccatorum illorum, neque dedit illos inimicis suis, sed purgavit eos in manu Isaie sancti prophete.

24 Dejecit castra assyriorum, & contrivit illos Angelus Domini.

25 Nam fecit Ezechias quod placuit Deo, & fortiter ivit in via David patris sui, quam mandavit illi Isaías propheta magnus & fidelis in conspectu Dei.

26 In diebus ipsius retro rediit Sol, & addidit regi vitam.

27 Spiritu magno vidit ultima, & consolatus est lugentes in Sion. Usque in sempiternum.

28 Ostendit futura, & abscondita antiquam evenirent,

CAPUT XLIX.

De Iosia, & quod omnes reges Iuda, prater David, Ezechiam, & Iosiam, fuerunt peccatores: de Jeremia, Ezechiele, & Zorobabel, Iesu filio Iosedec, Nehemia, Enoch, Ioseph, Seth, & Sem.

1 Memoria Iosie in compositionem Modoris facta opus pigmentarii.

2 In omni ore quasi mel indulcabitur ejus memoria, & ut musica in convivio vini.

3 Ipse est directus divinitus in poenitentiam gentis, & tulit abominationes impietatis.

4 Et gubernavit ad Dominum cor ipsius, & in diebus peccatorum corroboravit pietatem.

5 Prater David, & Ezechiam, & Iosiam, omnes peccatum commiserunt:

6 Nam reliquerunt legem Altissimi reges Iuda, & contempserunt timorem Dei.

7 Dederunt enim regum suum aliis, & gloriam suam alienigenæ genti.

8 Incenderunt electam sanctitatis civitatem, & desertas fecerunt vias ipsius in manu Jeremie.

9 Nam male tractaverunt illum, qui à ventre matris consecratus est propheta, evertere, & eruere, & perdere, & iterum edificare, & renovare.

10 Ezechiel qui vidit conspectum gloriæ, quam ostendit illi in curru Cherubim.

11 Nam commemoratus est inimicorum in imbre, benefacere illis qui ostenderunt rectas vias.

12 Et duodecim prophetarum ossa pullulent de loco suo: nam corroboraverunt Iacob, & redemerunt se in fide virtutis.

13 Quomodo amplificemus Zorobabel? nam & ipse quasi signum in dextera manu:

14 Sic & Iesum filium Iosedec? qui in diebus suis edificaverunt domum, & exaltaverunt templum sanctum Domino, paratum in gloriam sempiternam.

15 Et Nehemias in memoriam multi temporis, qui erexit nobis muros everfos, & stare fecit portas & seras, qui erexit domos nostras.

16 Nemo natus est in terra qualis Henoch: nam & ipse receptus est à terra.

17 Neque ut Ioseph: qui natus est homo princeps fratrum, firmamentum gentis, rector fratrum, stabilimentum populi:

18 Et ossa ipsius visitata sunt, & post mortem prophetaverunt.

19 Seth & Sem apud homines gloriam adepti sunt: & super omnem animam in origine Adam.

CAPUT L.

Simonis pontificis filii Onie praconia narrantur celeberrima: dua gentes odio habita, & tertia stultitia: de Iesu filio Sirach hujus libri auctore.

1 Simon Onie filius, sacerdos magnus, qui in vita sua suffulsi domum, & in diebus suis corroboravit templum.

2 Templi etiam altitudo ab ipso fundata est, duplex edificatio & excelsi parietes templi.

3 In diebus ipsius emanaverunt putei aquarum, & quasi mare adimpleti sunt supra modum.

4 Qui curavit gentem suam, & liberavit eam à perditione.

5 Qui prævaluit amplificare civitatem, qui adeptus est gloriam in conversatione gentis: & ingressum domus & atrii amplificavit.

6 Quasi stella matutina in medio nebulæ, & quasi luna plena in diebus suis lucet.

7 Et quasi sol refulgens, sic ille effulsi in templo Dei.

8 Quasi arcus refulgens inter nebulas gloriæ, & quasi flos rosarum in diebus vernis, & quasi lilia quæ sunt in transitu aquæ, & quasi thus redolens in diebus æstatis.

9 Quasi ignis effulgens, & thus ardens in igne.

10 Quasi vas auri solidum, ornatum omni lapide pretioso.

11 Quasi oliva pullulans, & cypressus in altitudinem se extollens, in accipiendo ipsum stolam gloriæ, & vestiri eum in consummationem virtutis.

12 In ascensu altaris sancti, gloriam dedisti sanctitatis amictum.

† 4.
Reg.
13. 21.

† 4.
Reg.
28. 13.

† 4.
Regum

19. 35

Tob. 1.

21.

Isaia.

37. 36.

1. Mac.

7. 41.

2. Mac.

8. 19.

† 4.

Reg.

20. 11.

Isaia.

38. 8.

4. Reg.

22. 1.

† Eze.
1. 4.

† 1.
Esdr.

3. 2.

Agg. 1.

1.

Zach.

3. 1.

† Gen.

41. 40.

42. 3.

45. 5.

50. 20.

† Gen.

4. 25.

5. 31.

1. Ma.

chab.

12. 7.

2. Ma.

chab. 30.

6. 4.

13 In accipiendo autem partes de manu sacerdotum, & ipse stans iuxta aram. Et circa illum corona fratrum: quasi plantatio cedri in monte Libano.

14 Sic circa illum steterunt quasi rami palmarum, & omnes filii Aaron in gloria sua.

15 Oblatio autem Domini in manibus ipsorum coram omni synagoga Israël: & consummatione fungens in ara, amplificare oblationem excelso regis.

16 Porrexit manum suam in libatione, & libavit de sanguine uvæ.

17 Effudit in fundamento altaris odorem divinum excelso principi.

18 Tunc exclamaverunt filii Aaron, in tubis productilibus sonuerunt, & auditam fecerunt vocem magnam in memoriam coram Deo.

19 Tunc omnis populus simul properaverunt, & ceciderunt in faciem super terram adorare Dominum Deum suum, & dare preces omnipotenti Deo excelso.

20 Et amplificaverunt psallentes in vocibus suis, & in magna domo auctus est sonus suavitatis plenus.

21 Et rogavit populus Dominum excelsum in prece, usque dum perfectus est honor Domini, & munus suum perfecerunt.

22 Tunc descendens, manus suas extulit in omnem congregationem filiorum Israël dare gloriam Deo à labiis suis, & in nomine ipsius gloriari:

23 Et iteravit orationem suam, volens ostendere virtutem Dei.

24 Et nunc orate Deum omnium, qui magna fecit in omni terra, qui auxit dies nostros à ventre matris nostræ, & fecit nobiscum secundum suam misericordiam:

25 Det nobis jucunditatem cordis, & fieri pacem in diebus nostris in Israël per dies sempiternos:

26 Credere Israël nobiscum esse Dei misericordiam, ut liberet nos in diebus suis.

27 Duas gentes odi animam meam: tertia autem non est gens, quam oderim:

28 Qui sedent in monte Seir, & Philisthim, & stultus populus qui habitat in Sichimis.

29 Doctrinam sapientiæ & disciplinæ scripsit in codice isto Iesus filius Sirach Ierosolymita, qui renovavit sapientiam de corde suo.

30 Beatus, qui in istis versatur bonis; qui ponit illa in corde suo, sapiens erit semper.

31 Si enim hæc fecerit, ad omnia valebit: quia lux Dei vestigium ejus est.

CAPITULUM LI.

Dei laus, exaltatio, & gratiarum actio.

1 O Ratio Iesu filii Sirach: Confitebor tibi Domine rex, & collaudabo te Deum salvatorem meum.

2 Confitebor nomini tuo: quoniam adiutor & protector factus es mihi.

3 Et liberaisti corpus meum à perditione, à laqueo linguæ iniquæ, & à labiis operantium mendacium, & in conspectu astantium factus es mihi adiutor.

4 Et liberaisti me secundum multitudinem misericordiæ nominis tui à rugienti-

bus, præparatis ad escam,

5 De manibus quærentium animam meam & de portis tribulationum quæ circumdederunt me:

6 A pressura flammæ quæ circumdedit me, & in medio ignis non sum æstuatus:

7 De altitudine ventris inferi, & à lingua co inquinata: & à verbo mendacii, à rege iniquo, & à lingua injusta:

8 Laudabit usque ad mortem anima mea Dominum.

9 Et vita mea appropinquans erat in inferno deorum.

10 Circumdederunt me undique, & non erat qui adjuvaret. Respiciens eram ad adiutorium hominum, & non erat.

11 Memoratus sum misericordiæ tuæ Domine, & operationis tuæ, quæ à sæculo sunt:

12 Quoniam eruis sustinentes te Domine, & liberas eos de manibus gentium.

13 Exaltasti super terram habitationem meam, & pro morte defluente deprecatus sum.

14 Invocavi Dominum patrem Domini mei, ut non derelinquat me in die tribulationis meæ, & in tempore superbiorum sine adiutorio.

15 Laudabo nomen tuum assidue, & collaudabo illud in confessione, & exaudita est oratio mea.

16 Et liberaisti me de perditione, & eripuisti me de tempore iniquo.

17 Propterea confitebor, & laudem dicam tibi, & benedicam nomini Domini.

18 Cum adhuc junior essem priusquam oberrarem, quæsi sapientiam palam in oratione mea.

19 Ante templum postulabam pro illa, & usque in novissimis inquiram eam. Et effloruit tamquam præcox uva,

20 Læratum est cor meum in ea. Ambulavit pes meus iter rectum, à juventute mea investigabam eam.

21 Inclinavi modice aurem meam, & excepi illam.

22 Multam inveni in me ipso sapientiam, & multum profeci in ea.

23 Dasti mihi sapientiam, dabo gloriam.

24 Consiliarius sum enim ut facerem illam: zelatus sum bonum, & non confusor.

25 Collocata est anima mea in illa, & in faciendo eam confirmatus sum.

26 Manus meas extendi in altum, & insipientiam ejus luxi.

27 Animam meam direxi ad illam, & in agnitione inveni eam.

28 Possedi cum ipsa cor ab initio: propter hoc non derelinquar.

29 Venter meus conturbatus est quærendo illam: propterea bonam possidebo possessionem.

30 Dedit mihi Dominus linguam mercedem meam: & in ipsa laudabo eum.

31 Appropiate ad me indocti, & congregare vos in domum disciplinæ.

32 Quid adhuc retardatis? & quid dicitis in his? animæ vestræ sicut videntur vehementer

33 Aperui os meum, & locutus sum: Comparete vobis sine argento.

14 Et collum vestrum subijcite iugo, & suscipiat anima vestra disciplinam: in proximo est enim invenire eam.

15 Videte oculis vestris, quia modicum laboravi, & inveni mihi multam requiem.

16 Assumite disciplinam in multo numero argenti, & copiosum aurum possidete in ea.

17 Letetur anima vestra in misericordia ejus, & non confundemini in laude ipsius.

18 Operamini opus vestrum ante tempus, & dabit vobis mercedem vestram in tempore suo.

PROPHETIA ISAIAE.

CAPVT PRIMVM.

Tempus quo prophetauit Isaias super Iudam & Ierusalem, qua ob suam ingratitudinem atque scelera, omni poenarum genere à Deo percussa, non est ad eam reversa: quamobrem dicit miseriam imminere ipsi desolationem: victima & solemnitates ipsius rejiciuntur: & quid facere debeat ut in gratiam à Deo recipiatur: rursus ob defectionem à pristina virtute in varia peccata, gravem vindictam & futuram tandem ipsius liberationem, & infeliciorum statum restitutionem vaticinatur.

1 Visio Isaiae filii Amos, quam vidit super Iudam & Ierusalem, in diebus Oziae, Ioathan, Achaz, & Ezechiae, regum Iuda.

2 Audite cæli, & auribus percipe terra, quoniam Dominus locutus est. Filios enutrivit, & exaltavit: ipsi autem spreverunt me.

3 Cognovit bos possessorem suum, & asinus præsepè domini sui: Israël autem me non cognovit, & populus meus non intellexit.

4 Væ genti peccatrici, populo gravi iniquitate semini nequam, filiis scelestis: dereliquerunt Dominum, blasphemaverunt sanctum Israël, abalienati sunt retrorsum.

5 Super quo percutiam vos ultra, addentes prævaricationem: omne caput languidum, & omne cor mœrens.

6 A planta pedis usque ad verticem, non est in eo sanitas: vulnus, & livor, & plaga tumens, non est circumligata, nec curata medicamine, neque fota oleo.

7 Terra vestra deserta, civitates vestrae succensæ igni: regionem vestram coram vobis alieni devorant, & desolabitur sicut in vastitate hostili.

8 Et derelinquetur filia Sion ut umbraculum in vinea, & sicut tugurium in cucumerario, & sicut civitas, quæ vastatur.

9 Nisi Dominus exercituum reliquisset nobis semen, quasi Sodoma fuisset, & quasi Gomorrha similes essemus.

10 Audite verbum Domini principes Sodomorum, percipite auribus legem Dei nostri populus Gomorrhæ.

11 Quo mihi multitudinem vestrarum, dicit Dominus: plenus sum,

holocausta arietum, & adipem pinguium, & sanguinem vitulorum, & agnorum, & hircorum, nolui.

12 Cum veniretis ante conspectum meum, quis quæsit hæc de manibus vestris, ut ambularetis in atriis meis?

13 Ne offeratis ultra sacrificium frustra: incensum abominatio est mihi. Neomeniam, & sabbatum, & festivitates alias non feram, iniqui sunt cœtus vestri:

14 Calendas vestras, & solemnitates vestras, odovit anima mea: facta sunt mihi molesta, laboravi sustinens.

15 Et cum extenderitis manus vestras, avertam oculos meos à vobis: & cum multiplicaveritis orationem, non exaudiam: manus enim vestrae sanguine plenæ sunt.

16 Lavamini, mundi estote, auferte malum cogitationum vestrarum ab oculis meis: quiescite agere perverse,

17 Discite benefacere: quærite iudicium, subvenite oppresso, iudicate pupillo, defendite viduam.

18 Et venite, & arguite me, dicit Dominus, si fuerint peccata vestra ut coccinum, quasi nix dealbabitur: & si fuerint rubra quasi vermiculus, velut lana alba erunt.

19 Si volueritis, & audieritis me, bona terræ comedetis.

20 Quod si nolueritis, & me ad iracundiam provocaveritis gladius devorabit vos, quia os Domini locutum est.

21 Quomodo facta est meretrix civitas fidelis, plena iudicii? iustitia habitavit in ea, nunc autem homicidæ.

22 Argentum tuum versum est in scoriam: vinum tuum mistum est aqua.

23 Principes tui infideles, socii furum: omnes diligunt munera, sequuntur retributiones. Pupillo non iudicant: & causa viduæ non ingreditur ad illos.

24 Propter hoc ait Dominus Deus exercituum fortis Israël: Heu, consolabor super hostibus meis, & vindicabor de inimicis meis.

25 Et convertam manum meam ad te, & excoquam ad purum scoriam tuam, & auferam omne stannum tuum.

26 Et restituiam iudices tuos ut fuerunt prius, & consiliarios tuos sicut antiquitus: post hæc vocaberis civitas iusti, urbs fidelis.

27 Sion in iudicio redimetur, & reducent eam in iustitia:

28 Et conteret scelestos, & peccatores simul: & qui dereliquerunt Dominum, consumentur.

29 Confundentur enim ab idolis, quibus sacrificaverunt: & erubesceris super hostis, quos elegeratis.

30 Cum fueritis velut quercus defluentibus foliis, & velut horrus absque aqua.

31 Ererit fortitudo vestra, ut favilla super præ, & opus vestrum quasi scintilla: & succenderetur utrumque simul, & non erit qui extinguat.

CAPVT II.

Admonitio domini domui sion omnes gentes, & de sion exiliis lex, nec ultra bella molestabitur: domus vero iacob ab idololatris, & avari-

etiam & reliqua scelera abiciantur & superbi humiliabuntur, & solus Dominus exaltabitur.

Verbum, quod vidit Isaias, filius Amos, super Iuda & Ierusalem.

† Mich. 4. 1. **†** Et erit in novissimis diebus præparatus mons domus Domini in vertice montium, & elevabitur super colles, & fluent ad eum omnes gentes.

† Et ibunt populi multi, & dicent: Venite & ascendamus ad montem Domini, & ad domum Dei Iacob, & docebit nos vias suas, & ambulabimus in semitis ejus: quia de Sion exhibit lex, & verbum Domini de Ierusalem.

† Et judicabit gentes, & arguet populos multos: & constabunt gladios suos in vomeres, & lanceas suas in falces: non levabit gens contra gentem gladium, nec exercebuntur ultra ad prælium.

† Domus Iacob venite, & ambulemus in lumine Domini.

† Projece isti enim populum tuum, domum Iacob: quia repleti sunt ut olim, & augures habuerunt ut Philisthim, & pueris alienis adhæserunt.

† Repleta est terra argento & auro: & non est finis thesaurorum ejus:

† Et repleta est terra ejus equis: & innumerales quadrigæ ejus. Et repleta est terra ejus idolis: opus manuum suarum adoraverunt, quod fecerunt digiri eorum.

† Et incurvavit se homo, & humiliatus est vir: ne ergo dimittas eis.

† Ingredere in petram, & abscondere in fossa humo à facie timoris Domini, & à gloria majestatis ejus.

† Oculi sublimis hominis humiliati sunt, & incurvabitur altitudo virorum: exaltabitur autem Dominus solus in die illa.

† Quia dies Domini exercituum super omnem superbum, & excelsum, & super omnem arrogantem: & humiliabitur.

† Et super omnes cedros Libani sublimes, & erectas, & super omnes quercus Balan.

† Et super omnes montes excelsos, & super omnes colles elevatos.

† Et super omnem turrim excelsam, & super omnem murum munitum,

† Et super omnes naves Tharsis, & super omne quod visu pulchrum est.

† Et incurvabitur sublimitas hominum, & humiliabitur altitudo virorum, & elevabitur Dominus solus in die illa:

† Et idola penitus conterentur:

† Osee. 10. 8. Luc. 23. 30. Apoc. 6. 16. **†** Et introibunt in speluncas petrarum, & in voragines terræ, à facie formidinis Domini, & à gloria majestatis ejus, cum surrexerit percutere terram.

† In die illa projiciet homo idola argenti sui, & simulachra auri sui, quæ fecerat sibi ut adoraret, talpas & vesperationes.

† Et ingredietur scissuras petrarum, & in cavernas saxorum, à facie formidinis Domini, & à gloria majestatis ejus, cum surrexerit percutere terram.

† Quiescite ergo ab homine, cujus spiritus in naribus ejus est, quia excelsus reputatus est ipse.

Futura Iudaorum ob sua peccata gravis afflictio ac desertio, & puerorum atque effeminatorum dominium: peccata superiorum arguit: item superbiam & curiosam lasciviam filiarum Sion in ignominiam vertendam prædicit.

Ecce enim dominator Dominus exercituum auferet à Ierusalem, & à Iuda validum & fortem, omne robur panis, & omne robur aquæ;

† Fortem, & virum bellatorem, judicem, & prophetam, & ariolum, & senem;

† Principem super quinquaginta, & honorabilem vultu, & consiliarium, & sapientem de architectis, & prudentem eloqui mystici.

† Et dabo pueros principes eorum, & effeminati dominabuntur eis.

† Et irruet populus, vir ad virum, & unusque ad proximum suum: tumultuabitur puer contra senem, & ignobilis contra nobilem.

† Apprehendet enim vir fratrem suum, domesticum patris sui: Vestimentum tibi est, princeps esto noster, ruina autem hæc sub manu tua.

† Respondebit in die illa, dicens: Non sum medicus, & in domo mea non est panis, neque vestimentum: nolite constituere me principem populi.

† Ruit enim Ierusalem, & Iudas concidit: quia lingua eorum & adinventiones eorum contra Dominum, ut provocarent oculos majestatis ejus.

† Agnitio vultus eorum respondit eis: & peccatum suum quasi Sodoma prædicaverunt, nec absconderunt: vix animæ eorum, quoniam reddita sunt eis mala.

† Dicite justo quoniam bene, quoniam fructum adinventionum suarum comeder.

† Vix impio in malum: retributio enim manuum ejus fiet ei.

† Populum meum exactores sui spoliaverunt, & mulieres dominatæ sunt eis. Popule meus, qui te beatum dicunt, ipsi te decipiunt, & viam gressuum tuorum dissipant.

† Stat ad judicandum Dominus, & stat ad judicandos populos.

† Dominus ad iudicium veniet cum senibus populi sui, & principibus ejus: vos enim depasti estis vineam, & rapina pauperis in domo vestra.

† Quare atteritis populum meum, & facies pauperum commolitis, dicit Dominus Deus exercituum?

† Et dixit Dominus: Pro eo quod elevatæ sunt filia Sion, & ambulaverunt extento collo, & nutibus oculorum ibant, & plaudabant, ambulabant pedibus suis, & composito gradu incedebant:

† Decalvabit Dominus verticem filiarum Sion, & Dominus eriaem earum nudabit.

† In die illa auferet Dominus ornatum calceamentorum, & lunulas,

† Et torques, & monilia, & armillas & mitras,

† Et de scriminalia, & periscelidas, & murenulas, & olfactoriola, & inaures.

† Et annulos, & gemmas in fronte pendentes,

† Et

22 Et mutatoria, & palliola, & linteamina, & acus,

23 Et specula, & sindones, & vittas, & thessara.

24 Et erit pro suavi odore fœtor, & pro zona funiculus, & pro crispanti crine calvitium, & pro fascia pectorali cilicium.

25 Pulcherrimi quoque viri tui gladio cadent, & fortes tui in prælio.

26 Et micrebunt atque lugebunt portæ ejus, & desolata in terra sedebit.

CAPUT IV.

Septem mulieres unum maritum appetent: germen Domini exaltabitur: & reliquie Israël ablutis eorum sordibus salva erunt, magnæque securitate & felicitate afficientur.

1 **E**T apprehendent septem mulieres vinum unum in die illa: dicentes: Panem nostrum comedemus, & vestimentis nostris operiemur: tantummodo invocetur nomen tuum super nos, aufer opprobrium nostrum.

2 In die illa, erit germen Domini in magnificentia & gloria, & fructus terræ sublimis, & exultatio his, qui salvati fuerint de Israël.

3 Et erit: Omnis qui relictus fuerit in Sion, & residuus in Ierusalem, sanctus vocabitur, omnis qui scriptus est in vita in Ierusalem.

4 Si abluerit Dominus sordes filiarum Sion, & sanguinem Ierusalem laverit de medio ejus, in spiritu judicij, & spiritu ardoris.

5 Et creabit Dominus super omnem locum montis Sion, & ubi invocatus est, nubem per diem, & fenum & splendorem ignis flammantis in nocte: super omnem enim gloriam protectio.

6 Et tabernaculum erit in umbraculum diei ab æstu, & in securitatem, & abscon- sionem à turbine, & à pluvia.

CAPUT V.

Sub figura vineæ sterilis in direptionem tradita prophetat judicium & desertionem Iudæorum, ipsorumque peccata describuntur: avaritia in condempnandis possessionibus: ebrietas & contemptus scientiæ Dei: inferni dilatio: humiliatio superbiorum, & exaltatio Dei: felicitas quoque iustorum, & vix diversis peccatorum generibus denuntiatur: & signum in nationibus elevandum contra Iudæos.

1 **C**antabo dilecto meo canticum patris mei vineæ suæ, Vineam factam dilecto meo in cornu filio olei.

2 Et sepivit eam, & lapides elegit ex illa, & plantavit eam electam, & ædificavit turrim in medio ejus, & torcular extruxit in ea: & expectavit ut faceret uvas, & fecit labruscas.

3 Nunc ergo habitatores Ierusalem, & viri Iuda, judicate inter me & vineam meam.

4 Quid est quod debui ultra facere vineæ meæ: & non feci ei? an quod expectavi ut faceret uvas, & fecit labruscas?

5 Et nunc ostendam vobis quid ego faciam vineæ meæ: auferam sepem ejus, & erit in direptionem: diruam maceriam ejus, & erit in conculcationem.

6 Et ponam eam desertam: non putabitur,

& non fodietur: & ascendent vepres & spinæ: & nubibus mandabo ne pluant super eam in brem.

7 Vineam enim Domini exercituum, domus Israël est: & vir Iuda, germen ejus delectabile: & expectavi ut faceret judicium, & ecce iniquitas: & justitiam & ecce clamor.

8 Væ qui conjungitis domum ad domum, & agrum agro copulatis usque ad terminum loci: numquid habitabitis vos soli in medio terræ.

9 In auribus meis sunt hæc: dicit Dominus exercituum: Nisi domus multa deserta fuerint, grandes & pulchre, absque habitatore.

10 Decem enim jugera vinearum facient lagunculam unam, & triginta modii seminis facient modios tres.

11 Væ qui consurgitis mane ad ebrietatem sectandam, & potandum usque ad vesperam, ut vino æluctis.

12 Cithara, & lyra & tympanum, & tibia, & vinum in conviviis vestris: & opus Domini non respicitis nec opera manuum ejus consideratis.

13 Propterea captivus ductus est populus meus, quia non habuit scientiam, & nobiles ejus interierunt fame, & multitudo ejus siti exaruit.

14 Propterea dilatavit infernus animam suam & aperuit os suum absque ullo termino: & descendent fortes ejus, & populus ejus, & sublimes gloriosque ejus, ad eum.

15 Et incurvabitur homo, & humiliabitur vir, & oculi sublimium deprimentur.

16 Exaltabitur Dñs exercituum in judicio, & Deus sanctus sanctificabitur in justitia.

17 Et pascetur agni juxta ordinem suum, & deserta in ubertatem versa adveræ comedent.

18 Væ qui trahitis iniquitatem in funiculis vanitatis, & quasi vinculum plaustrum peccatorum.

19 Qui dicitis: Festinet: & cito veniat opus ejus, ut videamus: & appropiet, & veniat consilium sancti Israël, & sciemus illud:

20 Væ qui dicitis malum bonum, & bonum malum: ponentes tenebras lucem, & lucem tenebras: ponentes amarum in dulce, & dulce in amarum.

21 † Væ qui sapientes estis in oculis vestris, & coram vobismetipsis prudentes.

22 Væ qui potentes estis ad bibendum vinum & viri fortes ad miscendam ebrietatem.

23 Qui justificatis impium pro muneribus, & justitiam justis auferitis ab eo.

24 Propter hoc, sicut devorat stipulam lingua ignis, & calor flammæ exurit: sic radix eorum quasi favilla erit, & germen eorum ut pulvis ascendet. Abjecerunt enim legem Domini exercituum, & eloquium sancti Israël blasphemaverunt.

25 Ideo iratus est furor Domini in populum suum, & exendit manum suam super eum, & percussit eum: & conturbati sunt montes, & facta sunt morticina eorum quasi sterco in medio platearum. In his omnibus non est averfus furor ejus, sed adhuc manus ejus extenta.

26 Et elevabit signum in nationibus procul,

† Prov.

3. 7.

Rom.

12. 16.

procul : & sibilabit ad eum de finibus terrarum : & ecce festinus velociter veniet.

27 Non est deficiens, neque laborans in eo : non dormitabit, neque dormiet, neque solvetur cingulum renum ejus, nec rumpetur corrigia calceamenti ejus.

28 Saginæ ejus acutæ, & omnes arcus ejus extenti. Vngulæ equorum ejus ut filex, & rotæ ejus quasi impetus tempestatis.

29 Rugitus ejus ut leonis, rugiet ut catuli leonum : & frendet, & tenebit prædam : & amplexabitur, & non erit qui eruat.

30 Et sonabit super eum in die illa sicut sonitus maris : aspiciemus in terram, & ecce tenebræ tribulationis, & lux obtenebrata est in caligine ejus.

C A P V T VI.

Isaias visa Domini maiestate condemnat se quod tacuerit, sed mandatis labiis suis offert se ad prædicandum : prædicatur exatandus populus usque ad desolationem civitatum Iuda, & ejus qua derelicta erant futura consolatio.

1 In anno, quo mortuus est rex Ozias, vidi Dominum sedentem super solium excelsum & elevatum : & ea quæ sub ipso erant replebant templum.

2 Seraphim stabant super illud : sex alæ uni : & sex alæ alteri, duabus velabant faciem ejus, & duabus velabant pedes ejus, & duabus volabant.

3 Et clamabant alter ad alterum : & dicebant, † Sanctus, sanctus, sanctus, Dominus Deus exercituum, plena est omnis terra gloria ejus.

4 Et commota sunt superlimaria cardinalium à voce clamantis : & domus repleta est fumo.

5 Et dixi : Væ mihi, quia tacui, quia vir pollutus labiis ego sum, & in medio populi polluta labia habentis ego habito, & regem Dominum exercituum vidi oculis meis.

6 Et volavit ad me unus de Seraphim, & in manu ejus calculus, quem forcipe tulerat de altari.

7 Et tetigit os meum, & dixit : Ecce tetigit hoc labia tua, & auferetur iniquitas tua, & peccatum tuum mundabitur.

8 Et audiui vocem Domini dicentis : Quem mittam ? & quis ibit nobis ? Et dixi : Ecce ego, mitte me.

9 Et dixit : Vade, & dices populo huic : † Audite audientes, & nolite intelligere, & videte visionem, & nolite cognoscere.

10 Exceca cor populi hujus, & aures ejus aggrava : & oculos ejus claude : ne forte videat oculis suis, & auribus suis audiat, & corde suo intelligat, & convertatur, & sanem eum.

11 Et dixi : Usquequo Domine : & dixit : Donec desolentur civitates absque habitatore, & domus sine homine, & terra relinquetur deserta.

12 Et longe faciet Dominus homines, & multiplicabitur quæ derelicta fuerat in medio terræ.

13 Et adhuc in ea decimatio, & convertetur : & erit in ostensionem sicut terebinthus, & sicut quercus : quæ expandit ramos suos : semen sanctum erit id, quod steterit in ea.

Obsessa à Syris & ab Israël Ierusalem, Isaias prophetat illos non prevalituros, datque impio Achab signum liberationis virginem parituram filium, cujus nomen Emmanuel : prædicatque desertionem Israël & gravissimam Iuda afflictionem ac solitudinem.

1 Et factum est in diebus Achaz filii Ioatham, filii Ozia regis Iuda, ascendit Rasin rex Syriæ, & Phacee filius Romelia rex Israël, in Ierusalē, ad præbandum contra eam : & non potuerunt debellare eam.

2 Et nunciaverunt domui David, dicentes : Requievit Syria super Ephraim, & commotum est cor ejus, & cor populi ejus, sicut moventur ligna silvarum à facie venti.

3 Et dixit Dominus ad Isaiam : Egredere in occursum Achaz tu, & qui derelictus est Iasub filius tuus, ad extremum aquæ ductus piscinæ superioris in via agrifolionis.

4 Et dices ad eum : Vide ut fileas : noli timere, & cor tuum ne formidet à duabus caudis visionum fumigantium istorum in ira furoris Rasin regis Syriæ, & filii Romelia :

5 Eo quod consilium inierit contra te Syria in malum Ephraim, & filius Romelia, dicentes :

6 Ascendamus ad Iudam, & suscitemus eum, & avellamus eum ad nos, & ponamus regem in medio ejus filium Tabeel.

7 Hæc dicit Dominus Deus : Non stabit, & non erit istud :

8 Sed caput Syriæ Damascus, & caput Damasci Rasin : & adhuc sexaginta & quinque anni, & desinet Ephraim esse populus :

9 Et caput Ephraim Samaria, & caput Samaria filius Romelia. Si non credideritis, non permanebitis.

10 Et adjecit Dominus loqui ad Achaz dicens.

11 Pete tibi signum à Domino Deo tuo in profundum inferni, sive in excelsum supra.

12 Et dixit Achaz : Non petam, & non tentabo Dominum.

13 Et dixit : Audite ergo domus David : Numquid parum vobis est, molestos esse hominibus, quia molesti estis & Deo meo ?

14 Propter hoc dabit Dominus ipse vobis signum : † Ecce virgo concipiet, & pariet filium, & vocabitur nomen ejus Emmanuel.

15 Butyrum & mel comeder ut sciat reprobare malum, & eligere bonum.

16 Quia antequam sciat puer reprobare malum, & eligere bonum : derelinquetur terra quam tu detestaris à facie duorum regum suorum.

17 Adducet Dominus super te, & super populum tuum : & super domum patris tui, dies qui non venerunt à diebus separationis Ephraim à Iuda cum rege Assyriorum.

18 Et erit in die illa : Sibilabit Dominus muscæ, quæ est in extremo fluminum Egypti, & api, quæ est in terra Assur,

19 Et venient, & requiescent omnes in torrentibus vallium, & in cavernis petrarum, & in omnibus frutetis, & in universis foraminibus.

20 In die illa radet Dominus in novacula conducta, in his qui trans flumen sunt.

4. Reg. 16. 5.

† Apoc. 4. 8.

† Mat. 13. 14.

† Marc. 4. 12.

† Luc. 8. 10.

† Joan. 12. 40.

† Act. 28. 16.

† Rom. 11. 8.

† Mat. 13. 14. 15. 16.

in rege Assyriorum, caput & pilos pedum, & barbam universam.

21 Et erit in die illa: Nutriet homo vaccam bouum, & duas oves,

22 Et præ ubertate lactis comedet butyrum: butyrum enim & mel manducabit omnis qui relictus fuerit in medio terræ.

23 Et erit in die illa: Omnis locus ubi fuerint mille vines, mille argenteis, in spinas & in vepres erunt.

24 Cum sagittis & arcu ingredientur illuc: vepres enim & spinæ erunt in universa terra.

25 Et omnes montes, qui in sarculo farrigentur, non veniet illuc terror spinarum & veprium, & erit in pascua bovis, & in conculcationem pecoris.

CAPUT VIII.

Iubetur Isaias in libro scribere nomen pueri nascituri, pradicat regna Israel & Syria destruenda, Iudaque afflictionem & futuram à Deo liberationem, licet multi in Iuda casuri sint: jubet ligari testimonium & legem signari, subjiciens quæ imminant mala recedentibus à lege.

1 ET dixit Dominus ad me: Sume tibi librum grandem, & scribe in eo stylo hominis: Velociter spolia detrahe, cito prædare.

2 Et adhibui mihi testes fideles, Uriam sacerdotem, & Zachariam filium Barachiz:

3 Et accessi ad prophetissam, & concepit, & peperit filium. Et dixit Dominus ad me: Voca nomen ejus, Accelera spolia detrahere: Festina prædari.

4 Quia antequam sciat puer vocare patrem suum & matrem suam, auferetur fortitudo Damasci, & spolia Samariæ, coram rege Assyriorum.

5 Et adjecit Dominus loqui ad me adhuc, dicens:

6 Pro eo quod abiecit populus iste aquas Siloë, quæ vadunt cum silentio, & assumpsit magis Rasin, & filium Romeliæ:

7 Propter hoc ecce Dominus adducet super eos aquas fluminis fortes & multas, regem Assyriorum, & omnem gloriam ejus: & ascendet super omnes rivos ejus, & fluet super universas ripas ejus,

8 Et ibit per Iudam, inundans, & transiens usque ad collum veniet. Et erit extensio alarum ejus, implens latitudinem terræ tuæ, & Emmanuel.

9 Congregamini populi, & vincimini, & audite universæ procul terræ: confortamini, & vincimini, accingite vos & vincimini:

10 Inite consilium, & dissipabitur: loquimini verbum, & non fiet: quia nobiscum Deus.

11 Hæc enim ait Dominus ad me: Sicut in manu forti erudivit me, ne irem in via populi hujus, dicens:

12 Non dicatis, conjuratio: omnia enim quæ loquitur populus iste, conjuratio est: & timorem ejus ne timeatis, neque paveatis.

13 Dominum exercituum ipsum sanctificate: ipse pavor vester, & ipse terror vester.

14 Et erit vobis in sanctificationem: † in lapidem autem offensionis, & in petram scandali, duabus domibus Israel, in laqueum & in ruinam habitantibus Ierusalem.

15 Et offendent ex eis plurimi, & cadent, & conterentur, & irruentur, & capientur.

16 Liga testimonium, signa legem in discipulis meis.

17 Et expectabo Dominum, qui abscondit faciem suam à domo Iacob, & præstolabor eum.

18 Ecce ego & pueri mei, quos dedit mihi Dominus in signum, & in portentum Israël à Domino exercituum, qui habitat in monte Sion.

19 Et cum dixerint ad vos: Quærite à prophetis, & à divinis: qui stident in incantationibus suis: Non quid non populus à Deo suo requiret, pro vivis non à mortuis?

20 Ad legem magis, & ad testimonium. Quod si non dixerint juxta verbum hoc, non erit eis matutina lux.

21 Et transibit per eam, corruet, & esuriet: & cum esurierit, irascetur, & maledicet regi suo, & Deo suo, & suspiciet sursum.

22 Et ad terram invocabitur, & ecce tribulatio & tenebræ, dissolutio & angustia, & caligo persequens, & non poterit avolare de angustia sua.

CAPUT IX.

Participium de Christi nativitate, ipsiusque imperio multiplicando: de liberatione Iuda à regibus Israel & Syria: quorum regnorum, & præsertim regni Israel ad Deum redire volentis, gravissimæ cades intestinaque dissidia pradicat.

1 PRIMO tempore alleviata est terra Zabulon, & terra Nephthali: & novissimo aggravata est via maris trans Iordanem Galilææ gentium.

2 Populus, qui ambulabat in tenebris, vidit lucem magnam: habitantibus in regione umbræ mortis, lux orta est eis.

3 Multiplicasti gentem, non magnificasti latitiam. Latrabunt coram te, sicut qui latantur in messe, sicut exultant victores cap'a præda, quando dividunt spolia.

4 Iugum enim oneris ejus, & virgam humerum ejus, & sceptrum exactoris ejus superasti, sicut in die Madian.

5 Quia omnis violenta prædatio cum tumultu, & vestimentum mistum sanguine, erit in combustionem, & cibus ignis.

6 PARVULVS enim NATVS est nobis, & filius datus est nobis, & factus est principatus super humerum ejus: & vocabitur nomen ejus, Admirabilis, confiliarius, Deus fortis, pater futuri sæculi, princeps pacis.

7 Multiplicabitur ejus imperium, & pacis non erit finis: super solium David, & super regnum ejus sedebit: ut confirmet illud, & corroboret in iudicio & justitia, amodo & usque in sempiternum: zelus Domini exercituum faciet hoc.

8 Verbum misit Dominus in Iacob, & cecidit in Israel.

9 Et sciet omnis populus Ephraim, & habitantes Samariam, in superbia & magnitudine cordis dicentes.

10 Lateres ceciderunt, sed quadris lapidibus ædificabimus: sycomoros succiderunt, sed cedros immutabimus.

11 Et elevabit Dñs hostes Rasin super eum.

† Luc.
2. 34.
Rem. 9.
53.
1. Pet.
2. 7.

† Iudic.
7. 22.

J 7

J

cum, & inimicos ejus in tumultum vertet:
12 Syriam ab oriente, & Philisthim ab occidente, & devorabunt Israel toto ore. In omnibus his non est averfus furor ejus, sed adhuc manus ejus extenta:

13 Et populus non est reversus ad percutientem se: & Dominum exercituum non inquisierunt.

14 Et disperdet Dñs ab Israel caput & caudam, incurvantem & refranantem, die una.

15 Longævus & honorabilis, ipse est caput: & propheta docens mendacium, ipse est cauda.

16 Et erunt, qui beatificant populum istum, seducetes: & qui beatificantur, præcipitanti.

17 Propter hoc super adolescentulis ejus non lætabitur Dominus, & pupillorum ejus, & viduarum non miserebitur: quia omnis hypocrita est & nequam, & universum os locutum est stultitiam. In omnibus his non est averfus furor ejus, sed adhuc manus ejus extenta.

18 Succensa est enim quasi ignis impietas, veprem & spinam vorabit: & succendetur in densitate saltus, & convolvetur superbia furni.

19 In ira Domini exercituum conturbata est terra, & erit populus quasi esca ignis: vir fratri suo non parcat.

20 Et declinabit ad dexteram, & esuriet: & comedet ad sinistram, & non saturabitur: unusquisque carnem brachii sui vorabit: Manasses Ephraim, & Ephraim Manassen, simul ipsi contra Iudam.

21 In omnibus his non est averfus furor ejus, sed adhuc manus ejus extenta.

C A P V T X.

Pa condentibus leges iniquas in opprobrium pauperum & viduarum: regem Assur virgam furoris Domini prædicat ob suam superbiam & cordis arrogantiam humiliandum: consolatur Israel, ne timeat ab Assur, reliquias ipsius ad Deum convertendas prædicans.

1 **V**as qui condunt leges iniquas: & scribentes, in iustitiam scripserunt:
2 Ut opprimerent in iudicio pauperes, & vim facerent causæ humilium populi mei: ut essent viduæ præda eorum, & pupillos diriperent.

3 Quid facietis in die visitationis, & calamitatis de longe venientis? ad cuius confugietis auxilium? & ubi derelinquetis gloriam vestram,

4 Ne incurvemini sub vinculo, & cum interfectis cadatis? Super omnibus his non est averfus furor ejus, sed adhuc manus ejus extenta.

5 Væ Assur, virga furoris mei & baculus ipse est, in manu eorum indignatio mea.

6 Ad gentem fallacem militam eum, & contra populum furoris mei mandabo illi, ut auferat spolia, & diripiat prædam, & ponat illum in conculcationem quasi lumum platearum.

7 Ipse autem non sic arbitrabitur, & cor ejus non ita existimabit: sed ad conterendum erit cor ejus, & ad internecionem gentium non paucarum.

8 Dicit enim:

9 Numquid non principes mei simul re-

ges sunt? numquid non ut Charcamis, sic Calano; & ut Arphad, sic Emath? numquid non ut Damascus, sic Samaria?

10 Quomodo invenit manus mea regna idoli, sic & simulacra eorum de Ierusalem, & de Samaria.

11 Numquid non sicut fecit Samaria & idolis ejus sic faciam Ierusalem & simulacris ejus?

12 Erit: cum impleverit Dominus cuncta opera sua in monte Sion, & in Ierusalem, visitabo super fructum magnifici cordis regis & Assur, & super gloriam altitudinis oculorum ejus.

13 Dixit enim: in fortitudine manus meæ feci, & in sapientia mea intellexi: & abstuli terminos populorum, & principes eorum de prædatis suis, & detraxi quasi potens in sublimi residentes.

14 Et invenit quasi nidum manus mea fortitudinem populorum: & sicut colliguntur ova, quæ derelicta sunt, sic universam terram ego congregavi, & non fuit qui moveret pennam, & aperiret os, & ganniret.

15 Numquid gloriabitur securis contra Leum, qui tecat in ea? aut exaltabitur serra contra eum, à quo trahitur? quomodo si eleveur virga contra elevantem se, & exalteretur baculus, qui uniusque lignum est.

16 Propter hoc mittet dominator Dominus exercituum in pinguibus ejus tenuitatem: & subtus gloriam ejus succensa ardebit quasi combustio ignis.

17 Et erit lumen Israel in igne, & Sanctus ejus in flamma: & succendetur, & devorabitur spina ejus, & vepres in die una.

18 Et gloria saltus ejus, & carmeli ejus, ab anima usque ad carnem consumetur, & erit terrore profugus.

19 Et reliquiae ligni saltus ejus præ paucitate numerabuntur, & puer scribet eos.

20 Et erit in die illa, non abjiciet residuum Israel, & hi qui fugerint in domo Iacob, inniti super eo, qui percutit eos: sed innietur super Dominum sanctum Israel in veritate.

21 Reliquiae convertentur, reliquiae, inquam, Iacob ad Deum fontem.

22 **†** Si enim fuerit populus tuus Israel quasi arena maris, reliquiae convertentur ex eo: consummatio abbreviata inundabit iustitiam.

23 Consummationem enim & abbreviationem Dominus Deus exercituum faciet in medio omnis terræ.

24 Propter hoc, hæc dicit Dominus Deus exercituum: Noli timere populus meus habitator Sion, ab Assur: in virga percutiet te, & baculum suum levabit super te in via Ægypti:

25 Adhuc enim paululum modicumque, & consummabitur indignatio & furor meus super scelus eorum.

26 **†** Et suscitabit super eum Dominus exercituum flagellum, & iuxta plagam Madian in petra Oreb, & virgam suam super mare, & elevabit eam in via Ægypti.

27 Et erit in die illa: Auferetur onus ejus de humero tuo, & jugum ejus de collo tuo, & computrescet jugum à facie olei.

28 Veniet

† 4. Reg. 19. 35. Isai. 37. 36.

† Rom. 9. 27. Isai. 11. 15.

† Isai. 37. 36. Isai. 7. 25.

28 Veniet in Alath, transibit in Magron : apud Machmas commendabit vasa sua.

29 Transierunt cursim, Gaba sedes nostra : obstupuit Rama, Gabaath Saülis fugit.

30 Hinni voce tua filia Gallim, attende Laïsa, paupercula Anathoth.

31 Migravit Medemena : habitatores Gabim confortamini.

32 Adhuc dies est, ut in Nobe stetur : agitabit manum suam super montem filiae Sion collem Ierusalem.

33 Ecce dominator Dominus exercituum confringet lagunculam in terrore, & excelsi statura succidentur, & sublimes humiliabuntur.

34 Et subvertentur condensa saltus ferro, & Libanus cum excelsis cadet.

CAP V T XI.

Participium de Christi nativitate, iudicio, exaltatione, conversione populorum & gentium ad Christum, & gloria sepulchri ipsius : item de conversione reliquiarum israel ad Deum, ac fide gentium.

1 **E**T egredietur virga de radice Iesse, & flos de radice ejus ascendet.

2 Et requiescet super eum spiritus Domini : spiritus sapientiae, & intellectus, spiritus consilii, & fortitudinis, spiritus scientiae, & pietatis.

3 Et replebit eum spiritus timoris Domini. Non secundum visionem oculorum judicabit, neque secundum auditum aurium arguet.

4 Sed judicabit in justitia pauperes, & arguet in æquitate pro mansuetis terræ : & percutiet terram virga oris sui, & spiritu labiorum suorum interficiet impium.

5 Et erit justitia cingulum lumborum ejus : & fides cinctorium renum ejus.

6 **H**abitabit lupus cum agno : & pardus cum hœdo accubabit, vitulus & leo & ovis simul morabuntur, & puer parvulus minabit eos.

7 Vitulus & ursus pascuntur : simul requiescent catuli eorum, & leo quasi bos comedet paleas.

8 Et delectabitur infans ab urbe super foramine alpidis : & in caverna reguli qui ablactatus fuerit, manum suam mittet.

9 Non nocebunt, & non occident in universo monte sancto meo : quia repleta est terra scientia Domini, sicut aquæ maris operientes.

10 **I**n die illa, radix Iesse, qui stat in signum populorum ipsum gentes deprecabuntur, & erit sepulchrum ejus gloriosum.

11 Et erit in die illa : adjiciet Dominus secundo manum suam ad possidendum residuum populi sui, quod relinquetur ab Assyriis, & ab Ægypto, & à Phetios, & ab Æthiopia, & ab Elam, & à Sennaar, & ab Emath, & ab insulis maris.

12 Et levabit signum in nationes, & congregabit profugos Israel, & dispersos Iuda colliget à quatuor plagis terræ.

13 Et auferetur zelus Ephraim, & hostes Iuda peribunt : Ephraim non emulabitur Iudam, & Iudas non pugnabit cōtra Ephraim.

14 Et volabunt in humeros Philistinim per mare, simul prædabuntur filios orientis Idumæa & Moab præceptum manus eo-

rum, & filii Ammon obedientes erunt.

15 Et desolabit Dominus linguam maris Ægypti, & levabit manum suam super flumen, in fortitudine spiritus sui, & percutiet eum in septem rivis, ita ut transeant per eum calceati.

16 Et erit via residuo populo meo, qui relinquetur ab Assyriis sicut fuit Israeli in die illa, qua ascendit de terra Ægypti.

CAP V T XII.

Canticum laudis & gratiarum actionis pro liberatione & beneficiis Christi salvatoris

1 **E**T decet in die illa : Confitebor tibi Domine, quoniam iratus es mihi : convertus est furor tuus, & consolatus es me.

2 Ecce Deus salvator meus, fiducialiter agam, & non timebo : **†** quia fortitudo mea, & laus mea Dominus, & factus est mihi in salutem. **† Exod. 15. 2. Psal. 117. 14.**

3 Haurietis aquas in gaudio de fontibus salvatoris :

4 Et dicetis in die illa : Confitemini Domino, & invocate nomen ejus : notas facite in populis ad inventiones ejus : mementote quoniam excelsum est nomen ejus.

5 Cantate Domino quoniam magnifice fecit : annuntiate hoc in universa terra.

6 Exulta, & lauda habitatio Sion : quia magnus in medio tui sanctus Israel.

CAP V T XIII.

Ingens ac truculenta Babyloniorum vastatio à Medis.

1 **O**Nus Babylonis, quod vidit Isaias filius Amos.

2 Super montem caliginosum levate signum, exaltate vocem, levare manum, & ingrediantur portas duces.

3 Ego mandavi sanctificatis meis : & vocavi fortes meos in ira mea, exultantes in gloria mea.

4 Vox multitudinis in montibus, quasi populorum frequentium : vox sonitus regum, gentium congregatarum : Dominus exercituum præcepit militiæ belli,

5 Venientibus de terra procul, à summitate cæli : Dominus, & vasa furoris ejus, ut disperdat omnem terram.

6 Ululate, quia prope est dies Domini : quasi vastitas à Domino veniet.

7 Propter hoc, omnes manus dissolventur, & omne cor hominis contabescet.

8 Et conteretur. Torsiones & dolores tenebunt, quasi parturiens dolebunt : unusquisque ad proximum suum stupebit, facies combustæ vultus eorum.

9 Ecce dies Domini veniet, crudelis : & indignationis plenus, & iræ furorisque, ad ponendam terram in solitudinem, & peccatores ejus conterendos de ea.

10 **†** Quoniam stellæ cæli, & splendor earum, non expandent lumen suum : obnebratus est sol in ortu suo, & luna non splendebit in lumine suo. **† Ezech. 32. 7. Joel. 3. 15.**

11 Et visitabo super orbis mala, & contra impios iniquitatem eorum, & quiescere faciam superbiam infidelium, & arrogantiam fortium humiliabo. **† Marc. 24. 29. Luc. 21. 25.**

12 Pretiosior erit vis auro, & homo mundo obrizo.

13 Super

Super hoc color talis: & ita
 color talis est proprius
 talis color talis, & proprius
 talis color talis

1. Per unghie e d'annata fiores, e qu'li
e s'ce nece, in qu' d'ov'ce, un d'ap'li
e s'ce nece, in qu' d'ov'ce, un d'ap'li
e s'ce nece, in qu' d'ov'ce, un d'ap'li

4 P^{er}. & o^{mn}i f^{ide}l^{ium} c^{on}sensu ad hanc in oculis
2. C^{on}. g^{ra}tia s^{an}c^te p^{ro}p^{ri}etur dom^{us} eorum, & uo-
catur q^{ui}d d^{omi}n^{us} laboratur.

+ Gen. v. 1. nelym Copia Chaldeorum, + h.
1924. c. 1. v. 1. D. om. us Sado nam & Go-
n. 1. am,

Non habebatur usque in Goem, &
non in ea: utique ad veritatem &
gloriam: a c. ponet ibi tentoria
sua, & c. p. flores regni ostendit

28. et quædam illa refugit, & reprehendunt
deus eorum committitur : & habent
in istis rebus, & proficiat habitum dei :
29. et respondet bene illud : et ad bus
et ex hoc in delubris voluptatis

CAPVT XIV

[illegible]

1. **P**rope est ut veniat tempus ejus, &
 & accedat non longeabunt. Miferere
 mihi enim Domine Jacob, & elice a facie
 deus Israel, & requiescere eos faciet super
 humum tuam: adiacetur advena ad eos,
 & adherabit domui Jacob.

2. Et comburat eos populi, & adducent eos in locum suum: & possidebat eos domus Israel sup & terram Domini in vros & ancilla: & erant capientes eos qui se opprimebant, & taliter exatores suos.

3. Te erant dñe nra: con requiem d-de-
rit tibi Deus à labore tuo & à concitio-
ne, & à servitute dur. 4. a ante servisti;

4. Sumes parabolam. Nam contra regem
Babylonis - & dices : Quonodo cessavit
coactus, quievit irubundus ?

Conversit Bonum, ea ulam impio-
rum, vix un domina timp.

6. Cardinem pugnas et indignatione,
Ira etiam belli, furorisque in furore
etiam, persequeremur audacter.

7 C. *Chelonia* & *Neotoma* terra, gavi
f. *Chelonia* & *Neotoma*

3. Alii ex quibusdam sunt superis, &
ceteris. Id est, x quo commissi, non ascen-
dunt. Accedat nos.

51 Per usuliter conurbatus est in oc-
 cidentem aduersus eam, sicut vir tibi gigan-
 tes. Omnesque eorum pedes sursum erant de-
 flexi, sicut omnesque pedes natum tuum.

to V. n. si respondetur, & dicens ubi
Tunc dicitur es ficut deus, & dicitur
hic testatur.

in 1902, and in 1903, 1904, 1905, 1906, 1907, 1908, 1909, 1910, 1911, 1912, 1913, 1914, 1915, 1916, 1917, 1918, 1919, 1920, 1921, 1922, 1923, 1924, 1925, 1926, 1927, 1928, 1929, 1930, 1931, 1932, 1933, 1934, 1935, 1936, 1937, 1938, 1939, 1940, 1941, 1942, 1943, 1944, 1945, 1946, 1947, 1948, 1949, 1950, 1951, 1952, 1953, 1954, 1955, 1956, 1957, 1958, 1959, 1960, 1961, 1962, 1963, 1964, 1965, 1966, 1967, 1968, 1969, 1970, 1971, 1972, 1973, 1974, 1975, 1976, 1977, 1978, 1979, 1980, 1981, 1982, 1983, 1984, 1985, 1986, 1987, 1988, 1989, 1990, 1991, 1992, 1993, 1994, 1995, 1996, 1997, 1998, 1999, 2000, 2001, 2002, 2003, 2004, 2005, 2006, 2007, 2008, 2009, 2010, 2011, 2012, 2013, 2014, 2015, 2016, 2017, 2018, 2019, 2020, 2021, 2022, 2023, 2024, 2025, 2026, 2027, 2028, 2029, 2030, 2031, 2032, 2033, 2034, 2035, 2036, 2037, 2038, 2039, 2040, 2041, 2042, 2043, 2044, 2045, 2046, 2047, 2048, 2049, 2050, 2051, 2052, 2053, 2054, 2055, 2056, 2057, 2058, 2059, 2060, 2061, 2062, 2063, 2064, 2065, 2066, 2067, 2068, 2069, 2070, 2071, 2072, 2073, 2074, 2075, 2076, 2077, 2078, 2079, 2080, 2081, 2082, 2083, 2084, 2085, 2086, 2087, 2088, 2089, 2090, 2091, 2092, 2093, 2094, 2095, 2096, 2097, 2098, 2099, 2100, 2101, 2102, 2103, 2104, 2105, 2106, 2107, 2108, 2109, 2110, 2111, 2112, 2113, 2114, 2115, 2116, 2117, 2118, 2119, 2120, 2121, 2122, 2123, 2124, 2125, 2126, 2127, 2128, 2129, 2130, 2131, 2132, 2133, 2134, 2135, 2136, 2137, 2138, 2139, 2140, 2141, 2142, 2143, 2144, 2145, 2146, 2147, 2148, 2149, 2150, 2151, 2152, 2153, 2154, 2155, 2156, 2157, 2158, 2159, 2160, 2161, 2162, 2163, 2164, 2165, 2166, 2167, 2168, 2169, 2170, 2171, 2172, 2173, 2174, 2175, 2176, 2177, 2178, 2179, 2180, 2181, 2182, 2183, 2184, 2185, 2186, 2187, 2188, 2189, 2190, 2191, 2192, 2193, 2194, 2195, 2196, 2197, 2198, 2199, 2200, 2201, 2202, 2203, 2204, 2205, 2206, 2207, 2208, 2209, 2210, 2211, 2212, 2213, 2214, 2215, 2216, 2217, 2218, 2219, 2220, 2221, 2222, 2223, 2224, 2225, 2226, 2227, 2228, 2229, 2230, 2231, 2232, 2233, 2234, 2235, 2236, 2237, 2238, 2239, 2240, 2241, 2242, 2243, 2244, 2245, 2246, 2247, 2248, 2249, 2250, 2251, 2252, 2253, 2254, 2255, 2256, 2257, 2258, 2259, 2260, 2261, 2262, 2263, 2264, 2265, 2266, 2267, 2268, 2269, 2270, 2271, 2272, 2273, 2274, 2275, 2276, 2277, 2278, 2279, 2280, 2281, 2282, 2283, 2284, 2285, 2286, 2287, 2288, 2289, 2290, 2291, 2292, 2293, 2294, 2295, 2296, 2297, 2298, 2299, 2300, 2301, 2302, 2303, 2304, 2305, 2306, 2307, 2308, 2309, 2310, 2311, 2312, 2313, 2314, 2315, 2316, 2317, 2318, 2319, 2320, 2321, 2322, 2323, 2324, 2325, 2326, 2327, 2328, 2329, 2330, 2331, 2332, 2333, 2334, 2335, 2336, 2337, 2338, 2339, 2340, 2341, 2342, 2343, 2344, 2345, 2346, 2347, 2348, 2349, 2350, 2351, 2352, 2353, 2354, 2355, 2356, 2357, 2358, 2359, 2360, 2361, 2362, 2363, 2364, 2365, 2366, 2367, 2368, 2369, 2370, 2371, 2372, 2373, 2374, 2375, 2376, 2377, 2378, 2379, 2380, 2381, 2382, 2383, 2384, 2385, 2386, 2387, 2388, 2389, 2390, 2391, 2392, 2393, 2394, 2395, 2396, 2397, 2398, 2399, 2400, 2401, 2402, 2403, 2404, 2405, 2406, 2407, 2408, 2409, 2410, 2411, 2412, 2413, 2414, 2415, 2416, 2417, 2418, 2419, 2420, 2421, 2422, 2423, 2424, 2425, 2426, 2427, 2428, 2429, 2430, 2431, 2432, 2433, 2434, 2435, 2436, 2437, 2438, 2439, 2440, 2441, 2442, 2443, 2444, 2445, 2446, 2447, 2448, 2449, 2450, 2451, 2452, 2453, 2454, 2455, 2456, 2457, 2458, 2459, 2460, 2461, 2462, 2463, 2464, 2465, 2466, 2467, 2468, 2469, 2470, 2471, 2472, 2473, 2474, 2475, 2476, 2477, 2478, 2479, 2480, 2481, 2482, 2483, 2484, 2485, 2486, 2487, 2488, 2489, 2490, 2491, 2492, 2493, 2494, 2495, 2496, 2497, 2498, 2499, 2500, 2501, 2502, 2503, 2504, 2505, 2506, 2507, 2508, 2509, 2510, 2511, 2512, 2513, 2514, 2515, 2516, 2517, 2518, 2519, 2520, 2521, 2522, 2523, 2524, 2525, 2526, 2527, 2528, 2529, 2530, 2531, 2532, 2533, 2534, 2535, 2536, 2537, 2538, 2539, 2540, 2541, 2542, 2543, 2544, 2545, 2546, 2547, 2548, 2549, 2550, 2551, 2552, 2553, 2554, 2555, 2556, 2557, 2558, 2559, 2560, 2561, 2562, 2563, 2564, 2565, 2566, 2567, 2568, 2569, 2570, 2571, 2572, 2573, 2574, 2575, 2576, 2577, 2578, 2579, 2580, 2581, 2582, 2583

Quid vultis? Quid vultis? Quid vultis?
Quid vultis? Quid vultis? Quid vultis?
Quid vultis? Quid vultis? Quid vultis?

13. Qui dicebas in corde tuo: In exilium
concedam, super altum Domini altitudo so-
lumen meum: te rebo in monte testamenti, in
laetis aquis Gionis.

Et accessi ad montem super altitudinem nubium,
habitabo Abissinis.

15. Veneremur ad infernum detrahēdis in
prolu dom lac :

16 Qui te vident, a te inclinabuntur, et
qui precipient: Nemo id ille est vir, qui
conturbavit terram, qui concussit regna,

17 Qui posuit orbem desertum, & urbes
ejus destruxit, victis ejus non aperuit
ca. cetem?

18 Omnes reges gentium universi dormi-
unt in gloria, viri in domo sua.

19 Tu autem projectus es de sepulchro tuo, quasi fons in nilis polluitus, & obvolutus cum his qui interfecti sunt gladio, & descenderunt ad fundamenta lacu, quasi cadaver putridum.

20 Non habebis consortium, neque cum
eis in sepulchris: enim tetra tua disper-
didisti, tu populum tuum occidisti: non vo-
cabitur in æternum semen pessimum.

21 Præparate filii, huius occisioni in iniquitate patrum tuorum: non confurgat, nec hæreditabunt terram, neque implebunt faciem orbis civitatum.

22 Et confurgam super eos, dicit Dominus
exercituum: & perdam Baby'onis nomen,
& reliquias & gentem, & progeniem, dicit
Dominus.

23. Et ponam eam in possessionem ericij, & in paludes aquarum, & scopabo eam in terra terens, dicit Dominus exercituum.

24 Iuravit Dominus exercituum, dicens:
Si non, ut putavi, ita erit: & quomodo
mente tractavi,

25 Sic eveniet : Ut conteram Affyriam in terra mea, & in montibus meis conculem eam : & aufertur ab eis iugum ejus, & onus illius ab humero eorum tolletur.

26 Hoc confilium, quod cogitavi super omnem terram, & hæc est manus extenta super univerſas gentes.

27. Non minus enim exercituum decrevit: & quis poterit infirmare? & manus eius extenta: & quis avertet eam?

28 In anno, quo mortuus est rex Achaz, factum est onus istud:

29 Ne iactet s Phel filia omnis u, quoniam communis est uirga percussoris i de radice enim colubini egredietur regulus, & semen eius absorbens volucrem.

30 Et pascetur primogeniti pauperum, & pauperes fiducia tua requiescent: & inextinguibile faciat in fame radem tuam, & reliquias tuas in thesaurum.

est p̄soluta om̄is : ab aquilone en̄ in
{p̄soluta}

et non est qui effugiet agmen eius.

Et quid respondebitur nunciis gentis? Quia Dominus fundavit Sion, & in ipso sperabunt pauperes populi eius.

CAPUT XV.

Desolatio Moabis prae dicitur, & compassio pro populo eius.

ONus Moab. Quia nocte vastata est Ar Moab, conticuit: quia nocte vastatus est murus Moab, conticuit.

Ascendit domus, & Dibon ad excelsa in planctum super Nabo, & super Medaba, Moab ululavit: & in cunctis capitibus eius calvinum, & omnis barba radetur.

In trivis eius accincti sunt sacco: super recta ejus, & in plateis ejus omnis ululatus descendit in flum.

Clamavit Hesebon, & Eleale, usque Iasa audita est vox eorum, super hoc expediti Moab ululabunt, anima ejus ululabit sibi.

Cor meum ad Moab clamabit, vestes ejus usque ad Segor vitulam conternantem: per ascensum enim Luith flens ascendet, & in via Oronia clamorem contritionis levabunt.

Aquae enim Nemrim desertae erunt, quia arida herba, defecit germen, viror omnis interit.

Secundum magnitudinem operis, & visitatio eorum; ad torrentem salicem ducunt eos.

Quoniam circumvit clamor terminum Moab: usque ad Gallim ululatus ejus, & usque ad Puteum Elm clamor ejus.

Quia aquae Dibon replentur sunt sanguine: ponam enim super Dibon additamentum: his qui fugerint de Moab leonem, & reliquis terrae.

CAPUT XVI.

Oratio missi agnum, nempe Christum, de Petra deserti: Moab ob arrogantiam & perfidiam humiliabitur, paucis ex eo relictis.

EMite agnum Domine dominatorem terrae, de Petra deserti ad montem filiae Sion.

Et erit: Sicut avis fugiens, & pulli de nido avolantes, sic erunt filiae Moab in transitu Arnon.

In consilium, coge concilium: pone quasi noctem umbram tuam in meridie: absconde fugientes, & vagos ne prodas.

Habitabunt apud te profugi mei: Moab esto latibulum eorum a facie vastatoris: finitus est enim pulvis, consummatus est malar: defecit qui conculcabat terram.

Et preparabitur in misericordia solium, sedebit super illud in veritate in tabernaculo David, iudicans & quaerens iudicium, & velociter rediens quod iustum est.

Adversus superbiam Moab, superbum est valde: superbia ejus & arrogantia ejus, & indignatio ejus, pluitque totum in sanguine.

Et non dabit Moab ad Moab, universus ululatus: his, qui latantur, super montes coeli lateris, loquimini plagas tuas.

Quoniam ultra Iasa Hesebon deserta sunt, vineae Sabana Domini gentium exciderunt: flagella ejus usque ad Iazer per-

venerunt: erraverunt in deserto, propagines ejus relictae sunt, transiit in mare.

Super hoc plorabo in flum Iazer vineam Sabana: imbrabo te lacryma mea Hesebon, & Eleale: quoniam super vindemiam tuam, & super melleam tuam vox calcantium irruit.

Et auferetur letitia & exultatio de Carmelo, & in vineis non exultabit neque jubilabit, vinum in torculari non calcabit qui calcare consueverat: vocem calcantium abstulit.

Super hoc ventris meus ad Moab quasi cithara tonabit, & viscera mea ad matrem cocti lateris.

Et erit: cum apparuerit quod laborabit Moab super excelsis suis, ingreditur ad sancta sua ut obsecret, & non valebit.

Hoc verbum, quod locutus est Dominus ad Moab ex tunc:

Et nunc locutus est Dominus, dicens: In tribus annis, quasi anni mercenarii, auferetur gloria Moab super omni populo multo, & relinquetur parvus, & modicus, nequaquam nubis.

CAPUT XVII.

Vastatis Damascus auxiliariis populi Israel, simuliter & Israel vastabitur, quia solutus est Deus salvatoris sui, ad quem calumnie peritus revertitur: & persequentibus populi Damascus dentantur.

ONus Damascus. Ecce Damascus desinet esse civitas, & erit sicut accervus lapidum in ruina.

Derelectae civitates Aaroer gregibus erunt, & requiescent ibi, & non erit qui exteneat.

Et cessabit adiutorium ab Ephraim, & regnum a Damasco: & reliquae Syriae sicut gloria filiorum Israel erunt: dicit Dominus exercituum.

Et erit in die illa: attenuabitur gloria Jacob, & pinguedo carnis ejus marcescet.

Et erit sicut congregatus in messe quod retinuerit, & brachium ejus, spicas leget: & erit sicut quaerens spicas in valle Raphaim.

Et relinquetur in eo sicut racemus, & sicut excussio oleae duarum vel trium olivarum in summitate rami, sive quatuor aut quinque in cacuminibus ejus nucleus ejus: dicit Dominus Deus Israel.

In die illa inclinabitur homo ad factorem suum, & oculi ejus ad sanctum Israel respicient:

Et non inclinabitur ad altaria, quae fecerunt manus ejus: & quae operati sunt digiti ejus non respiciet, lucos & delubra.

In die illa, erunt civitates fortitudinis ejus derelictae sicut aranea, & segetes quae derelictae sunt a facie filiorum Israel, & erunt desolatae.

Quia oblitus es Dei salvatoris tui, & fortis ad propterea non es recordatus: propterea plorabis plantationem siletem, & germen abiectionis seminabis.

In die plantationis tuae, & vane sementium habebis: & non eris in die harvestationis, & dabitur graviter.

Vx multitudini populi in die illa.

ut multitudo maris sonantis : & tumultus
turbarum, sicut sonitus aquarum multarum.

13 Sonabunt populi sicut sonus aquarum inundantium, & increpabit eum, & fugiet procul : & rapietur sicut pulvis montium à facie venti, & sicut turbo coram tempestate.

14 In tempore vespere, & ecce turbatio : in matutino, & non subsistet, hæc est pars eorum qui vastaverunt nos, & fors diripientium nos.

C A P V T XVIII.

Alphus Aegyptios qui Iudæos perlexerant ad confidendum in ipsis : additur consolatio populi Iudaici de reditu ad Ierusalem.

1 **V**as terræ cymbalo alarum, quæ est
trans flumina Æthiopiz,

2 Qui mittit in mare legatos, & in vasis
papyri super aquas. De angeli veloces ad
gentem convullam, & dilaceratam, ad popu-
lum terribilem post quem non est alius, ad
gentem expectantem & conulceratam, cu-
jus diruperunt flumina terram ejus.

3 Omnes habitatores orbis, qui morami-
ni in terra, cum elevatum fuerit signum in
montibus, videbitis, & clangorem tubæ
audietis :

4 Quia hæc dicit Dominus ad me : Qui-
escam, & considerabo in loco meo, sicut
meridiana lux clara est, & sicut nubes ro-
ris in die messis.

5 Ante messem enim totus effloruit, &
immatura perfectio germinabit, & præci-
dentur ramusculi ejus falcibus : & quæ de-
relictæ fuerint, abscedentur, & excutientur.

6 Et relinquentur simul avibus montium,
& bestis terræ : & æstate perpetua erunt
super eum volucres, & omnes bestiæ terræ
super illum hiemabunt.

7 In tempore illo, deferetur munus Do-
mino exercituum à populo diyerso & di-
lacerato, à populo terribili, post quem
non fuit alius, à gente expectante, expe-
ctante & conulcerata, cujus diruperunt flu-
mina terram ejus : ad locum nominis Do-
mini exercituum, montem Sion.

C A P V T XIX.

*Describit plenius Aegyptiorum punitionem, &
quod ad Deum conversi, misso ipsis salvatore,
consolabuntur.*

1 **O** Nus Aegypti. Ecce Dominus ascen-
det super nubem levem, & ingre-
diatur Aegyptum : commovebuntur simula-
chra Aegypti à facie ejus, & cor Aegypti
rubesceat in medio ejus.

2 Et concurrere faciam Aegyptios adver-
sus Aegyptios : & pugnabit vir contra fra-
trem suum, & vir contra amicum suum,
civitas adversus civitatem, regnum adver-
sus regnum.

3 Et dirumpetur spiritus Aegypti in visceribus ejus, & consilium ejus præcipitabo :
& interrogabunt simulachra sua, & divi-
nos suos, & pythones, & ariolos.

4 Et tradam Aegyptum in manu domino-
rum crudelium, & rex tortis dominabitur
eorum, & dominus Deus exercituum.

5 Et arefactus erit de mari, & fluvius de-
solabitur, & quæ exaltabatur

6 Et deficiant flumina : attenuabuntur,

& siccabuntur rivi aggerum. Calamus &
juncus marcescent :

7 Nudabitur alveus rivi à fonte suo, &
omnis tementis irrigua siccabitur, arelecta,
& non erit.

8 Et mætebunt piscatores, & lugebunt
omnes mitescentes in flumen hamum, &
expandentes rete super faciem aquarum
emarcescent.

9 Confundentur qui operabantur linum,
pectentes & texentes subtilia.

10 Et erunt irrigua ejus flaccidia : omnes
qui faciebant lacunas ad capiendos pisces.

11 Stulti principes Taneos, sapientes con-
siliarii Pharaonis, dederunt consilium in-
spiciens. Quomodo dicetis Pharaoni. Fi-
lius sapientium ego, filius regum anti-
quorum?

12 Vbi nunc sunt sapientes tui? anoun-
cient tibi, & indicent quid cogitaverit
Dominus exercituum super Aegyptum.

13 Stulti facti sunt principes Taneos,
emarcuerunt principes Memphicos, dece-
perunt Aegyptum, angulum populorum
ejus.

14 Dominus miscuit in medio ejus spi-
ritum vertiginis : & errare fecerunt Agy-
ptum in omni opere suo, sicut errat ebrius
& vomens.

15 Et non erit Aegypto opus, quod fa-
ciat caput & caudam, incurvantem & re-
sistantem.

16 In die illa erit Aegyptus quasi mulie-
res, & stupebunt : & timebunt à facie com-
motionis manus Domini exercituum, quoniam
ipse movebit super eam.

17 Et erit terra Iuda Aegypto in pavorem,
omnis qui illius fuerit recordatus, pavebit
à facie consilii Domini exercituum, quod
ipse cogitavit super eam.

18 In die illa erunt quinque civitates in
terra Aegypti, loquentes lingua Chanaan,
& jurantes per Dominum exercituum : Ci-
vitas solis vocabitur una.

19 In die illa erit altare Domini in me-
dio terræ Aegypti, & titulus Domini juxta
terminum ejus.

20 Et erit in signum, & in testimonium
Domino exercituum in terra Aegypti. Cla-
mabunt enim ad Dominum à facie tribu-
lantis, & mittet eis salvatorem & propugna-
torem, qui liberet eos.

21 Et cognosceat Dominus ab Aegypto,
& cognoscent Aegyptii Dominum in die
illa, & colent eum in hostiis & in mu-
neribus : & vota vovebunt Domino, &
solvent.

22 Et percutiet Dominus Aegyptum plaga,
& sanabit eam, & revertentur ad Domi-
num, & placabitur eis, & sanabit eos.

23 In die illa erit via, de Aegypto in
Assyrios, & intrabit Assyrius Aegyptum, &
Aegyptius in Assyrios, & servient Aegyptii
Assur.

24 In die illa erit Israël tertius Aegypto
& Assyrio : benedictio in medio terræ.

25 Cui benedixit Dominus exercituum,
dicens. Benedictus populus meus Aegypto
& opus manuum mearum Assyrio : hæc
dixit autem mea Israël.

C A P V T

CAPVT XX.

*Ex hoc capitulo patet quod nudus & discalceatus
fuit in die expulsi sunt de Syria, & de
pauca captiuitate de Assyria, & de iherusalem
de iherusalem.*

1 In anno, quo ingressus est Tharthan
in Azorim, cum incidisset cum Sar-
gon rex Assyriorum, & pugnasset contra
eum, & cepisset eam:

2 In tempore illo locutus est Dominus
in manu Iaiæ filii Amos, dicens: Vade,
& solve saccum tuum de lunis tuis, &
calceamenta tua tolle de pedibus tuis. Et fe-
cit sic, vadens nudus, & discalceatus.

3 Et dixit Dominus: Sicut ambulauit ser-
uus meus Iaias nudus, & discalceatus,
tuum annorum signum & portentum erit
super Ægyptum, & super Æthiopiam.

4 Sic minabit rex Assyriorum captiuita-
tem Ægypti, & transmigrationem Æthio-
piæ, iuuenum & senum, audam & discal-
ceatam, discoopertis natibus ad ignomi-
niam Ægypti.

5 Et timebunt, & confundentur ab Æthio-
pia spe sua, & ab Ægypto gloria sua.

6 Et dicit habitator insulæ hujus in die
illa: Ecce hæc erat spes nostra, ad quos
confugimus in auxilium, ut liberarent nos
à facie regis Assyriorum: & quomodo
effugere poterimus nos?

CAPVT XXI.

*Ruina Babylonis per Medos & Persas: omnis
Idamæ & Arabia.*

1 O Nus deserti maris. Sicut turbines
ab Africo veniunt, de deserto ve-
nit, de terra horribili.

2 Visio dura nunciata est mihi: qui incre-
dulus est, infideliter agit: & qui depopula-
tor est, vastat. Ascende Ælam, obside Me-
de: omnem gemitum ejus cessare feci.

3 Propterea repleti sunt lumbi mei dolo-
re, angustia possidet me sicut angustia par-
turientis: coram cum audirem, conturba-
tus sum cum viderem.

4 Emaruit cor meum, tenebræ stupefe-
cerunt me: Babylon dilecta mea posita est
mihi in miraculum.

5 Pone mentem, contemplare in specula
conedentes & bibentes: surgite principes,
atrite clypeum.

6 Hæc enim dixit mihi Dominus: Vade,
& pone speculatorem: & quodcumque vi-
derit, annunciet.

7 Et vidit currum duorum equitum, ascen-
sorem asini, & ascensorem cameli: & con-
templatus est diligenter multo intuitu.

8 Et clamavit leo: super speculam Domi-
ni ego sum, stans jugiter per diem: & super
custodiam meam ego sum, stans totis
noctibus.

9 Et ecce venit ascensor vir bigæ equi-
tum, & respondit, & dixit: Cedit, ce-
dit Babylon, & omnia culptia decorum
ejus committunt in terram.

10 Tu es parua, & filia arce meæ, que
audisti à Domino exercituum Deus Israel,
anna: aut vobis.

11 Quare forma ad me clangit ex Scir:
quid de nocte? quid de die?

12 Dixit custos: Venit mane & nox: si
quaritis, quatinus convertamini, venite.

13 Quia in Arabia. In salu ad vespertam
dormieris, in seminis Dedanim.

14 Occurrentes sitienti ferre aquam, qui
habitat in terram austri, cum panibus oc-
currunt fugienti.

15 A facie enim gladiorum tugerunt, à fa-
cie gladii imminenti, à facie arcus extensi,
à facie gravis pælii:

16 Quoniam hæc dicit Dominus ad me:
Adhuc in uno anno, quasi in anno merce-
nari, & auferetur omnis gloria Cedar.

17 Et reliquæ numeri sagittariorum for-
tium de filiis Cedar imminuentur: Domi-
nus enim Deus Israel locutus est.

CAPVT XXII.

*Sermo Domini contra Ierusalem, cujus desit
propheta vastis tem: & quod neglecto Deo, sen-
sistat se muniat ad resistendum Assyriis: & carpuntur,
quod cum plangere deberent, gula indidit, &
ex repleto Soma templi præfesto substituitur
Etiam, cui magna datur portio.*

1 O Nus vallis visionis. Quidnam quo-
que tibi est, quia ascendisti & tu
omnis in recta?

2 Clamoris plena, urbs frequens, civitas
exultans: interfecti vi, non interfecti gla-
dio, nec mortui in bello.

3 Cuncti principes tui fugerunt sicut uldi-
reque litigati sunt: omnes qui inventi sunt,
vincti sunt pariter, procul fugerunt.

4 Propterea dixi: Recedat à me, amare
serbo: nolite incumbere ut contolemini me
super vastitate filiarum populi mei.

5 Dies enim intercessionis, & conculca-
tionis, & flatum, Domino Deo exerci-
tuum in valle visionis, scrutans murum, &
magnificus super montem.

6 Et Ælam sumpsi pharetram, currum
hominis equitis, & parietem nudavi clypeus.

7 Et erunt electæ valles tuæ plenæ quadri-
gatum, & eques posset sedes suas in porta.

8 Et revelabitur operimentum Iudæ, &
videbis in die illa armamentarium domus
salus.

9 Et scissuras civitatis David videbitis,
quia multiplicatæ sunt: & congegastis
aquas piscinæ inferioris.

10 Et domos Ierusalem numerastis, &
destruxistis domos ad muniendum murum.

11 Et lacum fecistis inter duos muros ad
aquam piscinæ veteris: & non suspexistis
ad eum, qui fecerat eam, & operamentum
ejus de longe non vidistis.

12 Et vocabit Dominus Deus exercituum
in die illa ad flumem, & ad planctum, & ad
calvitiem, & ad cingulum sacci:

13 Et ecce gaudium & lætitia, occidere
vitulos & jugulare arie es, comedere car-
nes, & bibere vinum: Concedamus, & tibi
bibamus: cras enim morietur.

14 Et revelata est in auxilium meum vox
Domini exercituum. Seductor in quo
tae hæc vox & dicitur mortuorum, dicit
Dominus Deus exercituum.

15 Hæc dicit Dominus Deus exercituum:
Vade in medio eorum qui laqueantur
in medio, ad subvertendum præpositum
& dicit ad eum.

16 Quid tu hic, aut quā quis hic? quia exedisti tibi hic sepulchrum, excidisti in excelso memoriale diligenter; in petrata-bernaculum tibi.

17 Ecce Dominus asportare te faciet, sicut asportatus gallus gallinaceus, & quasi amictum sic sublevabit te.

18 Coronans coronabit te tribulatione, quasi palam mittet te in terram latam & spatiosam: ibi morieris, & ibi erit curtus glorie tue, ignominia domus Domini tui.

19 Et expellam te de statione tua, & de ministerio tuo deponam te.

20 Et erit in die illa: Vocabo servum meum Eliacim filium Helciae,

21 Et induam illum tunica tua, & cingulo tuo confortabo eum, & potestatem tuam dabo in manu ejus: & erit quasi pater habitantibus Jerusalem: & domui Iuda.

22 † Et dabo clavem domus David super humerum ejus: & aperiet, & non erit qui claudat: & claudet, & non erit qui aperiat.

23 Et figam illum paxillum in loco fideli, & erit in solium glorie domus patris ejus.

24 Et suspendent super eum omni nemi gloriam domus patris ejus, vasorum diversa genera, omne vas parvulum, à vasis craterarum usque ad omne vas musicorum.

25 In die illa dicit Dominus exercituum: Auferetur paxillus, qui fixus fuerat in loco fideli, & frangeretur, & cadet, & peribit quod pependerat in eo, quia Dominus locutus est.

C A P V T XXIII.

Tyri vastitas ad annos septuaginta pradicetur propter ejus superbiam, & postea restituetur.

1 **O** Nus Tyri, Ululate naves maris: quia vastata est domus, unde venire consueverant: de terra Cethim revelatum est eis.

2 Tacete qui habitatis in insula: negotiatores Sidonis transferebant mare, repleverunt te.

3 In aquis multis semen Nili, messis fluminis fruges ejus: & facta est negotiatio gentium.

4 Erubescite Sidon: ait enim mare, fortitudo maris, dicens: Non parturivi, & non peperivi, & non enutrivivi juvenes, nec ad incrementum perduxivi virgines.

5 Cum auditum fuerit in Aegypto, dolebunt cum audierint de Tyro:

6 Transite maria, ululate qui habitatis in insula.

7 Numquid non vestra hæc est, quæ gloriabatur à diebus pristinis in antiquitate sua? ducent eam pedes sui longe ad peregrinandum.

8 Quis cogitavit hoc super Tyrum quondam coronatam, cujus negotiatores principes, instructores ejus incliti terræ?

9 Dominus exercituum cogitavit hoc, ut detraheret superbiam omnis glorie, & ad ignominiam deduceret universos inclitos terræ.

10 Transi terram tuam quasi flumen filia maris, non est cingulum ultra tibi.

11 Manum suam extendit super mare, conturbavit regna: Dominus mandavit adversus Chanaan, ut contederet fortis ejus.

12 Et dixit: Non adspicies ultra in glo-

rieris, calumniam sustinens virgo filia Sidonis: in Cethim conlurgens transfreta, ibi quoque non erit requies tibi.

13 Ecce terra Chaldaeorum talis populus non fuit, Assur tundavit eam: in captivitatem traduxerunt robustos ejus, custodierunt domos ejus, posuerunt eam in ruinam.

14 Ululate naves maris, quia devastata est fortitudo vestra.

15 Et erit in die illa: In oblivione eris, & Tyre septuaginta annis, sicut dies regis ubi post septuaginta annos erit Tyro quasi canticum meretricis.

16 Sume citharam, circui civitatem meretrix oblivioni tradita: bene cane, frequenta anticum, ut memoria tui sit.

17 Et erit post septuaginta annos: Visitabit Dominus Tyrum, & reducet eam ad mercedes suas, rursum fornicabitur cum universis regnis terræ super faciem terræ.

18 Et erunt negotiationes ejus & mercedes ejus sanctificata Domino: non condentur, neque reponentur, quia his, qui habuerint coram Domino, erit negotiatio ejus, ut manducent in satietatem, & vestiantur usque ad vetustatem.

C A P V T XXIV.

Mala quæ Dominus propter peccata universo orbi futurus est, adjuncta interim reliquiarum consolatione: & quam terribilis erit dies divini judicii.

1 **E**Cce Dominus dissipabit terram, & nudabit eam, & affliget faciem ejus, & disperget habitatores ejus.

2 † Et erit sicut populus, sic sacerdos: & † 6. 4. sicut servus, sic Dominus ejus: sicut ancilla, 4. 2. sic domina ejus: sicut emens, sic ille qui vendit: sicut foenerator, sic is qui mutuum accipit: sicut qui repetit, sic qui debet.

3 Dissipatione dissipabitur terra, & direptione prædabitur. Dominus enim locutus est verbum hoc.

4 Luxit, & defluxit terra, & infirmata est: defluxit orbis, infirmata est altitudo populi terræ.

5 Et terra infecta est ab habitatoribus suis: quia transgressi sunt leges, mutaverunt jus, dissipaverunt tædus sempiternum.

6 Propter hoc maledictio vorabit terram, & peccabunt habitatores ejus: ideoque insanient cultores ejus, & relinquentur homines pauci.

7 Luxit vindemia, infirmata est vitis, ingemuerunt omnes qui lætabantur corde.

8 Cessavit gaudium tympanorum, quiescit sonus lætantium, conticuit dulcedo citharæ.

9 Cum cantico non bibent vinum: amara erit potio bibentibus illam.

10 Attracta est civitas vanitatis, clausa est omnis domus nullo introeunte.

11 Clamor erit super vino in plateis: deserta est omnis lætitia: translatus est gaudium terræ.

12 Relicta est in urbe solitudo, & calamitas opprimit portas.

13 Quia hæc erunt in medio terræ, in medio populorum: quomodo si pauci olivæ, quæ remanent, excutiantur ex olea: & racemi, cum fuerit finita vindemia.

† Apo-
cal. 3.
7.
Iob. 12.
24.

14 Hi levabunt vocem suam, &que laudabunt: cum glorificatus fuerit Dominus, & venient de mari.

15 Propter hoc in doctrinis glorificate Dominum: in insulis maris nomen Domini Dei Israel.

16 A finibus terræ laudes audivimus, gloriam iusti. Et dixit: Secretum meum mihi, secretum meum mihi, vix mihi: pravaricationes pravaricati sunt, & pravaricatione transgressorum pravaricati sunt.

17 Formido, & fovea, & laqueus super te, qui habitator es terræ.

† 17. 18 Et erit: † Qui fugerit à voce formidinis, cadet in foveam: & qui se explicaverit de fovea, tenebitur laqueo: quia cataractæ de excelsis apertæ sunt, & concutientur fundamenta terræ.

19 Contractione confringetur terra, contritione conteretur terra, commotione commovebitur terra.

20 Agitatione agitabitur terra sicut ebrius, & auferetur quasi tabernaculum unius noctis: & gravabit eam iniquitas sua, & corruet, & non adiciet ut resurgat.

21 Et erit: In die illa visitabit Dominus super militiam cæli in excelsis: & super reges terræ, qui sunt super terram.

22 Et congregabuntur in congregatione unius fascis in lacum, & claudentur ibi in carcere: & post multos dies visitabuntur.

23 Et erubescet luna, & confundetur sol, cum regnaverit Dominus exercituum in monte Sion, & in Ierusalem, & in conspectu senum suorum fuerit glorificatus.

C A P V T XXV.

Propheta Dei gratias agit de operibus suis mirabilibus, & beneficiis populo ipsius in monte Sion profundis.

1 Domine Deus meus es tu, exaltabo te, & confitebor nomini tuo: quoniam fecisti mirabilia, cogitationes antiquas fideles, amen.

2 Quia posuisti civitatem in tumulum, urbem fortem in ruinam, domum alienorum: ut non sit civitas, & in sempiternum non ædificetur.

3 Super hoc laudabit te populus fortis, civitas gentium robustarum timebit te.

4 Quia factus est fortitudo pauperi, fortitudo egeno in tribulatione sua: spes à turbine, umbraculum ab æstu, spiritus enim robustorum quasi turbo impellens parietem.

5 Sicut æstus in situ, tumultum alienorum humiliabis & quasi calore sub nube torrente, propaginem fortium marcescere facies.

6 Et faciet Dominus exercituum omnibus populis in monte hoc convivium pinguium, convivium vindemiæ, pinguium medullarum, vindemiæ defæcatæ.

7 Et præcipitabit in monte isto faciem vinculi colligati super omnes populos, & telam quam orditus est super omnes nationes.

† 17. 8 Præcipitabit in orientem in sempiternum: † & auferet Dominus Deus la tyram ab omni facie, & opprobrium populi sui auferet de universa terra: quia Dominus locutus est.

9 Et dicet in die illa: Ecce Deus noster iste, expectavimus eum, & salvabit nos: iste Dominus, sustinuimus eum, exultabimus, & lætabitur in salutari ejus.

10 Quia requiescet manus Domini in monte isto: & triturabitur Moab sub eo, sicut iterantur paleæ in palaistro.

11 Et extendet manus suas sub eo, sicut extendit natans ad natandum: & humiliabit gloriæ ejus cum allissione manuum ejus.

12 E muni enta sublimium murorum tuorum concident, & humiliabuntur, & detrahentur in terram usque ad pulverem.

C A P V T XXVI.

Canticum gratiarum actionis ob exaltationem iustum & humiliationem impiorum, & de resurrectione mortuorum.

1 In die illa cantabitur canticum istud in terra Iuda:

Vrbs fortitudo nostræ Sion salvator, ponetur in ea murus & antemurale.

2 Aperite portas, & ingrediatur gens iusta, custodiens veritatem.

3 Vetuse torabit: servabis pacem; pacem, quia in te speravimus.

4 Sperastis in Domino in sæculis æternis, in Domino Deo forti in perpetuum.

5 Quia incurvabit habitantes in excelsis, civitatem sublimem humiliabit.

Humiliabit eam usque ad terram, detrahet eam usque ad pulverem.

6 Conculcabit eam pes, pedes pauperis, gressus egenorum.

7 Semita iusti recta est, rectus callis iusti ad ambulandum.

8 Et in semita iudiciorum tuorum Domine sustinimus te: nomen tuum, & meritorium tuum in desiderio animæ.

9 Anima mea desideravit te in nocte, sed & spiritus meo in precordiis meis de mane vigilabo ad te.

Cum feceris iudicia tua in terra, iustitiam discant habitatores orbis.

10 Misereamur impio, & non discet iustitiam: in terra sanctorum iniqua gessit, & non videbit gloriam Domini.

11 Domine exalteretur manus tua, & non videant: videant, & confundantur zelantes populi: & ignis hostes tuos devoret.

12 Domine dabis pacem nobis: omnia enim opera nostra operatus es nobis.

13 Domine Deus noster, possederunt nos domini absque te, tantum in te recordemur nominis tui.

14 Morientes non vivant, gigantes non resurgant: propterea visitasti & contrivisti eos, & perdidisti omnem memoriam eorum.

15 Indulxisti genti Domine, indulxisti genti, numquid glorificatus es? elongasti omnes terminos terræ.

16 Domine in angustia requisierunt te, in tribulatione murmuris doctrina tua eis.

17 Sicut quæ concipit, cum appropinquaverit ad partum, dolens clamat in doloribus suis: sic facti sumus à facie tua, Domine.

18 Concepimus, & quasi parturivimus & peperimus spiritum: salutes non fecimus in terra, ideo non ceciderunt habitatores terræ.

10 Vivent mortui tui, interfecit mei re-
ge, respice domini, & laudate qui habi-
tatis in pulvere quia ros lucis ros tuus, &
et terram gerant, & detrahent in ruinam.

20 Vade populus meus, intra in cubicu-
laria, claudite ostia tua super te absconde-
re modicum ad momentum, donec per-
transierit indignatio.

21 ^{72.16.} ^{4.3.} Et ecce enim Dominus egredietur de
loco suo, ut visitet iniquitatem habitato-
ris terrae contra eum; & revelabit terra san-
guinem suum, & non operiet ultra interfe-
ctos suos.

C A P V T XXVII

*Pueri levithan, paterna Domini consolatio in
flos israel civitas munita desolabitur; filii israel
reversi ab Assyriis & Aegypto adorabunt Domi-
pum in ierusalem.*

1 In die illa visitabit Dominus in gladio
suo duro, & grandi, & forti, super Le-
viathan serpentem vestem, & super Levia-
than serpentem toruosum, & occidet ce-
cum, qui in mari est.

2 In die illa vinea mei cantabit ei.

3 Ego Dominus, qui servo eam, repen-
te propitiabor ei: ne forte visitetur contra
eam, nocte & die servo eam.

4 Indignatio non est mihi: quis dabit me
spicam & veprem in praelio: gradiar super
eam, succendam eam pariter.

5 An potius tenebit fortitudinem meam,
facie pacem mihi, pacem faciet mihi?

6 Qui ingreditur imperu ad iacob,
stabit & germinabit israel, & implebunt
faciem orbis semine.

7 Numquid iuxta plagam percutientis se
perculsi eum? aut sicut occidit interfectos
ejus, sic occisus est?

8 In mensura conra mensuram cum abje-
cta fuerit, iudicabis eam: meditatus est in
spiritu suo duro per diem ætus.

9 Ideirco super hoc dimitteretur iniquitas
domui iacob: & iste ovis fructus ut au-
ferat peccatum ejus, cum posuerit omnes
lapides altaris sicut lapides cineris allisos,
non stabunt luci & delubra.

10 Civitas enim magna desolata erit,
speciosa relinquetur, & dimitteretur quasi
desertum, ibi pascetur vitulus, & ibi accu-
babit, & consumet fumositates ejus.

11 In neccitate suffus illius conterentur,
mulieres venientes, & doceris eam: non
est enim populus sapiens, propterea non
miserebitur ejus, qui fecit eum; & qui for-
mavit eum, non parcer ei.

12 Et erit: In die illa percutiet Domi-
nus a alveo fluminis usque ad torrentem
Ægypti, & vis congregabimini unus &
unus filii israel.

13 Et erit: in die illa clageretur in tuba
magna, & venient qui perierant fuerant de
terra assyriorum, & qui ceciderant in ter-
ra ægypti, & adorabunt Dominum in monte
sancto in ierusalem.

C A P V T XXVIII

*Superbia & ebrietas heretice comminationis Domi-
ni, & quod sacerdotes vacent ebrietati, &
principes videant verba & comminationes pro-
phetarum, ponentes mendacium suum iuxta: de
superbia angularis in fundamentum sion peritura.*

*de pena illusorum, & consolatione paucorum ju-
storum.*

1 **V**erba coronæ superbia ebrietatis Ephraim,
& flori decedenti, glorie ex ditione
ejus, qui erant in vertice vallis pau-
guissimæ, erant a vino.

2 Ecce validus & fortis Dominus, sicut
impetus grandinis: turbo cor frangens, sicut
impetus aquarum multarum inundantium,
& emissarum super terram spatiofam.

3 Pedibus concalcabitur coronas ebrietatis
ebriorum Ephraim.

4 Et erit flos decedens glorie exultationis
ejus, qui est super verticem vallis paucorum,
quali temporaneo ante natiuitatem an-
nunti: quod cum aspexerit videns, statim
ut manu tenerit, devorabit illud.

5 In die illa erit Dominus exercituum
corona glorie, & sertum exultationis reli-
duo populi sui:

6 Et spiritus iudicii sedenti super iudicium,
& forniculo revertentibus de bello ad portam.

7 Verum hi quoque pro vino nescierunt,
& pro ebrietate erraverunt: sacerdotes & pro-
pheta nesciunt pro ebrietate, absorpti sunt
a vino, erraverunt in ebrietate, nescierunt
videntem, ignoraverunt iudicium.

8 Omnes enim mensæ replete sunt vini,
ordinumque, ita ut non esset ultra locus.

9 Que docebit scientiam? & quem in-
telligere faciet auditum? ablactatos a lacte,
avulsos ab uberibus.

10 Quia mandata remanda, mandata reman-
da, expecta reexpecta, expecta reexpecta,
modicum ibi, modicum ibi.

11 In loquela enim labii, & lingua al-
tera loquetur ad populum istum.

12 Cum dixit: Hæc est requies mea, re-
focillatio lassum, & hoc est meum refrigerium:
& noluerunt audire.

13 Et erit eis verbum Domini: Manda re-
manda, mandata remanda, expecta reexpecta,
expecta reexpecta, modicum ibi, modicum
ibi: ut vadant, & cadant retrorsum, & con-
terantur: & illaqueentur, & capiantur.

14 Propter hoc audire verbum Domini
viri iustiores, qui Dominamini super po-
pulum meum, qui est in ierusalem.

15 Dixistis enim: Percussio & scelus cum
more, & cum interno fecimus pactum in fla-
gellum inundans cum transierit non veniet
super nos: quia posuimus mendacium spem
nostram, & mendacio protecti sumus.

16 Idcirco hæc dicit Dominus Deus:
Ecce ego mittam in fundamentis sion lapidem,
lapidem probatum, argulentem, pretiosum
in fundamento fundatum, qui crediderit,
non scilicet.

17 Et ponam in pondere iudicium, & sur-
sum in mensura: & sulveret grando
spem mendacii: & protectionem aquarum
inundabunt.

18 Et delebitur scelus vestimentum cum mor-
te, & pactum vestimentum cum interno non sta-
bit flagellum inundans cum transierit, erit
tibi in conculationem.

19 Quandoque venisset, toller-
et vos: quoniam mace dilecto peractum in
die & in nocte, & ratione sola tollere
tio intellectum dabit auditum.

20 Cuius statum est enim stratum, ita ut
a ter decedat, & palum breve nunquam
operire non possit.

21 ¶ Sicut enim in monte divisionum sta-
bit, & in valle, quæ est in
cubano, ita erit: ut faciat opus suum,
ut opus eius: ut opus eius ab eo
peragrum non est opus eius ab eo

22 ¶ Nunc nolite illudere, ne forte con-
fragantur vincula vestra; consummationem
eius & abbreviationem audivi à Domino
Deo exercituum super universam terram.

23 Auribus percipite, & audite vocem
nostram, attendite, & audite eloquium
nostrum.

24 Nihilquid rota die arabit arans ut seriat,
proficiat & sariet humum suam?

25 Nonne cum adzquaverit faciem ejus,
seriet gith, & cyminum sparget, & ponet tri-
tum per ordinem, & hordeum, & milium,
& viciam in fratribus suis?

26 Et eradit illum in iudicio: Deus
suus docebit illum.

27 Non enim in ferris triturabitur gith,
nec rota plaustrum super cyminum circuibit;
sed in virga excutietur gith, & cyminum in
biculo.

28 Panis autem comminuetur: verum non
in perpetuum triturans triturabit illum, ne-
que vexabit eum rota plaustrum, nec ungulis
eius comminuet eum.

29 Et hoc à Domino Deo exercituum exi-
vit, ut mirabile faceret consilium, & magni-
ficaret iustitiam.

C A P V T XXIX.

*O fide & afflictio Ierusalem, contritio gen-
tium illam obsidentium: de libro signato, ac caci-
te Iudæorum: va profundis corde denuntiatur: reli-
qui, & Iacob prædicis illuminandas, & ad Deum
convertendas.*

1 ¶ **V**æ Ariel, Ariel civitas, quam expu-
gnavit David: additus est annus ad
annum: solemnitates evolutæ sunt.

2 Et circumvallabo Ariel, & erit tristis &
in ærens, & erit nulli quasi Ariel.

3 Et circumvallabo quasi sphæram in circui-
tibus, & jactam contra te aggerem, & mu-
nimenta ponam in obsidionem tuam.

4 Humiliaberis, de terra loqueris, & de
humo audietur eloquium tuum & erit qua-
si pythonis de terra vox tua; & de humo
eloquium tuum murrabit.

5 Et erit sicut pulvis tenuis multitudo
ventilantium te: & sicut favilla periran-
sient multitudo eorum, qui contra te præ-
valuerunt.

6 Et tunc repente confestim, A Domino
exercituum visitabitur in tonitruo, &
commotione terræ, & voce magna tur-
bationis & tempestatum, & flammæ ignis de-
vorantis.

7 Et erit sicut somnium visionis noctur-
næ multitudo omnium gentium, quæ dumi-
caverunt contra Ariel, & omnes qui mudi-
caverunt, & obederunt, & prevaluerunt
adversus eam.

8 Et sicut somnium esuriens, & comedit, &
sicut esuriens expulso lacte, vacuus est anima
eius: & sicut somnium furax, & letat, &
sicut somnium expergetur, latus adhuc

fuisset, & anima ejus vacua est: sic erit mul-
tudo omnium gentium, quæ dum caverunt
contra montem Sion.

9 Obstupescite, & admiramini, fluctuare,
& vacillate: inebriamini, & non à vino:
movenini, & non ab ebrietate.

10 Quoniam natus est vobis Dominus spi-
ritum soporis, claudet oculos vestros, pro-
phetas & principes vestros qui vident visio-
nes operiet.

11 Et erit vobis visio omnium sicut verba
libri signati, quem cum dederint scienti li-
teras, dicent: Lege istum, & respondebit:
Non possum, signatus est enim.

12 Et dabitur liber nescienti literas, dice-
turque ei: Lege: & respondebit: Nescio
literas.

13 Et dixit Dominus: ¶ Eo quod appro-
pinquat populus iste ore suo, & labiis suis
glorificat me, cor autem ejus longe est à
me, & tinnuerunt me mandato hominum
& doctrinis. † Matt. 15.8. Marc. 7.6.

14 Ideo ecce ego addam ut admirationem
faciam populo huic miraculo grandi & stu-
pendo: ¶ peribit enim sapientia à sapienti-
bus ejus, & intellectus prudentium ejus
abscondetur. † 1. Cor. 1.19.

15 ¶ **V**æ qui profundi estis corde, ut à Do-
mino abscondatis consilium: quorum sunt
in tenebris opera, & dicunt: Quis videt
nos: & quis novit nos? † Abd. 1.8.

16 Perversa est hæc vestra cogitatio: qua-
si si lutum contra sigulum cogites, & dicat
opus factori suo. Non fecisti me: & sig-
mentum dicat fictori suo: Non intelligis.

17 Nonne adhuc in modico & in brevi
convertetur Libanus in charmel, & charmel
in saltum reputabitur?

18 Et audient in illa surdi verba libri,
& de tenebris & caligine oculi cæcorum
videbunt.

19 Et addent mites in Dño lætitiæ, & pau-
peres homines in sancto Israël exultabunt:

20 Quoniam defecit qui prævalebat, con-
summatum est illudor, & succisi sunt omnes
qui vigilabant super iniquitatem.

21 Qui peccare faciebant homines in ver-
bo, & arguentem in porta supplantabant, &
declinaverunt frustra à iusto.

22 Propter hoc, hæc dicit Dominus ad
domum Iacob, qui redemit Abraham: Non
modo confundetur Iacob, nec modo vultus
ejus erubescet:

23 Sed cum viderit filios suos, opera ma-
num mearum, in medio sui sancti fiantes
nomen meum, & sancti abunt sanctum Iac-
cob, & Deum Israel prædicabunt:

24 Et scient errantes spiritus intellectum,
& mulatores discant legem.

C A P V T XXX.

*Comminatio adversus Iudæos, qui Domino inveni-
sunt prementibus Assyriis ad Aegyptum confu-
gisse: ipse quoque prophetarum ad Iudæos per-
dite ostendit, sed vane præsidia querentibus
eorum denuntia ad Iudæos, & non sit De-
i futura benedictio ad Iudæos, & non sit
magis reverentiam faciente, ad Iudæos
peritiam.*

1 ¶ **V**æ filiis delectatores, dicit Dominus,
ut faciat consilium, & non ex-

me : & ordiremini telam , & non per spiritum meum , ut adderetis peccatum super peccatum.

2 Qui ambulatis ut descendatis in Ægyptum , & os meum non interrogastis , sperantes auxilium in fortitudine Pharaonis , & habentes fiduciam in umbra Ægypti.

3 Et erit vobis fortitudo Pharaonis in confusionem , & fiducia umbræ Ægypti in ignominiam.

4 Erant enim in Tani principes tui , & nuncii tui usque ad Hanes pervenerunt.

5 Omnes confusi sunt super populo , qui eis prodesse non potuit : non fuerunt in auxilium & in aliquam utilitatem , sed in confusionem & in opprobrium.

6 Onus jumentorum austru. In terra tribulationis & angustiae leana , & leo ex eis , vipera , & regulus volans , portantes super humeros jumentorum divitias suas , & super gibbum camelorum thesauros suos , ad populum qui eis prodesse non poterit.

7 Ægyptus enim frustra vane auxiliabitur : ideo clamavi super hoc : Superbia tantum est , quiesce.

8 Nunc ergo ingressus scribe ei super buxum , & in libro diligenter exara illud , & erit in die novissimo in testimonium usque in æternum.

9 Populus enim ad iracundiam provocans est , & filii mendaces , filii nolentes audire legem Dei.

10 Qui dicunt videntibus : Nolite videre : & aspicientibus : Nolite aspicere nobis ea , quæ recta sunt : loquimini nobis placentia , videre nobis errores.

11 Auferte à me viam , declinate à me semitam , cesset à facie nostra sanctus Israël.

12 Propterea hæc dicit sanctus Israël : Pro eo quod reprobastis verbum hoc , & sperastis in calumnia & in tumultu , & in iniquitate super eo :

13 Propterea erit vobis iniquitas hæc sicut interruptio cadens , & requisita in muro excelso , quoniam subito , dum non speratur , veniet contritio ejus.

14 Et comminuetur sicut conteritur lagenæ figuli contritione pervalida : & non invenietur de fragmentis ejus resta , in qua ponetur igitur iculus de incendio , aut hauriatur parum aquæ de fovea.

15 Quia hæc dicit Dominus Deus sanctus Israël : Si revertamini & quiescatis , salvi eritis : in silentio & in spe erit fortitudo vestra. Et nolistis :

16 Et dixistis : Nequaquam , sed ad equos fugiemes , ideo fugietis. Et super veloces ascendemus : ideo velociores erunt , qui persequentur vos.

17 Mille homines à facie terroris unius : & à facie terroris quinque fugietis , donec relinquamini quasi males navis in vertice montis , & quasi signum super collum.

18 Propterea expectat Dominus ut miseretur vestri : & leo exalabitur parcens vobis : quia Deus iudicii Dominus : beati omnes qui expectant eum.

19 Populus enim Sion habitabit in Jerusalem : pro eo non nequaquam plorabit , in fletu non interibit : tui : ad vocem clamoris

tui statim ut audierit , respondet tibi.

20 Et dabit vobis Dominus parvam arcam , & aquam brevem : & non faciet evolare a te ultra doctorem tuum : & erunt oculi tui videntes præceptorem tuum.

21 Et aures tuæ audient verbum post tergum monentis : Hæc est via , ambulate in ea : & non declinetis neque ad dexteram , neque ad sinistram ,

22 Et contaminabis laminas sculptilium argenti tui , & vestimentum conflatis auri tui , & disperges ea sicut immunditiam , & destruat. Eredere , dices ei :

23 Et dabitur pluvia semini tuo , utique seminaveris in terra : & panis frugum terræ erit uberrimus , & pinguis , pascetur in possessione tua in die illo agnus spatiose :

24 Et tauri tui , & pulli asinorum , qui operantur terram , comestum migma comedent sicut in area ventilatum est.

25 Et erunt super omnem montem excelsum , & super omnem collem elevatum , rivus currentium aquarum , in die interfectionis multorum , cum ceciderint tuires.

26 Et erit lux lunæ sicut lux solis , & lux solis erit septemplex sicut lux septem dierum , in die qua alligaverit Dominus vulnus populi sui , & percussuram plagæ ejus sanaverit.

27 Ecce nomen Domini venit de longinquo , ardens furor ejus , & gravis ad portandum : labia ejus repleta sunt in indignatione , & lingua ejus quasi ignis devorans.

28 Spiritus ejus velut torrens inundans usque ad medium colli , ad perdendas gentes in nihilum , & fixum erroris , quod erat in maxillis populorum.

29 Canticum erit vobis sicut nox sacra & fixata solemnitas , & lætitia cordis sicut qui pergit cum tibia , ut intret in montem Domini ad fortem Israël.

30 Et auditam faciet Dominus gloriam vocis suæ , & terrorem brachii sui ostendet in comminatione furoris , & flamma ignis devorantis : allidet in turbine , & in lapide grandinis ,

31 A voce enim Domini pavebit Assur virga percussus.

32 Et erit transitus virgæ fundatus , quam requiescere faciet Dominus super eum in tympanis & citharis : & in bellis præcipuis expugnabit eos.

33 Præparata est enim ab heri Topheth , à rege præparata , profunda , & dilatata. Nutrimenta ejus , ignis & ligna multa : status Domini sicut torrens sulphuris succendens eam.

C A P V T XXXI.

Indator qui fiducia in Deum relictus ad Ægyptum & humana confugiant præsidia , prædicti commendat una cum suis auxiliariis : revertentes vero ad Dominum , virtute divina li grandis.

V & qui descendunt in Ægyptum ad auxilium , in equis sperantes : & habentes fiduciam super quadrigis , quia multe sunt : & super equitibus , quia prævalidi nimis : & non tunc confutentur per sanctum Israël , & Dominum non requiescent.

2 Ipse autem sapiens adduxit malum, & verba sua non abstulit: & conturget contra domum pellimorum, & contra auxilium operantium iniquitatem.

3 Ægyptus, homo, & non Deus: & equorum, caro, & non spiritus: & Dominus inclinabit manum suam, & corruet auxiliator, & cadet cui præstatur auxilium, simulque omnes consummentur.

4 Quia hæc dicit Dominus ad me: Quo modo si rugiat leo, & catulus leonis super prædam suam, & cum occurrerit ei multitudo pastorum, à voce eorum non formidabit, & à multitudine eorum non pavebit: sic descendet Dominus exercituum ut prælietur super montem Sion, & super collem ejus.

5 Sicut aves volantes, sic proteget Dominus exercituum Ierusalem, protegens & liberans, transiens & salvans.

6 Convertimini sicut in profundum recesseratis filii Israël.

7 In die enim illa abiciet vir idola argenti sui, & idola auri sui, quæ fecerunt vobis manus vestræ in peccatum.

8 Et cadet Assur in gladio non viri, & gladius non hominis vorabit eum, & tugiæ non à facie gladii: & juvenes ejus veſtigales erunt:

9 Et fortitudo ejus à terrore transibit, & pavebunt fugientes principes ejus: dixit Dominus, cujus ignis est in Sion, & Caminus ejus in Ierusalem.

C A P V T XXXII.

De rege ac principibus in justitiâ regnaturis & populi subditi felicitate: stulto autem principi & opulentis mulieribus futura prædicatur calamitas: patris quoque pulchritudo ac requies opulenta promittitur populo Dei.

1 **E**cce in justitiâ regnabit rex, & princeps in iudicio præerunt.

2 Erunt viri sicut qui absconditur à vento, & celat se à tempeſtate; sicut rivi aquarum in siti, & umbra petræ prominentis in terra deserta.

3 Non caligabunt oculi videntium, & aures audientium diligenter ascultabunt.

4 Et cor stultorum intelliget scientiam, & lingua balborum velociter loquetur & plane.

5 Non vocabitur ultra is, qui insipiens est princeps: neque fraudulentus appellabitur major:

6 Stultus enim fatua loquetur, & cor ejus faciet iniquitatem, ut perficiat simulationem, & loquatur ad Dominum fraudulenter, & vacuam faciat animam esurientis, & potum sitienti auferat.

7 Fraudulenti vasa pressa sunt: ipse enim cogitationes concinnavit ad perdendos milites in sermone mendaci, cum loqueretur pauper iudicium.

8 Princeps vero ea, quæ digna sunt principis, cognabit, & ipse super duces stabit.

9 Mulieres opulentæ surgite, & audite vocem meam: filie confidentes percipite verbum eloquii mei.

10 Post dies enim & annos vos conturbabimini confidentes: consummata est enim violentia, collectio ultra non veniet.

11 Obſtupescite opulentæ, conturbamini confidentes: exuite vos, & confundimini, accingite lumbos vestros.

12 Super ubera plange te, super regione desiderabili, super vinea fertili.

13 Super humum populi mei spinæ & vepres ascendent: quanto magis super omnes domos gaudii civitatis exultantis?

14 Domus enim dimissa est, multitudo urbis relicta est, tenebræ & palpato factæ sunt super speluncas usque in æternum. Gaudium onagrorum pascua gregum.

15 Donec effundatur super nos spiritus de excelso: & erit desertum in charmel, & charmel in saltum reputabitur.

16 Et habitabit in solitudine iudicium, & justitia in charmel sedebit.

17 Erunt opus justitiæ, pax & cultus justitiæ silentium, & securitas usque in sempiternum.

18 Et sedebit populus meus in pulchritudine pacis, & in tabernaculis fiduciæ, & in requie opulenta.

19 Grando autem in descensione saltus, & humilitate humi illabitur civitas.

20 Beati, qui seminatis & per omnes aquas, immittentes pedem bovum & asini.

C A P V T XXXIII.

Permixtim de deſtinatione Sennacherib loquitur, & Iudaorum liberatione, ac divina potentia exaltatione: invectitur contra hy. oeritas: & quales esse debeant qui cum Domino habitaturi sunt in excelsis: Ierusalem vero habitatio eris opulenta, in qua magnificabitur Dominus, rex & leg. ſlator noſter.

1 **V**æ qui prædatis, nonne & ipse prædaberis? & qui spernis, nonne & ipse spernèris? cum consumnaveris deprædationem, deprædaberis: cum fatigatus deſieris contemnere contemneris.

2 Dñe miserere nostri: te enim expectavimus: esto brachium nostrum in mane, & salus nostra in tempore tribulationis.

3 A voce Angeli fugerunt populi, & ab exaltatione tua dispersæ sunt gentes.

4 Et congregabuntur spolia vestra sicut colligitur bruchus, velut cum fossæ plenæ fuerint de eo.

5 Magnificatus est Dominus, quoniam habitavit in excelsis: implevit Sion iudicio & justitia.

6 Erunt fides in temporibus tuis: divitiarum salutis sapientia & scientia: timor Domini ipse est thesaurus ejus.

7 Ecce videntes clamabunt foris, Angeli pacis amare stebunt.

8 Disſipatæ sunt viæ, cessavit transiens per semitam, ritum factum est pactum, projecit civitates, non reputavit homines.

9 Luxit, & elanguit terra: confusus est Libanus, & obſorduit, & factus est Saron sicut desertum: & concussa est Baſan, & Carmelus.

10 Nunc confurgam, dicit Dominus: nunc exultabor, nunc convalescabo.

11 Conſpicietis ardorem patietis stipulam: spiritus vester ut ignis vorabit vos.

12 Erunt ut populi quasi de incendio cinis. spinæ congregatæ igni comburentur.

13 Audete qui longè estis, quæ fecerunt

& cognoscite vicini fortitudinem meam.

14 Conterriti sunt in Sion peccatores, possedit tremor hypocritas, quis poterit habitare de vobis cum igne devorante? quis habitabit ex vobis cum ardoribus sempiternis?

15 *Psal.* 15 † Qui ambulat in iustitiis, & loquitur veritatem, qui projicit avaritiam ex castrumna, & excutit manus suas ab omni munere, qui obturat aures suas ne audiat sanguinem, & claudit oculos suos ne videat malum.

16 Ille in excelsis habitabit, munimenta saxorum sublimis as eius: panis ei datus est, aquæ ejus fideles sunt.

17 Regem in decore suo videbunt oculi ejus, cernent terram de longe.

18 Cor tuum meditabitur timorem: † ubi est litteratus? ubi legis verba ponderans? ubi doctor parvulorum?

19 Populum impudentem non videbis, populum alteri sermonis: ita ut non possis intelligere disertitudinem linguæ ejus, in quo nulla est sapientia.

20 Respice Sion civitatem solemnitatis nostræ: oculi tui videbunt Ierusalem, habitationem opulentam, tabernaculum quod nequaquam transferri poterit: nec auferentur clavi ejus in sempiternum, & omnes funiculi ejus non rumpentur.

21 Quia solummodo ibi magnificus est Dominus noster: locus fluviorum rivi latissimi & patentes: non transibit peregrinus navis remigum, neque traheris magna transgreditur eum.

22 Dominus enim iudex noster, Dominus legislator noster, Dominus rex noster: ipse salvabit nos.

23 Laxati sunt funiculi tui, & non prevalebunt: sic erit malus tuis ut dilatare signum non queas. Tunc dividantur spolia prædæ multarum: claudi diripient rapinam.

24 Nec dicet vicinus: Elangui: populus qui habitat in ea, auferetur ab eo iniquitas.

C A P V T XXXIV.

Acerba Dei ultio super omnes gentes: Idumæa quoque convitio & perpetua vastitas prædicitur.

1 **A**ccedite gentes: & audite, & populi auendite: audiat terra, & plenitudo ejus; orbis, & omne germen ejus.

2 Quia indignatio Domini super omnes gentes, & furor super universam militiam eorum: interfecit eos, & dedit eos in occisionem.

3 Interfecti eorum projicientur, & de cadaveribus eorum ascendet fœtor: tabescent montes à sanguine eorum.

4 Et tabescent omnis militia eorum, & conplicabuntur sicut liber cæli: & omnis militum eorum deduet, sicut defluit folium de vinea & de sicu.

5 Quoniam inebriatus est in caelo gladius meus: ecce super Idumæam descendet, & super populum interfektionis meæ, ad iudicium.

6 Gladius Domini repletus est sanguine, incrassatus est adipe, de sanguine agnorum, & hircorum, de sanguine medullatorum

arietum: victima enim Domini in Bofra, & interfectio magna in terra Idom.

7 Et descendunt unicornes cum eis, & tauri cum potentibus: inebriabitur terra eorum sanguine, & humus eorum adipe pinguium.

8 Quia dies ultionis Domini, annus retributionum iudicii Sion.

9 Et convergentur torrentes ejus in picem, & humus ejus in sulphur: & erit terra ejus in picem ardentem.

10 Nocte & die non extinguetur, in sempiternum ascendet fumus ejus: à generatione in generationem desolabitur, in sæcula sæculorum non erit transiens per eam.

11 Et possidebunt illam onocrotalus & ericius: ibis & corvus habitabunt in ea: & extendetur super eam mensura: ut redigatur ad nihilum, & perpendiculum in desolationem.

12 Nobiles ejus non erunt ibi: regem potius invocabunt, & omnes principes ejus erunt in nihilum.

13 Et orientur in domibus ejus spinæ, & urticæ, & palmarum in munitionibus ejus: & erit cubile draconum, & pascua strethionum.

14 Et occurrent dæmonia onocentauris, & pilosus clamabit alter ad alterum: ibi cubavit lamia, & invenit sibi requiem.

15 Ibi habuit foveam ericius, & enutrivit catulos, & circumfodit, & fovit in umbra ejus: illuc congregati sunt milvi, alter ad alterum.

16 Requiritte diligenter in libro Domini, & legite: unum ex eis non defuit, alter alterum non quæsit: quia quod ex ore meo procedit, ille mandavit, & spiritus ejus ipse congregavit ea.

17 Et ipse misit eis sortem, & manus ejus divisit eam illis in mensuram: usque in æternum possidebunt eam, in generationem & generationem habitabunt in ea.

C A P V T XXXV.

De futura consolatione, lætitia, securitate, & felicitate per eos, qui in Christum sunt credituri.

1 **L**ætabitur desertum & invia, & exultabit solitudo, & florebit quasi lilium.

2 Germinans germinabit, & exultabit lætabunda & laudans: gloriæ Libani data est ei: decor Carmeli, & Saron, ipsi videbunt gloriam Domini, & decorem Dei nostri.

3 Confortate manus dissolutas, & genua debilia roborare.

4 Dicite pusillanimis: Confortamini, & nolite timere: ecce Deus vester ultionem adducet retributionis: Deus ipse veniet, & salvabit vos.

5 Tunc aperientur oculi cæcorum, & aures surdorum patebunt.

6 Tunc saliet sicut cervus claudas & aperta erit lingua mortuorum: quia scilicet sunt in deserto aquæ, & torrentes in solitudine.

7 Et quæ erant arida, erit in stagnum, & fideas in fontes aquarum. In cubilibus, in quibus prius dracones habitabant, orientur vitæ calami & junce.

8 Et erit ibi iterum & via, & via sancta vocabitur.

vacabatur : non transibit per eam pollutus, & hæc erit vobis directa via, ita ut stulti non errent per eam.

9 Non erit ibi leo, & mala bestia non ascendet per eam, nec invenietur ibi, & ambulabunt qui liberati fuerint.

10 Et redempti à Domino convertentur, & venient in Sion cum laude & lætitia sempiterna super caput eorum : gaudium & lætitudinem obtinebunt, & fugiet dolor & gemitus.

CAPUT XXXVI.

Sennacherib captivus civit. iherosolym. iuda munus, mittit Rabfacem ad eundem Ierusalem : qui vivit in Ezechiam blasphemias & blasphemias in Deum, Ierusalem ad deditionem exhortatur.

4. Reg. 28. 17. 2. Par. 32. 1. **E**T factus est in quatuordecimo anno regis Ezechie, ascendit Sennacherib rex Assyriorum super omnes civitates Iuda munias, & cepit eas.

2 Et misit rex Assyriorum Rabfacem de Lachis in Ierusalem, ad regem Ezechiam in manu gravi, & stetit in aquaeductu piscine superioris in via Agri fullonis.

3 Et egressus est ad eum Eliacim filius Helcia, qui erat super domum, & Sobna scriba, & Ioahie filius Asaph à commentariis.

4 Et dixit ad eos Rabfacer : Dicite Ezechie : Hæc dicit rex magnus, rex Assyriorum : Quæ est ista fiducia, qua confitis ?

5 An quo consilio vel fortitudine rebel- lare disponis ? super quem habes fiduciam, quia recessisti à me ?

6 Ecce confidis super baculum arundineum fractum, super Ægyptum : cui si innixus fuerit homo, intrabit in manum eius, & perforabit eam : sicut Pharaon rex Ægypti omnibus qui confidunt in eo.

7 Quod si responderis mihi : In Domino Deo nostro confidimus, nonne ipse est, cuius abstulit Ezechias excelsa & altaria, & dixit Iudæ & Ierusalem : Coram altari isto adorabitis ?

8 Et nunc trade te domino meo regi Assyrio, & dabo tibi duo millia equorum, accipies ex eis præbere ascensores eorum.

9 Et quomodo sustinebit terra iem iudicis unius loci ex servis domini mei minoribus ? Quod si confidis in Ægypto, in quadrigis, & in equibus :

10 Et nunc nunquid si e Domino ascendi ad terram istam, ut disperderem eam ? Dominus dixit ad me : Ascende super terram istam, & disperse eam.

11 Et dixit Eliacim, & Sobna, & Ioahie ad Rabfacem : Loquere ad servos tuos Syra lingua : intelligimus enim, ne loquaris ad nos Iudæe in auribus populi, qui est super murum.

12 Et dixit ad eos Rabfacer : Numquid ad dominum meum & ad te misit me dominus meus, ut loquerer omnia verba ista, & non potius adversos, qui sedent in muro, & cunctas vestimenta sua, & bibant vinum pelum horum ?

13 Et stetit Rabfacer, & clauit vocem suam ad Iudæe, & dixit : Audite verba regis magni, regis Assyriorum.

14 Hæc dicit rex : Non seducat vos Ezechias, qui non potest evadere vos.

15 Et non vobis tribuat fiduciam Ezechias super Domino, dicens : Fruens liberabit nos Dominus, non dabitur civitas in manu regis Assyriorum.

16 Nolite audire Ezechiam : hæc enim dicit rex Assyriorum : Facite mecum benedictionem, & egredimini ad me, & comedite unumquisque vineam suam, & unumquisque ficam suam, & bibite unumquisque aquam cisternæ suæ.

17 Donec veniam, & tollam vos ad terram, quæ est ut terra vestra, terram frumenti & vini, terram panum & vinearum.

18 Nec conturbet vos Ezechias : dicens : Dominus liberabit nos. Nunquid liberaverunt dii gentium unumquisque terram suam de manu regis Assyriorum ?

19 Vbi est deus Emath, & Arphad ? ubi est deus Sepharvaim ? nunquid liberaverunt Samariam de manu mea ?

20 Quis est ex omnibus diis terrarum istarum, qui eruerit terram suam de manu mea, ut eruat Dominus Ierusalem de manu mea ?

21 Et siluerunt, & non responderunt ei verbum. Mandaverat enim rex, dicens : Ne respondeatis ei.

22 Et ingressus est Eliacim filius Helcia, qui erat super domum, & Sobna scriba, & Ioahie filius Asaph à commentariis, ad Ezechiam se suis vestibus, & nuntiaverunt ei verba Rabfacis.

CAPUT XXXVII.

Confirmatus Ezechias propter blasphemias tuas Rabfacer tuum Sennacherib, mittit ad Isaiam ut Dominum deprecetur, qui i. sum confortans divinum promittit auxilium & c. c. per Angelum exercitus Sennacherib, etiam ipse à suis suis interimitur.

4. Reg. 19. 1. **E**T factum est, cum audisset rex Ezechias, scidit vestimenta sua, & obvolutus est sacco, & intravit in domum Domini.

2 Et misit Eliacim, qui erat super domum, & Sobnam scribam, & seniores de sacerdotibus, operos faccis, ad Isaiam filium Amos prophetam :

3 Et dixerunt ad eum : Hæc dicit Ezechias : Dies tribulationis, & contempionis, blasphemie, dies hæc : quia venerunt filii usque ad partum, & virtus non est parienti.

4 Si quomodo lo audiat Dominus Deus tuus verba Rabfacis, quem misit rex Assyriorum dominus suus ad blasphemandum Deum viventem, & exprobandum sermonibus, quos audivit Dominus Deus tuus : leva ergo orationem pro reliquiis, quæ repertæ sunt.

5 Et venerunt servi regis Ezechie ad Isaiam.

6 Et dixit ad eos Isaias : Hæc dicit dominus vestro : Hæc dicit Dominus : Ne timeas à facie verborum, quæ audisti, quibus blasphemaverunt pueri regis Assyriorum me.

7 Ecce ego dabo ei spiritum, & audiet nuncium, & revertetur ad terram suam, & cornet eum & clam gladio in terra sua.

8 Revertens est autem Rabfacer, & nuntiavit regi Assyriorum præloquens adversus Iobnam. Audierat enim quæ protulerat ei de Lachis.

9 Et audivit de Tharaca rex Æthiopæ, dicentes: Egressus est ut pugnet contra te. Quod cum audisset, misit nuncios ad Ezechiam, dicens:

10 Hæc dicetis Ezechiz regi Iudæ, loquentes: Non te decipiat Deus tuus, in quo et consilis, dicens: Non dabitur Ierusalem in manu regis Assyriorum.

11 Et ce tu audisti omnia, quæ fecerunt reges Assyriorum omnibus terris, quas subverterunt, & tu poteris liberari?

12 Numquid cruerunt eos dii gentium, quos subverteunt patres mei, Gozan, & Haran, & Reseph, & filios Eden, qui erant in Thalsar?

13 Vbi est rex Enah, & rex Arphad, & rex urbis Sepharvaim, Aia, & Ava?

14 Et tulit Ezechias libros de manu nunciorum, & legit eos, & ascendit in domum Domini, & expandit eos Ezechias coram Domino.

15 Et oravit Ezechias ad Dominum, dicens:

16 Domine exercituum Deus Israël, qui sedes super cherubim: tu es Deus solus omnium regnorum terræ, tu fecisti cælum & terram.

17 Inclina Domine aurem tuam, & audi: aperi Domine oculos tuos, & vide, & audi omnia verba Sennacherib, quæ misit ad blasphemandum Deum viventem.

18 Vere enim Domine deseras fecerunt reges Assyriorum terras, & regiones earum.

19 Et dederunt deos earum igni: non enim erant dii, sed opera manuum hominum, lignum & lapides, & comminuerunt eos.

20 Et nunc Domine Deus noster salva nos de manu eius: & cognoscant omnia regna terræ, quia tu es Dominus solus.

21 Et misit Isaias filius Amos ad Ezechiam, dicens: Hæc dicit Dominus Deus Israël: pro quibus rogasti me de Sennacherib rege Assyriorum:

22 Hoc est verbum, quod locutus est Dominus super eum: Despexit te, & subsannavit te virgo filia Sion: post te caput movit filia Ierusalem.

23 Cui exprobrasti, & quem blasphemasti, & super quem exaltasti vocem, & levasti altitudinem oculorum tuorum? Ad sanctum: Israël.

24 In manu servorum tuorum exprobrasti Domino: & dixisti: In multitudine quadrigarum mearum ego ascendi altitudinem montium, iuga Libani: & succidam excelsa cedrorum ejus, & electas abieres illius, & introibo altitudinem summorum ejus, salum Carmeli ejus.

25 Ego fodi, & bibi aquam, & exsiccavi vestigio pedis mei omnes rivos aggerum.

26 Numquid non audisti, quæ olim fecerim ei: ex debui antiquis ego plasnavi illud, & nunc adduxi: & factum est in eradicationem collium conpugnantum, & civitatum univiarum.

27 Habitatores earum breviata manu correverunt, & confusi sunt, facti sunt sicut fœmina agri, & graven passæ, & herba seceto usque, quæ exaruit antequam maturaresceret.

28 Habitationem tuam, & egressum tuum, & introitum tuum cognovi, & insulam tuam contra me.

29 Cum futeres adversum me, superbia tua asee dit in aures meas: ponam ergo circulum in naribus tuis, & fœvam in labiis tuis, & reducam te in viam, per quam venisti.

30 Tibi autem hoc erit signum: Comede hoc anno quæ sponte nascuntur, & in anno secundo pomis vescere: in anno autem tertio seminare, & metite, & plantate vineas, & comedite fructum earum.

31 Et mittere id, quod salvatum fuerit de domo Iudæ, & quod reliquum est, radicem deorsum, & faciet fructum salsum.

32 Quia de Ierusalem exbuunt reliquæ, & salvatio de monte Sion: zelus Domini exercituum faciet istud.

33 Propterea hæc dicit Dominus de rege Assyriorum: Non intrabit civitatem istam, & non jaceret ibi sagittam: & non occupabit eam chypus & non mittet in circuitu ejus aggerem.

34 In via quæ venit, per eam revertetur, & civitatem hanc non ingredietur, dicit Dominus.

35 Et protegam civitatem istam, ut salvem eam propter me, & propter David servum meum.

36 ¶ Egressus est autem angelus Domini, & percussit in castris Assyriorum centum octoginta quinque millia. Et surrexerunt mane, & ecce omnes, cadavera mortuorum.

37 Et egressus est, & abiit, & reversus est Sennacherib rex Assyriorum, & habitavit in Nineve.

38 Et factum est, cum adoraret in templo Nesroch deum suum, Adramelech, & Sarsar filii ejus percusserunt eum gladio: fugeruntque in terram Ararat, & regnavit Adad-rhaddon filius ejus pro eo.

C A P V T XXXVIII.

Ezechias à morte sibi per Isaiam comminatus liberatus, signo in horologio Achaz accepto, & promissa de manu Assyriorum liberatione, adducitque ei ad vitam quidecim annis, canticum hoc gratiarum Achaz Deo cecinit.

1 ¶ In diebus illis ægrotavit Ezechias usque ad mortem: & introivit ad eum Isaias filius Amos propheta, & dixit ei: Hæc dicit Dominus: Dispone domum tuam, quia morieris tu, & non vives.

2 Et convertit Ezechias faciem suam ad parietem, & oravit ad Dominum,

3 Et dixit: Obsecro Domine, meremento quæso quomodo ambulaverim coram te in veritate, & in corde perfecto, & quod horum est in oculis tuis fecerim. Et flevit Ezechias fletu magno.

4 Et factum est verbum Domini ad Isaiam, dicens:

5 Vade, & dic Ezechiz: Hæc dicit Dominus Deus David patris tui: Audi orationem tuam, & vidi lacrymas tuas: ecce ego adjiciam super dies tuos quidecim annos.

6 Et de manu regis Assyriorum erui te, & civitatem istam, & protegam eam.

† 4.
Regum
19-25.
Tab. 2.
21.
Ezech.
48-24.
I. Ma.
chab. 7.
41.
I. Ma.
chab. 2.
19.

4. 20.
1. Pa.
32-24.

7 Hec autem tibi erit signum à Domino : quia faciet Dominus verbum hoc , quod locutus est :

8 Ecce ego reverti faciam umbram linearum , per quas descenderat in horologio Achaz in sole , retrorsum decem lineis : Et reversus est sol decem lineis per gradus , quos descenderat.

9 Scriptura Ezechie regis Iuda cum ægro-
tasset , & convalesceret de infirmitate sua.

10 Ego dixi : In dimidio dierum meorum vadam ad portas inferi.

Quæstivi residuum annorum meorum.

11 Dixi : non videbo Dominum Deum in terra viventium.

Non aspiciam hominem ultra , & habitatorem quietis.

12 Generatio mea ablata est , & convoluta est à me , quasi tabernaculum pastorum.

Præcisa est velut à texente , vita mea : dum adhuc ordire , succidit me : de mane utque ad vespere finies me.

13 Sperabam usque ad mane , quasi leo sic contrivit omnia ossa mea :

De mane utque ad vespere finies me :

14 Sicut pullus hirundinis sic clamabo , meditabor ut columba.

Attenuati sunt oculi mei , suspicientes in excelsum.

Don ine vim patior , responde pro me.

15 Quid dicam , aut quid respondebit mihi , cum ipse fecerit ?

Recogitabo tibi omnes annos meos in amaritudine animæ meæ.

16 Domine si sic vivitur , & in talibus vita spiritus mei , corripies me , & vivificabis me.

17 Ecce in pace amaritudo mea amarissima :

Tu autem eruisti animam meam ut non periret , projecisti post tergum tuum omnia peccata mea.

18 Quia non infernus confitebitur tibi , neque mors laudabit te : non expectabunt qui descendunt in lacum , veritatem tuam.

19 Vivens vivens ipse confitebitur tibi , sicut & ego hodie : pater filiis notam faciet veritatem tuam.

20 Domine saluum me fac , & psalmos nostros cantabimus cunctis diebus vitæ nostræ in domo Domini.

21 Et iussit Isaias ut tollerent massam de ficis , & cataplasmaarent super vulnus , & sanaretur.

22 Et dixit Ezechias : Quod erit signum quia ascendam in Domum Domini.

C A P V T XXXIX.

Ezechias cum misisset à rege Babylonis nuntios suos ostendisse thesauros , ab Isaiâ de futura eorum in Babylonem ablatione præmonetur.

1 Nunc tempore illo misit Merodach Baladan , filius Baladan rex Babylonis , 20. 12. libros & munera ad Ezechiam : audierat enim quod ærotaffet & convalesceret.

2 Iuxta us est autem super eis Ezechias , & ostendit eis cellam aromatum , & argenti & auri , & odoramentorum , & unguentorum optimi , & omnes apothecas speciosas suas , & universa quæ inventa sunt in thesauris ejus. Non tunc verbum quod non osten-

deret eis Ezechias in domo sua , & in omni potestate sua.

3 Introivit autem Isaias propheta ad Ezechiam regem , & dixit ei : quid dixerunt viri isti , & unde venerunt ad te ? Et dixit Ezechias : De terra longinqua venerunt ad me , de Babylone.

4 Et dixit : quid viderunt in domo tua ? Et dixit Ezechias : Omnia quæ in domo mea sunt , viderunt : non fuit res , quam non ostenderim eis in thesauris meis.

5 Et dixit Isaias ad Ezechiam : Audi verbum Domini exercituum.

6 Ecce dies venient , & auferentur omnia , quæ in domo tua sunt , & quæ thesaurizaverunt patres tui usque ad diem hanc , in Babylone : non relinquetur quicquam , dicit Dominus.

7 Et de filiis tuis , qui exhibunt de te , quos genueris , tollent , & erunt eunuchi in palatio regis Babylonis.

8 Et dixit Ezechias ad Isaiam : Bonam verbum Domini quod locutus est. Et dixit : Fiat tantum pax & veritas in diebus meis.

C A P V T XL.

Consolatio & salus Ierusalem per Christum futura : Joannis Baptista prædicatio : fragilitas hominis , & perpetuitas verbi divini : Christi in carnem adveniens , in seipso gloria , potestas & retributio palam annuntiandi : contra idololatras Deum sculptilibus assimilantes , incomparabilem Dei potentiam ac sapientiam commendat : quod sperantes in Domino mutent fortitudinem.

1 Consolamini , consolamini popule meus , dicit Deus vester

2 Loquimini ad cor Ierusalem , & advocate eam : quoniam completa est malitia ejus , dimissa est iniquitas illius : suscipit de manu Domini duplicia pro omnibus peccatis suis.

3 Vox clamantis in deserto : Parate viam Domini , rectas facite in solitudine semitas Dei nostri. † Mat. 3. 3. Marc.

4 Omnis vallis exaltabitur , & omnis mons & collis humiliabitur , & erunt prava in directa , & aspera in vias planas. Luc. 3. 4.

5 Et revelabitur gloria Domini , & videbit omnis caro pariter quod os Dñi locutus est. Joan. 1. 23.

6 Vox dicentis : Clama. Et dixit : Quid clamabo : Omnis caro fœnum , & omnis gloria ejus quasi flos agri. † Eccli. 14. 18. Iacob.

7 Exsiccatum est fœnum , & cecidit flos , quia spiritus Domini sufflavit in eo. Verbum fœnum est populus : 1. 10. 1. Petr.

8 Exsiccatum est fœnum , & cecidit flos : Verbum autem Domini nostri manet in æternum :

9 Super montem excelsum ascende tu , qui evangelizas Sion : exalta in fortitudine vocem tuam , qui evangelizas Ierusalem : exalta , noli timere. Dic civitatibus Iuda : Ecce Deus vester.

10 Ecce Dominus Deus in fortitudine veniet , & brachium ejus dominabitur : ecce merces ejus cum eo , & opus illius coram illo.

11 Sicut pastor gregem suum pascet : in brachio tuo congregabit agnos , & in sinu suo levabit , fœtas ipse portabit. † Luc. 10. 11. Ezech.

12 Quis mentus est pugillo aquas , & ex-
los palmo ponderavit ? quis appendit ni- 34. 25. 1. 24. hys

huc dipit molem terræ, & libravit in pondere montes, & colles in statera?

† *Gen.* 1. 1. Quis adiuvit spiritum Domini? aut
1. 14. quis constituit eum super aquas, & ostendit illi?
2. 6. 14 Cum quo constituitur, & instruit
2. 16. eum, & docuit eum sententiam iustitiæ, &
† *p.* 9. crudelitatem scientiam, & viam prudentiæ
13. ostendit illi?

15 Ecce gentes quasi strilla stule, & quasi momentum stateræ reputatæ sunt: ecce insulae quasi pulvis exiguus,

16 Et libanus non sufficiet ad succendendum, animalia ejus non sufficiunt ad hococaustum.

17 Omnes gentes quasi non sint, sic sunt coram eo, & quasi nihilum & inane reputatæ sunt ei.

† *At.* 17. 12. † Cui ergo similem fecistis Deum? 17. 29. aut quam imaginem ponetis ei?

19 Numquid sculptile conflavit faber: aut artifex auro figuravit illud, & laminis argenteis argentarius?

20 Forte lignum & imputribile elegit; artifex sapiens quærit quomodo statuat simulacrum, quod non moveatur.

21 Numquid non scitis? numquid non audistis? numquid non annuntiatum est vobis ab initio? numquid non intellexistis fundamenta terræ?

22 Qui sedet super gyrum terræ, & habitatores ejus sunt quasi locustæ, qui extendit velum nubilum celos, & expandit eos sicut tabernaculum ad inhabitandum.

23 Qui dat secretorum scrutatores quasi non sint, iudices terræ velut inane fecit:

24 Et quidem neque plantatus, neque iactus, neque radicans in terra truncus eorum: repente fluxerunt in eos, & aruerunt, & turbo quasi stipulam auferet eos.

25 Et cui assimilastis me: & adæquastis: dicit sanctus.

26 Levate in excelsum oculos vestros, & videte quis creavit hæc, qui educit in numero militum eorum, & omnes ex nomine vocat præ multitudine fortitudinis & roboris, virtutisque ejus, neque unum reliquum fuit.

27 Quare dicis Jacob, & loqueris Israel: Abi condita est via mea à Domino, & à Deo meo iudicium meum transivit?

28 Numquid recessis, aut non audisti? Deus sempiternus Dominus, qui creavit terminos terræ non deficiet, neque laborabit, nec est investigatio sapientiæ ejus,

29 Qui dat laqueo virtutem: & his qui non sunt, fortitudinem & robur multiplicat.

30 Deficient pueri, & laborabunt, & juvenes in iustitia cadeant.

31 Qui autem sperant in Domino, mutabunt fortitudinem, assument pennas sicut aquilæ, current & non laborabunt, ambulabunt & non deficient.

C A P V T X L I.

Disceperunt Domini enim idololatras de potentia, & dantes magisque beneficia populo Israel ex hoc, quod non in compendat potentiam & virtutem eorum homines: ostendunt simul & multum repente in. & idololatras & in. & in.

† Vocat ad me insulae, & penes montes fortitudinem: accedant, &

tunc loquantur, simul ad iudicium propius quoniam.

2 Quis suscitavit ab Oriente iustum, & vocavit eum in tequebatur: & dedit in conspectu ejus gentes, & reges obnoxiavit: dabit quasi pulverem pladio ejus, sicut stipulam vento captam aruit ejus.

3 Persequerentur eos, transibit in pacem? sed nota in pedibus ejus non apparebit,

4 Quis hæc operatus est, & fecit vocans generationes ab exordio? Ego Dominus, & primus & novissimus ego sum.

5 Viderunt insulae, & timebant, extremae terræ conturbuerunt, appropinquaverunt, & accesserunt.

6 Unusquisque proximo suo auxiliabitur, & fratri suo dicit: Confortare.

7 Confortavit faber ætariis percutiens malleo eum, qui cudebat tunc temporis, dicens: Glorioso homini est: & confortavit eum clavus, ut non in overetur.

8 Et tu Israel serve meus: Jacob quem elegi, semen Abraham amici mei.

9 In quo apprehendi te ab extremis terræ, & à longinquis ejus vocavi te, & dixi tibi: Servus meus es tu, elegi te, & non abieci te.

10 Ne timeas, quia ego tecum sum: ne declines, quia ego Deus tuus. confortavi te, & auxiliatus sum tibi: & suscepit te dextera iusti mei.

11 Ecce confundentur & erubescunt omnes, qui pugnant adversum te: erunt quasi non sint, & peribunt viri, qui contradicunt tibi:

12 Quæres eos, & non invenies, viros rebelles tuos: erunt quasi non sint: & velut contempcio, homines bellantes adversum te.

13 Quia ego Dominus Deus tuus apprehendens manum tuam, dicensque tibi: Ne timeas, ego adjuvi te.

14 Noli timere vermis Jacob, qui mortuus estis ex Israel ego auxiliatus sum tibi, dicit Dominus: & reden protinus sanctum Israel.

15 Ego posui te quasi plaustrum trahens novum, habens iostera ferrantia: triturabis montes, & comminues: & colles quasi pulverem pones.

16 Vent labis eos, & ventus tollet, & turbo disperget eos, & tu exultabis in Domino, in sancto Israel laaberis.

17 Egeni & pauperes quærent aquas, & non sunt: lingua eorum siti aruit. Ego Dominus exaudiam eos, Deus Israel non derelinquam eos.

18 Aperiam in lupinis collibus flumina, & in medio camporum fontes: ponam desertum in stagna aquarum, & terram in viam in rivos aquarum.

19 Dabo in solitudinem cedrum, & solnam, & myrtum, & lignum olive: ponam in deserto abietem, ulam, & baxum simul:

20 Ut videant, & sciant, & recogitent, & intelligant pauperes, quia manus Domini fecit hoc, & factus Israel creavit hoc.

21 Prope lacum iudicium cedrum, dicit Dominus: afferte, siquid forte habeatis, dixit rex Israel.

22 Accedant, & ostendant nobis quæ fecerunt.

que ventura sunt, priora quæ fuerunt nuntiavit: & ponemus cor nostrum, & sciemus novitatem eorum, & quæ ventura sunt indicabit vobis.

23 Annunciate quæ ventura sunt in futurum, & sciemus quia dicitis vos; bene quoque aut male, si potestis, tacite: & loquamur & videamus tumul.

24 Ecce, vos estis ex nihilo, & opus vestrum ex eo quod non est: abominatio est qui elegit vos.

25 Suscitavi ab aquilone, & veniet ab oriente sol: vocabit nomen meum, & adducet magistratus quasi lumem, & velut plures conculcans humum.

26 Quis annuntiavit ab exordio ut sciamus, & à principio ut dicamus: Iustus es? non est neque annuncians, neque prædicans, neque audieris sermones vestros.

27 Primus ad Sion dicet: Ecce adsunt, & Ierusalem evangelistam dabo.

28 Et vidi, & non erat neque ex istis quicquam qui iniret consilium, & interrogatus responderet verbum.

29 Ecce omnes iniusti, & vana opera eorum: ventus & inane simula: huiusmodi eorum.

C A P V T X L I I

Pater sibi complacet in filio Christo, cuius virtutes & opera quæ facturus est, propheta explicat, exhortatur universas gentes ad laudem & gratiarum actionem, addit quoque, malos, idololatras & ingratos graviter à Domino puniendos, plurimum conquerens de ingratitude servorum Dei.

Malch. **E**cce servus meus. suscipiam eum: *12. 18.* **E**lectus meus, complacuit sibi in illo anima mea: dedi spiritum meum super eum, iudicium gentibus proferet.

2 Non clamabit, neque accipiet personam, nec audietur vox eius foris.

3 Calamum quassatum non conteret, & linum fumigans non extinguet: in veritate educet iudicium.

4 Non erit tristis, neque turbulentus, donec ponat in terra iudicium: & legem eius insulae expectabunt.

5 Hec dicit Dominus Deus, creans caelos, & extendens eos: firmans terram, & quæ germinant ex ea: dans statum populo, qui est super eam, & spiritum calcantibus eam.

2 Infr. **E**go Dominus vocavi te in iustitia, & apprehendi manum tuam, & servavi te. *49. 6.* **E**t dedi in fœdus populi, in lucem gentium:

7 Ut aperires oculos cæcorum: & educeres de conclusionibus vinetum, de domo carceris sedentes in tenebris.

4 Infr. **E**t ego Dominus, hoc est nomen meum: *48. 11.* ploriam meam alteri non dabo, & laudem meam sculptilibus.

9 Quæ prima fuerunt, ecce veniunt: nova quoque ego annuncio: antequam oriatur, audita vobis faciam.

10 Canite Domino canticum novum, laus eius ab extremis terræ: qui descendit in mare, & plantatio eius: insulae, & habitatores earum.

11 Subverti decorem, & civitates eius: in domibus habitabit Cedar: fundat habitatores in domibus viride nona et nona.

12 Ponet fontem in desertum, & fontem in solitudine: & fons in ariditate, & fons in terra.

13 Dominus sicut fortis egredietur, sicut vir præhator suscitabitur: & clamabit: super inimicos suos conterritos abiit.

14 Tacui semper, sicut, pater meus fui, sicut pater meus loquar: dissipabo, & abstergebam humum.

15 Desertos faciam montes, & colles, & omne gramen earum extirpabo: & ponam flumina in insulas, & stagna arefaciam.

16 Et ducam cæcos in viam, quam nesciunt: & in tenebris, quas igne raverunt, ambulare eos faciam: ponam tenebras coram eis in lucem, & prava in recta: hæc verba feci eis, & non dereliqui eos.

17 Conversi sunt retrorsum: confundantur confusione qui confidunt in sculptili, qui dicunt consilium: Vos dii nostri.

18 Sardi audite, & cæci inveniunt ad videndum.

19 Quis cæcus, nisi servus meus? & surdus, nisi ad quem nuncios meos misi? quis cæcus, nisi qui venditus est? & quis cæcus, nisi servus Domini?

20 Qui vides multa, nonne custodies? qui apertas habes aures, nonne audies?

21 Et Dominus voluit ut sanctificaret eum: & magnificaret legem, & extolleretur.

22 Ipse autem populus direptus, & vastatus: laqueus juvenum omnes, in domibus carcerum abconditi sunt: facti sunt in rapinam, nec est qui eruat, in direptionem, nec est qui dicat: Redde.

23 Quis est in vobis qui audiat hoc attendat & auscultet futura?

24 Quis dedit in direptionem Iacob, & Israel vastantibus? nonne Dominus ipse, cui peccavimus: et noluerunt in viis eius ambulare, & non audierunt legem eius.

25 Et effudit super eum indignationem furoris sui, & forte bellum, & combussit eum in circuitu, & non cognovit: & succendit eum, & non intellexit.

C A P V T X L I I I

Populum credentem & iustum facit, ejus ex omni verso orbe multiplicationem futuram promittit, cum enarratione prætorum ac futurorum Dei erga populum suum beneficiorum, quibus se solum verum Deum esse comprobant: addita gravi exhortatione ad hunc suum Iudaeorum ingratitude.

Et nunc hæc dicit Dominus creans te Iacob, & formans te Israel: Noli timere redemi te, & vocavi te nomine tuo: meus es tu.

2 Cum transferis per aquas, tecum ero, & flumina non operient te: cum ambulaveris in igne non comburentis, & flamma non ardebit in te.

3 Quia ego Dominus Deus iustus tuus, & Israel saluator tuus, dedi propinaculum tuiam in Ægyptum, & in Saba pro te.

4 Ex quo honorabilis factus es in oculis nostris, & gloriocis ego dilexi te, & duxi homines pro te, & populos pro anima tua.

5 Noli timere, quia ego tecum sum: & ab occidente adducam te in montem tuum, & ab oriente commovebo te.

6 Dicam aquilæ: Da: & aastro, Noli prohibere: ad filios neos de Iacob, quæ & filias neas ab extremis terræ.

7 Et omnem, qui invocat nomen meum, in gloriam meam creavi eum, formavi eum, & feci eum.

8 Eduxit iras populum cecum, & oculos habentem, surdum, & aures ei sunt.

9 Omnes gentes congregatz sunt simul, & collectz sunt tribus: quis in vobis annunciet illud, & quz prima sunt audire nos faciet: d. ut testes eorum, justificentur, & audiant, & dicant: Vere.

10 Vos testes mei, dicit Dominus, & servus meus, quem elegi: ut sciatis, & credatis mihi, intelligatis quia ego ipse sum. Ante me non formatus Deus, & post me non erit.

† Osee 11 † Ego sum, ego sum Dominus, & non est alius qui me salvator.

12 Ego annunciaui, & salvavi: auditum feci, & non sum in vobis alienus: vos testes mei, dicit Dominus, ego Deus.

13 Et ab initio ego ipse, & non est qui de manu mea eruat: operabor, & quis averter illud?

14 Hzc dicit Dominus redemptor vester, sanctus Israel: Propter vos misi in Babylonem, & detraxi vestes universos, & Chaldaeos in navibus suis gloriantes.

15 Ego Dominus sanctus vester, creans Israel rex vester.

16 Hzc dicit Dominus, qui dedit in mari viam, & in aquis torrentibus semitam.

17 Qui eduxit quadrigam & equum, agmen & robustum: simul obdormierunt, nec resurgunt: contriti sunt quasi linum, & extincti sunt.

18 Ne memineritis priorum, & antiqua ne inueanini.

† 2. Cor. 5. 17. A. 1. 21. 5 † Ecce ego facio nova, & nunc orientur, ut que cognoscetis ea: ponam in deserto viam, & in invio flamina.

20 Glorificabit me bestia agri, dracones & struthiones: quia dedi in deserto aquas: flumina in invio, ut darem potum populo meo, electo meo.

21 Populum istum formavi mihi, laudem meam narrabit.

22 Non me invocasti Iacob, nec laborasti in me Israel.

23 Non obtulisti mihi arietem holocausti tui, & victimis tuis non glorificasti me: non te servire feci in oblatione, nec laborem tibi præbui in thure.

24 Non emisti mihi argento calamum, & adipe victimarum tuarum non inebriasti me. Verumamen servire me fecisti in peccatis tuis, præbui mihi laborem in iniquitatibus tuis.

C. A. 25 Ego sum, ego sum ipse, qui deleo iniquitates tuas propter me, & peccatorum tuorum non recordabor.

26 Reduc me in memoriam, & iudice me sicut in narra si quid habes ut justificeris.

27 Pater tuus propter peccatum, & interpres tui prævatiati sunt in me.

28 Et contaminavi principes sanctos: dedi ad interuersionem Iacob, & Israel in blasphemiam.

C. A. P. V. T. XLIV.

Deus confutatur populum suum, effusus super eum servitium suum, & aquas super sitientem:

ipse primus & novissimus de solut. Deus, em. 1. 2. creator ac moderator: idolorum quoque, ac peccatorum eorum ac idololatricum iniqua vanitas, insipientia aperte convinctur: prout ab idolis ad Deum, in eorum manu sunt omnia, populus revocatur.

1 ET nunc audi Iacob serve meus, & Israel quem elegi:

2 Hzc dicit Dominus faciens & formans te, ab initio auxiliator tuus: noli timere serve meus Iacob, & rectissime, quem elegi,

3 Effundam enim aquas super sitientem, & fluentia super aridam: effundam spiritum meum super sementem tuam, & benedictionem meam super stipem tuam.

4 Et germinabunt inter herbas, quasi salices iuxta præterfluentes aquas.

5 Iste dicet, Domini ego sum: & ille vocabit in nomine Iacob: & hic scribet manu sua: Domino: & in nomine Israel assidue habitabit.

6 † Hzc dicit Dominus rex Israel, & redemptor ejus Dominus exercituum: Ego primus, & ego novissimus, & absque me non est Deus.

7 Quis similis mei? vocet, & annunciet, & ordinem exponat mihi, ex quo constitui populum antiquum, ventura & quæ futura sunt annuncient eis.

8 Nolite timere, neque conturbemini: ex tunc audite te feci, & annunciaui: vos estis testes mei, numquid est Deus absque me, & formator quem ego non noverim?

9 Placita idoli omnes nihil sunt, & amarissima eorum non proderunt eis. Ipsi sunt testes eorum, quia non vident, neque intelligunt, ut confundantur.

10 Quis formavit deum, & sculptile constavit ad nihil utile?

11 Ecce omnes participes ejus confundentur: fabri enim sunt ex hominibus: convenient omnes, stabunt & pavebunt, & confundentur simul.

12 † Faber ferrarius lima operatus est: in prunis, & in malleis formavit illud, & operatus est in brachio fortitudinis suæ: esuriat & deficiet, non bibit aquam, & lassescet.

13 Artifex lignarius extendit normam, formavit illud in runcina: fecit illud in angularibus, & in circulo tornavit illud: & fecit imaginem viri quasi speciosum hominem habitantem in domo.

14 Succidit cedros, tulit ilicem: & quercum, quæ steterat inter ligna salus: plantavit pinum, quam pluvia nutrit.

15 Et facta est hominibus in focum: sumpsi ex eis & calefactus est: & succendit, & coxit panes: de reliquo autem operatus est deum & adoravit: fecit sculptile, & curvatus est ante illud.

16 Medium ejus combussit igni, & de medio ejus carnes comedit: coxit pulmentum, & sativatus est, & calefactus est, & dixit: Vah, calefactus sum, vidi focum.

17 Reliquum autem ejus deum fecit & sculptile tibi: curvatur ante illud, & adoratur illud, & obsecrat, dicens: Libera me, quia Deus meus es tu.

18 Atque nunc, neque intellexerunt, &

10. 20. 12. 6. 45. 27.

† 1. 17. 4. 12. 1. 17. 6. 23. 13.

† 1. 17. 4. 12. 1. 17. 6. 23. 13.

obliti enim sunt ne videant oculi eorum, & ne intelligant corde suo.

19 Non recogitant in mente sua neque cogitant, neque sentiunt, ut dicant: Medietatem ejus combussi igni: & coxi super carbones ejus panes: coxi carnes & comedi, & de reliquo ejus idolum faciam? ane tunc in ligni procidam?

20 Pars ejus cinis est: cor insipiens adoravit illud, & non liberabit animam suam, neque d'cet: Forte mendacium est in dextera mea.

20 Memento horum Jacob, & Israel, quoniam servus meus es tu; formavi te, servus meus es tu Israël, ne obliviscaris mei.

21 Delevi ut nubem iniquitates tuas, & quasi nebulam peccata tua: revertere ad me, quoniam redemi te.

23 Laudate cæli, quoniam misericordiam fecit Dominus: jubilate extrema terræ, resonate montes laudationem, salus & omne lignum ejus: quoniam redemit Dominus Jacob, & Israel gloriabitur.

24 Hæc dicit Dominus redemptor tuus, & formator tuus ex utero: Ego sum Dominus, faciens omnia, extendens cælos solus, stabilis terram, & nullus mecum.

25 Irrita faciens signa divinorum, & ariolos in furorem vertens: Convertens sapientes retrorsum, & scientiam eorum stultam faciens.

26 Silecians verbum servi sui, & consilium nunciorum suorum complens. Qui dico Ierusalem: Habitaberis, & civitatibus Iuda: Edificabimini, deserta ejus succrabo.

27 Qui dico profundo: Desolare, & flumina tua arefacian.

28 Qui dico Cyro: Pastor meus es, & omnem voluntatem meam complebis. Qui dico Ierusalem, Edificaberis: & templo, Fundaberis.

C A P V T XLV.

Prophetia de Cyro & victoriis ipsi à Deo concedendis, cum increpatione quod Deum in his non agnosceret, cum ipse solus sit Deus, omnium Dominus, cui nemo potest contradicere: prædicitur Christi natiuitas. & requiritur propheta permixtum de Iudeorum per Cyrum liberatione, ac salute per Christum futura: quod ipse solus Dominus sit Deus, iustus, & salvans, promissaque complens.

1 **H**æc dicit Dominus Christo meo Cyro, cuius apprehendi dexteram, ut subijcam ante faciem ejus gentes, & dorsa regum vertam, & aperiam coram eo januas, & portæ non claudentur.

2 Ego ante te ibo: & gloriosos terræ humiliabo: portas æreas conteram, & vectes ferreos confringam.

3 Et dabo tibi thesauros absconditos, & arcana secretorum: ut scias quia ego Dominus, qui voco nomen tuum, Deus Israël.

4 Propter servum meum Jacob, & Israël electum meum, & vocavi te nomine tuo: & non cognovisti me.

5 Ego Dominus, & non est alius, extra me non est Deus: accinxi te, & non cognovisti me.

6 Vi sciant hi, qui ab ortu solis, & qui ab occidente, quoniam absque me non est. Ego Dominus, & non est alter,

7 Formans lucem, & creans stellam, faciens pacem, & creans malum: ego Dominus faciens omnia hæc.

8 Rotare cæli de super, & in bes plant justum: aperiat terra, & germinet salvatorem. & justitia oriatur simul: ego Dominus creavi eum.

9 Væ qui contradicit fictori suo, testa de sanctis terræ: nunquid dicet lutum sic illo suo: Quid facis, & opus tuum absque manibus est?

10 Væ qui dicit patri: Quid generas? & mulieri: Quid parituris?

11 Hæc dicit Dominus sanctus Israel, plastes ejus: Ventura interrogare me, super filios meos, & super opus manuum mearum mandate mihi.

12 Ego feci terram, & hominem super eam creavi ego: manus meæ tetenderunt cælos, & omni militæ eorum mandavi.

13 Ego suscepi eum ad justitiam, & omnes vias ejus dirigam: ipse edificabit civitatem meam, & captivam meam dimittet, non in pretio, neque in muneribus, dicit Dominus Deus exercituum.

14 Hæc dicit Dominus: Labor Egypti, & negotiatio Arabiæ, & Sabæi viri sublimis ad te transibunt, & tui erunt. Post te ambulabunt, vincti manibus pergent: & te adorabunt, neque deprecabuntur: Tanquam in te est Deus, & non est absque te Deus.

15 Verè tu es Deus absconditus, Deus Israel salvator.

16 Confusi sunt, & erubuerunt omnes: simul abierunt in confusionem fabricatores errorum.

17 Israel salvatus est in Domino salute æterna: non confundemini, & non erubescitis usque in sæculum sæculi.

18 Quia hæc dicit Dominus creans cælos, ipse Deus formans terram, & faciens eam, ipse plastes ejus: non in vanum creavi eam: ut habitaretur, formavi eam. Ego Dominus, & non est alius.

19 Non in abscondito locutus sum in loco terræ tenebrotos: non dixi semini Jacob: Frstra quærite me; ego Dominus loquens justitiam, annuntians recta.

20 Congregamini, & venite, & accedite simul qui salvati estis ex gentibus, nescierunt qui levavit lignum, seu prutem suam, & togant Deum non salvantem.

21 Annunciate, & venite, & consilium amini simul: quis auditum fecit hoc ab initio, ex tunc prædixit illud? nunquid non ego Dominus, & non est ultra Deus absque me? Deus iustus, & salvans non est præter me.

22 Convertimini ad me, & salvi eritis omnes fines terræ: quia ego Deus, & non est alius.

23 In memetipso juravi, egredietur de ore meo iustum verbum, & non revertetur:

24 Quia michi curvabitur omne genu, & jurabit omnis lingua.

25 Ego in Domino, dicit, meæ sunt iustitiae & imperium: ad eum venient, & confundentur omnes qui repugnant ei.

26 In Domino iustificabitur, & liberabitur omnis servus Israël.

CAPVT XLVI.

*Ostenditur idolorum vanitas, & destructis ipso-
rum praelibetudat cum reliquiis israel ad Deum
revertantur, ostensum Dei magis benignitate ad ipsos
audire gravi increpatione ob ipsorum ingratitude-
nem & idololatram; hortaturque ut ad ipsum, qui
solus omnia novit & potest, revertantur, salutem
ipsi per se sum promittens.*

1 **C**ontractus est Bel, contritus est Na-
bo: facta sunt simulachra eorum
bestis & iumentis onera vestra gravi pon-
dere usque ad lassitudinem.

2 **C**ontraherunt, & contrita sunt simul:
non poterunt salutare portantem, & anima
eorum in captivitatem ibit.

3 Audite me domus Iacob, & omne resi-
dum domus Israel, qui portamini à meo
uero, qui gestamini à mea vulva.

4 Vique ad senectam ego ipse, & usque ad
canos ego portabo: ego feci, & ego feram:
ego portabo, & salvabo.

5 Qui assimilatis me, & adæquastis, &
comparastis me, & fecistis similem?

6 Qui confertis aurum de sacculo, & ar-
gentum statera ponderatis: condacentes
aurificem, ut faciat deum: & procidunt,
& adorant.

7 **†** Portant illum in humeris gestantes, &
ponentes in loco suo: & stabit, ac de loco
suo non movebitur; sed & cum clamave-
rint ad eum, non audiet: de tribulatione
non salvabit eos.

8 Mementote istud, & confundamini: re-
dire prævaticatores ad cor.

9 Recordamini prioris sæculi, quoniam
ego sum Deus, & non est ultra Deus, nec
est finis illis mei:

10 Annuncians ab exordio novissimum,
& ab initio quæ necdum facta sunt, dicens:
Consilium meum stabit, & omnis voluntas
mea fiet:

11 Vocans ab oriente avem, & de terra
longinqua virum voluntatis meæ, & locu-
tus sum, & adducam illud: creavi, & fa-
ciam illud.

12 Audite me duro corde, qui longè estis
à iustitia.

13 Propè feci iustitiam meam, non elonga-
bitur, & salus mea non morabitur. Dabo in
vobis salutem, & in Israël gloriam meam.

CAPVT XLVII.

*Babylonis humiliatio ac contritio pradicatur pro-
pter infusam superbiam, arrogantiam, & crudelitatem
in Iudeos suos captivos: & quia in maleficiis, augu-
riis, atque incantationibus spem posuit.*

1 **D**icende, sede in pulvere virgo filia
Babylon, sede in terra: non est so-
lium filiz Chaldæorum, quia ultra non vo-
caberis mollis & tenera.

2 Tolle molam, & mole farinam: denuda
turpitudinem tuam, discooperi humerum,
revela scura, transi flumina.

3 **†** Revelabitur ignominia tua, & videbi-
tur opprobrium tuum: ultionem capiam, &
non resistet mihi homo.

4 Redemptor noster, Dominus exercituum
non en illud, sanctus Israel.

5 Sede tacens, & intra in tenebras filia
Chaldæorum: quia non vocaberis ultra
domina regnorum.

6 Iratus sum super populum meum, con-
tinuavi hereditatem meam, & dedi eam in
manu tua: non posuisti eis misericordias:
super senem aggravasti iugum tuum valde.

7 Et dixisti: In sempiternum ero domina:
non posuisti hæc super cor tuum, neque
recordata es novissimi tui.

8 Et nunc audi hæc delicata, & habitans
confidenter, quæ dicis in corde tuo: **†** Ego
sum, & non est præter me amplius: non te
debo vidua, & ignorabo sterilitatem.

9 **†** Venient tibi duo hæc subito in die una,
sterilitas & viduitas: universa venerunt su-
per te, propter multitudinem maleficiorum
tuorum, & propter duritiam incantatorum
tuorum vehementem.

10 Et fiduciam habuisti in malitia tua, &
dixisti: Non est qui videat me; sapien-
tia tua & scientia tua hæc decepit te. Et di-
xisti in corde tuo: Ego sum, & præter me
non est altera.

11 Veniet super te malum, & nescies or-
tum ejus: & irruet super te calamitas, quam
non poteris expiare: veniet super te repente
misericordia, quam nescies.

12 Sta cum incantatoribus tuis, & cum mul-
titudine maleficiorum tuorum, in quibus la-
borasti ab adolescentia tua, si forte quid
prosit tibi, aut si possis fieri fortior.

13 Defecisti in multitudine consiliorum
tuorum: stent, & salvent te augures cæli, qui
contemplabantur sidera, & supputabant
menses, ut ex eis annuntiarent ventura tibi.

14 Ecce facti sunt quasi stipula, ignis com-
bussit eos: non liberabunt animam suam de
manu flammæ: non sunt prunæ, quibus ca-
lescam; nec focus, ut sedeant ad eum.

15 Sic facta sunt tibi in quibuscumque la-
boraveras: negotiatores tui ab adolescentia
tua, unusquisque in via sua erraverunt: non
est qui salvet te.

CAPVT XLVIII.

*Increpat Dominus hypocrisim, ingratitude ac
duritiam Chaldæorum: se & non idola, annuntia-
tura & illa complevisse ostendens: propter nomen
suum tamen parces ipsi: & ita benigne eos ad se re-
vocat, probans, se solum verum Deum, omnium con-
scium, sui que populi redemptorem ac gubernatorem:
conquerens quoque de mandatorum suorum prævari-
catione, quibus observatis felices fuissent.*

1 **A**udite hæc domus Iacob, qui voca-
mini nomine Israel, & de aquis Ia-
da existis, qui juratis in nomine Domini,
& Dei Israel recordamini non in veritate,
neque in iustitia.

2 De civitate enim sancta vocati sunt, &
super Deum Israel constabulati sunt: Domi-
nus exercituum nomen ejus.

3 Priora enim annuntiavi, & ex ore
meo exierunt, & audita feci ea: repente
operatus sum, & veraciter.

4 Scivi enim quia durus es tu, & nervos
ferreus cervix tua, & trans tua terra.

5 Prædixi tibi ex tunc: antequam veniret
indicavi tibi, ne forte diceret: Falsa mea
fecerunt hæc, & sculpsit mea, & consti-
tuit mandata mea inania.

6 Quæ audisti, vide omnia: vocaverunt
nomen annuntiasti? Audisti: tibi nova ex-
pono, & conservata sunt quæ nescis:

7 Nunc

7 Nunc creata sunt, & non ex tunc: & ante eum, & non audisti ea, ne forte dicas: Ecce ego cognovi ea.

8 Neque audisti, neque cognovisti, neque ex tunc aperta est auris tua: scio enim quia pravaricatus pravaricaberis, & transgressor ex utero vocavi te.

9 Propter nomen meum longè faciam furorem meum: & laude mea infrinabo te, ne intereas.

10 Ecce excoxi te, sed non quasi argentum, elegi te in camino paupertatis.

† *Supra* 42. 8. Propter ne, propter ne faciam, ut non blasphemet: † & gloriam meam alteri non dabo.

† *Supra* 41. 4. 44. 6. 12 Audi me Iacob, & Israël quem ego voco: † ego ipse, ego primus, & ego novissimus.

13 Manus quoque mea fundavit terram, & dextera mea mensa est celos: ego vocabo eos, & stabunt sinu ul.

14 Congregamini omnes vos, & audite: quis de eis annuntiavit hæc? Dominus dilexit eum, faciet voluntatem suam in Babylone, & brachium suum in Chaldæis.

15 Ego ego locutus sum, & vocavi eum: adduxi eum, & directa est via ejus.

16 Accedite ad me, & audite hoc: non à principio in abscondito locutus sum: ex tempore antequam fieret, ibi eram: & nunc Dominus Deus misit me, & spiritus ejus.

17 Hæc dicit Dominus redemptor tuus sanctus Israël: Ego Dominus Deus tuus docens te utilia, gubernans te in via, qua ambulas.

18 Vanam attendisses mandata mea: facta fuisset sicut flumen pax tua, & justitia tua sicut gurgites maris.

19 Et fuisset quasi arena semen tuum, & stirps uteri tui ut lapilli ejus: non interisset: & non fuisset attritum nomen ejus à facie mea.

† *Isa.* 51. 6. 20 † Egredimini de Babylone, fugite à Chaldæis, in voce exultationis annunciate: auditum facite hoc, & efferte illud usque ad extrema terræ. Dicite: Redemit Dominus servum suum Iacob.

† *Exod.* 17. 6. 21 Non fuerunt in deserto, cum educret eos: † aquam de petra produxit eis, & scidit petram, & fluxerunt aquæ.

† *Isa.* 20. 11. 22 † Non est pax impiis, dicit Dominus.

C A P V T X L I X.

† *Isa.* 57. 21. Constituit Christus dux gentium de Iudeorum salvandorum datusque in fœdus populi ex omni orbis pater vocandi: & ostensa magna felicitate credentiam in Christum, hortatur eos ad gratiarum actionem: benigne enim consolatur Sion, qua se à deo desertam conquerebatur: promittens eam toto orbe per gloriosum annuunt ad ipsam conflantibus, & quæque contraria minuit.

1 Audite i iulæ, & attendite populi de longè: Dominus ab utero vocavit me, de ventre matris mee recordatus est nominis mei.

† *Isa.* 49. 1. 2 † Potuit es meum quasi gladium acutum: in umbra mea nusquam protexit me, & potuit me sicut famulam electam, in pharetra abscondi me.

3 Et dixit mihi: Servus meus es tu

Israël, quia in te gloriabor.

4 Et ego dixi: In vacuum laboravi, sine causa, & vane fortitudinem meam consumpsi: ergo iudicium meum cum Domino, & opus meum cum Deo meo.

5 Et nunc dicit Dominus, formans me ex utero servum sibi, ut reducam Iacob ad eum, & Israël non congregabitur: & glorificatus sum in oculis Domini, & Deus meus factus est fortitudo mea.

6 Et dixit: Parum est ut sis mihi servus ad suscitandas tribus Iacob, & facies Israël convertendas. † Ecce dedi te in lucem gentium, ut sis salus mea usque ad extremum terræ.

7 Hæc dicit Dominus redemptor Israël, sanctus ejus, ad contempribilem animam, ad abominatam gentem, ad servum dominorum: Reges videbunt, & consurgent principes, & adorabunt propter Dominum, quia fidelis est, & sanctum Israël qui elegit te.

8 † Hæc dicit Dominus: In tempore placito exaudivi te, & in die salutis auxiliatus sum tui: & servavi te, & dedi te in fœdus populi, ut suscitares terram, & possideres hæreditates dissipatas:

9 Ut diceret his, qui vincti sunt: Exite: & his, qui in tenebris, Revelamini. Super vias pascuntur, & in omnibus planis pascua eorum.

10 † Non esurient, neque sument, & non percutiet eos æstus sol: quia misera or eorum reget eos, & ad fontes aquarum potabit eos.

11 Et ponam omnes montes meos in viam, & semitæ meæ exaltabuntur.

12 Ecce isti de longè venient, & ecce illi ab aquilone, & mari, & isti de terra australi.

13 Laudate cæli, & exulta terra, jubilate montes laudem: quia consolatus est Dominus populum suum, & pauperum suorum miserabitur.

14 Et dixit Sion, Dereliquit me Dominus: & Dominus oblitus est mei.

15 Nunquid oblivisci potest mulier infantem suum; ut non misereatur filio uteri sui? & si illa oblita fuerit, ego tamen non obliviscar tui.

16 Ecce in manibus meis descripsi te: muri tui coram oculis meis semper

17 Venerunt structores tui: destruentes te, & dissipantes, à te exhibunt.

18 † Leva in circumitu oculos tuos, & vide omnes isti congregati sunt, venerunt tibi: vivo ego, dicit Dominus, quia omnibus his velut ornamento veltheris, & circumdabis tibi eos quasi ipsis.

19 Quia deserta tua, & solitudines tuæ, & terra ruinæ tuæ, nunc angusta erunt præ habitatoribus, & longe tugabuntur qui abhorrebant te.

20 Adhuc dicent in auribus tuis filij sterilitatis tuæ: Angustus est mihi locus, & spatium in laetitia habitandi.

21 Et dices in corde tuo: Qui percutit in hiis? ego sterilis, & non pariens, trans migrata, & captiva: & istos quæque meos ego servavi & solam: & istos nunc dicitur.

† *Supra* 42. 6.

† *Isa.* 47.

† *Isa.* 61. 2.

† *Apoc.* 7. 16.

† *Isa.* 60. 2.

22 Hæc dicit Dominus Deus: ecce levabo ad gentes manum meam, & ad populos exaltabo signum meum. Et afferent filios tuos in ulnis, & filias tuas super humeros portabunt.

23 Et erunt reges nutritii tui, & reginæ nutrices tuæ; vultu in terram depresso adorabunt te, & pulverem pedum tuorum lingent. Et scies quia ego Dominus, super quo non confundetur qui expectant eum.

24 Numquid tollitur à forti præda? aut quod captum fuerit à robusto, saluum esse poterit?

25 Quia hæc dicit Dominus: Equidem, & capivitas à forti tollitur: & quod ablatum fuerit à robusto, salvabitur. Eos vero, qui judicaverunt se, ego judicabo, & filios tuos ego salvabo.

26 Et cibabo hostes tuos carnibus suis: & quasi musto, sanguine suo inebriabuntur: & sciet omnis caro, quia ego Dominus salvans te & redemptor tuus foris Iacob.

C A P V T L.

Non ex Dei impotentia, sed propter suas iniquitates manus synagoga rejudicata, Christum volens recipere, qui nihil prætermisit quod agendum fuerit ut ab ea reciperetur, imo illius amore se ipsum in ignominiosas gradens afflictiones: ideoque synagogam de locis interituram denuntiavit.

1 Hæc dicit Dominus: quis est hic liber repudii matris vestræ, quo dimisi eam? aut quis est creditor meus, cui vendidi vos? ecce in iniquitatibus vestris venditi estis, & in sceleribus vestris dimisi matrem vestram.

† Infrā
39.1.

2 Quia veni, & non erat vir: vocavi, & non erat qui audiret. † Numquid abbreviata & parvula facta est manus mea, ut non possim redimere? aut non est in me virtus ad liberandum? Ecce in increpatione mea desertum faciam mare, ponam flumina in siccum: conputrescent pisces sine aqua, morientur in siti.

3 Induam celos tenebris, & saccum ponam operimentum eorum.

4 Dominus dedit mihi linguam eruditam, ut sciam sustinere eum, qui lassus est verbo: erigit mane, mane erigit mihi aurem, ut audiam quasi magistrum.

5 Dominus Deus aperuit mihi aurem, ego autem non contradico. retrorsum non abi:

† Mat.
26.67.

6 † Corpus meum dedi percutientibus, & genas meas vellentibus: faciem meam non averti ab increpantibus, & conspuentibus in me.

7 Dominus Deus auxiliator meus, ideo non sum confusus: ideo posui faciem meam ut petram durissimam, & scio quoniam non confundar.

† Rom.
8.33.

8 † Iuxta est qui justificat me, quis contradicer mihi? stemus simul, quis est adversarius meus accedat ad me.

9 Ecce Dominus Deus auxiliator meus quis est qui condemnet me? Ecce omnes quasi vestimentum conterentur, tinea comedet eos.

10 Quis ex vobis timens Dominum, audiens vocem servi sui? qui ambulavit in tenebris, & non est lumen ei, speret in nomine Domini, & mutatur super Deum suum.

11 Ecce vos omnes accedentes ignem, accincti flammis, ambulare in lumine ignis vestri, & in flammis quas succendistis, de manu mea tactum est hoc vobis, in doloribus dormietis.

C A P V T LI.

Exhortatur si in exemplo Abraham, cui Deus promissa complevit, ut et ipsa certo fidat se promissam à Deo consolationem accepturam: de consolatione, salute & magna felicitate Sion, hoc est Ecclesia, per Christum futura, & de lege & in eam late differit, ac de humiliatione hostium Ecclesia.

1 Audite me qui sequimini quod iustum est, & queritis Dominum. attendite ad petram unde excisistis, & ad cavernam laci, de qua præcisi estis.

2 Attendite ad Abraham patrem vestrum, & ad Saram, quæ peperit vos: quia unum vocavi eum, & benedixi ei, & multiplicavi eum.

3 Consolabitur ergo Dominus Sion, & consolabitur omnes ruinas ejus: & ponet desertum ejus quasi delicias, & solitudinem ejus quasi hortum Domini. Gaudium & lætitia invenietur in ea, gratiarum actio & vox laudis.

4 Attendite ad me popule meus, & tribus mea me audite: quia lex à me exiit, & iudicium meum in lucem populorum requiescet.

5 Propd est iustus meus, egressus est salvator meus, & brachia mea populos iudicabunt: me insulæ expectabunt, & brachium meum sustinebunt.

6 Levate in cælum oculos vestros, & videte sub terra deorsum: quia cæli sicut fumus liquefcent, & terra sicut vestimentum atteretur, & habitatores ejus sicut hæc interibunt: † Salus autem mea in sempiternum erit, & iustitia mea non deficiet.

† Psal.
36.39.

7 Audite me qui scitis iustum, populus meus lex mea in corde eorum: nolite timere opprobrium hominum, & blasphemias eorum ne metuaris.

8 Sicut enim vestimentum, sic comedet eos vermis: & sicut lanâ, sic devorabit eos tinea: Salus autem mea in sempiternum erit, & iustitia mea in generationes generationum.

9 Confurge, confurge, induere fortitudinem brachium Domini: confurge sicut in diebus antiquis, in generationibus sæculorum. Numquid non tu percussisti superbium, vulnerasti draconem?

10 † Numquid non tu siccasti mare, aquam abyssi vehementis: qui posuisti profundum maris viam, ut transirent liberati?

† Eccl.
14.16.

11 Et nunc qui redempti sunt à Dño, reverentur, & venient in Sion laudantes, & lætitia sempiterna super capita eorum, gaudium & lætitiā tenebunt, fugiet dolor & gemitus.

12 Ego, ego ipse consolabor vos: quis tu ut timeres ab homine mortali, & à filio hominis, qui quasi iocundum ita accidet?

13 Et oblitus es Domini factum tui, qui terendit celos, & fundavit terram: & formidasti iugiter tota die à facie furoris eius qui te tribulabat, & pavaverat ad periclitandum: ubi nunc est furor tribulatus?

14 Cito veniet pradiens ad aperiendum, & non interficiet utque ad interfectionem, nec deficiet pavor eius.

15 Ego autem tuum Dominus Deus tuus & c.

LOVIA

conturbabo mare, & intumescent flactus ejus: Dominus exercituum nomen meum.

† 52p. 16 † Polui verba mea in ore tuo, & in
49.2. umbra manus meæ protexi te, ut plantes
celos, & fundes terram: & dicas ad Sion;
Populus meus es tu.

17 Elevare, elevare, confurge Ierusalem,
quæ bibisti de manu Domini calicem iræ
ejus: usque ad fundum calicis soporis bibi-
sti, & potasti usque ad fæces.

18 Non est qui sustentet eam ex omni-
bus filiis, quos genuit: & non est qui ap-
prehendat manum ejus ex omnibus filiis,
quos nutrit.

† 52p. 19 † Duo sunt quæ occurrerunt tibi: quis
47.9. contristabitur super te? vastitas & contri-
tio, & fames, & gladius: quis consolabi-
tur te?

20 Filii tui projecti sunt, dormierunt in
capite omnium viarum, sicut oryx illaquea-
tus; pleni indignatione Domini, incepta-
tione Dei tui.

21 Idcirco audi hoc paupercula, & ebria
non à vino.

22 Hæc dicit dominator tuus Dominus,
& Deus tuus, qui pugnabit pro populo suo:
Ecce tuli de manu tua calicem soporis, fun-
dum calicis indignationis meæ, non adjicies
ut bibas illum ultra.

23 Et ponam illum in manu eorum, qui
te humiliaverunt, & dixerunt animæ tuæ,
Incipere, ut transeamus: & posuisti ut ter-
ram corpus tuum, & quasi viam transeun-
tibus.

CAPVT LII.

*Excitas Sion, hoc est, Christi Ecclesiam ad con-
solationem ob gratiam sui redemptionem; memi-
nit descensus Israël in Aegyptum & liberationis ab
Assyriis: predicatorum autem evangelica pacis com-
mendat, excitant omnes ad laudem propter Christum
paratum omnibus salvatorem: & de ipsius exalta-
tione, ac humilitatione, & fide gentium in ipsum.*

1 **C**onfurge, confurge, induere forti-
tudine tua Sion, induere vestimen-
tis gloriæ tuæ Ierusalem, civitas sancti: quia
non adjiciet ultra ut pertranscant per te in-
circuncisus & immundus.

2 Excutere de pulvere, confurge; sede
Ierusalem: solve vincula colli tui captiva
filia Sion.

3 Quia hæc dicit Dominus: Gratis venun-
dasti es, & sine argento redimemini.

† Gen. 4 Quia hæc dicit Dominus Deus: † In
46.6. Aegyptum descendit populus meus in prin-
cipio, ut colonus esset ibi: & Assur absque
ulla causa calumniatus est eum.

5 Itaque quid mihi est hic, dicit Domi-
nus, quoniam ablatus est populus meus
gratis? Dominatores ejus inique agunt,

† Rom. dicit Dominus, † & iugiter tota die nomen
2. 24. n eum blasphematur.

† 52p. 6 Propter hoc sciet populus meus nomen
36.20. meum in die illa: quia ego ipse qui loque-
bar, ecce adsum.

† Rom. 7 † Quam pulchri super montes pedes
10. 15. annuntiantes & predicantes pacem; annun-
tiantes bonum, predicantes salutem, dicen-
tes Sion: Regnabit Deus.

8 Vox speculatorum tuorum: & viderunt
vocem, & laudabunt: quia oculo ad

oculum videbunt cum converterit Dominus
Sion.

9 Gaudete, & laudate simul deserta Ieru-
salem: quia consolatus est Dominus popu-
lum suum, redemit Ierusalem.

10 Patavit Dominus brachium sanctum
suum in oculis omnium gentium: † & vide-
bunt omnes fines terræ salutare Dei nostri. † Psal. 97. 3.

11 Recedite, recedite, exite inde, † pol-
lutum nolite tangere: exite de medio ejus, † 2. Cor. 6. 17.
mundamini qui feris vasa Domini.

12 Quoniam non in tumultu exhibitis, nec
in fuga properabitis, præcedet enim vos
Dominus, & congregabit vos Deus Israël.

13 Ecce intelliget servus meus, exaltabi-
tur, & elevabitur, & sublimis erit valde.

14 Sicut obstupuerunt super te multi, sic
inglorius erit inter viros aspectus ejus, &
forma ejus inter filios hominum.

15 Iste asperget gentes multas, super ip-
sum continebunt reges os suum: † quia † Rom. 15. 21.
quibus non est narratum de eo, viderunt;
& qui non audierunt, contemplati sunt.

CAPVT LIII.

*Non omnes evangelii predicationem suspiciunt,
prophetia de Christi nativitate & ignominiosa pas-
sione ac morte ipsius propter peccata nostra: contem-
ptus habitus est, qui salutem nobis peperit: de man-
suetudine & voluntaria ipsius oblatione: de gloria
& exaltatione ejus, credentiumque multitudine.*

1 **Q**uis credidit auditui nostro? & bra-
chium Domini cui revelatum est? † Ioan. 12. 38.

2 Et ascendet sicut virgultum coram eo, &
sicut radix de terra sitienti: non est species
ei, neque decor: & vidimus eum & non
erat aspectus, & desideravimus eum. † Rom. 10. 16.

3 † Despectum, & novissimum virorum,
virum dolorum, & scientem infirmitatem:
& quasi absconditus vultus ejus & despe-
ctus, unde nec reputavimus eum. † Matt. 9. 11.

4 † Vere languores nostros ipse tulit, &
dolores nostros ipse portavit: & nos puta-
vimus eum quasi leprosum, & percussam à
Deo & humiliatum. † Matt. 8. 17.

5 † Ipse autem vulneratus est propter ini-
quitates nostras, attritus est propter scelera
nostra: disciplina pacis nostræ super eum,
& livore ejus sanati sumus. † 1. Cor. 15. 3.

6 Omnes nos quasi oves erravimus, unus-
quisque in viam suam declinavit: & posuit
Dominus in eo iniquitatem omnium nostrum.

7 Oblatus est quia ipse voluit, & non ape-
ruit os suum: sicut ovis ad occisionem du-
ceretur, & quasi agnus coram tondente se ob-
mutescet, † & non aperiet os suum. † Matt. 26. 63.

8 De angustia, & de iudicio sublatus est:
generationem ejus quis enarrabit? quia ab-
scissus est de terra viventium: propter sce-
lus populi mei percussit eum. † Matt. 26. 63.

9 Et dabit impios pro sepultura, & divi-
tem pro morte sua: † eo quod iniquitatem
non fecerit, neque dolus fuerit in ore ejus. † 1. Pet. 2. 22.

10 Et Dominus voluit conterere eum in
infirmate, si posuerit pro peccato ani-
mam suam, vidit se & ea longè parum, &
voluntas Domini in manu ejus dixerunt.

11 Pro eo quod abiecit animam suam,
videt & salvabitur: in iustitia sua justifi-
cabitur ipse iustus servus meus multos, & in-
iquitates eorum ipse portabit.

12 Ideo disperdiam ei plurimos, & for-
 730. rium dividet spolia, pro eo quod tradidit
 25.28. in mortem animam suam, & cum sceler-
 4.4. ratis reputatus est: & ipse peccata multo-
 22.37. rum tulit, & pro transgressionibus rogavit.

CAPVT LIV

*Ecclesiam invitat ad letitiam, quod ex gentibus
 futura sit numerosior quam erat Synagoga, & per
 orbem propaganda, perpetua Dei protectione sit in
 securitate victura, veteris oblitia calamitatis:
 quodque ex pretiosis edificabitur lapidibus, in ju-
 stitia fundata: omnesque in ea dolescentes à Deo
 multitudine pacis fructuri.*

Exc. 23.29. Gal. 3.27. **L**auda sterilis quæ non parit: decan-
 tia laudem, & hinni quæ non pa-
 riebas: quoniam multi filii desertæ, ma-
 gis quam ejus quæ habet virum, dicit Do-
 minus:

2 Dilata locum tentorii tui, & pelles ta-
 bernaculorum tuorum extende, ne parcas:
 longos fac funiculos tuos, & clavos tuos
 consolida.

3 Ad dexteram enim & ad lævam penetra-
 bis: & semen tuum gentes hæreditabit, &
 civitates desertas inhabitabit.

4 Noli timere, quia non confunderis, ne-
 que erubescas: Non enim te pudebit, quia
 confusionis adolescentiæ tuæ oblivisceris,
 & opprobrii viduitatis tuæ non recordabe-
 ris amplius.

7 Inc. 1.32. **Q**uia dominabitur tui qui fecit te, &
 redemptor tuus sanctus Israël, Deus omnis
 terræ vocabitur.

6 Quia ut mulierem derelictam & mœ-
 rentem spiritu vocavit te Dominus, & uxo-
 rem ab adolescentia abjectam, dixit Deus
 tuus.

7 Ad punctum in modico dereliqui te, &
 in miserationibus magnis congregabo te.

8 In momento indignationis abscondi fa-
 ciem meam parumper à te; & in misericor-
 dia sempiterna misertus sum tui: dixit re-
 demptor tuus Dominus.

7 Gen. 9.15. **S**icut in diebus Noë istud mihi est,
 cui juravi ne inducerem aquas Noë ultra
 supra terram: sic juravi, ut non irascar
 tibi, & non increpem te.

10 Montes enim commovebuntur, & col-
 les contremiscent: misericordia autem mea
 non recedet à te, & fœdus pacis meæ non
 movebitur: dixit miserator tuus Dominus.

11 Raupercula, tempestate convulsa,
 absque ulla consolatione. Ecce ego sternam
 per ordinem lapides tuos, & fundabo te in
 sapphis,

12 Et ponam jaspidem propugnacula tua:
 & portas tuas in lapides sculptos, & omnes
 terminos tuos lapides desiderabiles:

7 Isa. 44.45. **U**niversos filios tuos doctos à Do-
 mino: & multitudinem pacis filios tuis.

14 Et in justitia fundaberis: recede pro-
 cul à calumnia, quia non timebis, & à
 pavore, quia non appropinquabit tibi.

15 Ecce accola veniet, qui non erat me-
 cum, adventa quondam tuus adjungetur tibi.

16 Ecce ego creavi fabrum & filantem in
 igne prunas, & proferentem vas in opus
 suum, & ego creavi interfectorem ad
 disperdendum.

17 Omne vas quod factum est contra te,
 non dirigitur, & omnen. linguam quæ
 tem tibi in iudicio, iudicabis. Hec est hæ-
 reditas servorum Domini, & iustitia eorum
 apud me dicit Dominus.

CAPVT LV

*Omnes ad fidem vocant, promittit bonorum spia-
 virtualium abundantiam: revocant à peccatis un-
 pis, cum Dominus misericors sit & verax in pro-
 missis: de profectu predicationis Evangelii, & fe-
 licitate credentium.*

1 **O**mnēs sitientes venite ad aquas: & Eccl. 31.32.
 qui non habetis argentum, prope-
 rate, erite, & comedite: venite, omne
 absque argento, & absque ulla commutatio-
 ne vinum & lac.

2 Quare appenditis argentum non in pani-
 bus, & laborem vestrum non in salutaribus:
 Audite audientes me, & comedite bonum, &
 delectabitur in crassitudine anima vestra.

3 Inclinate aurem vestram, & venite ad
 me: audite, & vivet anima vestra, & fe-
 riam vobiscum pactum sempiternum, & mi- f. 47.
 sericordias David fideles. 13.34.

4 Ecce testem populis dedi eum, ducem
 ad præceptorem gentibus.

5 Ecce gentem, quam nesciebas, vocabis:
 & gentes, quæ te non cognoverunt, ad te
 current, propter Dominum Deum tuum, &
 sanctum Israël, quia glorificavit te.

6 Quærite Dominum, dum inveniri po-
 test: invocate eum, dum propè est.

7 Derelinquat impius viam suam, & vir
 iniquus cogitationes suas, & revertatur ad
 Dñm, & miserebitur ejus, & ad Deum no-
 strum: quoniam multus est ad ignoscendum.

8 Non enim cogitationes meæ, cogitati-
 ones vestræ: neque via vestræ, via meæ, di-
 cit Dominus.

9 Quia sicut exaltantur cæli à terra, sic
 exaltatz sunt viæ meæ à viis vestris, & co-
 gitationes meæ à cogitationibus vestris.

10 Et quomodo descendit imber, & nix
 de cælo, & illuc ultra non revertitur, sed
 inebriat terram, & infundit eam, & germi-
 nare eam facit, & dat semen ferenti, &
 panem comedenti:

11 Sicerit verbum meum, quod egredie-
 tur de ore meo: non revertetur ad me va-
 cuum, sed faciet quæcumque volui, &
 prosperabitur in his, à d quæ misi illud.

12 Quia in lætitia egrediemini, & in pa-
 ce deducemini: montes & colles cantabunt
 coram vobis laudem, & omnia ligna re-
 gionis plaudent manu.

13 Pro salivca ascendet abies, & pro
 urtica crescet myrtus: & erit Dominus no-
 minatus in signum æternum, quod non au-
 feretur.

CAPVT LVI

*Omnes cuiusvis gentis aut conditionis locuti
 Dominus ad servanda sua præcepta: revocant à
 nechorum justitiam: demer Deo, demer edifica-
 tionis: gratia acceptas & comminationis: ac
 justitiam servandam, quod vult & coram Deo
 impudenter appellat.*

1 **H**ec dicit Dominus: Custodite mo-
 ralem, & facite iustitiam: quia
 iuxta cunctas vias meas inveniat, & iustitia
 mea ut revolvatur.

2 Beatus vir, qui facit hoc, & filius hominis qui apprehendet istud: custodiens sabbatum ne polluat illud, custodiens manus suas ne faciat omne malum.

3 Et non dicat filius advenæ, qui adhæret Domino, dicens: Separatione dividet me Dominus à populo suo. Et non dicat eunuchus: Ecce ego lignum aridum.

4 Quia hæc dicit Dominus eunuchis: Qui custodierint sabbata mea, & elegerint quæ ego volui, & tenuerint foedus meum.

5 Dabo eis in domo mea, & muris meis locum, & nomen meum à filiis & filiabus: nomen sempiternum dabo eis, quod non peribit.

6 Et filios advenæ, qui adhærent Domino, incolant eum, & diligant nomen ejus, ut sint ei in servos: omnem custodientem sabbatum ne polluant illud, & tenentem foedus meum.

7 Adducam eos in montem sanctum meum, & lætificabo eos in domo orationis meæ: holocausta eorum, & victimæ eorum placebunt mihi super altari meo:

† *Matth.* 21.13. † quia domus mea, domus orationis vocabitur cunctis populis.

† *Marc.* 11.17. 8 Ait Dominus Deus, qui congregat dispersos Israël: Adhuc congregabo ad eum congregatos ejus.

† *Luc.* 19. 46. 9 Omnes bestię agri venite ad devorandum, universę bestię salus.

10 Speculatores ejus cæci omnes, nescierunt universi: canes muti non valentes latrare, videntes vana, dormientes, & amantes somnia.

11 Et canes impudentissimi nescierunt saturitatem: ipsi pastores ignoraverunt intelligentiam: omnes in viam suam declinaverunt unusquisque ad avaritiam suam, à summo usque ad novissimum.

12 Venite, sumamus vinum, & impleamur ebrietate: & erit sicut hodie, sic & cras, & multo amplius.

C A P V T LVII.

Infirmitas interitus, & futura ipsorum requies non intelligitur ab impiis, cum quibus Deus hic exposcit super idololatria aliisque ipsorum sceleribus, denunciant eos humiliandas: conversis autem pax & consolatio promittitur: cum impiis cor sit tamquam mare fervens, cui non est pax.

1 Vltus perit, & non est qui recogitet in corde suo: & viri misericordiæ colliguntur, quia non est qui intelligat: à facie enim malitiæ collectus est justus.

2 Veniat pax, requiescat in cubili suo qui ambulavit in directione sua.

3 Vos autem accedite huc filii anguratri- cis, semen adulteri, & tornicariæ.

4 Super quem iurastis: super quem dilastis os, & eiecistis linguam? numquid non vos filii scelesti, semen mendax?

5 Quid contolamini in diebus subter omne lignum frondosum, immolantes parvulos in torrentibus, subter eminentes petras?

6 In partibus torrentis pascua, hæc est solitudo, & ipsis effudit libamen, obtulisti munusculum. Numquid super his non indignabor?

7 Super montem excelsum & sublimem

posuisti cubile tuum, & illuc ascendisti in imo olares hostias.

8 Et post ostium, & retro postem posuisti me noriale tuum: quia iuxta me disceperuisti, & susceperisti adulterum: dilatasti cubile tuum, & pepigisti cum eis foedus: dilexisti stratum eorum manu aperta.

9 Et ornasti te regio unguento, & multiplicasti pigmenta tua. Misisti legatos tuos procul, & humiliata es usque ad inferos.

10 In multitudine viæ tuæ laborasti: non dixisti: Quiescam: vitam manus tuæ invenisti, propterea non rogasti.

11 Pro quo sollicita sumuisti: quia mentita es, & mei non es recordata, neque cogitasti in corde tuo? quia ego tacens, & quasi non vident, & me oblita es.

12 Ego annuntiabo justitiam tuam, & opera tua non proderunt tibi.

13 Cum clamaveris, liberent te congregati tui, & omnes eos auferet ventus, tollet aura: Qui autem fiduciam habet mei, hæreditabit terram, & possidebit montem sanctum meum.

14 Et dicam: † Viam facite, præbere iter, † *Infy* declinate de semita, auferite ostendicula de 62.10
† *Via* popul. mei.

15 Quia hæc dicit Excelsus: & sublimis, habitans æternitatem: & sanctum nomen ejus in excelsis in sancto habitans, & cum contrito & humili spiritu: ut vivificet spiritum humilium, & vivificet cor contritorum.

16 Non enim in sempiternum litigabo, neque usque ad finem irascar: quia spiritus à facie mea egredietur, & statim ego faciam.

† 17 Propter iniquitatem avaritiæ ejus iratus sum, & percussi eum: abscondi à te faciem meam, & indignatus sum: & abiit vagus in via cordis sui.

18 Vias ejus vidi, & sanavi eum, & reduxi eum, & reddidi consolationes ipsi, & iugentibus ejus.

19 Creavi fructum labiorum pacem, pacem ei, qui longe est, & qui prope, dixit Dominus, & sanavi eum.

20 Impii autem quasi mare fervens, quod quiescere non potest, & redundant flus ejus in conculcationem & lutum.

21 † Non est pax impiis, dicit Dominus † *Supr* Deus. 48.21

C A P V T LVIII.

† *Reprehendit iudeorum hypocrisim, ostendens eorum jejunium non esse Deo acceptabile: & quæ debeant illud comitari, quibus admittit, multa præstantur hominibus beneficia: quomodo debeat sabbatum celebrari, obnegata propria voluntate, & quod sit premium ita celebrantium.*

1 C Lama, ne cesses, quasi tuba exalta vocem tuam, & annuncia populo meo scelera eorum, & domus Jacob peccata eorum.

2 Me etenim de die in diem querunt, & scire vias meas volunt: quasi gens, quæ iustitiam fecerit, & iudicium Dei si non dereliquerit: rogant me iudicia iustitiæ: appropinquare Deo volunt.

3 Quare jejunavimus, & non aspexisti humilium animas nostras, & nescisti? Ecce in die jejunii vestri invenitur voluntas vestra, & omnes debito es vestros repetitis.

4 Ecce alites & conventiones jejunatis, & percuri is pugno in pie. Nunc jejunare sicut et que ad hanc diem, ut audiat in ex illo clamor vester.

5 Numquid tale est jejunium quod elegi, per die a affligere hominem animam tuam? Numquid conorquere quasi cir u-lum caput suum, & faciem & cinerem ster-nere? Numquid istud vocabis jejunium, & idem acceptabilem Domino?

6 Nunc hoc est magis jejunium, quod elegi? dissolve colligationem impietatis, solve fasciculos deprimentes, dimitte eos, qui confracti sunt, liberos, & omne onus drempe.

7 Frange esurienti panem tuum, & egenos vagosque induc in domum tuam: cum videris nulum, operi eum, & car-nem tuam ne despexeris.

8 Tunc erumpet quasi mane lumen tuum, & sanitas tua citius orietur, & anteibit fa-ciem tuam justitia tua, & gloria Domini colliget te.

9 Tunc invocabis, & Dominus exaudiet: clamabis, & dicit: Ecce adsum, si abstuleris de medio tui carenam, & deficiis extendere dignum, & loqui quod non prodest.

10 Cum effuderis esurienti animam tuam, & animam affli-ctum repleveris, orietur in tenebris lux tua, & tenebræ tuæ erunt sicut merides.

11 Et requiem tibi dabit Dominus sem-piternam, & implebit splendoribus animam tuam, & ostia tua liberabit, & eris quasi horus irriguus, & sicut fons aquarum, cuius non deficiet aquæ.

12 Edificabuntur in te deserta sæcu-lorum: fundamenta generationis & gene-rationis suscitabis: & vocaberis edificator seipsum, avertens semitas in quietem.

13 Si averteris à sabbato pedem tuum, fa-cere voluntate n tuam in die sancto meo, & vocaveris sabbatum delicatum, & sanctum Domini gloriosum, & glorificaveris eum dum non facis vias tuas, & non invenitur voluntas tua, ut loquaris sermonem:

14 Tunc delectaberis super Domino, & sustollat te super altitudines terræ, & ci-babo te hæreditate Jacob patris tui, os enim Domini locutum est.

CAPUT LIX.

Patens ac benignus est Deus ad salvandam Ju-deam; sed iniquitates eorum, quas Propheta perse-quutus est, edunt ne exaudiantur ac salventur: pro-pter quod cor ipsi confitetur se fuisse a Deo desertor, & exacerbat, affligi vult in illic: de furore Do-mini in malis & benignitate ex a penitentibus.

1 Ceno vest abbreviata manus Domi-ni: si non salvere nequeat, neque aggra-vata est manus ejus ut non exaudiat:

2 Sed iniquitas vest & diviserunt inter vos & domum vestram & peccata vestra ab-oluerunt faciem ejus à vobis ne exaudiet.

3 Quia se cum vobis posuerunt san-ctum, & legem vestri iniquitatis: labia ve-strum bona sunt, & cor vestrum, & lingua ve-strum non quærit verum.

4 Quia estis qui inveni et justitiam, neque estis qui iudicetis: sed sicut filii in medio, & non quæritis verum: & concepistis

laborem, & pepererunt iniquitatem.

5 Ova aspidum ruptum, & telas aranearum texerunt: qui comederit de ovis eorum, morietur: & quod confotum est, erumpet in regulum.

6 Tela eorum non eruat in vestimentum, neque operientur operibus suis: opera eorum opera iniquitatis, & opus iniquitatis in manibus eorum.

7 Pedes eorum ad malum currunt, & festinant ut effundat sanguinem in occi-tem: cogitationes eorum cogitationes in-utiles: vastitas & contritio in vis eorum.

8 Viam pacis nescierunt, & non est iudi-cium in gressibus eorum, semper eorum in-curvatae sunt eis: omnis qui calcavit in eis, ignorat pacem.

9 Propter hoc elongatum est iudicium à nobis, & non apprehendet nos justitia: ex-petivimus lucem, & ecce tenebræ, splen-dorem, & in tenebris ambulavimus.

10 Palpavimus sicut cæci parietem, & quasi absque oculis attrectavimus: in pegi-mas meridie quasi in tenebris, in caliginosi quasi mortui.

11 Rugiemus quasi ursi omnes, & quasi columbæ meditantur gentem is, expetivi-mus iudicium, & non est: salutem, & elon-gata est à nobis.

12 Multiplicatae sunt enim iniquitates no-stræ coram te, & peccata nostra responde-runt nobis, quasi scelera nostra nobiscum, & iniquitates nostras cognovimus,

13 Peccare & mentiri contra Dominum: & aversi sumus ne iremus post tergum Dei nostri, ut loqueremur calumniam & trans-gressionem: concepimus, & locuti sumus de corde verba mendacii.

14 Et conversum est retrorsum iudicium, & justitia longe stetit: quia corruit in pla-tea veritas, & æquitas non potuit ingredi.

15 Et facta est veritas in oblivionem: & qui recessit à malo, prædæ paruit: & vidit Dominus, & malum apparuit in oculis ejus, quia non est iudicium.

16 Et vidit quia non est vir: & aporarius est, quia non est qui occurrat: & salvavit sibi brachium suum, & justitia ejus ipsa confirmavit eum.

17 Indutus est justitia ut lorica, & galea salutis in capite ejus: indutus est vestimentis ultionis, & operatus est quasi pallio zeli.

18 Sicut ad vindictam quasi ad retribu-tionem indignationis hostibus suis, & vicissim linem inimicis suis: insulis vicem reddet.

19 Et timebunt qui ab occidente, nomen Domini: & qui ab ortu solis, gloriam ejus: cum venerit quasi fluvius violentus, quem spiritus Domini cogit:

20 Et venerit Sion redemptor, & eis qui red-unt ab iniquitate in iacob, dicit Dominus,

21 Hoc scelus meum cum eis, dicit Do-minus: spiritus meus, qui est in te, & ver-bum meum, quæ posui in ore tuo, non recedat de ore tuo, & de ore seminis tui, & de ore seminis seminis tui, dicit Dominus, amo lo-cutusque in sen patrum.

CAPUT

Ecclesia ad exaltationem existitur, quod in ea
 Dominus glorie reducat, ad quam accessus sunt
 personae sanctae, in qua ad eum non venerint
 peribunt: in qua pax, iustitia & laus Dei in-
 veniuntur, ab omni impunitate: estque Dominus
 gloriae suae immensam & gloriam.

28 Men auditions with inquiries in 1964

Et sicut enim terra profert germina suum,
& sicut hostis semen suum perminat; sic

† Supp.
58.120

Dominus Deus germinabit iusticiam & laudem coram universis gentibus.

C A P V T L X I I.

Propheta non celat propter impios Christum annuncians, sed prophetans de christi adventu & conversione gentium: ac fœderate, gloria, & exaltatione Ecclesie ex Dei gratuito beneplacito ex ipso & de predicatoribus Ecclesie, & Evangelio per orbem divulgando.

Propter Sion non tacebo, & propter Ierusalem non quiescam, donec egrediatur ut splendor iustus ejus, & salvator ejus ut lampas accendatur.

2 Et videbunt gentes justum tuum, & cuncti reges inclinum tuum: & vocabitur tibi nomen novum, quod os Domini nominabit.

3 Et eris corona gloriæ in manu Domini, & diadema regni in manu Dei tui.

4 Non vocaberis ultra derelicta: & terra tua non vocabitur amplius desolata: sed vocaberis voluntas mea in ea, & terra tua inhabitata, quia complacuit Domino in te: & terra tua inhabitabitur.

5 Habitabit enim juvenis cum virgine, & habitabunt in te filii tui. Et gaudebit sponsus super sponsam, & gaudebit super te Deus tuus.

6 Super muros tuos Ierusalem constitui custodes, tota die & tota nocte in perpetuum non tacebunt. Qui reminiscimini Domini, ne taceatis.

7 Et ne detis silentium ei, donec stabiliat, & donec ponat Ierusalem laudem in terra.

8 Juravit Dominus in dextera sua, & in brachio fortitudinis suæ: Si dederò triticum tuum ultra cibum inimicis tuis: & si biberint filii alieni vinum tuum, in quo laborasti.

9 Quia qui congregant illud, comedent, & laudabunt Dominum, & qui comportant illud, bibent in atriis sanctis meis.

10 Transite, transite per portas, & præparate viam populo plarum facite iter, eligite lapides, & elevate signum ad populos.

11 & ecce Dominus auditum fecit in extremis terræ, dicite filie Sion: ecce salvator tuus venit: ecce merces ejus cum eo, & opus ejus coram illo.

12 Et vocabunt eos, Populus sanctus, redempti à Domino. Tu autem vocaberis: Quæsitæ civitas, & non derelicta.

C A P V T L X I I I.

Dicit se Dominus sanguine aspersum dum solus vicisset hostes: Deur multa præstitit Israelitis beneficia, sed propter iniquitates suas sunt ab eo derelicti: propheta autem miserationum Domini memor, invocat ipsius misericordiam super populum suum, quem à Deo desertum conqueritur.

Quis est iste, qui venit de Edom, tinctus vestibus de Bosra? iste tormentosus in stola sua, gradiens in multitudine fortitudinis suæ. Ego, qui loquor iusticiam, & propugnator sum ad salvandum.

2 & Quare ergo rubrum est indumentum tuum, & vestimenta tua sicut calcantium in torculari?

3 Torcular calcavi solus, & de gentibus non est vir mecum: calcavi eos in furore meo, & conculcavi eos in ira mea: & aspersus est sanguis eorum super vestimen-

ta mea, & omnia indumenta mea inquinavi.

4 & Dies enim ultionis in corde meo, annus redemptionis meæ venit.

5 Circumspexi, & non erat auxiliator: quæsi, & non fuit qui adjuvaret: & salvavit mihi brachium meum, & indignatio mea ipsa auxiliata est mihi.

6 Et conculcavi populos in furore meo, & inebriavi eos in indignatione mea, & detaxi in terram virtutem eorum.

7 Miserationum Domini recordabor, laudem Domini super omnibus quæ reddidit nobis Dominus, & super multi tudinem bonorum domui Israel, quæ largitus est eis secundum indulgentiam suam, & secundum multum linem misericordiarum suarum.

8 Et dixit: Verumtamen populus meus est, filii non negantes: & factus est eis salvator.

9 In omni tribulatione eorum non est tribulatus, & angelus faciei ejus salvavit eos: in dilectione sua, & in indulgentia sua ipse redemit eos, & portavit eos, & elevavit eos cunctis diebus sæculi.

10 Ipsi autem ad iracundiam provocaverunt, & affligerunt spiritum sancti ejus: & conversus est eis in inimicum, & ipse debellavit eos.

11 Et recordatus est dierum sæculi Moyse, & populi sui: & ubi est qui eduxit eos de mari cum pastoribus gregis sui? ubi est qui posuit in medio ejus spiritum sancti sui?

12 Qui eduxit ad dexteram Moysen brachio majestatis suæ, qui scidit aquas ante eos, ut faceret sibi nomen sempiternum:

13 Qui eduxit eos per abyssos, quasi equum in deserto non impingentem.

14 Quasi animal in campo descendens, spiritus Domini ductor ejus fuit: sic adduxisti populum tuum, ut faceres tibi nomen gloriæ.

15 & Attende de cælo, & vide de habita- culo sancto tuo, & gloriæ tuæ: ubi est zelus tuus, & fortitudo tua, multitudo viscerum tuorum, & miserationum tuarum? super me continuerunt se.

16 Tu enim pater noster, & Abraham nescivit nos, & Israël ignoravit nos: tu Domine pater noster, redemptor noster, à sæculo nomen tuum.

17 Quare errare non fecisti Domine de viis tuis: si durasti cor nostrum ne timere- mus te? convertere propter servos tuos, tribus hæreditatis tuæ.

18 Quasi nihilum possederunt populum sanctum tuum: hostes nostri conulcaverunt sanctificationem tuam.

19 Facti sumus quasi in principio, cum non dominareris nostri, neque invocaretur nomen tuum super nos.

C A P V T L X I V.

Petit propheta ut Deus nomen suum & potentiam inimicis nota faciat: facta quoque mentione sollicitatis, qua Deum expelluntibus preparatus est, confutetur ac luget populi sui iniquitates, immanitates, & exilium, orant pro liberatione.

Vt inam diumpere cælos, & descenderes: à facie tua montes defluerent.

2 Sicut exustio ignis tabellere ut, aquæ arderent igni, ut notum fieret nomen tuum inimicis tuis: à facie tua geatet turba eorum.

3 Quia

† sup.
34. 8.

† Exod.
14. 29.

† Dm.
26. 15.
Bant.
2. 16.

† sup.

57. 14.

† Matt.

21. 5.

Zach.

9. 9.

† Apoc.

13. 13.

dicium : Et quomodo per discipulos Christi praedicationem gentes converterentur : de finalis quoque resurrectione malorum et bonorum

Hec dicit Dominus : Cælum sedes mea, terra autem scabellum pedum meorum : quæ est illa domus, quam ædificabitis mihi ? & quis est ille locus quietis meæ ?

2 Omnia hæc manus mea fecit, & facta sunt universa ista, dicit Dominus, ad quem autem respiciam, nisi ad pauperculum, & contritum spiritu, & tremementem sermones meos ?

3 Qui immolat bovem, quasi qui interficit virum : qui mactat pecus, quasi qui excerebret canem : qui offert oblationem, quasi qui sanguinem suillum offerat : qui recordatur thuris, quasi qui benedicat idolo. Hæc omnia elegerunt in viis suis, & in abominationibus suis anima eorum deleta est.

4 Unde & ego eligam illusiones eorum : & quæ timebant, adducam eis : † quia vocavi, & non erat qui responderet : locutus sum, & non audierunt : feceruntque malum in oculis meis, & quæ nolui elegerunt.

5 † Audite verbum Domini, qui tremitis ad verbum ejus : dixerunt fratres vestri odientes vos, & abicientes propter nomen meum : glorificetur Dominus, & videbimus in lætitia vestra : ipsi autem confundentur.

6 Vox populi de civitate, vox de templo, vox Domini reddentis retributionem inimicis suis.

7 Antequam parturiret, peperit : antequam veniret partus ejus, peperit masculum.

8 Quis audivit umquam tale ? & quis vidit huic simile ? Numquid parturiet terra in die una ? aut parietur gens simul, quia parturivit & peperit Sion filios suos ?

9 Numquid ego, qui alios parere facio : ipse non pariam, dicit Dominus ? si ego, qui generationem ceteris tribuo, sterilis ero, ait Dominus Deus tuus ?

10 Lætamini cum Ierusalem, & exultate in ea omnes qui diligitis eam : gaudere cum ea gaudio universi, qui lugetis super eam,

11 Ut fugatis, & repleamini ab ubere consolationis ejus : ut mulgeatis, & deliciis affluatis ab omnimoda gloria ejus.

12 Quia hæc dicit Dominus : Ecce ego declinabo super eam quasi fluvium pacis, & quasi torrentem inundantem gloriam gentium, quam sugetis : ad ubera portabimini, & super genua blandientur vobis.

13 Quomodo si cui mater blandiatur, ita ego consolabor vos, & in Ierusalem consolabimini.

14 Videbitis, & gaudebit cor vestrum, & ossa vestra quasi herba germinabunt : & cognoscetur manus Domini servis ejus, & indignabitur inimicis suis.

15 Quia ecce Dominus in igne veniet, & quasi turbo quadrigæ ejus : reddere in indignatione furorem suum, & increpationem suam in flamma ignis :

16 Quia in igne Dominus judicabit, & in gladio suo ad omnem carnem, & multiplicabuntur interfecti à Domino,

17 Qui sancti fuerant, & mundos se putabant in hortis post januam intrinsecus, qui comedeant carnem suillam : & abominationem, & murem : simul consumentur, dicit Dominus.

18 Ego autem opera eorum, & cogitationes eorum, venio ut congregem cum omnibus gentibus & linguis : & venient & videbunt gloriam meam.

19 Et ponam in eis signum, & mittam ex eis qui salvati fuerint, ad gentes in mare, in Africam, & Lydiam tendentes sagittam : in Italiam & Græciam, ad insulas longe, ad eos qui non audierunt de me, & non viderunt gloriam meam. Et annuntiabunt gloriam meam gentibus.

20 Et adducent omnes fratres vestros de cunctis gentibus donum Domino, in equis, & in quadrigis, & in lecticis, & in mulis, & in carrucis, ad montem sanctum meum Ierusalem, dicit Dominus, quomodo si inferant filii Israël munus in vase mundo in domum Domini.

21 Et Assumam ex eis in sacerdotes, & levitas dicit Dominus :

22 † Quia sicut cæli novi, & terra nova, quæ ego facio stare coram me, dicit Dominus : sic stabit semen vestrum, & nomen vestrum.

23 Et erit mensis ex mense, & sabbatum ex sabbato : veniet omnis caro ut adoret coram facie mea, dicit Dominus.

24 Et egredientur, & videbunt cadavera virorum, qui pravaricati sunt in me : † vermis eorum non morietur, & ignis eorum non exstinguetur : & erunt usque ad satiætionem visionis omni carni.

P R O P H E T I A

I E R E M I Æ.

C A P V T . I.

Jeremias in ventre matris sanctificatur, & tempore Iosia regis Iuda missus à Domino ad prophetandum, causatur pueritium, sed doctus à Deo accipit robur invincibile, jubeturque vaticinari destructionem Ierusalem sub nomine virga, & olla succentia.

Verba Jeremiæ filii Helia, de sacerdotibus qui fuerunt in Anathoth, in terra Benjamin.

2 Quod factum est verbum Domini ad eum in diebus Iosia filii Amon regis Iuda, tertio decimo anno regni ejus.

3 & factum est in diebus Ioakim filii Iosia regis Iuda, usque ad consummationem undecimi anni Sedecia filii Iosia regis Iuda, usque ad transmigrationem Ierusalem, in mense quinto.

4 Et factum est verbum Dñi ad me dicens :

5 Priusquam te formarem in utero novi te : & antequam exires de vulva, sanctificavi te, & prophetam in gentibus dedi te.

6 Et dixi, A, a, a. Domine Deus : ecce nescio loqui, quia puer ego sum.

7 Et dixit Dominus ad me : Noli dætere : Puer sum, quoniam ad omnia, quæ nuntiaveris, ibis : & universa, quæcumque nuntiaveris tibi, loqueris.

8 Ne timeas à facie eorum: quia tecum ego sum, ut erum te, dicit Dominus.

9 Emittit Dominus manum suam, & tetigit os meum: & dixit Dominus ad me: Ecce dedi verba mea in ore tuo.

10 Ecce constitui te hodie super gentes, & super regna, ut evellas, & destruas, & dis-
† 146. 7. perdas, & dissipas, & edifices, & plantes.

11 Et factum est verbum Domini ad me, dicens: Quid tu vides Jeremia? & dixi: Virgam vigilantem ego video.

12 Et dixit Dominus ad me: Bene vidisti, quia vigilabo ego super verbo meo ut faciam illud.

13 Et factum est verbum Domini secundo ad me, dicens: Quid tu vides? Et dixi: Ollam succensam ego video, & faciem ejus à facie aquilonis.

† Infr. 4. 6. 14 Et dixit Dominus ad me: † Ab aquilone pandetur malum super omnes habitatores terræ.

15 Quia ecce ego convocabo omnes cognationes regnorum aquilonis, ait Dominus: & venient & ponent unusquisque solium suum in introitu portarum Jerusalem, & super omnes muros ejus in circuitu, & super universas urbes Juda.

16 Et loquar judicia mea cum eis, super omnem malitiam eorum qui dereliquerunt me, & libaverunt diis alienis, & adoraverunt opus manuum suarum.

17 Tu ergo accinge lumbos tuos, & surge, & loquere ad eos omnia quæ ego præcipio tibi. Ne formides à facie eorum: nec enim timere te faciam vultum eorum.

† Infr. 6. 27. 18 † Ego quippe dedi te hodie in civitatem munitam, & in columnam ferream, & in murum æreum, super omnem terram, regibus Juda, principibus ejus, & sacerdotibus, & populo terræ.

19 Et bellabunt adversum te, & non prævalebunt: quia ego tecum sum, ait Dominus, ut liberem te.

C A P V T 11.

Graviter expostulat Dominus cum filiis Israël & Iuda, potissimum cum pastoribus ac prophetis, quod non respicientes accepta à Deo varia beneficia, eo qui fons est aquæ vivæ relinquo, adoraverunt idola, à quibus nihil boni expectare poterant imo cum tota essent in idololatia, rapinis & crudelitate, sese justificare nituntur, & propterea devastandos prædicat.

1 ET factum est verbum Domini ad me dicens:

2 Vade, & clama in auribus Jerusalem, dicens: Hæc dicit Dominus: Recordatus sum tui, miserans adolescentiam tuam, & charitatem desponsationis tuæ, quando secuta es me in deserto, in terra quæ non seminatur.

3 Sanctus Israël Domino, primitiæ frugum ejus: omnes qui devorant eum delinquant: mala venient super eos, dicit Dñs.

4 Audite verbum Domini domus Jacob, & omnes cognationes domus Israël.

† Mich. 6. 4. 5 Hæc dicit Dominus: † Quid invenerunt patres vestri in ne iniquitatis: quia elongaverunt à me, & ambulaverunt post vanitatem, & vanitatem sunt.

6 Et non dixerunt: Vbi est Dominus,

qui ascendere fecit de terra Egypti: qui traduxit nos per desertum, per terram inhabitabilem & inviam, per terram sitis, & imaginem mortis, per terram, in qua non ambulavit vir, neque habitavit homo?

7 Et induxi vos in terram Carmeli, ut comederetis fructum ejus, & optima illius: & ingressi contaminastis terram meam, & hereditatem meam posuistis in abominationem.

8 Sacerdotes non dixerunt: Vbi est Dominus? & tenentes legem nescierunt me, & pastores prævaricati sunt in me: & prophete præphetaverunt in Baal, & idola fecuti sunt.

9 Propterea adhuc judicio contendam vobiscum, ait Dominus, & cum filius vestris disceptabo.

10 Transite ad insulas Cethim, & videte: & in Cedar mittite, & considerate vehementer: & videte si factum est hujusmodi.

11 Si mutavit gens deos suos, & certe ipsi non sunt dii, populus vero meus mutavit gloriam suam in idolum.

12 Obstupescite cæli super hoc, & portæ ejus desolamini vehementer, dicit Dominus.

13 Duo enim mala fecit populus meus: Me dereliquerunt fontem aquæ vivæ, & foderunt sibi cisternas, cisternas dissipatas, quæ continere non valent aquas.

14 Numquid servus est Israël, aut verna- culus? quare ergo factus est in prædā?

15 Super eum rugierunt leones, & dederunt vocem suam, posuerunt terram ejus in solitudinem: civitates ejus exustæ sunt, & non est qui habitet in eis.

16 Filii quoque Memphis & Taphnes constupraverunt te usque ad verticem.

17 Numquid non istud factum est tibi; quia dereliquisti Dominum Deum tuum eo tempore, quo ducebat te per viam?

18 Et nunc quid tibi vis in via Egypti, ut bibas aquam turbidam? & quid tibi cum via Assyriorum, ut bibas aquam fluminis?

19 Arguet te malitia tua, & aversio tua increpabit te. Scito, & vide, quia malum & amarum est reliquisse te Dominum Deum tuum, & non esse timorem mei apud te, dicit Dominus Deus exercituum.

20 A sæculo confregisti jugum meum, rupisti vincula mea: & dixisti: Non serviam. † In omni enim colle sublimi: & sub omni ligno frondoso, tu prosternebaris meretrix.

† Infr. 3. 6. 21 † Ego enim plantavi te vineam electam, omne semen verum: quomodo ergo conversa es mihi in prævum vinea aliena?

† 1/a 5. 22 Si laveris te nitro, & multiplicaveris tibi herbam borith, maculata es in iniquitate tua coram me, dicit Dominus Deus.

23 Quomodo dicis: Non sum polluta, post Baalim non ambulavi? vide vias tuas in convalle, scito quid feceris: curtor levius explians vias tuas.

24 Onager affectus in solitudine, in desiderio animæ suæ attraxit ventum amoris sui: nullus avertet eam: omnes qui quæ- runt eam non deficient: in menstruis ejus invenient eam.

25 Prohibe pedem tuum à nuditate, & guttur tuum à sima. Et dixisti: Desperavi, nequaquam

nequaquam faciam: adamavi quippe alienos, & post eos ambulabo.

26 Quomodo confunditur fur quando deprehenditur, sic confusi sunt domus Israel, ipsi & reges eorum, principes, & sacerdotes, & prophetae eorum,

27 Dicentes ligno: Pater meus es tu; & lapidi: Tu me genuisti. † Venerunt ad me regum, & non faciem: & in tempore afflictionis lux dicent: surge, & libera nos.

28 Vbi sunt dii tui, quos fecisti tibi? surgant & liberent te in tempore afflictionis tuæ: † secundum numerum quippe civitatum tuarum erant dii tui Iuda,

29 Quid vultis mecum iudicio contendere? omnes dereliquistis me, dicit Dominus.

30 Frustra percussisti filios vestros, disciplinam non receperunt: devoravit gladius vester prophetas vestros, quasi leo vastator.

31 Generatio vestra. Videte verbum Domini: Numquid solitudo factus sum Israel, aut terra serotina? quare ergo dixit populus meus: Recessimus, non veniens usque ultra ad te.

32 Numquid olivifecit virgo ornamenti sui: aut sponsa solcia pectoralis suæ? populus vero meus oblitus est mei diebus innumeris.

33 Quid niteris bonam ostendere viam tuam ad querendam dilectionem, quæ insuper & malitias tuas docuisti vias tuas.

34 Et in alituis inventus est sanguis animarum pauperum & innocentum: non in fossis inveni eos, sed in omnibus quæ supra memoravi.

35 Et dixisti: absque peccato & innocens ego sum: & propterea avertatur furor tuus à me. Ecce ego iudicio contendam tecum, eo quod dixeris: Non peccavi.

36 Quam vilis facta es nimis, iteravi vias tuas & ab Ægypto confunderis, sicut confusa es ab Assur.

37 Nam & ab ista egredieris, & manus tuæ erunt super caput tuum: quoniam obrivit Dominus confidentiam tuam, & nihil habebis prosperum in ea.

C A P V T III.

Deus incomparabili clementia populum suum ad se revocat ab idololatria, in qua Iuda etiam Israel em excessit: promittens se assumpturum eos in filios, & veros pastores eis daturum, ut Ierosolymis in pace colant Dominum: de futura gloria & exaltatione Ierosalem, ac gentium ad eam congregatione, & de populi poenitentia.

1 Vt ergo dicitur: Si dimiserit vir uxorem suam, & recedens ab eo, duxerit virum alterum: Numquid revertetur ad eam ultra? Numquid non polluta & contaminata erit mulier illa? tu autem fornicata es cum amatoribus multis: tamen revertere ad me, dicit Dominus, & ego suscipiam te.

2 Leva oculos tuos in directum, & vide ubi non prostrata sis: in vis ledabas, expectans eos quasi latro in solitudine: & polluisti terram in fornicationibus tuis, & in malis tuis.

3 Quam ob rem prohibita sunt illis pluvium, & Ierosolymis mulier non fuit: tunc

mulieris meretricis facta est tibi, nolisti erubescere.

4 Ergo saltem amodo voca me: Puer meus, dux virginum meis merces:

5 Numquid trasferis in perpetuum, aut perleveras in finem? Ecce locuta es, & fecisti mala, & potuisti.

6 Et dixit Dominus ad me in diebus Iosie Regis: † Numquid vidisti quæ fecerit averfatrix Israel? abiit sibi et super canem montem excelsum, & sub omni ligno frondoso, & fornicata est ibi.

7 Et dixi, cum fecisset hæc omnia: Ad me revertere: & non est reversa. Et vidit prævaricatrix soror ejus Iuda.

8 Quia pro eo, quod meretrice esset averfatrix Israel, dimisi eam, & dedidi ei libellum repudii: & non timuit prævaricatrix Iuda soror ejus, sed abiit, & fornicata est etiam ipsa.

9 Et facilitate fornicationis suæ contaminavit terram, & meretrice est cum lapide & ligno.

10 Et in omnibus his non est reversa ad me prævaricatrix soror ejus Iuda in toto corde suo, sed in mendacio, ait Dominus.

11 Et dixit Dominus ad me: Iustificavit animam suam averfatrix Israel, comparatione prævaricatricis Iudæ.

12 Vade, & clama sermones istos contra aquilonem, & dices: Revertere averfatrix Israel, ait Dominus, & non avertam faciem meam à vobis: quia sanctus ego sum, dicit Dominus: & non irascar in perpetuum.

13 Verumtamen scio iniquitatem tuam, quia in Dominum Deum tuum prævaricata es: & dispersisti vias tuas alienis sub omni ligno frondoso, & vocem meam non audisti, ait Dominus.

14 Convertimini filii revertentes: dicit Dominus: quia ego vir vester: & assumam vos unum de civitate, & duos de cognatione, & introducam vos in Sion.

15 Et dabo vobis pastores juxta cor meum, & pascunt vos scientia & doctrina.

16 Cum que multiplicati fueritis, & creveritis in terra in diebus illis, ait Dominus: non dicent ultra: Arca testamenti Domini: neque ascendet super cor, neque recordabuntur illius: nec visitabitur, nec fice ultra.

17 In tempore illo vocabunt Ierosalem solum Domini: & congregabuntur ad eam omnes gentes in nomine Domini in Ierosalem, & non ambulabunt post pravitatem cordis sui pessimi.

18 In diebus illis ibit domus Iuda ad domum Israel, & venient simul de terra aquilonis, ad terram quam dedi patribus vestris.

19 Ego autem dixi: Quomodo ponam te in filios, & tribuem tibi terram desiderabilem, hereditatem præclaram exterorum gentium? Et dixi: Patrem vocabis me, & post me ingredieris in cætabis.

20 Sed quomodo si contemnat mulier amatorem suum, sic contempsit me domus Israel, dicit Dominus.

21 Vox in vis a dta est, ploratus & ululatus filiorum Israel: quoniam iniquitatem

† supra
2. 20.

cecerunt viam suam, obliti sunt Domini Dei sui.

22 Convertimini filii revertentes, & sanabo avertiones vestras. Ecce nos venimus ad te: tu enim es Dominus Deus noster.

23 Vere mendaces erant colles, & multitudo nonnium: Vere in Domino Deo nostro salus Israel.

24 Confusio comedit laborem patrum nostrorum ab adolescentia nostra, greges eorum, & armenta eorum, filios eorum, & filias eorum.

25 Dormivimus in confusione nostra, & operet nos ignominia nostra: quoniam Domino Deo nostro peccavimus nos, & patres nostri: ab adolescentia nostra usque ad diem hanc: & non audivimus vocem Domini Dei nostri.

C A P V T I V.

Premittit Dominus veniam si se vere convertant & corde circumcidant, comminando gravia mala si in malis persistant: quapropter superpropheta videns terram devastandam, & in solitudinem redigendam, ita tamen ut non fiat consummatio.

1 Si reverteris Israel, ait Dominus, ad sine convertere, si abstuleris offendicula tua à facie mea, non commoveberis.

2 Et jurabis: Vivit Dominus, in veritate, & in iudicio, & in iustitia: & benedicent eum gentes, ipsumque laudabunt.

† Osee 10. 12. 3 Hæc enim dicit Dominus viro Iuda & Ierusalem: † Novate vobis novale, & nolite ferere super spinas.

4 Circumcidimini Domino, & auferite praputia cordium vestrorum viri Iuda, & habitatores Ierusalem: ne forte egrediarur ut ignis indignatio mea, & succendatur, & non sit qui extinguat, propter malitiam cogitationum vestrarum.

5 Annunciate in Iuda, & in Ierusalem audium facite? loquimini, & canite tuba in terra: clamate fortiter, & dicite: Congregamini, & ingrediamur civitates muras.

† 5. p. 2. 2. 14. 6 Levate signum in Sion. Confortamini, nolite stare, † quia malum ego adduco ab aquilone, & contritionem magnam.

7 Ascendit leo de cubili suo, & prado gentium se levavit: egressus est de loco suo, ut ponat terram tuam in solitudinem, civitates tuæ vallabuntur, remanentes absque habitatore.

8 Super hoc accingite vos ciliciis, plangite & ululate quia non est averfa ira furoris Domini à nobis.

9 Et erit in die illa, dicit Dominus: Perit cor regis, & cor principum: & obstupescunt sacerdotes, & prophete consternabuntur.

10 Et dixi: Heu, heu, heu Domine Deus, eron: decepisti populum istum, & Ierusalem, dicens: Pax erit vobis: & ecce pervenit gladius usque ad armeniam.

11 In tempore illo dicitur populo huic & Ierusalem: Veni usque in vultus, quoniam in die isto vix filia populi huic, non ad vultum suum, & ad pulchritudinem suam.

12 Spiritus plerumque ex hoc venit in mihi: & ego loquar iudicia mea cum eis.

13 Ecce quasi nubes ascendet, & quasi tempestas currus ejus: velo iores aquilæ equi illius, vix nobis quoniam vastata sumus.

14 Lixa a malitia cor tuum Ierusalem, ut salva fias iniquo morabuntur in te cogitationes noxiæ.

15 Vox enim annunciantis à Dan, & notum facientis idolum de monte Ephraim.

16 Dicite gentibus: Ecce auditum est in Ierusalem custodes venire de terra longinqua, & dare super civitates Iuda vocem suam.

17 Quasi custodes agrorum facti sunt super eam in gyro: quia me ad iracundiam provocavit, dicit Dominus.

18 † Vix tuæ, & cognationes tuæ fecerunt hæc tibi: ista malitia tua, quia amara, quia tergit cor tuum. † 5. p. 2. 1. 3. 5.

19 Ventrem meum, ventrem meum doleo, sensus cordis mei turbati sunt in me: non tacebo, quoniam vocem buccinæ audivit anima mea, clamorem prælii.

20 Contritio super contritionem vocata est, & vastata est omnis terra: repente vastata sunt tabernacula mea, subito pelles meæ.

21 Usquequo videbo fugientem, audiam vocem buccinæ.

22 Quia stultus populus meus me non cognovit: filii insipientes sunt, & vecordes: sapientes sunt ut faciant mala, bene autem facere nescierunt.

23 Alpevi terram, & ecce vacua erat, & nihili, & cælos & non erat lux in eis.

24 Vidi montes, & ecce movebantur: & omnes colles conturbati sunt.

25 Latuitus sum, & non erat homo: & omne volatile cæli receluit.

26 Alpevi, & ecce Carmelus desertus: & omnes urbes ejus destructæ sunt à facie Domini, & à facie iræ furoris ejus.

27 Hæc enim dicit Dominus: Deserta eris omnis terra, sed tamen consummationem non faciam.

28 Lugebit terra, & mœrebunt cæli desuper: eo quod locutus sum: cognavi, & non poenituit me, nec averfus sum ab eo.

29 A voce equitis & mixtis sagittarum, sagittæ omnis civitas: ingressi sunt ardua, & ascenderunt rupes: universæ urbes derelictæ sunt, & non habitat in eis homo.

30 Tu autem vastata quid facies? cum vestieris coccino, cum ornata fueris monili aureo, & pinxeris sibi oculos tuos, frustra componeris: contempserunt te amatores tui, animam tuam querent.

31 Vocem enim quasi parurientis audivi, angustias ut puerperæ. Vox filia Sion intermouentis, expandentisque manus suas: vix nati, quia defecit anima mea propter interfectos.

C A P V T V.

Donum in Ierusalem quærit vitam justam, ut illam credat: sed non potest quam occiderit prave, & iniquis & idolatriæ indigne non efficitur, nec comminatur ut vivat, ut non exeat de terra, & quod eam & cetera facit, non tamen, & cetera comminatio.

1 Considerate, & quærite in plateis

etiam, an invenitis virum facientem iudicium, & querentem fidem, & propitium cor meum.

2 Quod si fecerim, vivit Dominus, dixerunt: & hoc talo iurabunt.

3 Dominus ne oculi sui respiciant filem, ne percontetur eos, & non doluerunt: attrivisti eos, & tenuerunt accipere de te pluviam: inclavaverunt facies tuas supra petram, & noluerunt reverti.

4 Ego autem dixi: Forsitan pauperes sunt & stulti, & ignorantes viam Domini iudicium Dei sui.

5 Longius ad opimates, & loquar eis: ipsi enim cognoverunt viam Domini, iudicium Dei sui, & ecce magis hi simul confregerunt iugum, ruperunt vincula.

6 Illeigo percussit eos leo de silva, lupus ad vespertinam vastavit eos, pardus vigilans super civitates eorum: omnis, qui egressus fuerit ex eis, capietur: quia multiplicatae sunt pravitationes eorum, confortatae sunt aversiones eorum.

7 Super quo propitius tibi esse potero? si mihi dereliquerunt me, & iurant in his qui non sunt dii: saturavi eos, & mechati sunt: & in domo meretricis luxuriabatur.

8 Equi amatores & emissarii facti sunt: **† Ezer. †** Vnusquisque ad uxorem proximi sui **22, 22.** h'inniebat

9 Numquid super his non visitabo, dicit Dominus? & in gente tali non ulciscetur anima mea?

10 Ascendite muros ejus, & dissipate, consummationem autem nolite facere: autem propagines ejus, quia non sunt Domini.

11 Pravitatione enim pravificata est in me domus Israel, & domus Iuda, ait Dominus.

12 Negaverunt Dominum, & dixerunt: Non est ipse: neque veniet super nos malum: gladium & famem non videbimus.

13 Prophetae fuerunt in ventum locuti, & responsum non fuit in eis: haec ergo evenient illis.

14 Haec dicit Dominus Deus exercituum: Quia locuti estis verbum istud: ecce ego do verba mea in ore tuo in ignem, & populum istum in ligna, & vorabite eos.

15 Ecce ego adducam super vos gentem de longinquo domus Israel, ait Dominus? gentem robustam, gentem antiquam, gentem, cujus ignorabis linguam, nec intelliges quid loquatur.

16 Pharetra ejus quasi sepulchrum patens, universi foras.

17 Et comedet segetes tuas, & panem tuum: devorabit filios tuos, & filias tuas: comedet gregem tuum, & amentum tuum; comedet vineam tuam, & ficum tuam: & conteret urbes montes tuas, in quibus tu habes fiduciam, gladio.

18 Verumtamen in diebus illis, ait Dominus, non faciam vos in consummationem.

† infra 22, 10. 19 **†** Quod si dixeritis: Quare fecit nobis Dominus Deus noster haec omnia? dicet ad eos: Sicut dereliquistis me, & servistis deo alieno in terra vestra, sic

servietis alienis in terra non vestra.

20 Avertite autem hoc domum Iacob, & redimite faciem in Ierusalem, dicens.

21 Audi popule stultus, qui non habes cor, qui habes oculos, non vides: & aures, & non audis.

22 Mel ergo non timebitis: ait Dominus, & a facie mea non dolebitis? Qui potui averti terram iuxta mare, praeceptum temporarium, quod non praeteriit, & conmovetur, & non poterit: & immutabunt fluctus ejus, & non trahebunt illud.

23 Populo autem haec factum est cor incredulum, & exasperans, & recesserunt & abierunt.

24 Et non dixerunt in corde suo: Metuemus Dominum Deum nostrum, qui dat nobis pluviam temporaneam, & serotinam in tempore suo: plenitudinem annuam messis custodientem nobis.

25 Iniquitates vestrae declinaverunt haec: & peccata vestra prohibuerunt bonum a vobis.

26 Quia inventi sunt in populo meo impii insidiantes quasi aucupes, laqueos ponentes & pediculas ad capiendos viros.

27 Sicut decipula plena avibus, sic domus eorum plena dolo: ideo magnificati sunt & ditati.

28 Increpatae sunt & impinguatae: & praeterierunt sermones meos pessimi. **† Ca. sam** **† 1, 14.** viduae non iudicaverunt, causam pupilli non dixerunt, & iudicium pauperum non iudicaverunt. **† 23, 24 b. 7. 10.**

29 Numquid super his non visitabo: dicit Dominus? aut super gentem huiusmodi non ulciscetur anima mea?

30 Super & mirabilia facta sunt in terra:

31 Prophetarum prophetabant mendacium, & sacerdotes applaudebant manibus suis: & populus meus dilexit calumnia. quid igitur fiet in novissimo ejus?

C A P V T VI.

Prædicitur calamitas ac vastitas Ierusalem a Nabuchodonosore, eo quod contempserint legem Domini, nec audire voluerint increpationes: sed omnes, & potissimum principes, prophetae ac sacerdotes avaritia & dolo studuerint; idcirco & ipsi & eorum sacrificia Deus abiecit: jubet ergo populum exire, quoniam purgari confusio non potest.

1 Confortamini filii Benjamin in medio Ierusalem, & in Thetana clangite buccina, & super Bethecarem levate vexillum: quia malum visum est ab aquilone, & contritio magna:

2 Speciosa & delicata assimilavi filiam Sion.

3 Ad eam venient pastores, & greges eorum: fixerunt in ea tentoria in circuitu pascet unusquisque eos, qui sub manu tua sunt.

4 Sanctificate super eam bellum: consurgite, & ascendamus in meridie: vix nobis, quia declinavit dies, quia longae factae sunt umbrae vesperti.

5 Surgite, & ascendamus in nocte, & disperemus domos eius.

6 Quia haec dicit Dominus ex exercitibus Caedite bellum ejus, & facite caecum Ierusalem aegrum: haec est civitas visitationis, omnis clamor in medio ejus.

7 Sicut

• Sicut frigidam fecit cisterna aquam suam,
sic est domus tua in malitiam suam: iniquitas
& vanitas audierunt in ea, coram me semper
inimicas & plaga.

• Et tunc et Jerusalem, ne forte recesserit ani-
ma mea à te, ne forte ponam te desertam,
terram inhabitabilem.

9 Hæc dicit Dominus exercituum: Visae
ad racem in colligent quasi in vinea reli-
quias tibi: & converte manum tuam quasi
vindictator ad carnalium.

10 Cui loquar? & quem confitebor ut
audiat? ecce in circuitu aures eorum, &
audire non possunt: ecce verbum Domini
factum est eis in opprobrium, & non susci-
pient illud.

11 Ideo furore Domini plenus sum, la-
boravi sustinens: effunde super parvulum
foris, & super consilium juvenum simul:
vir enim cum muliere capietur, senex cum
pleno dierum.

12 Et transibunt domus eorum ad alios,
agri & uxores pariter quia extendam manum
meam super habitantes terram, dicit Dñs.

† Isai.
56. 11.
Isai.
3. 10.

13 † A minore quippe usque ad maiorem
omnes avaritiae stulti: & à propheta us-
que ad sacerdotem cuncti faciunt dolum.

14 Et curabant contritionem filiae populi
mei cum ignominia, dicentes, Pax, pax:
& non erat pax.

15 Confusi sunt, quia abominationem fe-
cerunt: quin potius confusione non sunt
confusi, & erubescere nescierunt: quam ob-
rem cadent inter ruentes: in tempore visi-
tationis suae corruent, dicit Dominus.

† Jer.
21. 29.

16 Hæc dicit Dominus: State super vias, &
videte, & interrogate de senibus antiquis,
quæ sit via bona, & ambulare in ea: & in-
venietis refrigerium animabus vestris. Et
dixerunt: Non ambulabimus.

17 Et constitui super vos speculatores.
Au loe vocem tubæ. Et dixerunt: Non au-
diemus.

18 Ideo audite gentes, & cognosce con-
gregatio, quanta ego faciam eis.

19 Audi terra: Ecce ego adducam nala su-
per populum istum, fructum cogitationum
ejus: quia verba mea non audierunt, & le-
gem meam projecerunt.

† Isai.
1. 11.

20 † Ut quid mihi thas de Saba affer-
ris, & calamus suave olentem de terra
longinqua? holocausta vestra non
sunt accepta, & victimæ vestre non placue-
runt mihi.

21 Propterea hæc dicit Dominus: Ecce
ego dabo in populum istum tuas, & tuent
in eis partes & filii simul, vicinus & proxi-
mus peribunt.

22 Hæc dicit Dominus: Ecce populus ve-
nit de terra, quid vis, & gens magna con-
fiteri à filiis tuis.

23 Siquis & cum arripit: crudelis
est, & non miserebitur, vox eius quasi
truncata: & facit equos ascendere,
propterea quod vir ad palatium, ad vestrum
non venit.

24 An viris tuis dabo, & dabo in manu
eorum, & dabo in manu eorum, & dabo in
manu eorum, & dabo in manu eorum.

25 Hæc dicit Dominus: Ecce ego dabo in
manu eorum, & dabo in manu eorum, & dabo
in manu eorum, & dabo in manu eorum.

buleris: quoniam gladius inimici, pavor
in circuitu.

26 Filia populi mei accipere cunctis,
& cor pignori tenere: luctum unigenitæ
fac tibi, planctum amarum, quia repente
veniet vastator super nos.

27 Probatores dedi te in populo meo re-
bustum: & fides, & probatus viam eorum.

28 Omnes isti principes declinantes, am-
bulantes fraudenter, æs & ferrum: uni-
versi corrupti sunt.

29 Defecit siliquarium, in igne consumi-
tum est plumbum, frustra cor flavit con-
flator: malitiae enim eorum non sunt con-
sumptæ.

30 Argenti reprobum vocate eos, quia
Dominus projecit illos.

CAP V T VII.

Quod fuisse confit in templo, pessima per-
petrantes, & prophetas audire nolentes, sicut &
patres eorum: quapropter demeritis templum
abjiciendum, & terram iudei redigendam in solitu-
dinem; nec profusam orationem Ieremia pro
illis, nec oblata ab eis sacrificia, propter excessum
To, heh in valle filii Etnam, & multi, lites ipso-
rum militias.

1 Verbum, quod factum est ad Iere-
miam à Domino, dicens:

2 Sta in porta domus Domini, & prædica
ibi verbum istud, & dic: Audite verbum
Domini omnis Iuda, qui ingredimini per
portas has, in adorans Dominum.

3 Hæc dicit Dominus ex altissimum Deus
Israël: † Bonas facite vias vestras, & studia † Isai.
vestra: & habitabo vobiscum in loco isto. 26. 13.

4 Nolite confidere in verbis mendacii,
dicentes: Templum Domini, templum Do-
mini, templum Domini est.

5 Quoniam si bene direxeritis vias ve-
stras, & studia vestra: si feceritis iudicium
inter virum & proximum eius.

6 Advenæ, & pupillo, & viduæ non
feceritis calumniam, nec sanguinem in-
nocentem iudicatis in loco hoc: & possi-
deos alienos non ambulaveritis in malum
vobismetipsis.

7 Habitabo vobiscum in loco isto: in ter-
ra, quam dedi patribus vestris à seculo &
usque in faculum.

8 Ecce vos confiditis vobis in sermonibus
mendacii, qui non proderant vobis:

9 Iurati, occidere, adulterari, jurare men-
daciter, libare Baalim, & ire post deos
alienos, quos ignoratis.

10 Et venistis, & stetitis coram me in do-
mo hac, in qua invocatum est nomen meum,
& dixistis: Liberati sumus, eo quod fecerim-
us omnes abominationes istas.

11 † Hæc quid ego spelunca latronum sit. † Jer.
21. 23.
Ista est domus ista, in qua invocatum est no-
men meum, in quo dicitis: Ego ego sum: &
ego dicit Dominus.

12 Hæc domus nomen meum in solo, ubi ha-
bitavi non enim in domo à principio: & de
te quæ fecerim, & propter nomen populi
mei Israël.

13 Hæc domus, & hæc domus, & hæc
domus, & hæc domus, & hæc domus,
& hæc domus, & hæc domus, & hæc domus,
& hæc domus, & hæc domus, & hæc domus.

14 Hæc domus, & hæc domus, & hæc domus,
& hæc domus, & hæc domus, & hæc domus.

15 Hæc domus, & hæc domus, & hæc domus,
& hæc domus, & hæc domus, & hæc domus.

16 Hæc domus, & hæc domus, & hæc domus,
& hæc domus, & hæc domus, & hæc domus.

17 Hæc domus, & hæc domus, & hæc domus,
& hæc domus, & hæc domus, & hæc domus.

18 Hæc domus, & hæc domus, & hæc domus,
& hæc domus, & hæc domus, & hæc domus.

19 Hæc domus, & hæc domus, & hæc domus,
& hæc domus, & hæc domus, & hæc domus.

20 Hæc domus, & hæc domus, & hæc domus,
& hæc domus, & hæc domus, & hæc domus.

21 Hæc domus, & hæc domus, & hæc domus,
& hæc domus, & hæc domus, & hæc domus.

22 Hæc domus, & hæc domus, & hæc domus,
& hæc domus, & hæc domus, & hæc domus.

23 Hæc domus, & hæc domus, & hæc domus,
& hæc domus, & hæc domus, & hæc domus.

24 Hæc domus, & hæc domus, & hæc domus,
& hæc domus, & hæc domus, & hæc domus.

25 Hæc domus, & hæc domus, & hæc domus,
& hæc domus, & hæc domus, & hæc domus.

26 Hæc domus, & hæc domus, & hæc domus,
& hæc domus, & hæc domus, & hæc domus.

27 Hæc domus, & hæc domus, & hæc domus,
& hæc domus, & hæc domus, & hæc domus.

28 Hæc domus, & hæc domus, & hæc domus,
& hæc domus, & hæc domus, & hæc domus.

29 Hæc domus, & hæc domus, & hæc domus,
& hæc domus, & hæc domus, & hæc domus.

30 Hæc domus, & hæc domus, & hæc domus,
& hæc domus, & hæc domus, & hæc domus.

31 Hæc domus, & hæc domus, & hæc domus,
& hæc domus, & hæc domus, & hæc domus.

32 Hæc domus, & hæc domus, & hæc domus,
& hæc domus, & hæc domus, & hæc domus.

33 Hæc domus, & hæc domus, & hæc domus,
& hæc domus, & hæc domus, & hæc domus.

34 Hæc domus, & hæc domus, & hæc domus,
& hæc domus, & hæc domus, & hæc domus.

35 Hæc domus, & hæc domus, & hæc domus,
& hæc domus, & hæc domus, & hæc domus.

36 Hæc domus, & hæc domus, & hæc domus,
& hæc domus, & hæc domus, & hæc domus.

37 Hæc domus, & hæc domus, & hæc domus,
& hæc domus, & hæc domus, & hæc domus.

38 Hæc domus, & hæc domus, & hæc domus,
& hæc domus, & hæc domus, & hæc domus.

39 Hæc domus, & hæc domus, & hæc domus,
& hæc domus, & hæc domus, & hæc domus.

40 Hæc domus, & hæc domus, & hæc domus,
& hæc domus, & hæc domus, & hæc domus.

41 Hæc domus, & hæc domus, & hæc domus,
& hæc domus, & hæc domus, & hæc domus.

42 Hæc domus, & hæc domus, & hæc domus,
& hæc domus, & hæc domus, & hæc domus.

43 Hæc domus, & hæc domus, & hæc domus,
& hæc domus, & hæc domus, & hæc domus.

44 Hæc domus, & hæc domus, & hæc domus,
& hæc domus, & hæc domus, & hæc domus.

45 Hæc domus, & hæc domus, & hæc domus,
& hæc domus, & hæc domus, & hæc domus.

46 Hæc domus, & hæc domus, & hæc domus,
& hæc domus, & hæc domus, & hæc domus.

47 Hæc domus, & hæc domus, & hæc domus,
& hæc domus, & hæc domus, & hæc domus.

48 Hæc domus, & hæc domus, & hæc domus,
& hæc domus, & hæc domus, & hæc domus.

49 Hæc domus, & hæc domus, & hæc domus,
& hæc domus, & hæc domus, & hæc domus.

50 Hæc domus, & hæc domus, & hæc domus,
& hæc domus, & hæc domus, & hæc domus.

51 Hæc domus, & hæc domus, & hæc domus,
& hæc domus, & hæc domus, & hæc domus.

52 Hæc domus, & hæc domus, & hæc domus,
& hæc domus, & hæc domus, & hæc domus.

53 Hæc domus, & hæc domus, & hæc domus,
& hæc domus, & hæc domus, & hæc domus.

54 Hæc domus, & hæc domus, & hæc domus,
& hæc domus, & hæc domus, & hæc domus.

55 Hæc domus, & hæc domus, & hæc domus,
& hæc domus, & hæc domus, & hæc domus.

56 Hæc domus, & hæc domus, & hæc domus,
& hæc domus, & hæc domus, & hæc domus.

57 Hæc domus, & hæc domus, & hæc domus,
& hæc domus, & hæc domus, & hæc domus.

58 Hæc domus, & hæc domus, & hæc domus,
& hæc domus, & hæc domus, & hæc domus.

59 Hæc domus, & hæc domus, & hæc domus,
& hæc domus, & hæc domus, & hæc domus.

60 Hæc domus, & hæc domus, & hæc domus,
& hæc domus, & hæc domus, & hæc domus.

61 Hæc domus, & hæc domus, & hæc domus,
& hæc domus, & hæc domus, & hæc domus.

62 Hæc domus, & hæc domus, & hæc domus,
& hæc domus, & hæc domus, & hæc domus.

63 Hæc domus, & hæc domus, & hæc domus,
& hæc domus, & hæc domus, & hæc domus.

64 Hæc domus, & hæc domus, & hæc domus,
& hæc domus, & hæc domus, & hæc domus.

65 Hæc domus, & hæc domus, & hæc domus,
& hæc domus, & hæc domus, & hæc domus.

66 Hæc domus, & hæc domus, & hæc domus,
& hæc domus, & hæc domus, & hæc domus.

67 Hæc domus, & hæc domus, & hæc domus,
& hæc domus, & hæc domus, & hæc domus.

68 Hæc domus, & hæc domus, & hæc domus,
& hæc domus, & hæc domus, & hæc domus.

69 Hæc domus, & hæc domus, & hæc domus,
& hæc domus, & hæc domus, & hæc domus.

70 Hæc domus, & hæc domus, & hæc domus,
& hæc domus, & hæc domus, & hæc domus.

71 Hæc domus, & hæc domus, & hæc domus,
& hæc domus, & hæc domus, & hæc domus.

72 Hæc domus, & hæc domus, & hæc domus,
& hæc domus, & hæc domus, & hæc domus.

73 Hæc domus, & hæc domus, & hæc domus,
& hæc domus, & hæc domus, & hæc domus.

74 Hæc domus, & hæc domus, & hæc domus,
& hæc domus, & hæc domus, & hæc domus.

75 Hæc domus, & hæc domus, & hæc domus,
& hæc domus, & hæc domus, & hæc domus.

76 Hæc domus, & hæc domus, & hæc domus,
& hæc domus, & hæc domus, & hæc domus.

77 Hæc domus, & hæc domus, & hæc domus,
& hæc domus, & hæc domus, & hæc domus.

78 Hæc domus, & hæc domus, & hæc domus,
& hæc domus, & hæc domus, & hæc domus.

79 Hæc domus, & hæc domus, & hæc domus,
& hæc domus, & hæc domus, & hæc domus.

80 Hæc domus, & hæc domus, & hæc domus,
& hæc domus, & hæc domus, & hæc domus.

81 Hæc domus, & hæc domus, & hæc domus,
& hæc domus, & hæc domus, & hæc domus.

82 Hæc domus, & hæc domus, & hæc domus,
& hæc domus, & hæc domus, & hæc domus.

83 Hæc domus, & hæc domus, & hæc domus,
& hæc domus, & hæc domus, & hæc domus.

84 Hæc domus, & hæc domus, & hæc domus,
& hæc domus, & hæc domus, & hæc domus.

85 Hæc domus, & hæc domus, & hæc domus,
& hæc domus, & hæc domus, & hæc domus.

86 Hæc domus, & hæc domus, & hæc domus,
& hæc domus, & hæc domus, & hæc domus.

87 Hæc domus, & hæc domus, & hæc domus,
& hæc domus, & hæc domus, & hæc domus.

88 Hæc domus, & hæc domus, & hæc domus,
& hæc domus, & hæc domus, & hæc domus.

89 Hæc domus, & hæc domus, & hæc domus,
& hæc domus, & hæc domus, & hæc domus.

90 Hæc domus, & hæc domus, & hæc domus,
& hæc domus, & hæc domus, & hæc domus.

91 Hæc domus, & hæc domus, & hæc domus,
& hæc domus, & hæc domus, & hæc domus.

92 Hæc domus, & hæc domus, & hæc domus,
& hæc domus, & hæc domus, & hæc domus.

93 Hæc domus, & hæc domus, & hæc domus,
& hæc domus, & hæc domus, & hæc domus.

94 Hæc domus, & hæc domus, & hæc domus,
& hæc domus, & hæc domus, & hæc domus.

95 Hæc domus, & hæc domus, & hæc domus,
& hæc domus, & hæc domus, & hæc domus.

96 Hæc domus, & hæc domus, & hæc domus,
& hæc domus, & hæc domus, & hæc domus.

97 Hæc domus, & hæc domus, & hæc domus,
& hæc domus, & hæc domus, & hæc domus.

98 Hæc domus, & hæc domus, & hæc domus,
& hæc domus, & hæc domus, & hæc domus.

99 Hæc domus, & hæc domus, & hæc domus,
& hæc domus, & hæc domus, & hæc domus.

100 Hæc domus, & hæc domus, & hæc domus,
& hæc domus, & hæc domus, & hæc domus.

101 Hæc domus, & hæc domus, & hæc domus,
& hæc domus, & hæc domus, & hæc domus.

102 Hæc domus, & hæc domus, & hæc domus,
& hæc domus, & hæc domus, & hæc domus.

103 Hæc domus, & hæc domus, & hæc domus,
& hæc domus, & hæc domus, & hæc domus.

104 Hæc domus, & hæc domus, & hæc domus,
& hæc domus, & hæc domus, & hæc domus.

105 Hæc domus, & hæc domus, & hæc domus,
& hæc domus, & hæc domus, & hæc domus.

106 Hæc domus, & hæc domus, & hæc domus,
& hæc domus, & hæc domus, & hæc domus.

107 Hæc domus, & hæc domus, & hæc domus,
& hæc domus, & hæc domus, & hæc domus.

108 Hæc domus, & hæc domus, & hæc domus,
& hæc domus, & hæc domus, & hæc domus.

109 Hæc domus, & hæc domus, & hæc domus,
& hæc domus, & hæc domus, & hæc domus.

110 Hæc domus, & hæc domus, & hæc domus,
& hæc domus, & hæc domus, & hæc domus.

111 Hæc domus, & hæc domus, & hæc domus,
& hæc domus, & hæc domus, & hæc domus.

112 Hæc domus, & hæc domus, & hæc domus,<

† r. 14. **I**tem domui huic, in qua invocatus est nomen meum, & in qua vos habetis. **Xc. 4.** 2. 10. **I**nducam; & loco, quem dedi vobis & patribus vestris, sicut loci Silo.

15. **I**tem propitiam vos a facie mea, sicut propter omnes fratres vestros, universam gentem Ibraam.

† Infr. 16. 11. **T**u ergo noli orare pro populo hoc, nec attundas pro eis laudem & orationem, & non obstitas mihi: quia non exaudiam te.

17. **N**onne vides quid isti faciunt in civitatibus Iuda, & in plateis Ierusalem?

18. **F**ilii colligunt ligna, & patres succendunt ignem, & mulieres conspergunt adipem, ut faciant placentas reginæ cæli, & libent diis alienis, & me ad iracundiam provocent.

19. **N**unquid me ad iracundiam provocant, dicit Dominus? nonne semetiplos in confusione vultus sui?

20. **I**deo hæc dicit Dominus Deus: Ecce furor meus, & indignatio mea conflatur super locum istum, super viros, & super jumenta, & super lignum regionis, & super fruges terræ, & succendetur, & non extinguetur.

21. **H**æc dicit Dominus exercituum Deus Israël: Holocausta vestra addite victimis vestris, & comedite carnes.

22. **Q**uia non sum locutus cum patribus vestris, & non præcepi eis, in die qua eduxi eos de terra Ægypti, de verbo holocaustorum, & victimarum.

23. **S**ed hoc verbum præcepi eis, dicens: Audite vocem meam, & ero vobis Deus, & vos eritis mihi populus: & ambulante in omni via, quam mandavi vobis, ut bene sit vobis.

24. **E**t non audierunt, nec inclinaverunt aurem suam: sed abierunt in voluntatibus, & in pravitate cordis sui mali: factique sunt retrorsum & non ante,

25. **A** die qua egressi sunt patres eorum de terra Ægypti, usque ad diem hanc. **E**t misi ad vos omnes servos meos prophetas per diem confurgens diluculo, & nitens.

† Infr. 16. 12. 26. **E**t non audierunt me, nec inclinaverunt aurem suam: sed induraverunt cervicem suam: & pejus operati sunt, quam patres eorum.

27. **E**t loqueris ad eos omnia verba hæc, & non audient te: & vocabis eos, & non respondebunt tibi.

28. **E**t dices ad eos: Hæc est gens, quæ non audivit vocem Domini Dei sui, ne recepit disciplinam: perit fides, & ablata est de ore eorum.

29. **T**onde capillum tuum, & projice & lute in directum planctum: quia projecit Dominus, & reliquit generationem futuris suis,

30. **Q**uia fecerunt fili Iuda malum in oculis meis, dicit Dominus. **P**otuerunt offendicula sua in domo, in qua invocatum est nomen meum, ut polluerent eam:

31. **E**t ex Ibraam veniit rex cæli Topheth, quæ est in valle filii Ibraam, ut immolerent filios suos, & filias suas propter quod non præceperat dominus dicens in corde meo.

32. **I**deo dicit Dominus Deus, dicit Domi-

nus, & non dicetur amplius, Topheth filii Ibraam: sed vallis interfectionis: & sepelient in Topheth, eo quod non sit locus.

33. **E**t erit morticinium populi huius in cibos volucribus cæli, & bestis terræ, & non erit qui abigat.

34. **E**t quiescere faciem de urbibus Iuda, & de plateis Ierusalem, vocem gaudii, & vocem lætitiæ, vocem sponsi, & vocem sponsæ: in desolationem enim erit terra.

C A P V T VIII.

Quia reges, optimates, sacerdotes ac prophetae, quam reliquus populus ad idololatriam conversi sunt, & non considerato Domini iudicio, omnes relictæ veritate studuerunt avaritiæ ac idololatriæ, & Dominum provocantes noluerunt resistere: ideo ab hostibus crudelissimis affligentur.

1. **I**n illo tempore, ait Dominus ejicient ossa regum Iuda, & ossa principum ejus, & ossa sacerdotum, & ossa prophetarum, & ossa eorum qui habitaverunt Ierusalem, de sepulchris suis:

2. **E**t expandent ea ad solem, & lunam, & omnem militiam cæli, quæ dilexerunt, & quibus servierunt, & post quæ ambulaverunt, & quæ quæsierunt, & adoraverunt: non colligentur, & non sepelientur: in sterquilinum super faciem terræ erunt.

3. **E**t eligent magis mortem quam vitam omnes qui residui fuerint de cognatione hac pessima in universis locis, quæ derelictæ sunt, ad quæ eieci eos, dicit Dominus exercituum.

4. **E**t dices ad eos: Hæc dicit Dominus: Nunquid qui cadit, non resurget? & qui avertus est, non revertetur?

5. **Q**uare ergo avertus est populus iste in Ierusalem aversione contentiosa? Apprehenderunt mendacium, & noluerunt reverti.

6. **A**tteni, & auscultavi: nemo quod bonum est loquitur, nullus est, qui agat penitentiam super peccato suo, dicens: Quid feci? omnes conversi sunt ad cursum suum, quasi equus impetu vadens ad prælium.

7. **M**ilvus in cælo cognovit tempus suum, turris, & hirundo, & cicovia, custodierunt tempus adventus sui: populus autem meus non cognovit iudicium Domini.

8. **Q**uomodo dicitis: Sapientes nos sumus, & lex Domini nobiscum est? verè mendacium operatus est stylus mendax scribarum.

9. **C**onfusi sunt sapientes, perterriti & capti sunt: verbum enim Domini proceperunt, & sapientia nulla est in eis.

10. **P**ropterea dabo mulieres eorum exteris, agros eorum heredibus: quia dimisi iniquum usque ad maximum omnes avaritiæ iniquitatem: a propheta usque ad sacerdotem cuncti faciunt mendacium.

11. **E**t tanabant contritionem illam populi mei ad glorificationem, dicentes: Pax, pax: cum non esset pax.

12. **C**onturbati sunt, quia alibi iniquitatem fecerunt: quomodo erat tunc non in contritione, & tribulacione non in contritione, idcirco cadent inter coheredes, in tempore vindictæ: in ira coheredes, dicit Dominus.

13. **C**on-

12. Congregabo eos congregabo eos, ait Dominus: non est uia in viribus, & non sunt in eis fortitudines, solum defluxit: & dederis quæ prætergressa sunt.

14. Quare sedemus? convenite, & ingredamini civitatem in unitam, & fideamus ibi, quia Dominus Deus noster silere nos fecit, & potum dedit nobis aquam fellis: peccavimus enim Dominum.

15. Expectavimus pacem, & non erat bonum; tenemus medellam, & ecce formido.

16. A Dan auditus est fremitus equorum ejus, à voce hominum pugna ortum ejus commota est omnis terra, & venerunt, & devoraverunt terram, & plenitudinem ejus; urbem & habitatores ejus.

17. Quia ecce ego mittam vobis serpentes regulos, quibus non est incantatio: & mordebunt vos, ait Dominus.

18. Dolor meus super dolorem, in me cor meum merens.

19. Ecce vox clamoris filiarum populi mei de terra longinqua: Numquid Dominus non est in Sion, aut rex ejus non est in ea: Quare ergo me ad iracundiam concitaverunt in sculptilibus suis, & in vanitatibus alienis?

20. Transiit messis, finita est aestas, & nos salvati non sumus.

21. Super contumione filiarum populi mei contritus sum, & contristatus, stupor obtinuit me.

22. Numquid resina non est in Galaad? aut medicus non est ibi? quare igitur non est obducta cicatrix filiarum populi mei?

CAPUT IX.

Luget pro his interficiendis de Iudas: in nullo dicit esse fidendum, cum omnes dolores incedant: & quia Iudas vastanda est, vult omnes assumere luctum: in solo Deo ejusque cognitione gloriandum, qui punit tam gentiles quam filios Israël incircumcisos corde.

1. Quis dabit capiti meo aquam, & oculis meis fontem lacrymarum? & plorabo die ac nocte interfectos filiarum populi mei.

2. Quis dabit me in solitudine diversorium viatorum, & derelinquam populum meum, & recedam ab eis? quia omnes adulteri sunt, cæcus prævaricatorum.

3. Et extendent linguam suam quasi arcum mendacii, & non veritatis: confortati sunt in terra, quia de malo ad malum egressi sunt, & me non cognoverunt, dicit Dominus.

4. Vnusquisque se à proximo suo custodiat, & in omni fratre suo non habeat fiduciam: quia omnis frater supplantans supplantabit, & omnis amicus fraudulenter incelet.

5. Et vir fratrem suum deridebit, & veritate non loquentur: docuerunt enim linguam suam loqui mendacium, ut iniquè agerent, laboraverunt.

6. Hylare omnia in medio soli: in dolore reuertetur scire me, dicit Dominus.

7. Propter hæc dicit Dominus exercituum: Ecce ego constabo, & plorabo eos: quid enim aliud faciam à facie filiarum populi mei?

8. & signa vulnerum lingua eorum, do-

lum locuta est: & in ore suo pacem cum amico suo loquitur, & occultè ponit ei insidias.

9. Numquid super his non visitabo, dicit Dominus? aut in gente lupulmodi non ulciscetur anima mea?

10. Super montes assumam fletum ac lamentum, & super speiola deserti planctum, quoniam incensati sunt, eo quod non sit vir pertransiens: & non audierunt vocem possidentis: à voluere cæli usque ad pecora transmigraverunt & recesserunt.

11. Et dabo Ierusalem in acervos arenæ, & cubilia draconum: & civitates Iuda dabo in desolationem; eo quod non sit habitator.

12. Quis est vir sapiens, qui intelligat hoc, & ad quem verbum oris Domini fiat ut annunciet istud, quare perierit terra, & exusta sit quasi desertum, eo quod non sit qui pertransseat?

13. Et dixit Dominus: Quia dereliquere unte legem meam, quam dedi eis, & non audierunt vocem meam, & non ambulaverunt in ea:

14. Et abierunt post pravitatem cordis sui, & post Baalim: quod didicerunt à patribus suis.

15. Idcirco hæc dicit Dominus exercituum Deus Israël: Ecce ego cibabo populum istum absinthio, & potum dabo eis aquam fellis.

16. Et dispergam eos in gentibus, quas non noverunt ipsi & patres eorum: & mittam post eos gladium, donec consumantur.

17. Hæc dicit Dominus exercituum Deus Israël: Contemplamini: & vocate lacerantes, & veniant: & ad eas, quæ sapientes sunt, mittite, & properent:

18. Festinent, & assumant super nos lamentum: deducant oculi nostri lacrymas, & palpebræ nostræ defluant aquis.

19. Quia vox lamentationis audita est de Sion. Quomodo vastati sumus & confusi vehementer? quia dereliquimus terram, quoniam detecta sunt tabernacula nostra.

20. Audite ergo mulieres verbum Domini & assumant aures vestræ sermonem oris ejus: & docete filias vestras lamentum, & unaquæque proximam suam planctum.

21. Quia ascendit mors per fenestras nostras, ingressa est domos nostras, disperdere parvulos de foris, juvenes de plateis.

22. Loquere: Hæc dicit Dominus: Et cadet morticinium hominis quasi sterco super faciem regionis, & quasi cæcum post tergum merentis, & non est qui colligat.

23. Hæc dicit Dominus: Non gloriatur sapiens in sapientia sua, & non gloriatur fortis in fortitudine sua, & non gloriatur dives in divitiis suis.

24. Sed in hoc gloriatur, qui gloriatur, scire & nosse me, quia ego sum Dominus, quia non in terra orbiat, & iudicium, & iustitiam in terra: hæc enim placent mihi, dicit Dominus.

25. Ecce dies veniunt, dicit Dominus, & visitabo super omnem qui erexit monumentum in terra super nomen suum.

26. Super Aegyptum, & super Iudam, & super

† Inf. 2
14. 19.

† Inf. 2
23. 17.

† Inf. 2
27. 11.

Idem, & super filios Ammon, & super Moab, & super omnes qui contriti sunt in conam, habitantes in deserto: quia omnes gentes habent praputium, omnis autem dominus Israel facit conciliant corde.

C A P V T X.

*Non est amenda calceus confectio nec remissi-
ma ut mactetur adela: sed Dominus qui solus est
Deus, & rex regum & nato omnium, qui vult
perire terra, planit summationem Ierusalem, &
cum hominibus non sit sua via dirigere, ovis Deum
ne eos periret, quod sunt, ad internecionem de-
lent, sed in hostes, & Iudaeorum suum effundat
sua em.*

1 **A**udite verbum, quod locutus est Dominus super vos domus Israel.

2 Hæc dicit Dominus: Iuxta vias gentium nolite ducere: & à signis cæli nolite metuere: quæ timent gentes:

3 Quia leges populorum vanæ sunt: quia legum de saltu præcidit opus manus artificis in ascia.

4 Argento & auro decoravit illud: clavis & nallis compegit, ut non dissolvatur.

5 In similitudinem palmæ fabricata sunt, & non loquentur: portata tollentur, quia incedere non valent: nolite ego timere ea, quia nec male possunt facere, nec bene.

6 Non est similis tui Dñe: magnus es tu, & magnum nomen tuum in fortitudine.

7 Quis non timebit te O rex gentium? tuum est enim decus: inter cunctos sapientes gentium, & in universis regnis eorum nullus est similis tui.

8 Pari et insipientes & fatui probabuntur: de cuncta vanitas eorum lignum est.

9 Argenti involutum de Tharsis: fletur, & aurum de Ophaz: opus artificis, & manus ætarii: hyacinthus & purpura indumentum eorum: opus artificum universa hæc.

10 Dominus autem Deus verus est: ipse Deus vivens, & rex sempiternus, ab indignatione eius commovetur terra: & non succumbunt gentes comminationem eius.

11 Sic ergo dicitis eis: Dii, qui cælos & terram non fecerunt, pereant de terra, & de his quæ sub cælo sunt.

12 Qui facit terram in fortitudine sua, præparat orbem in sapientia sua, & prudentia sua extendit cælos.

13 Ad vocem suam dat multitudinem aquarum in cælo, & elevat nebulas ab extremis terræ: fulgura in pluviam facit, & educit ventum de thesauris suis.

14 Stultus factus est omnis homo à scientia, confusus est artifex omnis in sculptili: quoniam falsum est quod confavit, & non est spiritus in eis.

15 Vana sunt, & opus risu dignum: in tempore visitationis suæ peribunt.

16 Non est his similis pater Jacob: qui enim formavit omnia, ipse est & Israel virga benedictus eius: Dominus exercituum nomen illi.

17 Congripa de terra confusionem tuam, quæ habitas in fortitudine.

18 Quia hæc dicit Dominus: Ecce ego mittam præpares habitatores terræ in hac terra, & habitabunt eam ut inveniantur.

19 Veni mihi super contritionem meam: pessima plaga mea. Ego autem dixi: Planè hæc infirmitas mea est, & portabo illam.

20 Tabernaculum meum vastatum est, omnes succubi mei dissipati sunt, filii mei extenuati à me, & non subsistant: non est qui extendat ultra tentorium meum, & erigat pillos meos.

21 Quia stulte egerunt pastores, & Dominum non quaesierunt: propterea non intellexerunt, & omnis grex eorum dispersus est.

22 Vox auditionis ecce venit, & commotio magna de terra aquilonis: ut ponat civitates Iuda solitudinem, & habitaculum draconum.

23 Scio Domine quia non est hominis via ejus: nec viri est ut ambulet, & dirigat gressus suos.

24 Corripe me Domine, verumtamen in iudicio: & non in furore tuo, ne forte ad nihilum redigas me.

25 Infunde indignationem tuam super gentes, quæ non cognoverunt te, & super provincias, quæ nomen tuum non invocaverunt: quia comederunt Iacob, & devoraverunt eum, & consumpserunt illum, & decus ejus dissipaverunt.

C A P V T XI.

Quia maledicetur qui non audit nec servat prædictum Domini patribus datum: ideo præcipitur propheta ut illud servandum Iudæis prædicet, sed frustra, cum magis sequatur ut patrum suorum scelera, variamque idolatriam: idcirco inferet Dominus inevitabilia in illos mala nec proderunt eis iuratio, vel iustorum oratio, neque quod primum à Deo dedit fuerint: cetera prava Iudaeorum studia de ipsa ex terra delendo: sed perdentur qui nolunt audire prophetiam in nomine Domini.

1 **V**erbum, quod factum est à Domino ad Ieremiam, dicens:

2 Audite verba pacti huius, & loquimini ad viros Iuda, & habitatores Ierusalem,

3 Et dices ad eos: Hæc dicit Dominus Deus Israel: Maledictus vir, qui non audierit verba pacti huius,

4 Quod præcipi patribus vestris, in die qua eduxi eos de terra Ægypti, de fornace ferrea dicens: audite vocem meam, & facite omnia quæ præcipio vobis, & eritis mihi in populum, & ego ero vobis in Deum:

5 Ut suscitem iuramentum, quod iuravi patribus vestris, daturum me eis terram fluentem lacte & melle, sicut est dies hæc. Et respondi, & dixi: Amen Domine.

6 Et dixit Dominus ad me: Vociferare omnia verba hæc in civitatibus Iuda, & foris Ierusalem, dicens: Audite verba pacti huius, & facite illa:

7 Quia concessans concessatus sum patres vestros, in die qua eduxi eos de terra Ægypti, usque ad diem hanc: mane concessans concessatus sum, & dixi: Audite vocem meam:

8 Et non audierunt, nec inclinaverunt aurem suam: sed abierunt unumquisque in pravitatem cordis sui mali: & induxi super eos omnia verba pacti huius, quod præcepi ut facerent, & non fecerunt.

9 Et dixit Dominus ad me: Invenies?

† Sap.
13. 11.
14.
20.

† Mil.
7. 18.
† Apor.
15. 4.

† Gen.
1. 1.
1. 12.
51. 15.
† Psal.
134. 7.
147. 2.
51. 16.

† Ps.
6. 2.

† Ps.
78. 6.

1. *Il primo punto è quello della*
2. *seconda parte della prima parte*
3. *del primo punto della prima parte*
4. *del primo punto della prima parte*
5. *del primo punto della prima parte*
6. *del primo punto della prima parte*
7. *del primo punto della prima parte*
8. *del primo punto della prima parte*
9. *del primo punto della prima parte*
10. *del primo punto della prima parte*

Hic dicit Dominus ad me: Vade, & posside tibi in habare locum, & pones illud super lumbos tuos, & in aquam non intres illud.

2. De poffili lumbare iuxta verbum Domi
ni, & poni circa lumbos meos.

3. L' factus est terminus Domini ad me, se-
cundo, dicens:

4 Tolle lumbare, quod possit tibi, quod
est in a lumbos tuos, & lumbens vade ad

Exiit autem Hierusalem, & abiit in Bethaniam,
in Ephraem & absconde ibi illud in forami-
ne petri.

5 T abij, & absconli illud in Euphrate,
sicut præceperat mihi Dominus.

¶ Et factum est post dies plurimos, dixit
 Dominus ad me: Surge, vade ad Euphratem;

860. *Intus in me: Surge, ecce a te puerum unum,
& tolle iade lumbare, quod præcepi tibi
ut absconderes illud ibi.*

7 It abiit ad Euphraten, & fodi, & tuli hum-
base de loco, ubi absconderat illud: &

ecce computruerat lumbare, ita ut nulli usui
annu n' esset.

8 Et factum est verbum Domini ad me,
dicens:

9 Hæc dicit Dominus : Sic putrefcere faci-
ciam superbiam Iuda , & superbiam Ierusa-

iam luporiam Iida, & luperbiam Ierula-
lem multam :

10 Populus n. istum pellimunt, qui nolunt
audire verba mea, & ambulant in pravita-
te cordis sui: abieruntque non ad deum alio-

te corlis sui : abieruntque post deos alie-
nos ut servirent eis, & adorarent eos : &
quasi sunt luxuriosi.

erunt sicut lumbare istud, quod nulli usui
aptum est.

11. Sic it enim adhæret lumbare ad lum-
bos viri, sic agglutinavi mihi opusculum do-

federe : quoniam de fœn lit de capite vestro
con qua elonx vestro.

10 Civitates autem dicitur fortis, & non
est qui aperiat: tra flata est omnis iula

20 Levate oculos vestros, & videte quā

venis ab aquilone : ubi est grex , qui ca-
tus est ubi , pecus inclytum tuum .

27 Quid dices convinnaverit te ? in exim
domitios adversum te, & eundem ita ca-

put tunc n. n. nuquid non dolores apprehen-
dunt se, quasi mulierem parientem.

22. Quod si dixeris: corde tuo : Quare
venerunt ad hi hunc : 1. Propter suum li-

non iniquitatis tuæ revelata sunt, & recu-
diora tua, pollutæ sunt plantæ tuæ.

23 Si mutare potest Æthiops pellem suam,
aut pardus varietates suas : & vos potestis

24 Et d. flammabo eos quasi fl. palam.

C A P V T X I V .

Siccitas magna in terra Iuda propter peccata populi, & orans propheta pro ejus liberatione & misericordia, prohibetur à Domino pro ipsis orare: nec suscipit Deus eorum preces & victimas: propheta etiam illis securitatem promittentes una cum ipsis peribunt: luges Ieremias vocatus gladio & fame, populi que peccata consuevit orare pro misericordia.

QUOD factum est verbum Domini ad
Ieremiam de sermonibus si citaris.

2 Luxit Iudæa, & portæ ejus corruerunt,
& obscuratæ sunt in terra, & clamor Ieru-

3 Majores miserunt minores suos ad

3. Majoris itineris timor est, ut ad
aquam: venerunt ad hauriendum, non in-
venerunt aquam: reporraverunt vasa sua

venerunt aquam : reportaverunt vala illa
vacua : confusi sunt & afflicti , & operue-
runt capita sua.

4 Propter terræ vastitatem, quia non venit pluvia in terram, confusum est agricolæ.

et Nam & cerva in agro peperit. 8: reli-

6 Et operi Gregorius in rupibus. 12219

6. Et onagri steterunt in rupibus, straverunt ventum quasi dracones, defecerunt oculorum, quia non erat herba.

10 Hæc dicit Dominus populo huic, qui dicit non ovire pedes suos, & non quævit, & Dominus non placuit: Nunc recedat labor iniquitatis eorum, & visitabit peccata eorum.

† 1. 16. 11 Et dixit Dominus ad me: † Noli orare pro populo: Non habeo in bonum.

12 Cum perjuraverint, non exaudiam preces eorum, & si obtulerint holocausta, & victimas, non suscipiam ea: quoniam gladio, & fame, & peste consumam eos.

† 1. 16. 13 Et dixi, Aaa, Domine Deus: Prophete dicant eis: † Non videbi is gladium, & fames non erit in vobis, sed pacem veram dabit vobis in loco isto.

14 Et dixit Dominus ad me: Falso prophete vaticinantur in nomine meo: non misi eos, & non præcepi eis, neque locutus sum ad eos: visionem mendacem, & divinationem, & fraudulentiam, & seductionem cordis sui prophetant vobis.

15 Idcirco hæc dicit Dominus de prophetis, qui prophetant in nomine meo, quos non misi, dicentes: Gladius & fames non erit in terra hac: In gladio & fame consumentur prophete illi.

16 Et populi, quibus prophetant, erunt projecti in viis Ierusalem præ fame & gladio, & non erit qui sepeliat eos; ipsi & uxores eorum, filii & filiae eorum; & effundam super eos malum suum.

† 1. 16. 17 Et dices ad eos verbum istud: † Deducant oculi mei lacrynam per noctem & diem, & non taceam: quoniam contritione magna contrita est virgo filia populi mei, plaga pessima vehementer.

18 Si egressus fuero ad agros, ecce occisi gladio: & si introiero in civitatem, ecce attenuati fame. Propheta quoque & sacerdos abierunt in terram, quam ignorabant.

† 1. 16. 19 Numquid projiciens abiecasti Iudam? aut non abominata est anima tua? quare ergo percussisti nos, ita ut nulla sit sanitas? † Expectavimus pacem, & non est bonum, & tempus curationis, & ecce turbatio.

20 Cognovimus Domine in pietates nostras, iniquitates patrum nostrorum, quia peccavimus tibi.

21 Ne des nos in opprobrium propter nomen tuum, neque facias nobis contumeliam soli gloriæ tuæ: recordare, ne irritum facias fœdus tuum nobiscum.

22 Numquid sunt in sculptilibus gentium qui pliant: aut cæli possunt dare imbres? nonne tu es Domine Deus noster, quem expectavimus? tu enim fecisti omnia hæc.

C A P V T X V.

Nec Moysi nec Samuelis precibus stentem sedavit Ierusalem, quia populum Ierusalem tra-
dit pesti, gladio, fami, & captivitati, quia
collectæ non est emendatio: conuersus pro-
pheta quod fuerat occasio discordiæ, in sanguine
quod annuntiavit verbum Dei passus sit oppro-
brium, cui Dominus non est auxiliatus cum va-
luerit Ierusalem, promissum per terram non voluit
et Ierusalem, & in Ierusalem non est qui ad
ipsam converteretur.

† 1. 16. 17 Et dixit Dominus ad me: Stas te, et Moyses & Samuel coram me non

est anima mea ad populum istum: ecce illos dabo in faciem meam, & egrediantur.

2 Quod si dixeris ad te, Quo inere licet? dices ad eos: Hæc dicit Dominus: † Qui ad mortem, ad mortem: & qui ad gladium, ad gladium, & qui ad famem, ad famem: & qui ad captivitatem, ad captivitatem.

3 Et visitabo super eos quatuor species, dicit Dominus: Gladium, & occisionem, & cæces ad lacevandam, & volatilia cæli: & bestias terræ ad devorandum & dissipandum.

4 Et dabo eos in fero in universis regionibus terræ: † propter Manassen filium Ezechie regis Iuda, super omnibus quæ fecit in Ierusalem.

5 Quis enim miserebitur tui Ierusalem? aut quis contristabitur pro te? aut quis ibit ad rogandum pro peccato tuo?

6 Tu reliquisti me, dicit Dominus, retrorsum abiisti: & extendam manum meam super te, & interficiam te: laboravi rogans.

7 Et dispergam eos ventis in poris terræ: interfeci & disperdidi populum meum, & tamen a viis suis non sunt reversi.

8 Multiplicatae sunt mihi viduæ ejus super arenam maris: in luxuriis super matrem adolescentis vastatorem meridie: misi super civitates repente terrorem.

9 † Infirma est quæ peperit septem, defecit anima ejus: † occidit ei sol, cum adhuc esset dies: confuso est, & erubuit: & residuos ejus in gladium dabo in conspectu inimicorum eorum, ait Dominus.

10 Væ mihi mater mea: quare genuisti me, virum rixæ, virum discordiæ in universa terra? non feceravi, nec foeneravi mihi quisquam: omnes maledicant mihi.

11 Dicit Dominus: Si non reliquæ tuæ in bonum, si non occurri tibi in tempore afflictionis, & in tempore tribulationis adversus inimicum.

12 Numquid fœderabitur ferrum ferro ab aquilone, & æs?

13 Divitias tuas & thesauros tuos in dispersionem dabo gratis, in omnibus peccatis tuis, & in omnibus terminis tuis.

14 Et adducam inimicos tuos de terra, quam nescis: quia ignis succensus est in furore meo, super vos ardebit.

15 Tu scis Domine, recordare mei, & visita me, & libera me ab his qui persequuntur me: noli in patientia tua suscipere me: scio quoniam sustinui propter te opprobrium.

16 Inventi sunt sermones tui, & comedisti eos, & factum est mihi verbum tuum in gaudium & in lætiam cordis mei: quoniam invocatum est nomen tuum super me, Domine Deus exercituum.

17 † Non sedi in concilio ludentium, & gloriatus sum a facie manuum tuarum: solus te deham, propter comminationem replesti me.

18 † Quare factus est dolor meus perpetuus, & plura mea desperata: non erant curare? non est mihi quasi mendacium aquarum: non est mihi.

19 Propter hæc dicit Dominus: Si convertereris, convertam te, & ante faciem meam stabis, & si i partneris peccatorum

† Zach. 11. 9.

† 4. 1. 1.

† 1. 1. 2. 5. 1. 1. 2. 9.

† 1. 1. 2. 5. 4. 1. 1. 2. 5.

in, quasi os mentis eris: conuertere ergo p[ro]ph[eta]
ad te, & non dices in u[er]ba alios.
Et dabo tibi populum sicut manus tuas
petunt, & tu u[er]be bellas tibi aduersum te,
& non prauas habebis: quia ego te institui
in salutem te, & erant te d[omi]ni d[omi]ni.
Et libera te de manu p[ro]ph[eta]rum,
& redimam te de manu hominum.

CAPVT XVI.

*Prophetia de peccatis Iudeorum dicitur.
Deus dicit Iudeis: Vnde est in corde uestrum
hoc, ut non audiat u[er]bum d[omi]ni, & non
faciat iuxta u[er]ba d[omi]ni? & non facitis
iuxta u[er]ba d[omi]ni, & non facitis iuxta
u[er]ba d[omi]ni, & non facitis iuxta u[er]ba
d[omi]ni, & non facitis iuxta u[er]ba d[omi]ni.
Et non facitis iuxta u[er]ba d[omi]ni, & non
facitis iuxta u[er]ba d[omi]ni, & non facitis
iuxta u[er]ba d[omi]ni, & non facitis iuxta
u[er]ba d[omi]ni, & non facitis iuxta u[er]ba
d[omi]ni, & non facitis iuxta u[er]ba d[omi]ni.*

1 Et factum est uerbum Domini ad
Eze, dicens:

2 Non accipies uxorem, & non erunt
tibi filii & filie in loco isto.

3 Quia hæc dicit Dominus super filios &
filias, qui generantur in loco isto, & su-
per matres eorum, quæ genuerunt eos: &
super patres eorum, de quorum stirpe sunt
nati in terra hac:

4 Moribus agrotationum morientur:
non plangentur, & non sepelientur, in
sterquilinum super faciem terræ erunt: &
gladio & fame consummentur: & erit cada-
uer eorum in escam uolatilibus cæli, &
bestiis terræ.

5 Hæc enim dicit Dominus: Ne ingredia-
ris domum convivii, neque ualas ad plan-
gendum, neque consolaberis eos: quia ab-
stuli pacem meam à populo isto, dicit
Dominus, misericordiam & miserationes.

6 Et morientur grandes & parui in terra
ista: non sepelientur neque plangentur, &
non se incidet, neque calvitiabit pro eis.

7 Et non stragent inter eos lugentia pa-
nem ad consolandum super mortuo: &
non dabunt eis potum calicis ad conso-
la dum super patre suo & matre.

8 Et domum convivii non ingrediaris, ut
fedeas cum eis, & comedas & bibas.

9 Quia hæc dicit Dominus exercituum
Deus Israel: Ecce ego auferam de loco
isto in oculis vestris, & in diebus vestris,
vocem gaudii, & vocem lætitiæ, vocem
sponsi, & vocem sponsæ.

10 Et cum annuntiaveris populo huic
omnia uerba hæc, & dixerint tibi: Quare
locutus es Dominus super nos omne ma-
lum grande istud? quæ iniquitas nostra?
& quod peccatum nostrum, quod peccavi-
mus Domino Deo nostro?

11 Dices ad eos: Quia dereliquerunt me
patres vestri, ait Dominus: & abierunt post
deos alios, & seruiunt eis, & adora-
verunt eos: & me dereliquerunt, & legem
meam non custodierunt.

12 Sed & vos t[ame]n peius operati estis, quam
patres vestri: ecce enim ambulat u[er]sus
quæque post prauitatem cordis tui mali,
ut non timeas d[omi]n[u]m.

13 Et ego i[n]tra uos de terra hac, in ter-
ram, in quam i[n]uocatis uos, & patres vestri:
& faciem u[ost]ram aduersus alios die ac nocte,
quia non dabunt uobis requiem.

14 Prop[het]ia de peccatis Iudeorum dicit Dominus
exercituum, & non dices in u[er]ba alios. Vnde est in
corde tuo hoc, ut non audias u[er]bum d[omi]ni, & non
facias iuxta u[er]ba d[omi]ni?

15 Sed, Viri Domini, qui eduxerunt
Israel de terra aegypti, & de u[er]bis
terris, ad quas eiecistis eos, & redimam uos in
terram u[ost]ram, quam dedi patribus uestris.

16 Ecce ego mittam p[ro]ph[eta]s ad uos, d[omi]n[u]m
d[omi]n[u]m, & p[ro]ph[eta]s, & post
hæc i[n]tra uos o[mn]es uenientes, & ve-
nientiam eos de omni u[er]bo, & de omni
colo[re], & de cavernis petrarum.

17 Quia oculi mei in u[er]bo omnes uias eo-
rum: non sunt abscondite a facie mea,
& non facit occultata iniquitas eorum ab
oculis meis.

18 Et reddam primum duplices iniqui-
tates, & peccata eorum: quia contra iura-
uerunt terram eorum in morticinis idolo-
rum suorum, & abominationibus suis im-
pleverunt hereditatem meam.

19 Domine fortitudo mea, & robur meum,
& refugium meum in die tribulationis, ad-
te gentes uenient ab extremis terræ, & di-
cent: Vere mendacium possiderunt patres
nostri, uanitatem, quæ eis non profuit.

20 Nunquid faciet sibi homo deos, &
ipsi non sunt dii?

21 Idcirco ecce ego ostendam eis per vi-
cem hanc, ostendam eis manum meam, &
uirtutem meam: & scient quia non est mihi
Dominus.

CAPVT XVII.

*Iudei in peccato obstinati, & ob id resistendi
dicuntur: maledictus qui confidit in homine, &
benedictus qui in Deo confidit: solus Deus ser-
uatur corde, & cuique redit iuxta uim suam:
petit propheta à Deo in quo sperauit, liberos,
& inimicos confundi: precipit Deus de obseruan-
do sabbato, ut omnia sint ipsi Ierusalem prospera,
quæ alioqui igne consumerentur.*

1 Peccatum Iuda ter p[ri]mum est stylo fer-
reo in ungue adamantino, exaratum
super latitudinem cordis eorum, & in cor-
nibus ararum eorum.

2 Cum recordati fuerint filii eorum ara-
rum suarum, & lucorum suorum, lignorum-
que frondentium, in montibus excelsis,

3 Sacrificantes in agro: fortitudines
tuas, & omnes thesauros tuos in de-
spicionem dabo, excelsa tua propter pecca-
ta in universis finibus tuis.

4 Et relinqueris sola ab hereditate tua,
quam dedi tibi: & seruire te faciam inimi-
cis tuis in terra, quam ignoras, quoniam
ignem succendisti in furore meo, usque
in æternum ardebit.

5 Hæc dicit Dominus: † Maledictus
homo, qui confidit in homine, & ponit
carnem brachium suum, & à Domino re-
cedit, cor ejus.

6 † Erit enim quasi myrica in deserto,
& non videbit eum uenire bonum: sed
habibit in siccare in deserto, in terra
caliginis, & inhabitabilis.

7 Benedictus u[er]o, qui confidit in Domi-
no, & est in Domini fiducia eius.

8 † Erit quasi lignum, quod transplan-
tatur super aquas, quod ad humorem a-
lium radices suas: & non timebit eum uenire.

† 17. 1
20. 2
25. 3
† 17. 4
28. 5

† 17. 6
1. 7

18. Et dixerunt: Veni & corremus contra eum: nam certantes, non erunt periculi tibi à sacerdote, neque confilium à sapiente, nec sermo à propheta; venire, & percutiamus eum lingua, & non attendemus ad universos sermones eius.

19. Attende Domine ad me, & audivo: cum adverteris orationem meorum.

20. Numquid reddatur pro bono malum, quia tulerunt foveam ante pedes? Recorde quod steterim in conspectu tuo, ut loquerer pro eis bonum, & averterem indignationem tuam ab eis.

21. Propterea da filios eorum in famem, & duc eos in manus gladii: fiant uxores eorum atque liberi, & viduæ: & viri earum interficiantur morte: juvenes eorum confodiantur gladio in prælio.

22. Audiatur clamor de domibus eorum: adduces enim super eos latronem repente? quia foderunt foveam ut caperent me, & laqueos absconderunt pedibus meis.

23. Tu autem Domine scis omne confilium eorum adversum me in mortem: ne propitius iniquitati eorum, & peccatum eorum à facie tua non deleatur: fiant concurrentes in conspectu tuo, in tempore furoris tui abutere eis.

C A P V T XIX.

Jeremias per lagunculam terream quam fregit, ostendit populum Ierusalem perdendum gladio & fame in obsidione, in qua patres filios comederunt, propter multiplicem ipsorum idolatriam & contumaciam verbi Dei.

1. **H**ÆC dicit Dominus: Vade, & accipe lagunculam figuli testeam à senioribus populi, & à senioribus sacerdotum.

2. Et egredere ad vallem filii Ennom, quæ est juxta introitum portæ fictilis? & prædicabis ibi verba, quæ ego loquar ad te.

3. Et dices: Audivit verbum Domini reges Juda, & habitatores Ierusalem: hæc dicit Dominus exercituum, Deus Israël: Ecce ego inducam afflictionem super locum istum, ita ut omnis, qui audierit illam, tinniant aures ejus:

4. Et quod dereliquerint me, & alienum fecerint locum istum: & libaverunt in eo diis alienis, quos nescierunt ipsi, & patres eorum, & reges Juda: & repleverunt locum istum sanguine innocentum.

5. Et edificaverunt excelsa Baalim, ad comburendos filios suos igni in holocaustum Baalim: quæ non præcepi, nec locutus sum, nec ascenderunt in cor meum.

6. Propterea ecce dies veniunt, dicit Dominus: & non vocabitur amplius locus iste, Topheth, & vallis filii Ennom, sed vallis occisionis.

7. Et dissipabo consilium Juda & Ierusalem in loco isto: & subvertam eos gladio in conspectu inimicorum suorum: & in manu quærentium animas eorum: & dabo cadavera eorum, escam volatilibus cæli, & bestiis terræ.

8. Et ponam civitatem hanc in suppetrem, & in subitum: omnis, qui præterierit per eam, obstupescet, & sibilabit super universa plaga ejus.

9. Et cubabo eos circumfusus fœtum suum, & carum filium suum, & fratrem suum, & in angustia, in qua non habuerunt munus eorum, & qui quærent animas eorum.

10. Et conteres lagunculam in oculis viduarum, qui ibunt tecum.

11. Et dices ad eos: Hæc dicit Dominus exercituum. Sic comburam populum istum, & civitatem istam, sicut conteritur vas figuli, quod non potest ulterius restaurari: & in Topheth sepelientur, eo quod non sit alius locus ad sepeliendum.

12. Sic faciam loco hunc, ait Dominus, & habitatoribus ejus: & ponam civitatem istam sicut Topheth.

13. Et erunt domus Ierusalem, & domus regum Juda, sicut locus Topheth, in ruinæ: omnes domus, in quibus domulus sacrificaverunt omni munus cæli, & libaverunt libamina diis alienis.

14. Venit autem Jeremias de Topheth, quo miserat eum Dominus ad prophetandum, & stetit in atrio domus Domini, & dixit ad omnem populum:

15. Hæc dicit Dominus exercituum Deus Israël: Ecce ego inducam super civitatem hanc, & super omnes urbes ejus, universa mala, quæ locutus sum adversum eam: quoniam induraverunt cervicem suam, ut non audirent sermones meos.

C A P V T XX.

Percussus Jeremias mittitur à Phassur in nervum, & ab eodem educitur vincinatus illi tamquam pseudopropheta & omnibus amicis, totique Iudæ captivitatem & babilonicam: conque-ritur se videri & pati opprobrium ac persecutionem ob verbum Domini, maledictaque diei natiuitatis sue.

1. **E**T audivit Phassur filius Emmer sacerdos, qui constitutus erat princeps in domo Domini, Jeremiam prophetantem sermones istos.

2. Et percussit Phassur Jeremiam prophetam, & misit eum in nervum, quod erat in porta Benjamin superiori, in domo Domini:

3. Cumque illuxisset in crastinum, eduxit Phassur Jeremiam de nervo, & dixit ad eum Jeremias: Non Phassur vocavit Dominus nomen tuum, sed pavorem undique.

4. Quia hæc dicit Dominus: Ecce ego dabo te in pavorem, te & omnes amicos tuos: & conuenit gladio inimicorum suorum, & oculi tui videbunt: & omnem Iudam dabo in manu regis Babylonis: & traducet eos in Babylonem, & percutiet eos gladio.

5. Et dabo universam substantiam civitatis hujus, & omnem laborem ejus, omneque pretium, & cunctos thesauros regum Juda dabo in manu inimicorum eorum: & diripient eos, & tollent, & ducent in Babylonem.

6. Tu autem Phassur, & omnes habitatores domus hujus, ibitis in captivitatem: & in Babylonem venies, & ibi morietis, ibique sepelietis, & omnes amici tui, quibus prophetasti mendacium.

7. Seduxisti quæ Doanne, & seductas sum:

101101

† sup.

18.16.

18.49.

13. &

50.13.

6. & invaluisti: factus sum
in die illa: & omnes subleuati sunt
quia cum & vallatam clauis: & factus
est in die illa terminus Domini in opprobrium, &
in derisum tota die.

9. Et dixi: Non recordabor ejus, neque
loquar ultra in nomine illius: & factus est
in corde meo quasi ignis exstinguens, clau-
sulque in omnibus meis: & deteci, ferre non
faciens.

10. Audivi enim contumelias multorum,
& terrorem in circuitu: Persequimini, &
persequanur eum: ab omnibus viris, qui
erant pauperes mei, & custodientes latas
meum: si quo modo deopia ut, & prava-
leanus aduersus eum, & consequamur ul-
torem ex eo.

† Inf. 2
23. 40. 11. Dominus autem mecum est quasi bel-
lator fortis: idcirco qui persequuntur me,
cadent, & infirmi erunt: confundentur ve-
hementer, † quia non intellexerunt oppro-
brium sempiternum, quod numquam dele-
bitur.

† Inf. 2
11. 20. 12. Et tu Domine exercituum † probator
justi, qui vides renes & cor: videam quæ-
sit ultionem tuam ex eis: tibi enim revelavi
causam meam.

13. Cantate Domino, laudate Dominum:
quia liberavit animam pauperis de manu
malorum.

† Inf. 2
3. 2. 14. † Maledicta dies, in qua natus sum:
dies, in qua peperit me mater mea, non sit
benedicta.

15. Maledictus vir, qui annuntiavit patri
meo, dicens: Natus est tibi puer masculus:
& quasi gaudio lætificauit eum.

16. Sit homo ille ut sunt civitates, quas
subvertit Dominus, & non pœnituit eum:
audiat clamorem mane, & ululatum in tem-
pore meridiano:

17. Qui non me interfecit à vulva, ut fe-
ret mihi mater mea sepulchrum, & vulva
ejus conepus æternus.

18. Quare de vulva egressus sum, ut vide-
rem laborem & dolorem, & consumerentur
in confusione dies mei?

C A P V T XXI

Reponit Ieremias nuntio Sedecie regis super ob-
sidem regis Nabuchodonosor, Iudam vastandam
felle, gladio, fame & captivitate, solusque
vultus qui transierint ad Chaldaeos: hortatur
enim ut faciant iudicium, ne indignatio Domini
grauetur in eis, & consumat.

1. Verbum, quod factum est ad Iere-
miam à Domino, quando misit ad
eum rex Sedecias Phasur filium Melchior,
& Sophoniam filium Maasie sacerdotem,
dicens:

2. Interroga pro nobis Dominum, quia
Nabuchodonosor rex Babylonis præliatus
est vobis: si forte faciat Dominus no-
bis secundum verbum omnia mirabilia sua, &
recedat à nobis.

3. Et dixit Ieremias ad eos: Sic dicitis Se-
decias:

4. Hec dicit Dominus Deus Israel: Ecce
ego misi hominem vasale tui, qui in manu
vultus tui, & quibus vobis præliatus est
Ieremias rex Babylonis, & Chaldaeos, qui

obsident vos in circuitu murum. & con-
gregabo ea in medio civitatis huius.

5. Et debellabo ego vos in manu exercitus,
& in brachio forti, & interficiam, & in in-
dignatione, & in ira grandi.

6. Et percuniam habitationes civitatis huius,
homines & bestiae pestilentia magna
morientur.

7. Et post hæc ait Dominus: dabo Sede-
ciam regem Iuda, & servos ejus, & popu-
lum ejus, & qui derelicti sunt in civitate
hac à peste, & gladio, & fame, in manu
Nabuchodonosor regis Babylonis, & in ma-
nu inimicorum eorum, & in manu quaten-
tium animam eorum, & percuniet eos in
ore gladii, & non flectetur, neque pariet,
nec miserebitur.

8. Et ad populum hunc dices: Hæc dicit
Dominus: Ecce ego do coram vobis viam
vitæ, & viam mortis.

9. † Qui habitaverit in urbe hac, morietur
gladio, & fame, & peste: qui autem egres-
sus fuerit, & transierit ad Chaldaeos, qui
obsident vos, vivet, & erit ei anima sua,
quasi spoliū.

10. Posuimus faciem meam super civita-
tem hanc in malum, & non in bonum, ait
Dominus: in manu regis Babylonis dabi-
tur, & exuret eam igni.

11. Et domui regis Iuda: Audite verbum
Domini:

12. Domus David, hæc dicit Dominus:
† In die mane iudicium, & eruite vi op-
pressam de manu calumniantis: ne forte
egrediamur ut ignis indignatio mea, & suc-
cendatur, & non sit qui extinguat, propter
malitiam studiorum vestrorum.

13. Ecce ego a te habitatrice n vallis so-
lidæ atque campestris, ait Dominus: qui
dicitis: Quis percuniet nos? & quis ingre-
dietur domos nostras?

14. Et visitabo super vos iuxta fructum
studiorum vestrorum, dicit Dominus: &
succenda n ignem in salu ejus, & devorabit
omnia in circuitu ejus.

C A P V T XXII.

Hortatur regem Iuda & populum ejus ut faciant
iudicium & iustitiam, quo omne prosperum ipse
fuerit eis: alioqui erunt omnes in direptionem:
quod & illi sive Ieremias filius Iosia regis Iu-
da non sit in Ierosolymam reversurus: intereat
qui ex iniustitia edificavit, permittentes sibi sele-
citatem patrum iustitiam, & erunt adversarios
impium Ieremias filium Iosie, quod sepulta & se-
cundum, & huius plus immaniter technas
cum matre descendat in Babylonia, ibique mori-
entur.

1. Hæc dicit Dominus: descende in
Ierosolymam regis Iuda, & loquaris in
verbum hoc.

2. Et dices: Audi verbum Domini rex Iu-
da, qui es super Iosiam David: tu & ser-
vi tui, & populus tuus, qui ingredimini
per portas Iuda.

3. Hæc dicit Dominus: † facite iudicium
& iustitiam, & eruite vi oppressam de
manu calumniantis: & adveniat, & pro-
prium, & iustitiam, & iustitiam, neque
impium, & iustitiam, & iustitiam, & iustitiam,
in die iudicii in loco isto.

† Inf. 2
38. 2.† Inf. 2
22. 3.† Inf. 2
21. 12.

4 Si enim facientes feceritis verbum istud: ingrediemini per portas domus huius, reges sedentes de gente David super thronum eius, & ascendentes currus & equos, ipsi & servi, & populus eorum.

5 Quod si non audieritis verba hæc: in nemine iuravi, dicit Dominus, quia in solitudine erit domus hæc.

6 Quia hæc dicit Dominus super domum regis Iuda: Galaad tu mihi caput Libani: si non potero te solitudinem, viles inhabitabiles.

7 Et edificabo super te, interficientem virum, & arma ius, & succident electas cedros tuas, & præcipitabunt in ignem.

8 Repertam autem nat gentes multæ per civitatem hanc: & dicet unusquisque proximo suo: † Quare fecit Dominus sic civitati huius grandi? †

9 Et respondebunt: Eo quod dereliquerint pactum Domini Dei sui, & adoraverint deos alios, & servierint eis.

10 Nolite flere mortuum, neque lugeatis super eum. Plangite eum, qui egreditur, quia non revertetur ultra, nec videbit terram civitatis suæ.

11 Quia hæc dicit Dominus ad Sellum filium Ioiæ regem Iuda, qui regnavit pro Iolia patre suo, qui egressus est de loco isto: Non revertetur hic amplius:

12 Sed in loco, ad quem transiit eum, ibi morietur, & terram istam non videbit amplius.

13 Vx qui ædificat domum suam in iniustitia, & cœnacula sua, non in iudicio: amicum suum opprimit frustra, & mercedem ejus non reddet ei.

14 Qui dicit: Ædificabo mihi domum laeam, & cœnacula spatiofa: qui aperit sibi fenestras, & facit laquearia cedrina, pingitque sinopide.

15 Numquid regnabis, quoniam confers te cedros? pater tuus numquid non comedit & bibit, & fecit iudicium & justitiam tunc cum bene erat ei?

16 Iudicavit causam pauperis & egeni in bonum suum: Numquid non ideo quia cognovit me, dicit Dominus?

17 Tui vero oculi & cor ad avaritiam, & ad sanguinem innocentem fundendum, & ad calumniam, & ad cursum mali operis.

18 Propterea hæc dicit Dominus ad Ioakim filium Iosæ regem Iuda: Non plangente um: Vx frater & vx soror: non crepabunt ei: Vx Domine, & vx inclyle.

19 Sepulchra asini sepelie ut putrefactus & projectus extra portas Ierusalem.

20 Ascende Libanum, & Iama: & in Balsan da vocem tuam, & clama ad transeuntes, quia contriti sunt omnes amatores tui.

21 Locutus sum ad te in abundantia tua: & dixisti: Non audiam: hæc est via tua ab adolescentia tua, quia non audisti vocem meam.

22 Omnes pastores tuos pascet ventus, & pastores tui in captivitatem ibunt: & tunc confundentur, & erubescunt ab omni malitia tua.

23 Quæ sedes in Libano, & nidificas in cedris, quomodo congemisti, cum ve-

nissent tibi dolores, quasi dolores parturientis?

24 Vivo ego dicit Dominus, quia si fuerit Ierusalem filius Ioaquim rex Iuda, annulus in manu dextera mea, inde evellam eum.

25 Et dabo te in manu quærentium animam tuam, & in manu quorum tu formidas faciem, & in manu Nabuchodonosor regis Babilonis, & in manu Chaldeorum.

26 Libi tam te, & materem tuam quæ genuit te, in terram alienam, in qua nati non estis, ibi quæ moriemini.

27 Et in terram, ad quam ipsi levant animam suam ut revertantur illuc, non revertentur.

28 Numquid vas fictile æque contritum vult iste Iechonias? numquid vas absque omni voluptate? quare ajecti sunt ipse & semen ejus, & projecti in terram, quam ignoraverunt?

29 Terra, terra, terra, audi sermonem Domini.

30 Hæc dicit Dominus: Scribe virum istum sterilem, virum qui in diebus suis non prosperabitur: nec enim erit de semine ejus vir, qui sedeat super solium David, & potestatem habeat ultra in Iuda.

C A P V T XXIII.

Comminatur Dominus pastoribus qui gregem dispergunt ac lacerant, promittens se reduciturum reliquias gregis ad locum suum, ac suscitaturum pastores ex germen David iustum, sub quo magnæ fuerint felicitate: vaticinatur quoque pseudopropheta æternum opprobrium, qui populum decipiunt, volentes ut obliviscatur nomen Domini, & prophetant absque Dei voluntate, sermonem Domini unus appellantes.

1 **V**ad pastoribus, qui disperdunt & lacerant gregem pascuæ meæ, dicit Dominus.

2 Ideo hæc dicit Dominus Deus Israël ad pastores, qui pascunt populum meum: Vos dispersistis gregem meum, & ejecistis eos, & non visitastis eos: ecce ego visitabo super vos malitiam studiorum vestrorum, ait Dominus.

3 Et ego congregabo reliquias gregis mei de omnibus terris, ad quas ejecero eos illuc: & convertam eos ad rura tua: & crescent & multiplicabuntur.

4 Et suscitabo super eos pastores, & pasceteos: non formidabunt ultra, & non pavebunt: & nullus quæretur ex numero, dicit Dominus.

5 Ecce dies veniunt, dicit Dominus: & suscitabo David germen iustum: & regnabit rex & sapiens erit: & faciet iudicium & justitiam in terra.

6 In diebus illis salvabitur Iuda, & Israël habitabit confidenter: & hoc est nomen, quod vocabunt eum, Dominus iustus, offer.

7 Propter hoc ecce dies veniunt, dicit Dominus, & non dicent ultra: Vivat Dominus, qui eduxit filios Israël de terra Ægypti.

8 Sed: Vivit Dominus, qui eduxit & adduxit semen domus Iudæ de terra Ægypti, & de cunctis terris, ad quas ejecerant eos illuc: & habitabunt in terra sua.

9 Ad prophetas, Committitur eis cor meum in medio regni, committeturque os meum in

Ezech.
13.3.
34.24

† 1.42
33.14.
1.14.
2.42.
11.45.
8.
Ezech.
34.11.
Diet. 9.
24.
1.42.6.
45.
† 1.42.
33.32.
† 1.42.
16.22.

me: sicut sum quasi vir ebrius, & quasi
homo adductus vino, à facie Domini, &
à facie verborum sanctorum eius.

ro Quia adulteris repleta est terra, quia
stacie maledictionis luxur terra; arfacta
fuit arva d' terti; factus est cursus eorum
malis, & tonitruo coram diffusilis.

11. *Propheta namque & faceros polluti*
font: & in domo uea inveni malum eo-
rum, ait Dominus.

12. Idecirco via eorum erit quasi lubricum in tenebris ; impellentur enim , & corruent in ea ; affertam enim super eos mala annum visitationis eorum , ait Dominus.

1; Et in prophetis Samariæ vidifatu-
ritatem: prophetabant in Baal, decipiebant
populum cum Israël.

14 Et in prophetis Ierusalem vidi similitudinem adulterantium, & iter mendaciarum: & confortaverunt manus pessimorum, ut non converteretur unusquisque à malitia sua: facti sunt mihi omnes ut Sodomā, & habitatores ejus quasi Gomorrhā.

† *Super* 2. 15. 15 Propterea hæc dicit Dominus exerci-
tuum ad prophetas, † Ecce ego cibabo eos
abſinthio, & potabo eos felle: à prophe-
tis enim Ierusalem, egreſſa eſt pollutio ſu-
per omnem terram.

16 Hæc dicit Dominus exercituum:† No-
lite audire verba prophetarum, qui pro-
phetant vobis, & decipiunt vos: visionem
cordis sui loquuntur, non de ore Domini.

† *Sup.*
5. 12.
17. Dicunt his, qui blasphemant me : Locutus est Dominus : Pax erit vobis : & omni, qui ambulat in pravitate cordis sui, dixerunt : Non veniet super vos malum.

14.13. 18 Quis enim affuit in consilio Domini,
& vidit, & audivit sermonem ejus: quis
consideravit verbum illius & audivit?

† *Infrā* 19 † Ecce turbo Dominicæ indignationis egredietur, & tempestas erumpens super caput impiorum veniet.

20 Non converteretur furor Domini, ut-
que dum faciat, & utque dum compleat co-
gitationem cordis sui : in novissimis diebus
intelligetis consilium ejus.

21 Non mittebam prophetas, & ipsi cur-
rebant; non loquebar ad eos, & ipsi pro-
phetabant.

22 Si steterissent in consilio meo, & non fecissent verba mea populo meo, avertissent unque eos à via sua mala, & à cogitationibus suis pessimis.

23 Putasne Deus è vicino ego sum, dici Dominus? & non Deus de longe?

24 Si occultabitur vir in absconditis: & ego non videbo eum, dicit Dominus: numquid non exaltavi & terram ego impleo, dicit Dominus.

25. A iudici qui dixerunt prophetæ , prophetantes in nomine meo mendacium , atque dicens : somniavi , somniavi.

26 Vbi quo Rnd est ia corde propheta
rui vti in unne daci m, & p oph
ia t'andefacti oue cordis lui?

a. Quis voluit facere ut illud quod po-
pulus tuus nominat et propter hoc
ecce nos eorum carum ad nos ead prae-
sentem non habet illud quod propter hoc
est etiam propter hoc.

28. Prophetæ, qui habet sonitum, narret
somnia: & qui habet sermone nuntium,
loquatur sermonem meum vere: quid pa-
lers ad tritum, dicit Dominus?

29 Nunquid non verba mea sunt quasi ignis, dicit Dominus, & quasi malleus concutiens petram?

30 Propterea ecce ego ad prophetas, ait Dominus, qui turantur verba mea unusquisque à proximo suo.

31. Ecce ego ad prophetas, ait Dominus, qui affluunt linguas suas, & aiunt: Dicit Dominus.

32 Ecce ego ad prophetas somniantes mendacium, ait Dominus, qui narraverunt ea, & seduxerunt populum meum in mendacio suo, & in miraculis suis: cum ego non misissem eos, nec mandassem eis, qui nihil profuerunt populo huic, dicit Dominus.

33 Si igitur interrogaverit te populus iste, vel propheta aut sacerdos, dicens: Quod est onus Domini? dices ad eos: Vo-
estis onus, projiciam quippe vos, dicit Dominus.

34 Et propheta, & sacerdos, & populus
qui dicit: Ovis Domini visitabo super vi-
rum illum, & super domum ejus.

35 Hæc dicetis unusquisque ad proximum
& ad fratrem suum: Quid respondit Domi-
nus? & quid locus est Dominus?

36 Et onus Domini ultra non memorabitur: quia onus erit uniique sermo suus: & perveristis verba Dei viventis, Dominus exercituum Dei nostri.

37 Hæc dices ad prophetam: Quid respon-
dit tibi Dñs? & quid locutus est Dominus

32 Si autem Onus Domini dixeritis - propter hoc hæc dicit Dominus: Quia dixisti sermonem istum: Onus Domini, & misi ad vos, dicens: Nolite dicere: Onus Domini.

39 Propterea ecce ego tollam vos porta
& derelinquam vos, & civitatem quam do-
di vobis, & patribus vestris, à facie mea.

40 † Et dabo vos in opprobrium sempiternum, & in ignominiam æternam, quæ nunquam oblivione delebitur.

C A P V T XXIV.

Calathus bazarum ficutum designat captivos in
Babilonia lucos, quos dicit Dominus se reduc-
turos in terram suam, qui toto corde ad ipsum re-
vertentur: calathus autem malorum ficutum signifi-
cat eos qui manebant in iherosolymis, ac postea fuge-
runt in Aegyptum, cum dicit se daturum in oppro-
brium & in derisionem.

† **O** Stendit mihi Dominus : & ecce dila-
calathi pleni fidei , positi ante tem-
plum Domini , postquam transtulit Nabo-
chodonosor rex Babel omnis Iechoniam fi-
lium Ioaquim regem Iuda , & principes eius
& fabrum , & inclusorem , de Ierusalem ,
& adduxit eos in Babylonem

2. Cathus unus filius Jonas habebat nomen, ut solent filii esse. Prior responsum: & cathus unus filius habebat matrem. Quia comedi non poterant, eo quod esse non possent.

α : good; β : Don't insult me; γ : Good my sister
I'll not! Fed α ; Ficus, fuscus, fucus, fides,
falsus, falsum; & males, malas valde, come
concedit.

come si non possunt, eo quod sint mala.

4 Et factum est verbum Domini ad me, dicens:

5 Hec dicit Dominus Deus Israel: Sicut ficus habet bonum, sic cognoscunt transfer gratiam Iuda, quam erasti de loco isto in terram Chaldaeorum, in bonum.

6 Et ponam oculos meos super eos ad placandum, & reducam eos in terram hanc: & edificabo eos, & non destruam: & plantabo eos, & non evellam.

† 1m. 5. 33. 7 Et dabo eis cor ut sciant me, quia ego sum Dominus: & erunt mihi in populum; & ego ero eis in Deus: quia reverentur ad me in toto corde suo.

† 1f. 29. 17. 8 Et sicut ficus perit, quæ comedi non possunt, eo quod sint mala: hæc dicit Dominus: sic dabo Sadraciam regem Iuda, & principes ejus, & reliquos de Ierusalem, qui remanserunt in urbe hac, & qui habitant in terra Ægypti.

9 Et dabo eos in vexationem, affictionemque omnibus regnis terræ; in opprobrium, & in parabolam, & in proverbium, & in maledictionem in universis locis, ad quæ eieceris.

10 Et mittam in eis gladium, & famem, & pestem; donec consumantur de terra, quam dedi eis, & patribus eorum.

C A P V T XXV.

Qui noluerunt audire Ieremiam nec reliquos prophetas adhortantes ad penitentiam, prædixit excidium de Ierusalem, & captivitatem septuaginta annorum, ac deinde perditionem regum qui ibi tenebant captivos: qui propter jubent Ieremias civitatibus Iuda ac ceteris regibus terrarum propinare calicem furoris Domini: ut datur quoque prædicationes pastoribus ac optimebus.

1 Verbum, quod factum est ad Ieremiam de omni populo Iuda, in anno quarto Ioachim filii Iosæ regis Iuda, (ipse est annus primus Nabuchodonosor regis Babilonis)

2 Quod locutus est Ieremias propheta ad omnem populum Iuda, & ad universos habitatores Ierusalem, dicens:

3 A tertio decimo anno Iosæ filii Ammon regis Iuda usque ad diem hanc; iste tertius & vigesimus annus; factum est verbum Domini ad me, & locutus sum ad vos de nocte consurgens, & loquens: & non audistis.

4 Et misit Dominus ad vos omnes servos suos prophetas, consurgens diluculo, ostentensque: & non audistis, neque inclinastis aures vestras ut audiretis.

† 4. 12. 13. 5 Cum diceret: & Revertimini unusquisque a via sua mala, & a pessimis cogitationibus vestris: & habitabitis in terra, quam dedit Dominus vobis, & patribus vestris, a seculo, & usque in seculum.

† 18. 11. 14. 35. 15. 6 Et nolueritis post deos alienos, ut servatis eis, adoretisque eos: neque me ad iracundiam provocetis in operibus manuum vestrarum, & non affligam vos.

7 Et non audistis me, dicit Dominus, ut non ad iracundiam provocetis in operibus manuum vestrarum, in malum vestrum.

8 Propterea hæc dicit Dominus exerci-

tuum: Pro eo quod non audistis verba mea:

9 Et ego mittam, & afficiam universas congregationes aquilonis, & dardanis, & Iahu hodonosor regem Babilonis, & adducam eos super terram istam, & super habitatores ejus, & super omnes nationes, quæ in circumillis sunt: & interficiam eos: & ponam eos in stuporem & in solum, & in solitudines sempiternas.

10 Perdamque ex eis vocem gaudii, & vocem lætitiæ, vocem sponsæ, & vocem sponsæ, vocem matriæ, & lætitiæ lætitiæ.

11 Et erit universa terra hæc in solitudinem, & in stuporem: & servient omnes gentes istæ regi Babilonis septuaginta annis.

12 Cumque impleti fuerint septuaginta anni, visi ab eo super regem Babylonis, & super gentem illam, dicit Dominus, iniquitatem eorum: & super terram Chaldaeorum: & ponam illam, in solitudines sempiternas.

13 Et adducam super terram illam omnia verba mea, quæ locutus sum contra eam, omne quod scriptum est in libro isto, quæcumque prophetavit Ieremias adversum omnes gentes:

14 Quia servierunt eis, cum essent gentes multæ, & reges magni: & reddam eis secundum opera eorum, & secundum facta manuum suarum.

15 Quia sic dicit Dominus exercituum Deus Israel: Sume calicem vini furoris huius de manu mea: & propinabis de illo cunctis gentibus, ad quas ego mittam te.

16 Exhibent, & turbabuntur, & infanient a facie gladii, quem ego mittam inter eos.

17 Et accepi calicem de manu Domini, & propinavi cunctis gentibus, ad quas misit me Dominus.

18 Ierusalem & civitatibus Iuda, & regibus ejus, & principibus ejus: ut darem eos in solitudinem, & in stuporem, & in solum, & in maledictionem, sicut est dictus ista.

19 Pharaoni regi Ægypti: & servis ejus, & principibus ejus & omni populo ejus,

20 Et cunctis regibus Tyri, & universis regibus Sidonis: & regibus terræ inularam, qui sunt trans mare:

21 Et Iudææ, & Moab, & filiis Ammon:

22 Et cunctis regibus Tyri, & universis regibus Sidonis: & regibus terræ inularam, qui sunt trans mare:

23 Et Dedan, & Thema & Buz, & universis qui attonsi sunt in coram.

24 Et cunctis regibus Arabiæ, & cunctis regibus occidentis, qui habitant in deserto:

25 Et cunctis regibus Zambræ, & cunctis regibus Elam, & cunctis regibus Medorum:

26 Cunctis quoque regibus aquilonis de prope & de longe, unicuique contra fratrem suum: & omnibus regibus terræ, quæ super faciem ejus sunt: & rex Sclach bibet post eos.

27 Et dicit ad eos: hæc dicit Dominus exercituum Deus Israel: Bibite, & meretricemini, & vomite: & cadite, reges

† 1m. 9. 2. 1. 26. 6. 2. 16. 22. 1. 1. 1. 1.

res, & principes eius, verba hæc: & quasi rex interfecit eum. Tu audisti Veras, & timuit: fugique & ingreditus est Aegyptum. 22 Præmisit rex Ioak in viros in Aegyptum, Elnoathan filium Achobor & viros cum eo in Aegyptum.

23 Et eduxerunt Veram de Aegypto: & adduxerunt eum ad regem Ioakim, & percussit eum gladio: & propter cadaver ejus in sepulchris vulgi ignobilis.

24 Igitur manus Alieam filii Saphan fuit cum Ieremia, ut non traderetur in manus populi, & interficerent eum.

C A P V T XXVII.

Finis ad varios re-emissus, dicitur, si servi velint veri Babylonem equique posteris, per mansuros inter a-na; alio vi per unum gladio, facit & pectus; interuent in plendy prophetis qui aliud vaticinantur, fallentes populum: prædicat etiam sacra vasa quæ reliqua sunt tra referentia in Babyloniem, & tandem referenda loci cymum.

1 IN Principio regni Ioakim ubi Iosia regis Iuda, factum est verbum istud ad Ierusalem à Domino, dicens:

2 Hæc dicit Dominus ad me: Fac tibi vincula, & catenas: & pones eas in collo tuo.

3 Et mittes eas ad regem Idom, & ad regem Moab, & ad regem filii tui Ammon, & ad regem Tyri, & ad regem Sidonis; in manu nuntiorum, qui venerunt Ierusalem ad Sedeciam regem Iuda.

4 Et præcipies eis ut ad dominos suos loquantur. Hæc dicit Dominus exercituum Deus Israël: Hæc dicit is ad dominos vestros:

5 Ego feci terram, & homines, & iumenta, quæ sunt super faciem terræ, in fortitudine mea magna, & in brachio meo extento: & dedi eam ei, qui placuit in oculis meis.

6 Et nunc itaque ego dedi omnes terras istas in manu Nabuchodonosor regis Babylonis servi mei: insuper & bestias agri dedi ei ut serviant illi.

7 Et servient ei omnes gentes, & filio ejus, & filio filii ejus: donec veniat tempus terræ ejus & ipsius: & servient ei gentes multe, & reges magni.

8 Gens autem & regnum, quod non servierit Nabuchodonosor regi Babylonis, & quicumque non cu vaverit collum suum, sub iugo regis Babylonis: in gladio, & in fame, & in peste visitabo super gentem illam, ait Dominus, donec consumam eos in manu ejus.

† Sup. 23.16. Iosia 29.8. 9 † Vos ergo nolite audire prophetas vestros, & divinos, & somniatores, & augures, & nalesi os, qui dicunt vobis: Non servietis regi Babylonis.

10 Quia mendacium prophetant vobis: ne longe vos faciant de terra vestra, & ejiciant vos & pereant.

11 Porro gens, quæ subiecit cervicem suam sub iugo regis Babylonis, & servierit ei, dimittam eam in terra sua, dicit Dominus: & colet eam, & habitabit in ea.

12 Et ad Sedeciam regem Iuda locutus sum secundum omnia verba hæc, dicens: Subverte colla vestra sub iugo regis Babylonis, & servate ei, & populo ejus, &

13 Quare meremini tu & populus tuus gladio, & peste, & perle, sicut Ierusalem? Dominus ad gentem, quæ servare noluerit regi Babylonis?

14 Nolo ne audire verba prophetarum dicentium vobis: Non servietis regi Babylonis: quia mendacium est, ipse loquitur vobis.

15 † Qui non misit eos, ait Dominus: & ipsi prophetant: non in eo mendaciter: ut ejiciant vos, & pereant ita, vobis, quæ in prophetis, qui vaticinantur vobis.

16 Et ad sacerdotes, & ad populum istum locutus sum, dicens: Hæc dicit Dominus: Nolite audire verba prophetarum vestrorum, qui prophetant vobis, dicens: Ecce vasa Domini revertentur de Babylone nunc ito, mendacium enim prophetant vobis.

17 Nolite ergo audire eos, sed servate regem Babylonis, ut vivatis, quare datur hæc civitati solitudo?

18 Et si prophetæ sunt, & est verbum Domini in eis: occurrant Domino exercituum, ut non veniant vasa, quæ derelicta fuerant in domo Domini, & in domo regis Iuda, & in Ierusalem, in Babyloniem.

19 Quia hæc dicit Dominus exercituum: † ad columnas, & ad mare: & ad bases, & ad reliqua vasorum, quæ remanserunt in civitate hac?

20 Quæ non tulit Nabuchodonosor rex Babylonis, cum transferret Iechoniam filium Ioakim regem Iuda de Ierusalem in Babyloniem, & omnes optimates Iuda & Ierusalem.

21 Quia hæc dicit Dominus exercituum Deus Israël ad vasa, quæ derelicta sunt in domo Domini, & in domo regis Iuda & Ierusalem:

22 In Babyloniem transferentur, & ibi erunt usque ad diem visitationis suæ, dicit Dominus, & afferri faciam ea, & restitui in loco isto.

C A P V T XXVIII.

Hanania pseudopropheta, ablatus de collo Ieremias catenam, vaticinatur sacra v.f. cum rege & captivo populo post biennium educenda: sed jubetur Ieremias contrarium vaticinari: & mortem illi denuntiare, quæ juxta verbum Ieremias eodem anno secunda est.

1 ET factum est in anno illo, in principio regni Sedecie regis Iuda, in anno quarto, in fine quinto, dixit ad me Hananias filius Azur propheta de Gabaon, in domo Domini, coram sacerdotibus & omni populo, dicens:

2 Hæc dicit Dominus exercituum Deus Israel: Contrivi iugum regis Babylonis.

3 Atque duo anni dierum, & ego referre faciam ad locum istum omnia vasa domus Domini, quæ tulit Nabuchodonosor rex Babylonis de loco isto, & transferebat in Babyloniem.

4 Et Iechoniam filium Ioakim regem Iuda, & omnem transfugationem Iuda, qui compressi sunt in Babyloniem, ego convertem ad locum istum, ait Dominus: coram enim iugo regis Babylonis.

5 Et dixit Ieremias propheta ad Hananiam

nam prophetam in oculis sacerdotum, & in oculis omnis populi, qui stabat in domo Domini.

6 Et ait Ieremias propheta: Amen, si facias: Dominus: tulerit Dominus verba tua, quæ prophetaſti: ut referantur vasa in domum Domini, & omnis transmigratione de Babylone ad locum istum.

7 Verumamen audi verbum hoc, quod ego loquor in auribus tuis, & in auribus universi populi:

8 Prophetæ, qui fuerunt ante me & ante te ab initio, & prophetaverunt super terras multas, & super regna magna, de prælio & de afflictione, & de fame.

9 Propheta, qui vaticinatus est pacem: cum venerit verbum ejus, scietur propheta, quem misit Dominus in veritate.

10 Et tulit Hananias propheta catenam de collo Ieremiæ prophete, & confregit eam.

11 Et ait Hananias in conspectu omnis populi, dicens: Hæc dicit Dominus: Sic confringam jugum Nabuchodonosor regis Babylonis post duos annos dierum de collo tuum gentium.

12 Et abiit Ieremias propheta in viam suam. Et factum est verbum Domini ad Ieremiam, postquam confregit Hananias propheta catenam de collo Ieremiæ prophete, dicens:

13 Vade, & dices Hananias: Hæc dicit Dominus: Catenas ligneas contrivisti: & fac ex pro eis catenas ferreas.

14 Quia hæc dicit Dominus exercituum Deus Israel: Jugum ferreum posui super collum cunctarum gentium istarum, ut serviant Nabuchodonosor regi Babylonis, & servient ei: insuper & bestias terræ dedi ei.

15 Et dixit Ieremias propheta ad Hananiam prophetam: Aud. Hanania: non misit te Dominus, & tu confidere fecisti populum istum in mendacio.

16 Ideirco hæc dicit Dominus: Ecce ego mittam te à facie terræ: hoc anno morieris; adversum enim Dominum locutus es.

17 Et mortuus est Hananias propheta in anno illo, in euse septimo.

C A P V T X X I X.

Captivos Iudæos vaticinatur 70. annis in Babylone permansuros, hortaturque ut illic multiplicari studeant, & deinde reducentur: eos vero qui Ierusalem remanserunt, gladio, fame & peste dicuntur consumendos; deinde mala vaticinatur adversus Achab, Sedeciam & Semeiam pseudoprophetas, seducendo populum transmigrationis.

1 Et hæc sunt verba Ibræ, quem misit Ieremias propheta de Ierusalem ad reliquias senio um transmigrationis, & ad sacerdotes, & ad prophetas, & ad omnem populum, quem tradiderat Nabuchodonosor de Ierusalem in Babylonem:

2 Postquam egressus est Iechonias rex, & domina, & eunuchi, & principes Iudæ & Ierusalem, & faber & inclusor de Ierusalem:

3 Iudam filia Saphan, & Gamarias filius Ieremias, quos misit Sedecias rex Iudæ ad Nabuchodonosor regem Babyloniæ in Babylonem dicens:

4 Hæc dicit Dominus exercituum Deus Israel: Annus est transmigrationis, quam tranſiit

de Ierusalem in Babylonem:

5 Aſſiccate domos, & habitate: & plantate hortos: & comedite fructum eorum,

6 Accipite uxores, & generate filios & filias: & date filiis vestris uxores, & filias vestras date viris, & pariant filios & filias: & multiplicamini ibi, & nolite esse pauci numero.

7 Et quærite pacem civitatis, ad quam transmigraſte vos feci: & orate pro ea ad Dominum: quia in pace illius erit pax vobis.

8 Hæc enim dicit Dominus exercituum Deus Israel: Non vos seducant prophete vestri, qui sunt in medio vestrum, & divini vestri: & ne attendatis ad somnia vestra, quæ vos somnialis:

9 Quia falso ipsi prophetant vobis in nomine meo: & non miſi eos, dicit Dominus.

10 Quia hæc dicit Dominus: Cum ceperint impleri in Babylone septuaginta anni, visitabo vos: & suscitabo super vos verbum meum bonum, ut reducam vos ad locum istum.

11 Ego enim scio cogitationes quas ego cogito super vos, ait Dominus: cogitationes pacis, & non afflictiones, ut dem vobis finem & patientiam.

12 Et invocabitis me, & ibitis: & orabitur me, & ego exaudiam vos.

13 Quæretis me, & invenietis: cum quæſieritis me in toto corde vestro.

14 Et veniar à vobis, ait Dominus: & reducam captivitatem vestram, & congregabo vos de universis gentibus, & de cunctis locis, ad quæ expulsi vos, dicit Dominus: & reversi vos faciam de loco, ad quem transmigraſte vos feci.

15 Quia dixistis: Suscitavit nobis Dominus Prophetas in Babylone.

16 Quia hæc dicit Dominus ad regem, qui sedet super solium David, & ad omnem populum habitantem urbem hujus ad fratres vestros: qui non sunt egressi vobiscum in transmigrationem.

17 Hæc dicit Dominus exercituum: Ecce mina in eos gladium, & famem, & pestem: & ponam in eos quasi ficus malas, quæ comedi non possunt, eo quod pessimæ sint,

18 Et persequat eos in gladio & in fame, & in pestilentia: & dabo eos in vexationem universis regnis terræ, in maledictionem, & in stuporem, & in sibilum, & in opprobrium cunctis gentibus, ad quas ego eieci eos:

19 Et quod non audierint verba mea, dicit Dominus: quæ misit ad eos per servos meos prophetas, de nocte conuenerunt, & miverunt: & non audierunt, dicit Dominus.

20 Vos ergo audite verbum Domini, omnes transmigrationis, quam emisi de Ierusalem in Babylonem.

21 Hæc dicit Dominus exercituum Deus Israel ad Achab filium Colæ, & ad Sedeciam filium Maſſia, qui prophetaverunt vobis in nomine meo mendaciter: Ecce ego tradam eos in manu Nabuchodonosor regis Babyloniæ: & percutiet eos in oculis vestris.

22 Et affluetur ex eis maledictio, & intra transmigrationem Iudæ, quæ est in Babylone.

dicentium: Ponat te Dominus sicut Sede-
ciam, & sicut Achab, quos trixit rex Baby-
lonis in igne.

23 Pro eo quod fecerint stultitiam in Is-
raël, & merchati sunt in uxores amicorum
suorum, & locuti sunt verbum in nomine
meo mendaciter quod non mandavi eis:
ego sum iudex & testis, dicit Dominus.

24 Et ad Semeiam Nehelamiten dices:

25 Hæc dicit Dominus exercituum, Deus
Israël: Pro eo quod misisti in nomine tuo
libros ad omnem populum, qui est in Je-
rusalem, & ad Sophoniam filium Maasæ
sacerdotem, & ad universos sacerdotes:
dicens:

26 Dominus dedit te sacerdotem pro
Joiade sacerdote, ut sis dux in domo Do-
mini super omnem virum arreptitium &
prophetantem, ut mittas eum in nervum &
in carcerem.

27 Et nunc quare non increpasti Iere-
miam Anathothiten, qui prophetat vobis?

28 Quia super hoc misit in Babylonem ad
nos dicens: Longum est: ædificate domos,
& habitate: & plantate hortos, & comedi-
te fructus eorum.

29 Legit ergo Sophonias sacerdos librum
istum in auribus Ieremiæ prophetæ.

30 Et factum est verbum Domini ad Ie-
remiam, dicens:

31 Mitte ad omnem transmigrationem,
dicens Hæc dicit Dominus ad Semeiam Ne-
helamiten: Pro eo quod prophetavit vobis
Semeias: & ego non misi eum: & fecit vos
confidere in mendacio:

32 Idcirco hæc dicit Dominus: Ecce ego
visitabo super Semeiam Nehelamiten, & su-
per semen ejus: non erit ei vir sedens in
medio populi hujus, & non videbit bonum,
quod ego faciam populo meo, ait Domi-
nus: quia pravariationem locutus est ad-
versus Dominum.

C A P V T XXX.

*Intercinatur Iudeis & filiis Israel reditum à
gravi captivitate, in qua propter peccata sua de-
binebantur; & quod post reditum servituri sint Do-
mino, ac David regi, quam ille suscitabit eis in
prosperitate & securitate magna, devastatis ipso-
rum inimicis.*

Hoc verbum, quod factum est ad
Ieremiam à Domino, dicens:

1 Hæc dicit Dominus Deus Israel, dicens:
Scribe tibi omnia verba, quæ locutus sum
ad te, in libro,

2 Ecce enim dies veniunt, dicit Dominus:
& convertam conversionem populi mei Is-
raël & Iuda, ait Dominus: & convertam
eos ad terram, quam dedi patribus eorum:
& possidebunt eam.

3 Et hæc verba, quæ locutus est Domi-
nus ad Israel & ad Iudam:

4 Quoniam hæc dicit Dominus: Vocem ter-
roris audivimus: formido, & non est pax.

5 Interrogate, & vide e si generat mascu-
lus: quare ergo vidi omnes viri manum
super lumbum suum, quasi parturientis, &
converſæ sunt universæ facies in augurium.

6 Væ, quia magna dies illa, nec est si-
milis ejus: tempusque tribulationis est

Iacob, & ex ipso salvabitur.

7 Et erit in die illa, ait Dominus exerci-
tuum: conteram jugum ejus de collo tuo,
& vincula ejus dirumpam, & non domina-
buntur ei amplius alieni:

8 Sed Servient Domino Deo suo, & Da-
vid regi suo, quem suscitabo eis.

9 Tu ergo ne timeas seive meus Iacob, ^{† 1/24}
ait Dominus, neque paveas Israel: quia ec- ^{43.1.}
ce ego salvabo te de terra longinqua, & 44.2.
semen tuum de terra captivitatis eorum, & ^{Luc. 1.}
revertetur Iacob, & quiescet, & cunctis ^{70.}
affluet bonis, & non erit quem formideat:

10 Quoniam tecum ego sum, ait Domi-
nus, ut salvem te: faciam enim consumma-
tionem in cunctis gentibus, in quibus dis-
persi te: te autem non faciam in consum-
mationem, sed castigabo te in iudicio, ut
non videaris tibi innoxius.

11 Quia hæc dicit Dominus: Insanabilis
fractura tua, pessima plaga tua.

12 Non est qui iudicet iudicium tuum ad
alligandum: curationum utilitas non est tibi.

13 Omnes amatores tui obliti sunt tui, te-
que non quærent. ^{† 59.} Plaga enim inimici ^{23.29.}
perculsi te castigatione crudeli: propter
multitudinem iniquitatis tuæ dura facta
sunt peccata tua.

14 Quid clamas super contritione tua?
insanabilis est dolor tuus: propter multitu-
dinem iniquitatis tuæ: & propter dura pec-
cata tua feci hæc tibi.

15 Propterea omnes, qui comedunt te,
devorabuntur: & universi hostes tui in
captivitatem ducentur: & qui te vastant,
vastabuntur, cunctosque prædatores tuos
dabo in prædam.

16 Obducam enim cicatricem tibi, & à
vulneribus tuis sanabo te, dicit Dominus.
Quia ejectam vocaverunt te Sion: Hæc est,
quæ non habebat requirentem.

17 Hæc dicit Dominus: Ecce ego con-
vertam conversionem tabernaculorum Ia-
cob, & testis ejus miserebor, & ædificabi-
tur civitas in excelsu suo, templum juxta
ordinem suum fundabitur.

18 Et egredietur de eis laus, voxque lau-
dentium: & multiplicabo eos, & non mi-
nuentur: & glorificabo eos, & non atte-
nuabuntur.

19 Et erunt filij ejus sicut à principio, &
cœtus ejus coram me permanebit: & visi-
tabo adversum omnes qui tribulant eum.

20 Et erit dux ejus ex eis: & princeps de
medio ejus producetur: & applicabo eum,
& accedet ad me, quis enim iste, qui ap-
plicet cor suum ut appropinquet mihi, ait
Dominus?

21 Et eritis mihi in populum, & ego ero
vobis in Deum.

22 Ecce turbo Dominum furor egrediens,
pro ella ruens, in capite impiorum con-
quiescet.

23 Non avertet iram indignationis Dñs
donec faciat & compleat cogitationem cor-
dis sui: in novissimo dierum intellige ista.

C A P V T XXXI.

*Dicit Dominus se reduciturum populum Israel
deo captivitate, ac in affluentia levaturum eos
Domino: Jobetur ergo Rachel non fiet amara
præter*

† Ier.
2. 11.
Rom.
7. 18.
Soph. 1.
nem.

†

Et factus est apud Israhel se merito castigatum, ideoque poenitentiam agit: de civitate qua se circumdedit viam: vigilabit Dominus ad redu- cendum Israel: de nova acerba: de novo patto quod faciet Dominus cum domo Israel, nec abjiciet um- quam universum silius semini.

1 In tempore illo, dicit Dominus: Ego Deus universis cognationibus Israel: & ipsi erunt mihi in populum.

2 Hæc dicit Dominus: Invenit gratiam in deserto populus, qui remanserat à gladio: vadet ad requiem suam Israel.

3 Longe Dominus apparuit mihi. Et in charitate perpetua dilexi te: ideo attraxi te, miserans.

4 Rursumque ædificabo te, & ædificaberis virgo Israel: adhuc ornaberis tympanis tuis, & egredieris in choro ludantium.

5 Adhuc plantabis vineas in montibus Samarie: plantabunt plantantes: & donec tempus veniat, non vindemiabunt.

† *Isaia*
2. 1.
Mich.
4. 2.
6 Quia erit dies, in qua clamabunt custodes in monte Ephraim: † Surgite & ascendamus in Sion ad Dominum Deum nostrum.

7 Quia hæc dicit Dominus exultate in lætitia Jacob, & hincite contra caput gentium: personate, & canite, & dicite: salva Domine populum tuum, reliquias Israel.

8 Ecce ego adducam eos de terra aquilonis, & congregabo eos ab extremis terrarum: inter quos erunt cæcus & claudus, prægnans & pariens simul, cæcus magnus revertentium huc.

9 In fleru venient, & in misericordia reducam eos: & adducam eos per torrentes aquarum in via recta, & non impingent in ea, quia factus sum Israel pater, & Ephraim primogenitus meus est.

10 Audite verbum Domini gentes, & annuntiate in insulis quæ procul sunt, & dicite: Qui dispersit Israel, congregabit eum: & custodiet eum sicut pastor gregem suum.

11 Redemit enim Dominus Jacob, & liberavit eum de manu potentioris.

12 Et venient, & laudabunt in monte Sion: & confluent ad bona Domini: super frumento, & vino, & oleo, & foetu pecorum & armentorum: eritque anima eorum quasi hortus irriguus, & ultra non esuriant.

13 Tunc lætabitur virgo in choro, juvenes & senes simul: & convertam luctum eorum in gaudium: & consolabor eos, & lætificabo à dolore suo.

14 Et inebriabo animam sacerdotum pinguedine: & populus meus bonis meis adimplebitur, ait Dominus.

† *Man.*
2. 18
15 Hæc dicit Dominus: † Vox in excelso audita est lamentationis, luctus, & fletus Rachel plorantis filios suos, & nolentis consolari super eis, quia non sunt.

16 Hæc dicit Dominus: Quiescat vox tua à ploratu & oculi tui à lacrymis: quia est merces operi tuo, ait Dominus: & revertentur de terra inimici.

17 Et erit spes novissimis tuis, ait Dominus: & revertentur filii ad terminos suos.

18 Audias audiri Ephraim transiigran-

tem: Castigasti me, & erudiens sum, quia juvenculus indomitus: converte me, & convertar: quia tu Dominus Deus meus.

19 Postquam enim convertisti me: ego poenitentiam: & postquam ostendisti mihi, percussi femur meum. Confusus sum, & erubui, quoniam sustinui opprobrium adolescenti & meæ.

20 Si filius honorabilis mihi Ephraim, si puer delicatus: quia ex quo locutus sum de eo, adhuc recordabor ejus. Idcirco conurbata sunt viscera mea super eum: miserans miserebor ejus, ait Dominus.

21 Sæpe tibi speculam, pone tibi amaritudines: dirige cor tuum in viam rectam, in qua ambulasti: revertere virgo Israel, revertere ad civitates tuas istas.

22 Usquequo deliciis dissolvèris filia vaga? quia creavit Dominus novum super terram: FEMINA CIRCUMDABIT VIRVM.

23 Hæc dicit Dominus exercituum Deus Israel: adhuc dicent verbum istud in terra Iuda, & in urbibus ejus, cum convertero captivitatem eorum: Benedicat tibi Dominus, pulchritudo justitiæ mons sanctus:

24 Et habitabunt in eo Iudas & omnes civitates ejus simul, agricolæ & minantes greges.

25 Quia inebriavi animam lassam, & omnem animam esurientem saturavi.

26 Ideo quasi de somno suscitatus sum: & vidi, & somnus meus dulcis mihi.

27 Ecce dies veniunt, dicit Dominus: & seminat o domum Israel & domum Iuda semine hominum, & semine jumentorum.

28 Et sicut vigilavi super eos ut evellem, & demolirem, & dissiparem, & disperderem, & affligerem, sic vigilabo super eos ut ædificem, & plantem, ait Dominus.

29 In diebus illis non dicent ultra: † Pa- † *Exod.*
tres comederunt uvam acerbam, & dentes † *1. 18.*
filiorum obstupuerunt. 2.

30 Sed unusquisque in iniquitate sua morietur: omnis homo qui comederit uvam acerbam, obstupescant dentes ejus.

31 † Ecce dies venient, dicit Dominus: & feriam domui Israel & domui Iuda fœ- † *Hib.*
dus novum: 8. 8. 1

32 Non secundum pactum, quod pepigi cum patribus eorum, in die qua apprehendi manum eorum, ut educerem eos de terra Ægypti, pactum quod irritum fecerunt, & ego dominatus sum eorum, dicit Dominus.

33 Sed hoc erit pactum, quod feriam cum domo Israel post dies illos, dicit Dominus. † Dabo legem in viceribus eorum, & in corde eorum, scribam eam: & ero eis in Deum, & ipsi erunt mihi in populum. † *Jer.*
10. 46.

34 Et non docebit ultra vir proximum suum, & vir fratrem suum, dicens: Cogne- nosce Dominum: omnes enim cognoscent me, à minimo eorum usque ad maximum, ait Dominus: quia propitiabor iniquitati eorum, & peccati eorum non memorabor amplius. † *Ad.*
1. 41.

35 Hæc dicit Dominus, qui dat solem in luna in diebus, ordinem lunæ & stellæ in nocte: qui turbat mare, & sonant

Mun 2

et dicitur, Dominus exercituum nomen eius.

36 Si defecerint leges istae coram me dicit Dominus: tunc & semen Israel deficiet, ut non sit in conspectu meo cunctis diebus.

37 Hec dicit Dominus: Si menturati fuerint calceamentum, & investigari iudicamenta eius decesserint, & ego adiciam universum semen Israel, propter omnia quae fecerunt, dicit Dominus.

38 Ecce dies veniunt, dicit Dominus: & aedificabitur civitas Domino, à turre Hanael usque ad portam anguli.

39 Et exiit ultra non manens ultra in conspectu eius super collem Gareb: & circuibit Gath.

40 Et omnem vallem cadaverum, & cineris, & universam regionem mortis, usque ad torrentem Cedron, & usque ad angulum portae eorum orientalis, Sanctum Domini: non evellatur, & non destruetur ultra in perpetuum.

C A P V T XXXII.

Obfidente Nabuchodonosor Ierusalem, Jeremias in atrio carceris posuit agrum in Anathoth iussu Domini emittens, ut puerum, jubetque servare librum emptionis: refert coram Domino beneficia Israelis profecta: Dominus dicit se credendum esse eum cum populo regi Babylonis propter illorum idcirco claustrum, sed postea revocaturum eos in Ierusalem, ac percussurum cum eis novum sedus, ut puer ex toto corde se vivat.

1 Verbum, quod factum est ad Ieremiam à Domino, in anno decimo Sedeciae regis Iuda ipse est annus decimus Octavius Nabuchodonosor.

2 Tunc exercitus regis Babylonis obsidebat Ierusalem: & Jeremias Propheta erat clausus in atrio carceris, qui erat in domo regis Iuda.

3 Clauferat enim eum Sedecias rex Iuda, dicens: Quare vaticinaris, dicens: Hec dicit Dominus: Ecce ego dabo civitatem istam in manus regis Babylonis, & capiet eam?

4 Et Sedecias rex Iuda non effugiet de manu Chaldaeorum: sed tradetur in manus regis Babylonis: & loquetur os eius cum ore illius, & oculi eius oculos illius videbunt.

5 Et in Babylonem ducet Sedeciam: & ibi erit donec visitem eum, ait Dominus, si autem dimicaveritis adversum Chaldaeos, nihil prosperum habebitis.

6 Et dixit Jeremias: Factum est verbum Domini ad me, dicens:

7 Ecce Hanameel filius Sellum patruelis tui venit ad te, dicens: Emne tibi agrum meum, qui est in Anathoth: tibi enim comperit ex propinquitate ut eras.

8 Et venit ad me Hanameel filius patruelis mei secundum verbum Domini ad vestrum humerum, & ait ad me: Posside agrum meum, qui est in Anathoth in terra Benjamin, quia tibi comperit hereditas, & tu propinquus es ut possideas. Intellexi autem quod verbum Domini esset.

9 Et factum est ab Hanameel filio patruelis mei, qui est in Anathoth: & appendi ei sex denarii septem stateres, & decem argentei.

10 Et scripsi in libro, & signavi, & a Hanameel & appendi argentum in hac.

11 Et accepi librum possessionis Hanameel, & stipulationes, & rogamus, & signa domus secus.

12 Et dedi librum possessionis Baruch filio Neri filii Maasae, in oculis Hanameel patruelis mei, in oculis testium, qui scripti erant in libro emptionis, & in oculis omnium Iudeorum, qui sedebant in introitu carceris.

13 Et praecepit Baruch coram eis dicens:

14 Hec dicit Dominus exercituum Deus Israel: Sumite libros istos, librum emptionis hunc signatum, & librum hunc qui apertus est: & pone illos in vase fictili, ut perdurare possint diebus multis.

15 Hec enim dicit Dominus exercituum Deus Israel: Adhuc possidebuntur domus, & agri, & vineae in terra ista.

16 Et oravi ad Dominum, postquam tradidi librum possessionis Baruch filio Neri, dicens:

17 Heu, heu, heu, Domine Deus: ecce tu fecisti caelum & terram in fortitudine tua magna & in brachio tuo extenso: non erit tibi difficile omne verbum:

18 Qui facis misericordiam in millibus, & reddis iniquitatem patrum in sinum filiorum eorum post eos: Fortissime, magne, & potens, Dominus exercituum non es tibi.

19 Magnus consilio, & incooperherabilis cogitatu: cujus oculi aperti sunt super omnes vias filiorum Adam, ut reddas unicuique secundum vias suas, & secundum fructum adinventionum ejus.

20 Qui posuisti signa & portenta in terra Aegypti usque ad diem hanc, & in Israel, & in hominibus, & fecisti tibi nomen sicut et dies hae.

21 Et eduxisti populum tuum Israel de terra Aegypti, in signis, & in portentis, & in manu robusta, & in brachio extenso, & in terrore magno.

22 Et dedisti eis terram hanc, quam iurasti patribus eorum ut dares eis terram fluentem lacte & melle.

23 Et ingressi sunt, & possederunt eam: & non obedierunt voci tuae, & in lege tua non ambulaverunt: omnia quae mandasti eis ut facerent, non fecerunt: & evenerunt eis omnia mala hae:

24 Ecce munitiones extructae sunt adversum civitatem, ut capiatur: & urbs data est in manu Chaldaeorum, qui perierunt aduersus eam, à facie gladii, & famis, & pestilentiae: & quaecumque locutus es acciderunt ut tu ipse cernis.

25 Et tu dicis mihi Domine Deus: Tunc agrum argento, & adhibe testes: cum urbs data sit in manus Chaldaeorum?

26 Et factum est verbum Domini ad Ieremiam, dicens:

27 Ecce ego Dominus Deus universae carnis: nunquid mihi difficile erit omne verbum?

28 Propterea haec dicit Dominus: Ecce ego tradam civitatem istam in manus Chaldaeorum, & in manus regis Babylonis, & capient eam.

29 Et venient Chaldaei prestantes ad ver-
sum urbem hanc & succubant eam igni,
& comburent eam, & domos, in quarum
domibus facti fuerant Baal, & habitabant
diis alienis libamina ad irrandum me.

30 Trant enim filij Israel, & filij Iuda,
agiter facientes malum in oculis meis ab
adolescentia tua: filij Israel qui usque nunc
exacerbant me in opere manuum suarum,
dicit Dominus.

31 Quia in furore & in indignatione mea
facta est mihi civitas hanc, a de qua ædifi-
caverunt eam, usque ad diem istum, qua
auferetur de conspectu meo.

32 Propter malitiam filiorum Israel, & fi-
liorum Iuda, qui tam fecerunt ad iracundiam
me provocantes, ipsi & reges eorum, prin-
cipes eorum, & sacerdotes eorum, & pro-
phetæ eorum, viri Iuda & habitatores Ieru-
salem.

33 Et vertetunt ad me terga & non facies:
cum docerem eos diluculo, & erudirem, &
nollent audire ut acciperent disciplinam.

34 ⁴⁴⁻²¹ Et posuerunt idola sua in domo, in
qua invocatum est nomen meum, ut pol-
luerent eam.

35 Et ædificaverunt excelsa Baal, quæ sunt
in valle filij Ennom, ut in tiam filios suos
& filias suas Moloch: quod non mandavi
eis, & ascendit in cor meum ut facerent
abominationem hanc, & in peccatum de-
ducerent Iudam.

36 Et nunc propter ista, hæc dicit Domi-
nus Deus Israel ad civitatem hanc, de qua
vos dicite quod traderetur in manus regis
Babylonis in gladio, & in fame, & in peste.

37 Ecce ego congregabo eos de universis
terræ, ad quas eieci eos in furore meo, &
in ira mea, & in indignatione grandi: &
reducam eos ad locum istum, & habitare
eos faciam confidenter.

38 Et erunt mihi in populum, & ego ero
eis in Deum.

39 Et dabo eis cor unum, & viam unam,
ut timeant me universis diebus: & bene sit
eis, & filiis eorum post eos.

40 Et feriam eis pactum sempiternum, &
non definam eis benefacere, & timorem
meum dabo in corde eorum ut non rece-
dant à me.

41 Et latabor super eis, cum bene eis fe-
cero: & plantabo eos in terra ista in veri-
tate, in toto corde meo & in tota anima
mea.

42 Quia hæc dicit dominus: Sicut addu-
xi super populum istum omne malum hoc
grande: sic adducam super eos omne bo-
num, quod ego loquor ad eos.

43 Et possibilia erunt agri in terra ista: de
qua vos dicitis quod deserta sunt: eo quod
non erant ibi homo & jumentum, & data
sunt hominibus Chaldaeorum.

44 Et erunt ibi pecora, & stabuntur
in illis: & erunt ibi signum, & testis
adhibebitur in terra Benjamin, & in cir-
cuius Ierusalem, in civitatibus Iuda, & in
civitatibus non nominatis, & in civitatibus cam-
pestribus, & in civitatibus quæ ad austrum
sunt: cum convertam captivos eorum, &
ait Dominus.

*Præmissis Dominus se dimissurum peccata, & re-
liquit, & accepturum se habere in manus benedi-
ctis suis sequentibus: germinavit David, & semen ju-
sticia facient justitiam & dicit in terra, &
firmissimum est pactum Domini cum David & so-
mine Jacob vehementer multiplicans.*

1 Et factum est verbum Domini ad Ie-
sus esset in arietatibus, & ceteris:

2 Hæc dicit Dominus qui facturus est, &
formaturus illud, & paraturus, Dominus no-
men ejus.

3 Clama ad me, & exaudiam te: & an-
nuntiabo tibi grandia & secreta quæ nescis.

4 Quia hæc dicit Dominus Deus Israel
ad domos urbis hujus, & ad domos regis
Iuda, quæ destructæ sunt, & ad mutationes,
& ad gladium.

5 Veniendum ut discedent cum Chaldaeis,
& impleant eas cadaveribus hominum, quos
perculsi in furore meo & in indignatione
mea, abscondens faciem meam à civitate
hac, propter omnem malitiam eorum.

6 Ecce ego obducam eis atricem & fa-
nalem, & circulo eos: & revelabo illis
depreationem pacis & veritatis.

7 Et convertam conversionem Iuda, &
conversionem Ierusalem: & ædificabo eos
sicut à principio.

8 Et emundabo illos ab omni iniquitate
sua, in qua peccaverunt mihi: & propitius
ero cunctis iniquitatibus eorum, in quibus
deliquerunt mihi, & præverunt me.

9 Et erit mihi in nomen, & in gaudium,
& in laudem, & in exultationem cunctis
gentibus terræ quæ audierint nomina bona,
quæ ego facturus sum eis: & pascuntur, &
turbabuntur in universis bonis, & in omni
pace, quam ego faciam eis.

10 Hæc dicit Dominus: Adhuc audietur
in loco isto (quem vos dicitis esse deser-
tum, eo quod non sit homo nec jumentum:
in civitatibus Iuda & foris Ierusalem, quæ
desolatæ sunt absque homine, & absque ha-
bitatore, & absque pecore)

11 Vox gaudij & vox lætitiæ, vox sponsi
& vox sponsæ, vox dicentium Confitemini
Domino exercituum, quoniam bonus Do-
minus, quoniam in æternum misericordia
ejus: & portantium vota in domum Domi-
ni: reducam enim conversionem terræ si-
cut à principio, dicit Dominus.

12 Hæc dicit Dominus exercituum: Ad-
huc erit in loco isto deserto absque homi-
ne, & absque jumento, & in cunctis civita-
tibus ejus, habitaculum pastorum accubanti-
um gregum.

13 In civitatibus montuosis, & in civitati-
bus campestribus, & in civitatibus quæ ad
austrum sunt: & in terra Benjamin, & in
circuius Ierusalem, & in civitatibus Iuda,
adhuc transibunt greges ad manum nume-
rantis, ait Dominus.

14 Ecce dies veniunt, dicit Dominus, &
facite verbum bonum, quod locutus
sum ad domum Israel & ad domum Iuda.

15 In diebus illis, & in tempore illo,
germinare faciam David germen iustitiae
& faciet iudicium, & iudicium in terra.

16 In diebus illis salvabitur Iuda, & Ierusalem habitabit confidenter: & hoc est nomen, quod vocabunt eam, Dominus iustus noster.

17 Quia hæc dicit Dominus: Non interibit de David vir, qui sedeat super thronum domus Israël.

18 Et de sacerdotibus & de Levitis non interibit vir à facie mea, qui offerat holocausta, & incendat sacrificium, & caeda victimas omnibus diebus.

19 Et factum est verbum Domini ad Ieremiam, dicens:

20 Hæc dicit Dominus: Si irritum potest fieri pactum meum cum die, & pactum meum cum nocte, ut non sit dies & nox in tempore suo:

21 Et pactum meum irritum esse poterit cum David servo meo, ut non sit ex eo filius qui regnet in throno ejus, & Levitæ & sacerdotes ministri mei.

22 Sicuri enumerati non possunt: stellæ cæli, & metiri arena maris: sic multiplicabo semen David servi mei, & Levitas ministros meos.

23 Et factum est verbum Domini ad Ieremiam, dicens:

24 Nunquid non vidisti quid populus hic locutus sit, dicens: Dux cognationes, quas elegerat Dominus, abjectæ sunt: & populum meum despexerunt, eo quod non sit ultra gens coram eis?

25 Hæc dicit Dominus: Si pactum meum inter diem & noctem, & leges cælo & terræ non posui:

26 Equidem & semen Iacob & David servi mei projiciam, ut non assumam de semine ejus principes seminis Abraham, Isaac, & Iacob: reducam enim conversionem eorum, & in secebor eis.

C A P V T XXXIV.

Prædicit Dominus se traditurum regem Sedeciam in manus regis Babylonis, una cum Ierusalem, quæ in igni succedet, eo quod pactum, quod coram Domino pepigerint de dimittendis his liberis, quos ex Hebrais sibi in servitutem subjecerant, non fecerint.

1 Verbum quod factum est ad Ieremiam à Domino, quando Nabuchodonosor rex Babylonis, & omnis exercitus ejus universaque regna terræ, quæ erant sub potestate manus ejus, & omnes populi bellabant contra Ierusalem, & contra omnes urbes ejus, dicens:

2 Hæc dicit Dominus Israël: Vade, & loquere ad Sedeciam regem Iuda: & dices ad eum: Hæc dicit Dominus: Ecce ego tradam civitatem hanc in manus regis Babylonis, & succendet eam igni,

3 Et tu non erigies de manu ejus: sed comprehensione capleris, & in manu ejus traheris: & oculi tui oculos regis Babylonis videbunt, & os ejus cum ore tuo loquatur, & Babylonem introibis.

4 Atiamen audi verbum Domini Sedecia rex Iuda. Hæc dicit Dominus ad te: Non revertis in gladio.

5 Sed in pace morieris, & secundum compositum os patrum tuorum regum priorum qui fuerant ante te, sic comburent te: & ve-

Domine, plangent te: quia verbum ego locutus sum, dicit Dominus.

6 Et locutus est Ieremias propheta ad Sedeciam regem Iuda universa verba hæc in Ierusalem.

7 Et exercitus regis Babylonis pugnabat, contra Ierusalem, & contra omnes civitates Iuda, quæ reliquæ erant, contra Lachis, & contra Azekia: hæc enim supererant de civitatibus Iuda, quæ non erant in manu ejus.

8 Verbum quod factum est ad Ieremiam à Domino, postquam percussit rex Sedecias fœdus cum omni populo in Ierusalem, prædicans:

9 Ut dimitteret unusquisque servum suum, & unusquisque ancillam suam, Hebræum & Hebræam, liberos: & nequaquam dominarentur eis, id est, in Iudæa & fratre suo.

10 Audierunt ergo omnes principes & universus populus, qui inierant pactum ut dimitteret unusquisque servum suum, & unusquisque ancillam suam liberos, & ultra non dominarentur eis: audierunt igitur, & dimiserunt.

11 Et conversi sunt deinceps: & retraxerunt servos & ancillas suas, quos dimiserant liberos, & subjugaverunt in famulos & famulas.

12 Et factum est verbum Domini ad Ieremiam à Domino dicens:

13 Hæc dicit Dominus Deus Israël: Ego percussi fœdus cum patribus vestris, in die qua eduxi eos de terra Ægypti, de domo servitutis, dicens:

14 Cum completi fuerint septem anni; & dimittat unusquisque fratrem suum Hebræum qui venditus est ei, & serviet tibi sex annis: & dimitte eum à te libetum: & non audierunt patres vestri me, nec inclina-verunt aurem suam.

15 Et conversi estis vos hodie, & fecistis quod rectum est in oculis meis, ut prædicaretis libertatem unusquisque ad amicum suum: & inistis pactum in conspectu meo, in domo, in qua invocatum est nomen meum super eam.

16 Et reversi estis, & commaculastis nomen meum: & reduxistis unusquisque servum suum, & unusquisque ancillam suam, quos dimiseratis ut essent liberi & suæ potestatis: & subjugastis eos ut sint vobis servi & ancillæ.

17 Propterea hæc dicit Dominus: Vos non audistis me, ut prædicaretis libertatem unusquisque fratri suo, & unusquisque amico suo: ecce ego prædico vobis libertatem, ait Dominus, ad gladium, ad pestem, & ad famem: & dabo vos in commotionem cunctis regnis terræ.

18 Et dabo viros, qui prævaricantur fœdus meum, & non observaverunt verba prædicta, quibus assensum sunt in conspectu meo, vitulum quem conciderunt in duas partes, & transierunt inter divisiones ejus.

19 Principes Iuda & principes Ierusalem, eunuchi & sacerdotes, & omnis populus terræ, qui transierunt inter divisiones vituli:

20 Et dabo eos in manus inimicorum suorum, & in manus quærentium animam eorum.

rum: & erit morticinium eorum in escam volatilibus celi, & bestis terre.

21 Sedeciam regem Iuda, & principes ejus, dabo in manus inimicorum suorum, & in manus quærentium animas eorum, & in manus exercituum regis Babylonis, qui recesserunt à vobis.

22 Ecce ego præcipio, dicit Dominus, & reducam eos in civitatem hanc, & prælia buntur adversus eam, & capient eam, & facient igni: & civitates Iuda dabo in solitudinem, eo quod non sit habitator.

C A P V T XXXV.

Exempto obedientia Rechabitarum, præcepta patris sui licet dura servantium, expositulas Dominus de, cunctis Iudaorum inobedientis adversus i, si is præcepta: quapropter his prænunciat Dominus mala, illis autem bona.

Verbum, quod factum est à Ieremia: à Domino, in diebus Ioa-
chim filii Iosiz regis Iuda, dicens:

1 Vade ad domum Rechabitarum: & lo-
quere eis, & introduces eos in domum
Domini, in aulam exedram thesaurorum,
& dabis eis bibere vinum.

2 Et assumpsi Iezoniam filium Iereniæ
filii Hablaniz, & fratres ejus, & omnes
filios ejus, & universam domum Rechabi-
tarum:

3 Et introduxi eos in domum Domini ad
gazophylacium filiorum Hanan, filii Je-
gedel æ hominis Dei, quod erat juxta ga-
zophylacium principum, super thesaurum
Maasæ filii Sellum, qui erat custos vestri-
buli.

4 Et posui coram filiis domus Rechabi-
tarum, cyphos plenos vino, & calices: &
dixi ad eos: Bibite vinum.

5 Qui responderunt: Non bibemus vi-
num: Quia Ionadab filius Rechab, pater
noster, præcepit nobis, dicens: Non bi-
betis vinum vos, & filii vestri, usque in
sempiternum:

6 Et domum non ædificabitis, & semen-
tem non seretis, & vineas non plantabitis,
nec habebitis: sed in tabernaculis habi-
tabitis cunctis diebus vestris, ut vivatis
diebus multis super faciem terræ, in qua
vos peregrinamini.

7 Obedivimus ergo voci Ionadab filii Re-
chab, patris nostri, in omnibus quæ præ-
cepit nobis, ita ut non biberemus vinum
cunctis diebus nostris nos, & mulieres no-
stræ, filii, & filię nostræ:

8 Et non ædificavimus domos ad habi-
tandum, & vineam, & agrum, & semen-
tem non habuimus:

9 Sed habitavimus in tabernaculis, &
obedientes fuimus, juxta omnia, quæ
præcepit nobis Ionadab pater noster.

10 Cum autem ascendisset Nabuchodonoso-
r rex Babylonis ad terram nostram, dixi-
mus: Venite, & ingrediamur Ierusalem à
facie exercitus Chaldeorum, & à facie exer-
citus Syriæ & manemus in Ierusalem.

11 Et factum est verbum Domini ad Ie-
remiam, dicens:

12 Hæc dicit Dominus exercituum Deus
Israel: Vade, & dic viris Iuda, & habitatori-
bus Ierusalem: Numquid non recipiens disci-
pulum ut obediat verbis meis, dicit Dñs?

14 Prævaluerunt sermones Ionadab filii
Rechab, quos præcepit filius suus ut non bi-
berent vinum: & non biberunt usque ad
diem hanc, quia obedierunt præcepto pa-
tris sui: ego autem locutus sum ad vos, de
mane confurgens & loquens, & non obe-
distis mihi.

15 Misique ad vos omnes servos meos
prophetas, confurgens diluculo, interque
& dicens: Convertimini unusquisque à via
sua pessima, & bona facite sicut a vestra &
nolite sequi deos alienos: neque colatis
eos: & habitabitis in terra, quam dedi vo-
bis & patribus vestris: & non inclinastis
aurem vestram, neque audistis me.

16 Firmaverunt igitur filii Ionadab filii
Rechab præceptum patris sui, quod præ-
ceperat eis: populus autem iste non obe-
divit mihi.

17 Idcirco hæc dicit Dominus exerci-
tuum, Deus Israel: Ecce ego adducam su-
per Iuda, & super omnes habitatores Ie-
rusalem, universam afflictionem, quam
locutus sum adversum illos: eo quod lo-
cutus sum ad illos, & non audierunt: vocavi
illos, & non responderunt mihi.

18 Domui autem Rechabitarum dixit
Jeremias: Hæc dicit Dominus exercituum
Deus Israel: Pro eo quod obedistis præ-
cepto Ionadab patris vestri, & custodistis
omnia mandata ejus, & fecistis universa,
quæ præcepit vobis:

19 Propterea hæc dicit Dominus exer-
citus Deus Israel: Non deficiet vir de
stirpe Ionadab filii Rechab, stans in con-
spiciu meo cunctis diebus.

C A P V T XXXVI.

*Iussu Domini multis Ieremias inclusus carcere per
Baruch librum comminationum, quem legat coram
omni populo ut resipiscant: porro rex Ioa-
kim ipsum igni consumit, iubens Ieremiam & Baruch com-
rehendi, qui absconditi erant: Ieremias autem iussu
Domini jubet Baruch alium scribere, & Ioa-
kim ac semen ejus una cum Ierusalem prædicat perdecipere.*

Et factum est in anno qua-
to Ioa-
kim rex Iuda: factum est ver-
bum hoc ad Ieremiam à Domino, dicens:

1 Tolle volumen libri, & scribes in eo
omnia verba, quæ locutus sum tibi adver-
sum Israel & Iudam, & adversum omnes
gentes, à die qua locutus sum ad te, ex
diebus Iosiz usque ad diem hanc:

2 Si forte audiente domo Iuda universa
mala, quæ ego cogito facere eis, revertatur
unusquisque à via sua pessima: & propi-
tius ero iniquitati, & peccato eorum.

3 Vocavit ergo Ieremias Baruch filium
Neriz: & scripsit Baruch ex ore Ieremiz,
omnes sermones Domini quos locutus est
ad eum, in volumine libri:

4 Et præcepit Ieremias Baruch, dicens:
Ego clausus sum, nec valeo ingredi domum
Domini.

5 Ingredere ergo tu, & lege de volumine,
in quo scripsisti ex ore meo, verba Domini
audiente populo in domo Domini, in die
ieiunii: intuper & audiente universo Iuda,
qui veniunt de civitatibus suis leges eis:

6 Si forte cadat oratio eorum coram
Domino, & revertatur unusquisque à
via sua pessima.

quia superflua: quoniam magnas fuit & indigna rebus, quoniam locutus est Dominus ad verbum solum hunc.

8 Et cum Baruch filius Neriz, iuxta omnia quae praeceperat ei Dominus propheta, legeret ex volumine sermones Domini in domo Domini.

9 Factum est autem in anno quinto Ioakim filii Iosiaz regis Iuda, in mense nono: praedixerunt enim unum in conspectu Domini omni populo in Ierusalem, & universae multitudini, quae confluxerat de civitate Iuda in Ierusalem.

10 Legitque Baruch in volumine sermones Ieremiae in domo Domini, in gazophylacio Ganariae filii Saphan scribae, in vestibulo superiori, in introitu portae novae domus Domini, audiente omni populo.

11 Cumque audisset Michaeas filius Ganariae filii Saphan omnes sermones Domini ex libro:

12 Descendit in domum regis ad gazophylacium scribae: & ecce ibi omnes principes stabant: Eufania scriba, & Dalaias filius Semiz, & Elnathan filius Achobor, & Ganarias filius Saphan, & Sedecias filius Nathan, & universi principes.

13 Et nuntiavit eis Michaeas omnia verba, quae audivit legente Baruch ex volumine in auribus populi.

14 Miserunt itaque omnes principes ad Baruch, Iudam filium Nathan filii Selemiz, filium Chui, dicens: Volumen ex quo legisti audiente populo, sume in manu tua, & veni. Tunc ergo Baruch filius Neriz volumen in manu sua, & venit ad eos.

15 Et dixerunt ad eum: Sede, & lege haec in auribus nostris. Et legit Baruch in auribus eorum.

16 Igitur cum audissent omnia verba, obstupuerunt unusquisque ad proximum suum: & dixerunt ad Baruch: Nuntiare debemus regi omnes sermones istos.

17 Et interrogaverunt eum, dicens: Indica nobis quomodo scripsisti omnes sermones istos ex ore eius.

18 Dixit autem eis Baruch: Ex ore suo loquebatur, quasi legens ad me omnes sermones istos: & ego scribebam in volumine atramento.

19 Et dixerunt principes ad Baruch: Vade, & abscondere tu & Ieremias, & nemo sciat ubi sitis.

20 Et ingressi sunt ad regem in atrium: porro volumen commendaverunt in gazophylacio Elisan scribae: & nuntiaverunt audiente rege omnes sermones.

21 Et cum rex Iudi ut sumeret volumen: qui tollens illud de gazophylacio Elisan scribae, legit audiente rege, & universis principibus qui stabant circa regem.

22 Rex autem se lebat in domo hiemali in mense nono: & posita erat arula coram eo plena prunis.

23 Cumque legisset Iudi tres pagellas vel quatuor, scilicet in Iudae scalpello scribae, & projecit in ignem, qui erat super arulam, donec consumeretur omne volumen igni, qui erat in arula.

24 Et non uenerunt, neque sciderunt ve-

limenta sua, rex & omnes servi eius, qui audierunt universos sermones istos.

25 Venientes enim Elnathan, & Dalaias, & Ganarias, contradixerunt regi ne combureret litrum: & non audierunt eos.

26 Et praecipit rex Ieremiam filio Angelech, & Saraiam filio Izech, & Selemiam filio Abdeel, ut compellerent Baruch scribam, & Ieremiam prophetam, & dedit autem eos Domini.

27 Et factum est verbum Domini ad Ieremiam prophetam, postquam corruisset rex volutem, & sermones quos scripserat Baruch ex ore Ieremiae, dicens:

28 Rursum tolle volumen aliud: & scribe in eo omnes sermones priores, qui erant in primo volumine, quod corruit Ioakim rex Iuda.

29 Et ad Ioakim regem Iuda, dices: Haec dicit Dominus: Tu combussisti volumen illud, dicens: Quare scripsisti in eo annuntians: Fustinus veniet rex Babylonis, & vastabit terram hanc, & cessare faciet ex illa hominem, & iumentum?

30 Propterea haec dicit Dominus contra Ioakim regem Iuda: Non erit ex eo qui sedeat super solium David: & cadaver ejus projicietur ad aestum per diem, & ad gelum per noctem.

31 Et visitabo contra eum, & contra semen ejus, & contra servos ejus, iniquitates suas, & adducam super eos, & super habitatores Ierusalem, & super viros Iuda, omne malum, quod locutus sum ad eos, & non audierunt.

32 Ieremias autem tulit volumen aliud, & dedit illud Baruch filio Neriz scribae: qui scripsit in eo ex ore Ieremiae omnes sermones libri, quem combusserat Ioakim rex Iuda igni: & insuper additi sunt sermones multos plures, quam antea fuerant.

C A P V T XXVII.

Sedecias Iehonia succedens petiit pro eoque Ieremiam; qui, relicta à Chaldeis Ierusalem propter adventum exercitus Pharaonis, prophetae & sancti rediit, & Ierusalem exstruxit: ipse quoque Ieremias urbem exiens, casus in carcerem detrahitur; unde à Sedecia eductus, servatur in velamento carceris, assignata illi in dies certa panis.

1 ET regnavit rex Sedecias filius Iosiaz pro Iehonia filio Ioakim: quem constituit regem Nabuchodonosor rex Babylonis in terra Iuda.

2 Et non obedivit ipse, & servi ejus, & populus terrae, verbis Domini, quae locutus est in manu Ieremiae prophetae.

3 Ermisit rex Sedecias Iuchal filium Selemiz, & Sephoniaem filium Maathae sacerdotem, ad Ieremiam prophetam, dicens: Ora pro nobis Dominum Deum nostrum.

4 Ieremias autem libere ambulabat in medio populi: non enim interant eum in custodiam carceris. Igitur exercitus Pharaonis egressus est de Aegypto: & audientes Chaldei, qui obsidebant Ierusalem, huiusmodi nuntium, recesserunt ab Ierusalem.

5 Et factum est verbum Domini ad Ieremiam prophetam, dicens:

6 Haec dicit Dominus Deus Israel: Sedecias regi Iuda, qui in Ierusalem est, dicens:

regendum: Ecce Exercitus Pharaonis, qui egredietur vobis in auxilium, & vertetur in terram suam in Ægyptum.

7 Et redient Chaldaei, & bellabunt contra civitatem hanc: & capient eam, & succendent eam igni.

8 Hæc dicit Dominus: Nolite decipere animas vestras, dicentes: Euntes abibunt, & regnent à nobis Chaldaei; quia non abibunt.

9 Sed & si percussitis omnem exercitum Chaldaeorum, qui præliantur adversum vos, & derelicti fuerint ex eis alii qui vulnerati: singuli de tentorio suo confluent, & incendunt civitatem hanc igni.

10 Ergo cum recessisset exercitus Chaldaeorum ab Ierusalem propter exercitum Pharaonis.

11 Egredietur Ieremias de Ierusalem ut iret in terram Benjamin, & divideret ibi possessionem in conspectu civium.

12 Cumque pervenisset ad portam Benjamin, erat ibi custos portæ per vices, nomine Ierias, filius Selmia filii Hanania, & apprehendit Ieremiam prophetam, dicens: Ad Chaldaeos profugis.

13 Et respondit Ieremias: Falsum est, non fugio ad Chaldaeos. Et non audivit eum: sed comprehendit Ierias Ieremiam, & adduxit eum ad principes.

14 Quam ob rem irati principes contra Ieremiam, cæsum eum miserunt in carcerem, qui erat in domo Jonathan scribæ: ipse enim præpositus erat super carcerem.

15 Itaque ingressus est Ieremias in domum Iaci & in ergastulum: & sedit ibi Ieremias diebus multis.

16 Mittens autem Sedecias rex tulit eum: & interrogavit eum in domo sua abscondite, & dixit: Putasne est sermo à Domino? Et dixit Ieremias: Est, & ait: In manus regis Babylonis traderis.

17 Et dixit Ieremias ad regem Sedeciam: Quid peccavi tibi: & servis tuis, & populo tuo, quia misisti me in domum carceris?

18 Vbi sunt prophetae vestri, qui prophetabant vobis, & dicebant: Non veniet rex Babylonis super vos, & super terram hanc?

19 Non ergo audi obsecro domine mi rex: valeat deprecatio mea in conspectu tuo: & ne me remittas in domum Jonathan scribæ, ne moriar ibi.

20 Præcepit ergo rex Sedecias ut traderetur Ieremias in vestibulo carceris, & daretur ei torta panis quotidie, excepto pulmento, donec consumerentur omnes panes de civitate: & mansit Ieremias in vestibulo carceris.

C A P V T XXXVIII.

Ieremias principibus à re traditus mittitur in lacum latissimum: unde iussu regis per Abdemelech educatur in vestibulum carceris suadet regi ut egrediamur ad Chaldaeos, atque nec ipse eos effugeret, & civitas ab eis igne succenderetur: ubi quoque rex Ieremiam ut hæc colloquium servet fecerunt.

1 Audivit autem Saphanias filius Maia, & Gedchias filius Phaslar, & Ieriah filius Selmia, & Phasbar filius Melchior, & timones, quos Ieremias loquebatur ad omnem populum, dicens:

2 Hæc dicit Dominus: Quicumque

manserit in civitate hac, morietur gladio, & fame, & peste: qui autem profugerit ad Chaldaeos, vivet, & erit anima eius in spes & vivens.

3 Hæc dicit Dominus: Tradendo tradetur civitas hac in manu exercitus regis Babylonis, & capiet eam.

4 Et dixerunt principes regi: Rogamus ut occidamur hodie: de industria enim dissolvit manus virorum in bellandum, qui remanserunt in civitate hac, & ovis universi populi, loquens ad eos iuxta verba hæc. si quidem homo iste non querit pacem populo huic, sed malum.

5 Et dixit rex Sedecias: Ecce ipse in manibus vestris est: nec enim fas est regem vobis quidquam negare.

6 Tulerunt ergo Ieremiam, & projecerunt eum in lacum Melchior filii Amlech, qui erat in vestibulo carceris: & submersit Ieremiam funibus in lacum, in quo non erat aqua, sed lutum: descendit itaque Ieremias in cœnum.

7 Audivit autem Abdemelech Æthiops vir eunuchus, qui erat in domo regis, quod misissent Ieremiam in lacum: porro rex sedebat in porta Benjamin.

8 Et egressus est Abdemelech de domo regis, & locutus est ad regem, dicens:

9 Domine mi rex, malefecerunt viri isti omnia quaecumque perpetrarunt contra Ieremiam prophetam, inuentes eum in lacum ut moriatur ibi fame, non sunt enim panes ultra in civitate.

10 Præcepit itaque rex Abdemelech Æthiopi: dices tolle tecum hinc triginta viros, & leva Ieremiam prophetam de lacu antequam moriatur.

11 Assumptis ergo Abdemelech secum viris, ingressus est domum regis, quæ erat sub cellario: & tulit inde veteres pannos, & antiqua quæ computruerant, & submisit ea ad Ieremiam in lacum per funiculos.

12 Dixitque Abdemelech Æthiops ad Ieremiam: Pone veteres pannos, & hæc scissa & putrida, sub cubito manuum tuarum, & super funes, fecit ergo Ieremias sic.

13 Et extraxerunt Ieremiam de funibus, & eduxerunt eum de lacu: mansit autem Ieremias in vestibulo carceris.

14 Et misit rex Sedecias, & iussit ad se Ieremiam prophetam ad ostium tertium, quod erat in domo Domini: & dixit rex ad Ieremiam: Interrogo ego te sermonem, ne abscondas à me aliquid.

15 Dixit autem Ieremias ad Sedeciam: Si annuntiavero tibi, non quod non interficies me: & si consilium dederero tibi, non me audies.

16 Iuravit ergo rex Sedecias Ieremiam clam, dicens: Vivet Dominus, qui fecit nobis animam hanc, si occidero te, & si tradidero te in manus virorum istorum, qui querunt animam tuam.

17 Præcepit itaque rex Sedecias ad Ieremiam: Hæc dicit Dominus exercituum Deus Israel: Si profectus eris ad principes regis Babylonis, vivet anima tua, & civitas hac non succedat igni: & salvus eris tu, & domus tua.

18 Si autem non exieris ad principes regis Babylonis, tradetur civitas hæc in manus Chaldæorum, & succendent eam igne: & non effugies de manu eorum.

19 Et dixit rex Sedecias ad Ieremiam: Sollicitus sum propter Iudæos, qui transierunt ad Chaldæos: ne forte tradat in manus eorum, & illudant mihi.

20 Respondit autem Ieremias: Non te tradent, audi quæso vocem Domini, quam ego loquor ad te, & bene tibi erit, & vivet anima tua.

21 Quod si nolueris egredi: iste est sermo, qui ostendit mihi Dominus:

22 Ecce omnes mulieres, quæ remanserunt in domo regis Iudæ, educuntur ad principes regis Babylonis: & ipsæ dicent: Seduxerunt te, & prævaluerunt adversum te viri pacifici tui, dederunt in cæno & in lubrico pedes tuos, & recesserunt à te.

23 Et omnes uxores tuæ, & filii tui educuntur ad Chaldæos: & non effugies manus eorum, sed in manu regis Babylonis capieris: & civitatem hanc comburet ignis.

24 Dixit ergo Sedecias ad Ieremiam: Nullus scia verba hæc, & non morieris.

25 Si autem audierint principes quia locutus sum tecum, & venerint ad te, & dixerint tibi: Inducam nobis quid locutus sis cum rege, ne celes nos, non te interficiemus: & quid locutus est tecum rex:

26 Dices ad eos: Prostravi ego preces meas coram rege, ne me reduci juberet in domum Ioathan, & ibi morerer.

27 Venerunt ergo omnes principes ad Ieremiam, & interrogaverunt eum: & locutus est eis, juxta omnia verba quæ præceperat ei rex, & cessaverunt ab eo: nihil enim fuerat auditum.

28 Mansit vero Ieremias in vestibulo carceris, usque ad diem quo capta est Ierusalem: & factum est ut capere ur Ierusalem.

C A P V T XXXIX

Ierusalem a rege Babylonis capta, rex Sedecias fugiens capitur una cum principibus & eius filii in conspectu ipsius occiduntur cum nobilibus, ipseque exoculatur, ac vinctus in Babylonem ducitur; subverso autem muro Ierusalem, & palatia aliisque domibus igne succensis, pars vulgi transfertur in Babylonem, & pars Ierusalem relinquitur, Ieremias vero de carceris vestibulo liber educitur.

4. Reg.
25. 1.
Inf. 52.
4.

1 Anno nono Sedeciae regis Iudæ, mense decimo, venit Nabuchodonosor rex Babylonis, & omnis exercitus ejus ad Ierusalem, & obsidebant eam.

2 Undecimo autem anno Sedeciae, mense quarto quinta mensis, aperta est civitas.

3 Et ingressi sunt omnes principes regis Babylonis, & sederunt in porta media: Neregel, Serefer, Semegar, abu, Sarfachin, Babsares, Neregel, Serefer, Rebmag, & omnes reliqui principes regis Babylonis.

4 Cumque vidisset eos Sedecias rex Iudæ, & omnes viri bellatores, fugerunt: & egressi sunt nocte de civitate per viam horti regis, & per portam, quæ erat inter duos muros, & egressi sunt ad viam deserti.

5 Persecutus est autem eos exercitus Chaldæorum: & comprehenderunt Sede-

ciam in campo solitudinis Ierichuntæ, & capum adduxerunt ad Nabuchodonosor regem Babylonis in Reblata, quæ est in terra Emath: & locus est ad eum iudicia.

6 Et occidit rex Babylonis filios Sedeciae in Reblata, in oculis ejus: & omnes nobiles Iudæ occidit rex Babylonis.

7 Oculos quoque Sedeciae eruit, & vinxit eum conpedibus ut duceretur in Babylonem.

8 Et omni quoque regis, & domum vulgi succenderunt Chaldæi igni, & murum Ierusalem subverterunt.

9 Et reliquias populi, qui remanserant in civitate, & perfugas, qui transfugerant ad eum, & superfluos vulgi, qui remanserant, transfudit Nabuzardan magister militum in Babylonem.

10 Et de plebe pauperum, qui nihil penitus habebant, dimisit Nabuzardan magister militum in terra Iudæ: & dedit eis vineas & cisternas in die illa.

11 Præceperat autem Nabuchodonosor rex Babylonis de Ieremia Nabuzardan magistro militum, dicens:

12 Tolle illum, & pone super eum oculos tuos, nihilque ei mali facias: sed, ut volueris, sic facias ei.

13 Misit ergo Nabuzardan princeps militum, & Nabuzban, & Rabsares, & Neregel, & Serefer, & Rebmag, & omnes optimates regis Babylonis.

14 Miserunt, & tulerunt Ieremiam de vestibulo carceris, & tradiderunt eum Godoliam filio Ahicam filii Saphan, ut intraret in domum, & habitaret in populo.

15 Ad Ieremiam autem factus fuerat sermo Domini, cum clausus esset in vestibulo carceris, dicens:

16 Vade, & dic Abdemelech Æthiopi, dicens: Hæc dicit Dominus exercituum Deus Israel: Ecce ego inducam sermones meos super civitatem hanc in malum, & non in bonum: & erunt in conspectu tuo in die illa.

17 Libero te in die illa, ait Dominus: & non traderis in manus virorum, quos tu formidas.

18 Sed eruens libero te, & gladio non cades: sed erit tibi anima tua in salutem, quia in me habuisti fiduciam, ait Dominus.

C A P V T XL

Ieremia permittitur libere habitare ubi umque voluerit; cui una cum dispersis Iudæ venit ad Godoliam præfectum reliquit Iudæorum: qui Godolias audire noluit Iohannem monentem i. s. de Israhel intente ei mortem.

1 Sermo, qui factus est ad Ieremiam a Domino, postquam dimissus est a Nabuzardan magistro militum de Rata, quando tulit eum vinctum carceris in media omnium, qui migrabant de Ierusalem & Iudæ, & ducebantur in Babylonem.

2 Tollens ergo princeps militum Ieremiam, dixit ad eum: Dominus Deus tuus locutus est malum hoc super locum istum.

3 Et adduxit: & fecit Dominus sicut locutus est, quia peccasti Domino, & non audisti vocem ejus, & factus est vobis sermo hic.

4 Nunc ergo ecce solvi te hodie de vinculis, quæ sunt in manibus tuis: si præ-

ut venias mecum in Balylonem, veni : & ponam oculos meos super te : si autem displicet tibi venire mecum in Balylonem, responde : ecce omnis terra in conspectu tuo est : quod elegeris, & quo placuerit tibi ut vadas, illuc perge.

5 Et necum noli venire : sed habita apud Godoliam filium Ahicam filii Saphan, quem prapouit rex Babylonis civitatibus Iuda, habita ergo cum eo in medio populi : vel quocumque placuerit tibi ut vadas, vade. Dedit quoque ei magister militum cibaria, & munuscula, & dimisit eum.

6 Venit autem Ieremias ad Godoliam filium Ahicam in Masphath, & habitavit cum eo in medio populi, qui relictus fuerat in terra.

7 Cumque audissent omnes principes exercitus, qui dispersi fuerant per regiones, ipsi & socii eorum, quod prafecisset rex Balyonis Godoliam filium Ahicam terræ, & quod commendasset ei viros, & mulieres, & parvulos, & de pauperibus terræ, qui non fuerant translati in Balylonem :

8 Venerunt ad Godoliam in Masphath : & Ismahel filius Nathaniz, & Iohanan & Jonathan filii Caree, & Sarcas filius Thanehumeth, & filii Ophi, qui erat de Neophathi, & Iezonias filius Maachathi, ipsi & viri eorum.

† 4. 9 † Et iuravit eis Godolias filius Ahicam
Regum. filii Saphan, & comitibus eorum, dicens :
25.24. Nolite timere servire Chaldaeis, habitare in terra, & servite regi Balyonis, & bene erit vobis.

10 Ecce ego habitabo in Masphath, ut respondeam praecepto Chaldaeorum, qui mittuntur ad nos : vos autem colligite vineam, & messem, & oleum, & condite in vasis vestris, & manete in urbibus vestris, quas tenetis.

11 Sed & omnes Iudæi, qui erant in Moab, & in filiis Ammon & in Idumæa, & in universis regionibus, audito quod dedisset rex Balyonis reliquias in Iudæa, & quod prapouisset super eos Godoliam filium Ahicam filii Saphan :

12 Reversi sunt, inquam, omnes Iudæi de universis locis, ad quæ profugerant, & venerunt in terram Iudæa ad Godoliam in Masphath : & collegerunt vinum, & messem multam nimis.

13 Iohanan autem filius Caree, & omnes principes exercitus, qui dispersi fuerant in regionibus, venerunt ad Godoliam in Masphath.

14 Et dixerunt ei : Scito quod Baal's rex filiorum Ammon misit Ismahel filium Nathaniz percutere animam tuam. Et non credideris eis Godolias filius Ahicam.

15 Iohanan autem filius Caree dixit ad Godoliam coram in Masphath, loquens : Ibo, & percutiam Ismael filium Nathaniz nullo sciente, ne interficiat animam tuam, & dissipemur omnes Iudæi, qui congregati sumus ad te, & peribunt reliquæ Iudæ.

16 Et ait Godolias filius Ahicam ad Iohanan filium Caree : Noli facere verbum istud. Ego enim sum in loquens de Iudæa.

CAPUT XII.

Ismahel discedit Godoliam prafectum, cum Iudæis & Chaldaeis qui cum eo erant in Masphath, & aliquo octoginta interimunt, & decem qui se thesauros habere dicebant : ac tandem veritus Iohanan & principes bellatorum, fugit cum ois viris, liberato populo, neminem ex eis vivum : omnes autem qui reliqui sunt, statim fugerunt in Aegyptum à facie Chaldaeorum.

1 ET factum est in mense septimo, venit Ismahel filius Nathaniz, filii Elisama de semine regali, & optimates regis, & decem viri cum eo, ad Godoliam filium Ahicam in Masphath : & comederunt ibi panes simul in Masphath.

2 Surrexit autem Ismahel filius Nathaniz, & decem viri qui cum eo erant, & percusserunt Godoliam filium Ahicam filii Saphan gladio, & interfecerunt eum, quem prafecerat rex Babylonis terræ.

3 Omnes quoque Iudæos, qui erant cum Godolia in Masphath, & Chaldaeos, qui reperi sunt ibi, & viros bellatores percussit Ismahel.

4 Secundo autem die postquam occiderat Godoliam, nullo adhuc sciente,

5 Venerunt viri de Sichem, & de Silo, & de Samaria octoginta viri, rasi barba, & scissis vestibus, & squalentes : & unera & thus habebant in manu, ut offerrent in domo Domini.

6 Egressus ergo Ismahel filius Nathaniz in occursum eorum de Masphath, incedens & plorans ibat : cum autem occurrisset eis, dixit ad eos : Venite ad Godoliam filium Ahicam.

7 Qui cum venissent ad medium civitatis, interfecit eos Ismahel filius Nathaniz circa medium lacu, ipse, & viri qui erant cum eo.

8 Decem autem viri reperi sunt inter eos, qui dixerunt ad Ismahel : Noli occidere nos : quia habemus thesauros in agro, frumenti, & hordei, & olei, & mellis. Et cessavit, & non interfecit eos cum fratribus suis.

9 Lacus autem, in quem proiecerat Ismahel omnia cadavera virorum, quos percussit propter Godoliam, ipse est, quem fecit rex Asa propter Baasa regem Israel : ipsum replevit Ismahel filius Nathaniz occisis.

10 Et captivas duxit Ismael omnes reliquias populi, qui erant in Masphath, filius regis, & universum populum, qui remanserant in Masphath : quos commendaverat Nabuzardan princeps militum Godoliz filio Ahicam. Et cepit eos Ismahel filius Nathaniz, & abiit ut transiret ad filios Ammon.

11 Audivit autem Iohanan filius Caree, & omnes principes bellatorum, qui erant cum eo, omne malum, quod fecerat Ismahel filius Nathaniz.

12 Et postquam universis viris, profecti sunt ut bellarent adve sum Ismahel filium Nathaniz, & invenerunt eum ad aquas multas, quæ sunt in Gabaon.

13 Cumque vidisset omnis populus, qui erat cum Ismahel, Iohanan filium Caree, & universos principes bellatorum, qui erant cum eo, lætam fuerunt.

14 Et reversus est omnis populus, quem ceperat Iahel filia Maiphath, revertentique abierunt Iohanan filius Carce.

15 Iahel autem filius Nathanie fugit cum octo viris a facie Iohanan, & abiit ad Ezer Ammon.

16 Tulit ergo Iohanan filius Carce, & omnes principes bellatorum, qui erant cum eo, universamque multitudinem, quos reduxerat ab Iahel filio Nathanie de Maiphath, postquam percussit Goliath filium Ahicam, fortes viros ad praelium, & mulieres, & pueros, & eunuchos, quos reduxerat de Galaad.

17 Et abierunt, & sederunt peregrinantes Chamaam, quæ est iuxta Bethlehæm, ut pergerent, & introirent Ægyptum.

18 A facie Chaldeorum: timebant enim eos, quia percussit Iahel filius Nathanie Goliath filium Ahicam, quem præpolarat rex Babilonis in terra Iuda.

C A P V T XLII

21. Iuxta I. omnes ad orandum ac consulendum Dominum pro reliquis Iudeorum, respondet ipse fore salvos si in Iudæa manerent: si autem in Ægyptum fuissent, dicit omnes gladio, fame, & peste morituros.

1 **E**t accesserunt omnes principes bellatores, & Iohanan filius Carce, & Iezonias filius Ofaiz, & reliquum vulgus à parvo usque ad magnum:

2 Dixeruntque ad Ieremiam prophetam: Cadat oratio nostra in conspectu tuo: & ora pro nobis ad Dominum Deum tuum, pro universis reliquis istis: quia derelicti sumus pauci de pluribus, sicut oculi tui nos inveniuntur:

3 Et annuntiet nobis Dominus Deus tuus viam, per quam pergamus, & verbum, quod faciamus.

4 Dixit autem ad eos Ieremias propheta: Audivi: ecce ego oro ad Dominum Deum vestrum secundum verba vestra, omne verbum quodcumque responderit mihi, indicabo vobis: nec celabo vobis quidquam.

5 Et illi dixerunt ad Ieremiam: Sit Dominus inter nos testis veritatis & fidei, si non iuxta omne verbum, in quo miserit te Dominus Deus tuus ad nos, sic faciemus.

6 Sive bonum est, sive malum, voci Domini Dei nostri, ad quem minimus es, obedietur: ut bene sit nobis cum audierimus vocem Domini Dei nostri.

7 Cum autem complerentur decem dies, factum est verbum Domini ad Ieremiam.

8 Vocavitque Iohanan filium Carce, & omnes principes bellatorum, qui erant cum eo, & universum populum à minimo usque ad magnum.

9 Et dixit ad eos: Hæc dicit Dominus Deus Israël, ad quem misistis me, ut prosternerem preces vestras in conspectu eius:

10 Si quiescentes manseritis in terra hac, & non abiero vos, & non destruiam, plantabo, & non vellam: quia enim placatus sum super peccata quæ fecistis vobis.

11 Nolite timere à facie regis Babilonis, quem vos pavidi formidatis: nolite metuere eum, dicit Dominus: quia vobiscum sum

ego, ut saltem vos faciam, & etiam de manu eius.

12 Et dabo vobis misericordias, & misererebor vestri, & habitare vos faciam in terra vestra.

13 Si autem derelictis vos: Non habitabimus in terra ista, nec audiemus vocem Domini Dei nostri.

14 Dicentes: nequaquam, sed a faciem Ægypti pergemus: ubi non vidimus bellum, & clamorem tuum non audimus, & famem non sustinebimus: & ibi habitabimus.

15 Propter hoc nunc audite verbum Domini reliquæ Iuda: Hæc dicit Dominus exercituum, Deus Israël: Si posueritis faciem a vestram ut ingrediamini Ægyptum, & intraveritis ut ibi habitetis:

16 Gladus, quem vos formidatis, ille comprehendet vos in terra Ægypti: & fames, pro qua estis solliciti, adheret vobis in Ægypto, & ibi moriemini.

17 Omnesque viri, qui posuerunt faciem suam ut ingrediantur Ægyptum, ut ibi essent ibi, morientur gladio, & fame, & peste: nullus de eis remanebit, nec effugiet à facie mali, quod ego afferam super eos.

18 Quia hæc dicit Dominus exercituum, Deus Israël: Si ut constans est futurum est, & indignatio mea super habitatores Ierusalem: sic constabit indignatio mea super vos, cum ingressi fueritis Ægyptum, & eritis in iurandum, & in stuporem, & in maledictum, & in opprobrium: & nequaquam ultra videbitis locum istum:

19 Verbum Domini super vos reliquæ Iuda: Nolite intrare Ægyptum: scientes scietis quod obtestatus sum vos hodie.

20 Quia decepistis animas vestras: vos enim misistis me ad Dominum Deum nostrum, dicentes: Ora pro nobis ad Dominum Deum nostrum, & iuxta omnia quæcumque dixerit tibi Dominus Deus noster, si annuntia nobis, & faciemus.

21 Et annuntiavi vobis hodie, & non audistis vocem Domini Dei vestri, super universis pro quibus misit me ad vos.

22 Nunc ergo scientes scietis quia gladio, & fame, & peste moriemini in loco, ad quem voluistis intrare ut habitaretis ibi.

C A P V T XLIII

Reliquia Iudeorum non audientes Domini præceptum quod referebat Ieremias, profugerunt cum Ieremia & Baruch in Ægyptum: ubi constitutus Ieremias & circumdatus regem Babilonis & universam terram Ægypti cum a iohanne fuisset, et ipse non erat naturum.

1 **F**actum est autem, cum complerentur dies, & loquebatur populum universos sermones Domini Dei eorum, pro quibus miserat eum Dominus Deus eorum ad illos, omnia verba hæc:

2 Dixit Azarias filius Ofaiz, & Iohanan filius Carce, & omnes viri superbi, & contumaces ad Ieremiam: Mendacium est quod dicitur non misit te Dominus Deus noster, ut diceret: Ne ingrediamini Ægyptum ut habitetis illic.

3 Sed Baruch filius Nerie iacobus & universum nos, ut tradat nos in manum regis Babilonis.

etiam, ut interficiat nos, & traduci faciat in Babilonem.

4 Et non auduit Iohanan filius Carce, & omnes principes bellatorum, & universus populus, vocem Domini, ut manerent in terra Iuda.

5 Sed tollens Iohanan filius Carce: & universi principes bellatorum, universos reliquiarum Iuda, qui reversi fuerant de cunctis gentibus, ad quas fuerant ante dispersi, ut habitarent in terra Iuda:

6 Viros, & mulieres, & parvulos, & filias regis, & omnem animam, quam reliquerat Nabuzardan princeps militum cum Galdia filio Ahicam filii Saphan, & Ieremiam prophetam, & Baruch filium Neriae.

7 Et ingressi sunt terram Aegypti, quia non obedierunt voci Domini: & venerunt usque ad Taphnis.

8 Et factus est sermo Domini ad Ieremiam in Taphnis, dicens:

9 Sum lapides grandes in manu tua, & abscondes eos in crypta, quae est sub muro latericio in porta domus Pharaonis in Taphnis, cernentibus viris Iudaeis:

10 Et dices ad eos: Hec dicit Dominus Exercituum Deus Israel: Ecce ego mittam, & affluam Nabuchodonosor regem Babilonis servum meum: & ponam thronum ejus super lapides istos, quos abscondi, & statuet solium suum super eos.

11 Veniensque percutiet terram Aegypti, quos in mortem, in mortem; & quos in captivitatem, in captivitatem; & quos in gladium, in gladium.

12 Et succendet ignem in delubris deorum Aegypti, & combaret ea, & captivos ducet illos, & amietur terra Aegypti, sicut amietur pastor pallio suo: & egredietur inde in pacem.

13 Et conteret statuas domus solis, quae sunt in terra Aegypti: & delubra deorum Aegypti comburet igni.

C A P V T X L I V.

Iudei in Aegypto retinens a Ieremia super idololatris, obstinate respondens una cum multitudinem mulierum, se permansuros in idololatria inveterata: quos Ieremias predicat universos gladio & fame consumendas, regemque Aegypti tradendam in manus inimicorum suorum, ac terram Aegypti prostratam & vastatam.

1 Verbum quod factum est per Ieremiam ad omnes Iudaeos, qui habitabant in terra Aegypti, habitantes in Magdalo, & in Taphnis, & in Memphis, & in terra Phathures, dicens:

2 Hec dicit Dominus exercituum Deus Israel: Vos vidistis omne malum istud, quod adduxi super Ierusalem, & super omnes urbes Iuda, & ecce deserta sunt hodie, & non est in eis habitator.

3 Propter inobedientiam, quam fecerunt ut me & concordiam provocarent, & sicut ut sacrificarent, & colerent deos alienos, quos nesciebant & illi, & vos, & patres vestri.

4 Et nunc ad vos omnes servos meos prophetas, de nocte confabulantes narrentque & dicant: Nolite facere verbum abominabile huiusmodi, quod odi.

5 Et non a diebus, nec inclinaverunt au-

tem suam, ut converterentur a malis suis, & non sacrificarent diis alienis.

6 Et constata est indignatio mea & furor meus, & tu constas in civitate tua Iuda, & in placis Ierusalem: & veritas tua in solitudinem & vastitatem secundum domum hanc.

7 Et nunc haec dicit Dominus, exercituum Deus Israel. Quare vos facitis malum grande hoc contra animas vestras: ut inereat ex vobis vir & mulier, parvulus & lactans de medio Iudae, nec relinquatur vobis quidquam residuum.

8 Provocantes me in operibus manuum vestrarum, sacrificando diis alienis in terra Aegypti, in quam ingressi estis ut habitetis ibi: & dispereatis, & sitis in maledictionem, & in opprobrium cunctis gentibus terrae?

9 Numquid oblii estis mala patrum vestrorum, & mala regum Iuda, & mala uxorum ejus, & mala vestra, & mala uxorum vestrarum, quae fecerunt in terra Iuda, & in regionibus Ierusalem?

10 Non sunt mutari usque ad diem hanc: & non timuerunt, & non ambulaverunt in lege Domini, & in praeceptis meis, quae dedi coram vobis & coram patribus vestris.

11 Ideo haec dicit Dominus exercituum Deus Israel: Ecce ego ponam faciem meam in vobis in malum: & disperdam omnem Iudam. †. 4400
9.4.

12 Et affluam reliquias Iudae, qui posuerunt facies suas ut ingrederentur terram Aegypti, & habitarent ibi: & consumantur omnes in terra Aegypti: cadent in gladio & in fame: & consumantur a minimo usque ad maximum, in gladio & in fame morientur: & erunt in iusurandum, & in miraculum, & in maledictionem, & in opprobrium.

13 Et visitabo super habitantes terrae Aegypti, sicut visi avi super Ierusalem, in gladio, & fame, & peste.

14 Et non erit qui effugiat, & sit residuus de reliquis Iudaeorum, qui vadunt ut peregrinentur in terra Aegypti: & revertantur in terram Iuda, ad quam ipsi elevant animas suas ut revertantur, & habitent ibi: non revertentur nisi qui fugerint.

15 Respondent autem Ieremiae omnes viri, scientes quod sacrificarent uxores eorum diis alienis, & universae mulieres, quarum stabat multitudo grandis, & omnis populus habitantium in terra Aegypti in Phathures, dicentes:

16 Sermonem quem locutus es ad nos in nomine Domini, non audimus ex te.

17 Sed facientes faciemus omne verbum quod egreditur de ore nostro, ut sacrificemus regibus caeli, & libemus ei libamina, sicut facimus tibi, & patres nostri, reges nostri, & principes nostri, in urbibus Iuda, & in placis Ierusalem: & taurum solumus panibus, & hoc nobis erat, nuncque non videmus.

18 Et tu autem tempore, quo cessavimus sacrificare regibus caeli, & libare ei libamina, & libare ei omnibus, & gladio & fame consumpti sumus.

19 Quod

19 Quod si nos sacrificamus reginæ cæli, & libamus ei libamina: numquid sine viris nostris facio us ei placentias, ad colendum eam, & libandum ei libamina?

20 Et dixit Ieremias ad omnem populum, adversum viros, & adversum mulieres, & adversum universam plebem, qui responderant ei verbum, dicens:

21 Numquid non sacrificium, quod sacrificastis in civitatibus Iuda, & in plateis Ierusalem, vos & patres vestri, reges vestri, & principes vestri, & populus terræ, horum recordatus est Dominus, & ascendit super eorum?

22 Et non poterat Dominus ultra portare propter malitiam stultiorum vestrorum, & propter abominaciones, quas fecistis: & facta est terra vestra in desolationem, & in stuporem, & in maledictum, eo quod non sit habitator, sicut est dies hæc.

23 Propterea quod sacrificaveritis idolis, & peccaveritis Domino, & non audieritis vocem Domini, & in lege, & in præceptis, & in testimoniis ejus non ambulaveritis: idcirco evenerunt vobis mala hæc, sicut est dies hæc.

24 Dixit autem Ieremias ad omnem populum, & ad universas mulieres: Audite verbum Domini omnis Iuda, qui estis in terra Ægypti:

25 Hæc inquit Dominus exercituum Deus Israël, dicens: Vos, & uxores vestræ, locuti estis ore vestro, & manibus vestris implestis, dicentes: Faciamus vota nostra, quæ vovimus, ut sacrificemus reginæ cæli, & libemus ei libamina. In plestis vota vestra, & opere perpetrastis ea.

26 Ille audite verbum Domini omnis Iuda, qui habitatis in terra Ægypti: Ecce ego juravi in nomine meo magno, ait Dominus, quia nequaquam ultra vocabitur nomen meum ex ore omnis viri Iudæi, dicentis: Vivit Dominus Deus in omni terra Ægypti.

27 Ecce ego vigilabo super eos in malum, & non in bonum: & consumentur omnes viri Iuda, qui sunt in terra Ægypti, gladio & fame, donec penitus consumantur.

28 Et qui fugerint gladium, revertentur de terra Ægypti in terram Iuda viri pauci: & scient omnes reliquæ Iuda, ingredientium terram Ægypti, ut habitent ibi, cujus sermo compleatur, meus, an illorum.

29 Et hoc vobis signum, ait Dominus, quod visitem ego super vos in loco isto: ut sciat quia verè complebuntur sermones mei contra vos in malum.

30 Hæc dicit Dominus: Ecce ego tradam Pharaonem Ephree regem Ægypti in manu inimicorum ejus, & in manu quærentium animam illius: sicut tradidi Sedeciam regem Iuda in manu Nabuchodonosor regis Babylonis inimici sui, & quærentis animam ejus.

C A P V T XLV.

Deus per Ieremiam arguit Baruch, quod quæreret se dolorem habere in non requiem; cui tamen in cæterorum vastatione pollicetur securitatem.

1 Verbum, quod locutus est Ieremias propheta ad Baruch filium Neræ,

cum scripisset verba hæc in libro ex ore Ieremæ, anno quarto Ioakim filii Josiæ regis Iuda, dicens:

2 Hæc dicit Dominus Deus Israel ad te Baruch:

3 Dixisti: Væ misero mihi, quoniam addidit Dominus dolorem dolori meo: laboravi in gemitu meo, & requiem non inveni.

4 Hæc dicit Dominus: Sic dices ad eum: Ecce quos ædificavi, ego destruo: & quos plantavi, ego evello, & universam terram hanc.

5 Et tu quæris tibi grandia? noli quærere, quia ecce ego adducam malum super omnem carnem, ait Dominus; & dabo tibi animam tuam in salutem, in omnibus locis, ad quæcumque perrexeris.

C A P V T XLVI.

Dominus per Ieremiam Pharaoni & Ægypto præannuntiat desolationem, quam inducet Nabuchodonosor; Iudæis autem & filiis Israel consolationem tandem ac liberationem: universis vero gentibus ad quas Deus illos eiecerat, restitutionem.

1 Quid factum est verbum Domini ad Ieremiam prophetam contra gentes,

2 Ad Ægyptum, adversum exercitum Pharaonis Nechao regis Ægypti, qui erat juxta fluvium Euphraten in Charcanis, quem percussit, Nabuchodonosor rex Babylonis, in quarto anno Ioakim filii Josiæ regis Iuda.

3 Præparate scutum, & clypeum, & procedite ad bellum.

4 Iungite equos, & ascendite equites: state in galeis, polite lanceas, induite vos loriceis.

5 Quid igitur? vidi ipsos pavidos, & terga vertentes, fortes eorum cæcos: fugerunt conciri, nec respexerunt: terror undique, ait Dominus.

6 Non fugiat velox, nec salvati se putet fortis: Ad aquilonem juxta flumen Euphraten victi sunt, & ruerunt.

7 Quis est iste, qui quasi flumen ascendit: & veluti fluviorum, intumescunt gurgites ejus?

8 Ægyptus fluminis instar ascendit, & velut flumina movebuntur fructus ejus, & dicet: Ascendens operiam terram: perdam civitatem, & habitatores ejus.

9 Ascendite equos, & exultate in curribus; & procedant fortes, Æthiopia & Lybæ tenentes scutum, & Lydii arripientes & jacientes sagittas.

10 Dies autem ille Domini Dei exercituum, dies ultionis, ut sumat vindictam de inimicis suis: devorabit gladius, & laterabitur, & inebriabitur sanguine eorum: víctima enim Domini Dei exercituum in terra aquilonis juxta flumen Euphraten.

11 Ascende in Galaad, & tolle restiam, filia virgo Ægypti, frustra multiplicas ne dicamini a laqueis non erit tibi.

12 Audient gentes ignominiam tuam, & ululat: & tuus replevit terram: quia torrens iniegit in fortem, & ambo pariter conciderunt.

13 Verbum quod locutus est Dominus ad Ieremiam prophetam, super eo quod venisset

rus efficit Nabuchodonosor rex Babylonis & percutit terram Ægypti.

14 Annuntiate Ægypto, & auditum facite in Magdalo, & resonet in Memphis, & in Taphnis, dicite, Sta, & prepara te quia devorabit gladius ea, quæ per circuitum tuum sunt.

15 Quare computruit foris tuus? non stetit, quoniam Dominus subvertit eum.

16 Multiplicavit ruentes, ceciditque vir ad proximum suum: & dicent, Surge, & revertamur ad populum nostrum, & ad terram nativitatis nostræ, à facie gladii columbæ.

17 Vocate nomen Pharaonis regis Ægypti, tumultum adduxit tempus.

18 Vivo ego (inquit rex, Ihs exercituum nomen ejus) quoniam sicut Thabor in montibus, & sicut Carmelus in mari, veniet.

19 Vasa transmigrationis fac tibi habitatrix filia Ægypti, quia Memphis in solitudinem erit, & deferetur, & inhabitabilis erit.

20 Vitula elegans atque formosa Ægyptus: stimulator ab aquilone veniet ei.

21 Mercenarii quoque ejus, qui versabantur in medio ejus, quasi vituli saginati versi sunt, & fugerunt simul, nec stare potuerunt: quia dies interfectionis eorum venit super eos, tempus visitationis eorum.

22 Vox ejus quasi æris sonabit: quoniam cum exercitu properabunt, & cum securibus venient ei, quasi cadentes ligna.

23 Succiderunt saltum ejus, ait Dominus, qui supputari non potest: multiplicati sunt super loci stas, & non est eis numerus.

24 Confusa est filia Ægypti, & tradita in manus populi aquilonis.

25 Dixit Dominus exercituum Deus Israël: Ecce ego visitabo super tumultum Alexandriæ: & super Pharaonem, & super Ægyptum, & super deos ejus, & super reges ejus, & super Pharaonem, & super eos qui confidunt in eo.

26 Et dabo eos in manus quærentium animam eorum, & in manus Nabuchodonosor regis Babylonis, & in manus servorum ejus: & post hæc habitabitur sicut diebus pristinis, ait Dominus.

¶ *Isaia*
43. 1. 27 † Et tu ne timeas serve meus Jacob, & ne paveas Israël: quia ecce ego salvum te faciam de longinquo, & semen tuum de terra captivitatis tuæ: & revertetur Jacob, & requiescet, & prosperabitur: & non erit qui exterreat eum.

28 Et tu noli timere serve meus Jacob, ait Dominus: quia tecum ego sum, quia ego consumam cunctas gentes, ad quas ejeci te: te vero non consumam, sed castigabo te in iudicio, nec quasi innocenti parcam tibi.

C A P V T XLVII

Visitatio prædicitur Palæstinarum, Tyri, Sidon, Gaza, & Ascalonis.

¶ Quid factum est verbum Domini ad Ieremiam prophetam contra Palæstina, os, antequam percuteret Pharaon Gazam:

1 Hæc dicit Dominus: Ecce aquæ ascendant ab aquilone, & erunt quasi torrens inundans, & operient terram & plenitudinem ejus, urbem & labantur ejus: clamabunt homines, & ulu-

labunt omnes habitantes terræ,

3 A strepitu pompæ armorum, & bellatorum ejus, à commotione quadrigarum ejus, & multitudine rotarum illius. Non respiciunt patres filios manibus dissolvis:

4 Pro adventu, diei, in quo vastabuntur omnes Philistinum, & dissipabitur Tyrus, & Sidon cum omnibus reliquis auxiliis suis, depopulatus est enim Dominus Palæstinos, reliquias insulæ Cappadociæ.

5 Venit calvitium super Gazam: conticuit Ascalon: & reliquæ vallis earum: usquequo concideris?

6 Omne Dominum usquequo non quiesces? Ingredere in vaginam tuam, retrigere, & file.

7 Quomodo quiescet, cum Dominus præceperit ei adversus Ascalonem, & adversus maritimas ejus regiones, ibique condixerit illi?

C A P V T XLVIII.

Prædicit Dominus vastationem Moab & omnium urbium ejus, sed in novissimis diebus captivitatem ipsorum relaxantem: imitatus dicitur faciens opus Domini fraudulenter, & gladium suum à sanguine prohibens.

1 A D Moab hæc dicit Dominus exercituum Deus Israël: Væ super Nabob, quoniam vastata est, & confusa: capta est Cariathaim: confusa est fortis, & tremuit,

2 Non est ultra exultatio in Moab contra Hesebon: cogitaverunt malum, Venite, & disperdamus eam de genere: ergo silens conticesces, sequeturque te gladius.

3 Vox clamoris de Oronaim: vastitas, & contritio magna.

4 Contrita est Moab: annuntiate clamorem parvulis ejus.

5 Per ascensum enim Lulih plorans ascendet in fletu: quoniam in descensu Oronaim hostes ululatum contritionis audierunt.

6 Fugite, salvate animas vestras: & eritis quasi nycticorax in deserto.

7 Pro eo enim quod habuisti fiduciam in munitionibus tuis, & in thesauris tuis, tu quoque capieris: & ibit Chamos in transmigrationem, sacerdotes ejus, & principes ejus simul.

8 Et veniet prædo ad omnem urbem, & urbs nulla salvabitur: & peribunt valles, & dissipabuntur campestria: quoniam dixit Dominus.

9 Dare florem Moab, quia florens egredietur: & ivitates ejus desertæ erunt, & inhabitabiles.

10 Maledictus, qui fecit opus Domini fraudulenter: & maledictus, qui prohibet gladium suum à sanguine.

11 Fertilis fuit Moab ab adolescentia sua, & requievit in facibus suis: nec transfusus est de vase in vas, & in transmigrationem non abiit: idcirco permansit gustus ejus in eo, & odor ejus non est immutatus.

12 Propterea ecce dies veniunt, dicit Dominus: & mittam ei ordinatores, & stratores laguncularum, & sternent eum, & vasa ejus exhaurient, & lagunculas eorum collident.

13 Et confundetur Moab à Chamos.

sicut

7. 3.
22. 12.
29

† sicut confusa est domus Israel à Bethel, in
† 14 habebat filiam
† 14 Quomodo dicitur: fortis sumus, & vi-
† 15 uoluit ad prælium
† 15 V. Hæc est Moab, & civitates illius
fuerunt: & electi juvenes ejus delecten-
derunt in occisione: ait rex, Dominus
examinavit nomen ejus.
† 16 Proprie est virtus Moab ut veniat:
& nomen ejus velox est accurret nimis.
† 17 Consolamini cum omnes, qui estis in
circu ejus, & vos, qui scitis nomen
ejus, dicitur: Quomodo contracta est virga
fortis, baculus ploratus?
† 18 Descende de gloria, & sede in fili, habi-
tatio filie Dibon: quoniam vastator Moab
ascendit ad te, dissipavit munitiones tuas.
† 19 In via sua, & prospice habitatio Aroer:
interrogat egredientem: & ei qui evasit, dic:
Quid accidit?
† 20 Contumax est Moab, quoniam victus
est: ululate, & clamate, annunciate in Ar-
non: quoniam vastata est Moab.
† 21 Et judicium venit ad terram can pe-
stem: super Helon, & super Iasa, & super
Mephaz h,
† 22 Et super Dibon, & super Nabo, & su-
per domum Debla haum,
† 23 Et super Cariatha m, & super Bethga-
mul, & super Bethmaon,
† 24 Et super Cariath, & super Bosra; &
super omnes civitates terræ Moab, quæ lon-
gæ, & quæ propè sunt.
† 25 Abscissum est cornu Moab, & brachium
ejus contritum est, ait Dominus.
† 26 Inebriate eum quoniam contra Domi-
num erectus est: & alidet manum Moab in
vomitu suo, & erit in derisum etiam ipse.
† 27 Fuit enim in derisum tibi Israel, quasi
inter fures reperisset eum: propter verba
ergo tua quæ a Iversum illum locutus es,
captiveus duceris.
† 28 Relinquit civitates, & habitate in pe-
tra, habitatores Moab: & estote quasi co-
lumbæ nidificans in suo nido: foras inis.
† 29 Audivimus superbiam Moab: su-
perbus est valde, sublimitatem ejus, & ar-
rogantiam, & superbiam, & altitudinem
cordis ejus,
† 30 Ego scio, ait Dominus, iactantiam ejus:
& quod non sit iuxta eam virtus ejus, nec
iuxta quod potest conata sit facere.
† 31 Ideo super Moab ejulabo, & ad Moab
unversam clamo, ad viros muri fictilis
lamentaber.
† 32 De planctu Iazer plorabo tibi vinea
Sabana: propagines tuæ transierunt mare,
usque ad mare Iazer pervenerunt super mes-
sem tuam, & vindemiam tuam prædo irruit.
† 33 Ablata est læticia & exultatio de
Carmelo, & de terra Moab, & vnum de tor-
cularibus subuli nequaquam calcator nux
solum celum a cantabit.
† 34 De clamo Hesebon usque Eleale, &
Iasa, dederunt vocem suam, à Sepon usque
ad Orona in vultu convulsante: quæ quo-
que non rim possunt exire.
† 35 Traulerunt de Moab, ait Dominus:
effugerunt in excelso, & sacrificantem dux
ejus.

† Isaiæ
10. 6.

† Isaiæ
16. 10.

† 36 Proprie cor meum ab Moab quæsi-
tæ resonant: & cor meum ad viros muri
fictilis dedit sonum tubarum: quia plus
fecit quam potuit, idcirco perierunt.
† 37 Quæ enim caput calvarum, & omnis
barba rasa erit: in circuitu maribus colla-
tis, & super omne dorsum erit.
† 38 Super omnia recta Moab, & in plateis
ejus, omnis planctus: quoniam contrivi
Moab sicut vas inutile, ait Dominus.
† 39 Quomodo vincta est, & dolaverunt
quomodo deiecit cervicem Moab, & con-
fusus est? Irrexit Moab in derisum, & in
exemplum omnibus in circuitu suo.
† 40 Hæc dicit Dominus: Ecce quasi aquila
volabis, & extendet alas suas ab Moab.
† 41 Capta est Carioth & munitiones com-
prehensæ sunt: & erit cor fortium Moab
in die illa, sicut cor mulieris parturientis.
† 42 Et cessabit Moab esse populus: quoniam
contra Dominum gloriatus est.
† 43 Pavor, & fovea, & laqueus super te
habitator Moab, dicit Dominus.
† 44 Qui fugerit à facie pavoris cadet in
foveam: & qui conscenderit de fovea, capie-
tur laqueo: adducam enim super Moab an-
num visitationis eorum, ait Dominus.
† 45 In umbra Hesebon steterunt de la-
queo fugientes: quia ignis egressus est de
Hesebon, & flamma de medio Seon, &
devorabit partem Moab, & verticem filio-
rum in cubus.
† 46 Væ tibi Moab, peristi popule Cha-
mas: quia comprehensi sunt filij tui, & fi-
liæ tuæ in captivitatem.
† 47 Et convertant captivitatem Moab in
novissimis diebus: ait Dominus. Hucusque
judicia Moab.

† Isaiæ
15. 2.
16. 1.
7. 18.

† Isaiæ
25. 12.

C A P V T X L I X

Desolatio Ammon, Idumæa, Damasci, Cedar, & novumque Aso, & Melam præannuntiatur: captivitas autem filiorum Ammon ac Melam eadem solvenda.

† 1 Ad filios Ammon. Hæc dicit Domi-
nus: Num quid non filij sunt Israel?
aut hæres non est ei? Cur igitur hæreditate
possedit Melchom, Gad: & populus ejus in
utribus ejus habitavit?
† 2 Ideo ecce dies veniunt, dicit Dominus:
& audiam faciam super Rabbath filiorum
Ammon sicut in præliis, & erit in tunu-
lum dissipata, filiarque ejus igni succenden-
tur, & possidebit Israel possessores suos, ait
Dominus.
† 3 Vultu Hesebon, quoniam vastata est
Hai: clamate filij Rabbath, accingite vos
ciliis: plangite & circuite per sepes: o-
niam Melchom in tra. si. pratione d. ce-
tur, facit lotes ejus & prin. pes ejus f. u. l.
† 4 Quid gloriaris in vallibus? defluxit
vall' tua, filia delicata, quæ confidens in
thelauris tuis, & dicebas: Quis veat ad
dorem?
† 5 Ecce ego inducam super te terrerem
ait Dominus: & exere. nunc, ab omni
qui sunt in circuitu tuo: & d. pe. p. r. o. i.
f. u. n. d. à. c. o. s. p. e. c. t. u. v. e. l. l. o. g. e. c. e. q. u. i.
c. o. n. v. e. r. t. e. r. e. t. e. p. e. n. e. s.
† 6 I. p. s. t. l. a. c. t. e. v. e. i. t. a. c. a. n. c. a. p. t. i. v. e. s.
f. i. l. i. o. r. u. m. A. m. m. o. n. , a. i. t. D. o. m. i. n. u. s.

7 Ad Idumæam. Hæc dicit Dominus exercituum. Namquid non ultra est sapientia in Theman? Perit consilium à filiis, inuile facta est sapientia eorum.

8 Fugite & terga vertite, descendite in voraginem habitatores Dedan: quoniam perditionem Esau adduxi super eum, tempus visitationis ejus.

9 Si vendicatores venissent super te, non reliquissent racemum: si fures in nocte, rapuissent quod sufficeret tibi.

10 Ego vero discooperui Esau, revelavi abscondita ejus, & celari non poterit: vastatum est semen ejus, & fratres ejus, & vicini ejus, & non erit.

11 Relinque pupillos tuos: ego faciam eos vivere: & viduæ tuæ in me sperabunt.

12 Quia hæc dicit Dominus: Ece quibus non erat iudicium, ut biberent calicem, bibentes bibent: & tu quasi innocens relinqueris? non eris innocens: sed bibens bibes.

13 Quia per memetipsum iuravi, dicit Dominus: quod in solitudinem, & in opprobrium, & in desertum, & in maledictionem erit Boshia: & omnes civitates ejus erunt in solitudines sempiternas.

† Abd. 1. 1. 14 † Audium audiui à Domino, & legatus ad gentes missus est: Congregamini, & venite contra eam, & consurgamus in prælium:

15 Ecce enim parvulum dedi te in gentibus contempnibilem inter homines.

† Abd. 4. 16 Arrogantia tua decepit te, & superbia cordis tui, qui habitas in cavernis petræ, & apprehendere niteris altitudinem collis, † cum exaltaveris quasi aquila nidum tuum, inde detraham te, dicit Dominus.

17 Et erit Idumæa deserta: omnis qui transibit per eam, stupabit, & sibilabit super omnes plagas ejus.

† Gen. 19. 24. 18 † Sicut subversa est Sodomā, & Gomorraha & vicinæ ejus: ait Dominus: non habitabit ibi vir, & non incolet eam filius hominis.

† Job. 41. 1. 19 Ecce quasi leo ascendet de superbia Jordanis ad pulchritudinem robustam: quia subito currere faciam eum ad illam: & quis erit electus, quem præponam ei? quis eam similis mei? & quis sustinebit me? † & quis est ille pastor, qui resistat vultui meo.

20 Propterea audite Consilium Dñi, quod inivit de Edom, & cogitationes ejus, quas cogitavit de habitantibus Theman: Si non dejecerint eos parvuli gregis, nisi dissipaverit cum eis habitaculum eorum.

21 A voce ruinæ eorum cōmota est terra: clamor in mari rubro auditus est vocis ejus.

22 Ecce quasi aquila ascendet, & avolabit: & expandet alas suas super Boshan: & erit cor torum Idumææ in die illa, quasi cor mulieris parturientis.

23 Ad Damascum: Confusa est Emath, & Arphad: quia audrum pectus eorum audierunt: turbati sunt in mari, præ sollicitudine quiescere non potuit.

24 Dissoluta est Damascus, versa est in fugam, tremor apprehendit eam angustia & dolores convulsionis quasi parturientem:

25 Quomodo dereliquerunt civitatem laudatam, urbem lætitiæ!

26 Ideo cadent juvenes ejus in plateis ejus: & omnes viri prælii conticescent in die illa, ait Dominus exercituum.

27 Et succendam ignem in muro Damasci, & devorabit omnia Benadad.

28 Ad Cedar, & ad regna Asor, quæ percussit Nabuchodonosor rex Babylonis. Hæc dicit Dominus: Surgite, & ascendite ad Cedar, & vastate filios orientis.

29 Tabernacula eorum, & greges eorum capient, pelles eorum, & omnia vasa eorum, & camelos eorum tollent ibi: & vocabunt super eos formidinem in circuitu.

30 Fugite, abite vehementer, in voraginibus sedete, qui habitatis Asor, ait Dominus: inivit enim contra vos Nabuchodonosor rex Babylonis consilium, & cogitavit adversum vos cogitationes.

31 Consurgite, & ascendite ad gentem quietam, & habitantem confidenier, ait Dominus: non ostia, nec vestes eis: soli habitant.

32 Et erunt cameli eorum in direptionem: & multitudo jumentorum in prædam, & dispergam eos in omnem ventum, qui sunt attonsi in comam: & ex omni confinio eorum adducam interitum super eos, ait Dominus.

33 Et erit Asor in habitaculum draconum, deserta usque in æternum non manebit ibi vir, nec incolet eam filius hominis:

34 Quod factum est verbum Domini ad Ieremiam prophetam adversus Ælam, in principio regni Sedeciz regis Iuda, dicens:

35 Hæc dicit Dominus exercituum: Ecce ego confringam arcum Ælam, & summan fortitudinem eorum.

36 Et inducam super Ælam quatuor ventos à quatuor plagis celi: & ventilabo eos in omnes ventos istos: & non erit gens, ad quam non perveniant profugi Ælam.

37 Et pavere faciam Ælam coram inimicis suis, & in conspectu quærentium animam eorum: & adducam super eos malum, iram furoris mei, dicit Dominus: & mittam post eos gladium donec consumam eos.

38 Et ponam solium meum in Ælam, & perdam inde reges & principes, ait Dñs.

39 In novissimis autem diebus reverti faciam captivos Ælam, dicit Dominus.

C A P V T L.

Babylon, quæ in captivitate affligit filios Israël, hic in terram suam feliciter reducta, penitus visitabitur à regibus, & gentibus.

1 Verbum, quod locutus est Dominus de Babylone, & de terra Chaldeorum, in manu Ieremiz prophete.

2 Annuntiavit in gentibus, & adrum facite: levate signum, prædicate, & nolite celare: dicitur. Caput est Babylon: confusus est Bel, victus est Merodach, confusa sunt consilia ejus, superati sunt idola eorum.

3 Quia iam ascendit contra eam gens ab aquilone: quæ percutiet terras ejus in solitudinem: & non erit qui habitet in ea ab homine usque ad pecora, & motus sunt, & abierunt.

4 In diebus illis, & in tempore illo, ait Dominus: venient filii Israël, p̄p̄i & filii Iuda simul: ambulantes & stantes properabunt, & Dominum Deum suum quærent.

5 In Sion interrogabunt viam, huc facies eorum. Venient, & apponentur ad Dominum foderi sempiterno, quod nulla oblivione delebitur:

6 Grex perditus factus est populus meus: pastores eorum seduxerunt eos, feceruntque vagari in montibus: de monte in collem transierunt, oblii sunt cubilis sui.

7 Omnes, qui invenerunt, comederunt eos: & hostes eorum dixerunt: Non peccavimus: pro eo quod peccaverunt Domino decori iustitiæ, & expectationi patrum eorum Domino.

8 Recedite de medio Babylonis, & de terra Chaldæorum egredimini: & estote quasi hœdi ante gregem.

9 Quoniam ecce ego suscito, & adducam in Babylonem congregationem gentium magnarum de terra aquilonis, & præparabuntur adversus eam, & inde capietur: sagitta ejus quasi viri fortis interfectoris non revertetur vacua.

10 Erit Chaldæa in prædam: omnes vastantes eam replebuntur, ait Dominus.

11 Quoniam exulatis, & magna loquimini, disipientes hæreditatem meam: quoniam effusi estis sicut vituli super herbam, & mugistis sicut tauri.

12 Confusa est mater vestra nimis, & adæquata pulveri, quæ genuit vos: ecce novissima erit in gentibus deserta, invia, & arens.

13 Ab ira Domini non inhabitabitur, sed redige ut tota in solitudinem: omnis, qui transibit per Babylonem, stupebit, & sibilabit super universis plagis ejus.

14 Præparamini contra Babylonem per circuitum omnes qui tenditis arcum; debellate eam, non parcatis jaculis: quia Domino peccavit.

15 Clamate adversus eam, ubique dedit munitam, ceciderunt fundamenta ejus, destructi sunt muri ejus, quoniam ultio Domini est: ultionem accipite de ea, sicut fecit, facite ei.

16 Disperdite satorem de Babylone, & tenentem falcem in tempore messis: à facie gladii columbæ unusquisque ad populum suum convertetur, & singuli ad terram suam fugient.

17 Grex dispersus Israël, leones ejecerunt ejus: proximus comedit eum rex Assur: iste novissimus exossavit eum, Nabuchodonosor rex Babylonis.

18 Propterea hæc dicit Dominus exercituum Deus Israël; Ecce ego visitabo regem Babylonis, & terram ejus, sicut visitavi regem Assur:

19 Et reducam Israël ad habitaculum suum: & pascetur Carmelum & Basan, & in monte Ephraim & Galaad saturabitur anima ejus.

20 In diebus illis, & in tempore illo, ait Dominus: quæretur iniquitas Israël, & non erit; & peccatum Iuda, & non invenietur: quoniam propius ero eis, quos reliqueram.

21 Super terram dominantium ascende, & super habitatores ejus visita, dissipa, & interfice quæ post eos sunt, ait Dominus: & fac juxta omnia quæ præcepi tibi.

22 Vox belli in terra, & contritio magna.

23 Quoniam odo contractus est, & contritus malleus universæ terræ: Quomodo versa est in desertum Babylonia in gentibus?

24 Illaqueavi te, & capta es Babylon, & nesciebas: inventa es & apprehensa: quoniam Dominum provocasti.

25 Aperuit Dominus thesaurum suum, & protulit vasa iræ suæ: quoniam opus est Domino Deo exercituum, in terra Chaldæorum.

26 Venire ad eam ab extremis finibus, aperite ut exeant qui conculent eam: tollite de via lapides, & redigite in acervos, & interficite eam: nec sit quidquam reliquum.

27 Dissipate universos fortes ejus, descendant in occisionem: vix eis, quia venit dies eorum, tempus visitationis eorum.

28 Vox fugientium, & eorum qui evaserunt de terra Babylonis, ut annuntient in Sion ultionem Domini Dei nostri, ultionem templi ejus.

29 Annuntiate in Babylonem plurimis, omnibus qui tendunt arcum: consistite adversus eam per gyrum, & nullus evadat: reddite ei secundum opus suum: juxta omnia quæ fecit, facite illi: quia contra Dominum erecta est, adversum sanctum Israël.

30 Idcirco cadent juvenes ejus in plateis ejus: & omnes viri bellatores ejus contigescunt in die illa, ait Dominus.

31 Ecce ego ad te superbe, dicit Dominus Deus exercituum: quia venit dies tuus, tempus visitationis tuæ.

32 Et caderet superbus, & corruet, & non erit qui sciret eum: & succendat ignem in urbibus ejus, & devorabit omnia in circuitu ejus.

33 Hæc dicit Dominus exercituum: Calumniam sustinent filii Israël, & filii Iuda simul: omnes, qui ceperunt eos, tenent, nolunt dimittere eos.

34 Redemptor eorum fortis, Dominus exercituum nomen ejus, iudicio defendet causam eorum, ut exterreat terram, & commoveat habitatores Babylonis.

35 Gladius ad Chaldæos, ait Dominus, & ad habitatores Babylonis, & ad principes, & ad sapientes ejus.

36 Gladius ad divinos ejus, qui stulti erunt: gladius ad fortes illius, qui timebunt.

37 Gladius ad equos ejus, & ad currus ejus, & ad omne vulgus, quod est in medio ejus: & erunt quasi mulieres: gladius ad thesauros ejus, qui diripientur.

38 Siccitas super aquas ejus erit, & arefcent: quia terra sculptilium est, & in potentis gloriantur.

39 Propterea habitabunt dracones cum faunis ficiis: & habitabunt in ea struthiones: & non inhabitabitur ultra usque in sempiternum, nec extruetur usque ad generationem & generationem.

40 † Sicut subvertit Dominus Sodomam † Gen. 19. 24, & Gomorham, & vicinas ejus, ait Domi- 19. 24, 25

rus: non habitabit ibi vir, & non incole-
bit ibi homo.

41 Ecce populus venit ab aquilone, &
gens magna, & reges multi confurgent e-
stus terræ.

42 Arcum & scutum apprehendent: cru-
diles sunt & immoderantes: vox eorum
quasi mare tonabit: & super equos ascen-
dent, sicut vir paratus ad prælium contra
se filia Babylon.

43 Audiv: rex Babylonis famam eorum;
& dissolutæ sunt manus ejus: angustia ap-
prehendit eum, dolor quasi parturientem.

44 Ecce quasi leo ascendet de superbia
Jordanis ad pulchritudinem robustam:
quia subito currere faciam eum ad illam:
& quis erit electus, quem proponam ei:
quis est enim similis mei? & quis sustinebit
ne? & quis est iste pastor, qui resistat
vulvi ne?

† 136
41.1.

45 Propterea audite consilium Domini,
quod mente concepit adversum Babilo-
nem; & cogitationes ejus, quas cogitavit
super terram Chaldaeorum: Nisi detraxerint
eos parvuli gregem, nisi dissipatum fuerit
cum ipsis habitaculum eorum.

46 A voce captivitatis Babylonis com-
mota est terra, & clamor inter gentes au-
ditus est.

C A P V T. L I.

*Mala à regibus Medorum Babylonis imminencia
prædicuntur.*

1 **H**æc dicit Dominus: Ecce ego sus-
citabo super Babylonem & super
habitationes ejus, qui cor suum levaverunt
contra me, quasi veni uni pestilentem.

2 Et mittam i. Babylonem ventilatores,
& ventilabunt eam & demolientur terram
ejus: quoniam venerunt super eam undi-
que in die afflictionis ejus.

3 Non tendat qui tendit arcum suum, &
non ascenda loricator, nolite parcere ju-
venibus ejus, interficite omnem militiam
ejus.

4 Et cadent interfecti in terra Chaldo-
rum & vulnerari in regionibus ejus.

5 Quoniam non fuit viduus Israël & Ju-
da à Deo suo Domino exercituum: terra au-
tem eorum repleta est delicto à sancto Israël.

6 Fugate de medio Babylonis, & salvet
unusquisque animam suam: nolite tacere
super iniquitatem ejus: quoniam tempus
ultionis est à Domino, vicissitudinem ipse
retribuet ei.

7 Calix aureus Babylon in manu Domi-
ni, inebrians omnem terram: de vino ejus
liberavit gentes, & ideo comitantes sunt.

8 Sed et cecidit Babylon, & contrita
est clivus super eam, tolite reliquiam ad
dolorum ejus, si forte finietur.

9 Curavit us Babylonem, & non est sa-
nata: derelinquamus eam, & eam us unus-
quisque in terram suam: quoniam pervenit
utque ad exilium iudicium ejus, & elevatum
est utque ad ultionem.

10 Proclama Domini iustitias nostras:
venite, & natiemur in Sion opus Domini
Dei nostri.

11 Accite sagittas implete pharetras: sus-
citavit Dominus gentes regum Medo-

rum, & contra Babylonem mens ejus est ut
perlat eam quoniam ultio Domini est, ul-
tio impletur.

12 Super viros Babylonis levate signum,
augete custodiam & levate custodes, præpa-
rate insidias: quia cogitavit Dominus, &
fecit quæcumque locutus est contra habita-
tores Babylonis.

13 Quæ habitas super aquas multas, locu-
ples in thesauris, venit finis tuis pedalis
præcisionis tuæ:

14 **I**uravit Dominus exercituum per **†** animam
suam: Quoniam replebo te hominibus
quasi bruchis, & super te celestia
cantabunt.

15 **†** Qui fecit terram in fortitudine sua, **†** Gen.
præparavit orbem in sapientia sua, & pru-
dentia sua extendit caelos.

16 Dante eo vocem, multiplicantur aquæ
in celo: qui levat nubes ab extremo terre
fulgura in pluviam fecit: & produxit ven-
tum de thesauris suis.

17 Stultus factus est omnis homo à scientia:
confusus est omnis confessor in sculpi-
li: quia mendax est conflatio eorum, nec
est spiritus in eis.

18 Vana sunt opera, & risu digna, in tem-
pore visitationis suæ peribunt.

19 Non sic vixit, pars Jacob: quia qui
fecit omnia, ipse est, & Israël scriptum hæ-
reditatis ejus Dominus exercituum nomen
ejus.

20 Collidis tu mihi vasa belli, & ego col-
lidam in te gentes, & disperdam in te regna.

21 Et collidam in te equum & equitem
ejus: & collidam in te currum & ascenso-
rem ejus:

22 Et collidam in te virum & mulierem:
& collidam in te senem & puerum: & colli-
dam in te juvenem & virginem:

23 Et collidam in te pastorem & gregem
ejus: & collidam in te agricolam & jugales
ejus: & collidam in te duces & principes.

24 Et reddam Babylonem, & cunctis habi-
tatoribus Chaldaæ, omne malum suum,
quod fecerunt in Sion, in oculis vestris
ait Dominus.

25 Ecce ego ad te mons pestifer, ait Do-
minus, qui corruptis universam terram,
& extendam manum meam super te, &
evolvam te de petris, & dabo te in montem
combustionis.

26 Et non tollent de te lapidem in angu-
lum, & lapidem in fundamenta, sed perditus
in æternum eris, ait Dominus.

27 Levate signum in terra: clangite buc-
cina in gentibus, sanctificare super eam
gentes: annuntiate contra illam regibus
Ararat, Minni, & Asceres: nunciate con-
tra eam Taphar, adducite equum quasi
bruchum aculeatum.

28 Sanctificare contra eam gentes, reges
Medi duces ejus, & universos magistratus
ejus, cunctamque terram possessus ejus.

29 Et convolvatur terra, & convulsa-
bitur: quia evipulavit contra Babylonem co-
gnatio Domini, ut ponat terram Babylonis
desertam & inhabitabilem.

30 Cessavit omnis fortis Babylonis à prælio
prostraverunt in præliis: devoratum est
N N 2

† 136
81.9.
Apo.
44.2.

1. Per. undecim annis regnavit in Ierusalem, &
36. 11. puerum matris ejus Amtal, filia Jeremix
de Lobna.

2 Et fecit malum in oculis Domini, juxta
omnia quæ fecerat Ioaquin.

3 Quoniam furor Domini erat in Ieru-
salem & in Iuda, usquequo proiceret eos
a facie sua: & recessit Sedecias a rege Ba-
bylonis.

4 † Factum est autem in anno nono
† 3. regni, ejus, in mense decimo, decima
39. 1. mensis: Venit Nabuchodonosor rex Ba-
4. 3. bylonis, ipse & omnis exercitus ejus,
25. 1. adversus Ierusalem, & oblederunt eam,
& ælii averunt contra eam munitiones in
circuito.

5 Et facta civitas obfessa usque ad undeci-
mum annum regis Sedecix.

6 Mense autem quarto, nona mensis, obti-
nuit fames civitatem; & non erant alimen-
ta populo terræ.

7 Et diupra est civitas, & omnes viri
bellatores ejus tugerunt: exieruntque de
civitate nocte, per viam portæ, quæ est
inter duos muros, & ducit ad hortum
regis (Chaldæis obsidentibus urbem in gy-
ro) & abierunt per viam, quæ ducit in
eremum.

8 Persecutus est autem Chaldæorum exer-
citus regem: & apprehenderunt Sedeciam
in deserto, quod est juxta Iericho: & omnis
comitatus ejus diffugit ab eo.

9 Cumque comprehendissent regem, ad-
duxerunt eum ad regem Babylonis in Re-
blatha, quæ est in terra Emath: & locutus
est ad eum judicia.

10 Et jugulavit rex Babylonis filios Sede-
cix in oculis ej: sed & omnes principes
Juda occidit in Reblatha.

11 Et oculos Sedecix eruit, & vinxit eum
con pedibus, & adduxit eum rex Babylonis
in Babylonem, & posuit eum in domo car-
ceris usque ad diem mortis ejus.

12 In mense autem quinto, decima men-
sis, ipse est annus nonus decimus Nabucho-
donosor regis Babylonis: venit Nabuzar-
dan princeps militiæ, qui stabat coram re-
ge Babylonis in Ierusalem.

13 Et incendit domum Domini, & domum
regis, & omnes domos Ierusalem, & om-
nem domum magnam igni combussit.

14 Et totum murum Ierusalem per circui-
tum destruxit, cunctus exercitus Chaldæo-
rum, qui erat cum magistro militiæ.

15 De pauperibus autem populi, & de re-
liquo vulgo, quod remanserat in civitate, &
de pertugis, qui transfugerant ad regem Ba-
bylonis, & carceros de multitudine, translu-
lit Nabuzardan princeps militiæ.

16 De pauperibus vero terræ reliquit Na-
buzardan princeps militiæ vinitores, &
agricolas.

17 Columnas quoque æreas, quæ erant
in domo Domini, & bases, & mare æneum,
quod erat in domo Domini, confregerunt
Chaldæi, & tulerunt omne æs eorum in
Babylonem.

18 Et lebetes, & creagras, & psalteria, &
psalteria, & mortaria, & omnia vasa ærea,
quæ in ministerio fuerant, tulerunt;

19 Et hydrias, & thymiateria, & ur-
ceos, & pelves, & candelabra, & mortaria,
& cyathos: quonquor aurea, aurea; &
quonquor argentea, argentea, tulit magister
militiæ:

20 Et columnas duas, & mare unum,
& vitulos duodecim æreos, qui erant sub
basibus, quas fecerat rex Salomon in do-
mo Domini: non erat pondus æris om-
nium horum vasorum.

21 De columnis autem, decem & octo cu-
biti altitudinis erant in columna una, & fu-
niculus duodecim cubitorum circuibat eam:
porro grossitudo ejus quatuor digitorum, &
intrinsecus cava erat.

22 Et capitella super utramque ærea: alti-
tudo capitelli unius quinque cubitorum: &
retiacula, & malogranata super coronam in
circuito, omnia ærea. Similiter columnæ
secundæ, & malogranata.

23 Et fuerunt malogranata nonaginta sex
dependentia: & omnia malogranata cen-
tum, retiaculis circumdabantur.

24 Et tulit magister militiæ Saraiam sacer-
dotem primum, & Sophoniam sacerdotem
secundum, & tres custodes vestibuli.

25 Et de civitate tulit eunuchum unum,
qui erat præpositus super viros bella-
tores: & septem viros de his, qui vi-
debant faciem regis, qui inventi sunt in
civitate: & scribam principem militum,
qui probabat tyrones: & sexaginta viros
de populo terræ, qui inventi sunt in medio
civitatis.

26 Tulit autem eos Nabuzardan magister
militiæ, & duxit eos ad regem Babylonis
in Reblatha.

27 Et percussit eos rex Babylonis, & in-
terfecit eos in Reblatha in terra Emath: &
translatus est Iuda de terra sua.

28 Ille est populus, quem transtulit Na-
buchodonosor: In anno septimo, Iudæos
tria millia & viginti tres:

29 In anno octavodecimo Nabuchodo-
nosor, de Ierusalem animas octingentas
riginta duas:

30 In anno vigesimo tertio Nabuchodo-
nosor, transtulit Nabuzardan magister mi-
litiæ animas Iudæorum septingentas qua-
draginta quinque, omnes ergo animæ,
quatuor millia sexcentæ.

31 Et factum est in trigesimo septimo an-
no transmigrationis Ioaquin regis Iuda,
duodecimo mense, vigesima quinta mensis,
elevavit Lyilmerodach rex Babylonis ipso
anno regni sui, caput Ioaquin regis Iuda,
& eduxit eum de domo carceris.

32 Et locutus est cum eo bona, & posuit
throneum ejus super thronos regum, qui
erant post se in Babylone.

33 Et mutavit vestimenta carceris ejus,
& comedeat panem coram eo sen per cun-
ctis diebus vite sue.

34 Et cibaria ejus, cibaria perpetua da-
bantur ei a rege Babylonis, flamma per sin-
gulos dies, usque ad diem mortis sue, cun-
ctis diebus vite ejus.

LAMENTATIONES

IEREMIAE PROPHETAE.

Et factum est, postquam in captivitatem redactus est Israel, & Ierusalem deserta est, scilicet Ieremias propheta filius, & planxit lamentatione hac in Ierusalem, & amaro animo suspirans, & ejulans dixit.

CAPUT PRIMVM.

ALEPH.

Quomodo sedet sola civitas plena populo: facta est quasi vidua domina gentium: princeps provinciarum facta est sub tributo.

BETH.

† 1. 17. **2** † Plorans ploravit in nocte, & lacrimae ejus in maxillis ejus non est qui confoletur eam ex cunctibus charis ejus: omnes amici ejus spreverunt eam, & facti sunt ei inimici.

GHIMEL.

3 Migravit Iudas propter afflictionem, & mulier sicut in se vultis: habavit inter gentes, nec invenit requiem: omnes persecutores ejus apprehenderunt eam inter angustias.

DALETH.

4 Viae Sion lugent, eo quod non sint qui veniant ad solemnitatem: omnes portae ejus destructae: sacerdotes ejus gementes: virgines ejus squalidae, & ipsa oppressa amaritudine.

HE.

5 Facti sunt hostes ejus in capite, inimici ejus implerati sunt: quia Dominus locutus est super eam propter multitudinem iniquitatum ejus: pauperes ejus ducti sunt in captivitatem ante faciem tribulantis.

VAV.

6 Egreffus est a filia Sion omnis decor ejus: facti sunt principes ejus velut arietes non inveniens pascua: & abierunt absque foriudine ante faciem subsequentiis.

ZAIN.

7 Recordata est Ierusalem dierum afflictionis suae, & praevaricationis omnium desiderabilium suorum, quae habuerat a diebus antiquis, cum caderet populus ejus in manu hostili, & non esset auxiliator: viderunt eam hostes, & deriserunt sabba ejus.

HETH.

8 Peccatum peccavit Ierusalem, propter reatibilem: facta est, omnes, qui glorificabatur, spreverunt illam, quia viderunt ignominiam ejus: ipsa autem gemens conversa est retrorsum.

TETH.

9 Sordes ejus in pedibus ejus, nec recordata est finis superposita est vehementer: non habens consolator vide Domine afflictionem meam, quoniam erectus est inimicus.

IOD.

10 Manum suam misit hostis ad omnia desiderabilia ejus: quia vidit gentes ingressas sanctuarium suum, de quibus preceperas ne intrarent in Ecclesiam tuam.

CAPH.

11 Omnis populus ejus gemit, & quatenus panem dederunt preciosa quaeque pro cibo ad refocillandam animam: vide Domine & considera, quoniam facta sum vilis.

LAMED.

12 O vos omnes, qui transitis per viam, attendite, & videte si est dolor sicut dolor meus: quoniam vindemnavit me ut locutus est Dominus in die irae furoris sui.

MEM.

13 De excelso misit ignem in ossibus meis, & erudit me: expandit rete pedibus meis, convertit me retrorsum: posuit me desolatam, tota de mero est confectam.

NVN.

14 Vigilavit jugum iniquitatum mearum in manu ejus: evolunt sunt, & imposuit collo meo: infirmata est virtus mea dedit me Dominus in manu, de qua non posero surgere.

SAMECH.

15 Abstulit omnes magnificos meos Dominus de medio mei: vocavit adversum me tempus, ut contereret electos meos: torcular calcavit Dominus virgini filiae Iuda.

AIN.

16 † Idcirco ego plorans, & oculus meus † 1. 17. deducens aquas: quia longè factus est a me consolator, converteas animam meam: facti sunt filii mei perditii, quoniam invaluit inimicus.

PHE.

17 Expandit Sion manus suas: non est qui confoletur eam: mandavit Dominus adversum Iacob in circuitu ejus hostes ejus: facta est Ierusalem quasi polluta menstruis inter eos.

SADE.

18 Iustus est Dominus, quia os ejus ad iracundiam provocavi: audite obsecro universi populi, & videte dolorem meum: virgines meae, & juvenes mei abierunt in captivitatem.

COPH.

19 Vocavi amicos meos, & ipsi deceperunt me: sacerdotes mei, & senes mei in urbe consumpti sunt: quia quiesierunt cibum sibi ut refocillarent animam suam.

RES.

20 Vide Domine quoniam tribulor, conturbatus est venter meus: subvertum est cor meum in membris meis, quoniam amaritudine plena sum: toris interfecit gladius, & domus similis est.

SIN.

21 Audierunt quia ingemisco ego, & non est qui confoletur me: omnes inimici mei audierunt malum meum, lætati sunt, quoniam non fuisti: adluxisti diem consolationis, & fient similes mei.

THAV.

22 Ingredietur omne malum eorum coram te, & vindemia eos, sicut vindemnavi me propter omnes iniquitates meas: multi enim gemitus mei, & cor meum moriens.

CAPUT II.

ALEPH.

1 **Q**uomodo oblixi caligine in facere suo Dominus filiam Sion: projecit

de

de celo & in terram inclinatam Israël, & non est recordatus scabelli pedum tuorum in die furoris sui.

B E T H.

2 Præcipitavit Dominus, nec pepercit, omnia speciosa Jacob: destruxit in furore suo munitiones virginis Iuda, & deiecit in terram: polluit regnum, & principes ejus.

G H I M E L.

3 Confregit in ira furoris sui omne cornu Israël: avertit retrorsum dexteram suam à facie inimici: & succendit in Jacob quasi ignem flammæ devorantis in gyro.

D A L E T H.

4 Tetendit arcum suum quasi inimicus, firmavit dexteram suam quasi hostis: & occidit omne quod pulchrum erat v. su in tabernaculo filiz Sion, effudit quasi ignem indignationem suam.

H E.

5 Factus est Dñs velut inimicus: præcipitavit Israël, præcipitavit omnia moenia ejus: dissipavit munitiones ejus, & replevit in filia Iuda humiliatum & humiliatam.

V A V.

6 Et dissipavit quasi horum tentoriū suum, demolitus est tabernaculum suum: oblivioni tradidit Dominus in Sion festivitatem, & sabbatum; & in opprobrium, & in indignationem furoris sui, regem, & sacerdotem.

Z A I N.

7 Repulit Dominus altare suum, maledixit sanctificationi suæ: tradidit in manu inimici muros turrium ejus: vocem dederunt in domo Domini, sicut in die solenni.

H E T H.

8 Cogitavit Dominus dissipare murum filiz Sion: tetendit funiculum suum, & non avertit manum suam à perditione: luxitque antemurale, & murus pariter dissipatus est.

T H E T H.

9 Difixe sunt in terra portæ ejus: perdidit, & contrivit veſtes ejus, regem ejus & principes ejus in gentibus: non est lex, & prophetæ ejus non invenerunt visionem à Domino.

I O D.

10 Sederunt in terra, conticuerunt senes filiz Sion: consperferunt cinere capita sua, accincti sunt ciliciis, abiecerunt in terram capita sua virgines Ierusalem.

C A P H.

11 Defecerunt præ lacrymis oculi mei, conturbata sunt viscera mea: effusum est in terra jecur meum super contritione filiz populi mei: cum deficeret parvulus & lactans in plateis oppidi.

L A M B D.

12 Matribus suis dixerunt: Vbi est triticum & vinum? cum deficerent quasi vulnerari in plateis civitatis: cum exhalarent animas suas in finem artum suarum.

M E M.

13 Cui conparabo te vel cui assimilabo te, filia Ierusalem? cui exequabo te, & consolabor te, virgo filia Sion, magna est enim veſtimenta contritio tua: quis medebitur tui?

N V N.

14 Prophetæ tui viderunt tibi falsa, & stulticia, nec aperiebant iniquitatem tuam, ut te

ad poenitentiam provocarent: viderunt autem tibi assidua prout falsas, & ejectiones.

S A M E C H.

15 Plausuerunt super te manibus omnes transeuntes per viam: sibilaverunt, & moverunt caput suum super filiam Ierusalem: Hæcine est urbs, dicentes, perfecti decoris, gaudium universæ terræ?

P H E.

16 Aperuerunt super te os suum omnes inimici tui: sibilaverunt, & tremuerunt dentibus, & dixerunt: Devorabimur: eni ista est dies, quam expectabamus, invenimus, vidimus.

A I N.

17 † Fecit Dominus quæ cogitavit, complevit sermonem suum, quem præceperat à diebus antiquis: destruxit, & non pepercit, & lætificavi super te inimicum, & exaltavi coram hostium tuorum.

S A D E.

18 Clamavit cor eorum ad Dñm super muros filiz Sion: † Deduc quasi torrentem lacrymas, per diem & noctem: non des requiem tibi neque taceat pupilla oculi tui.

C O P H.

19 Consurge: lauda in nocte, in principio vigiliarum: effunde sicut aquam cor tuum ante conspectum Domini: leva ad eum manus tuas pro anima parvulorum tuorum, qui defecerunt in fame in capite omnium compitorum.

R E S.

20 Vide Domine, & considera quem vindemiaveris ita: ergone comedent mulieres fructum suum, parvulum ad mensuram palmarum? si occiditur in sanctuario Domini sacerdos, & propheta?

S I N.

21 Iacuerunt in terra foris puer & senex: virgines meæ, & juvenes mei ceciderunt in gladio: interfecisti in die furoris tui: percussisti, nec misertus es.

T H A V.

22 Vorasti quasi ad diem solemnem, qui terrerent me de circuitu, & non fuit in die furoris Domini qui effugeret, & relinqueretur: quos educavi, & enutrivì, inimicus meus consumpsit eos.

C A P V T I I I.

A L E P H.

1 Ego vir videns pauperatatem meam in virga indignationis ejus.

A L E P H.

2 Me minavit, & adduxit in tenebras, & non in lucem.

A L E P H.

3 Tantum in me vertit, & convertit manum suam tota die.

B E T H.

4 Verustam feci pellem meam, & carnem meam, contrivit ossa mea.

B E T H.

5 Aedificavi in gyro meo, & circumdedit me felle, & labore.

B E T H.

6 In tenebrosis colloavit me, quasi mortuus es propter os.

G H I M E L.

7 Circumdificavit adverte me, ut non

† Lev.
26.14.
Deut.
28.15.

† Jer.
14.17.
Isa. 1.
16.

egrediar: aggravavit compedem meam.

G H I M E L.

8 Sed & cum clamavero, & rogavero, exclusit orationem meam.

G H I M E L.

9 Conclusit vias meas lapidibus quadris, semitas meas subvertit.

D A L E T H.

10 Versus insidians factus est mihi, leo in absconditis.

D A L E T H.

11 Semitas meas subvertit, & confregit me: posuit me desolatam.

D A L E T H.

12 Tetendit arcum suum, & posuit me quasi signum ad sagittam.

H E.

13 Misit in renibus meis filias pharetræ suæ.

H E.

14 Factus sum in derisum omni populo meo, canticum eorum tota die.

H E.

15 Replevit me amaritudinibus, & inebriavit me absinthio.

V A V.

16 Et fregit ad numerum dentes meos, sibiavit me cinere.

V A V.

17 Et repulsa est à pace anima mea, obliis sum bonorum.

V A V.

18 Et dixi: Perii finis meus, & spes mea à Domino.

Z A I N.

19 Recordare paupertatis, & transgressionis meæ, absinthii, & fellis.

Z A I N.

20 Memoria memor ero, & tabescet in me anima mea.

Z A I N.

21 Hæc recolens in corde meo, ideo sperabo.

H E T H.

22 Misericordia Domini quia non sumus consumpti: quia non defecerunt miserationes ejus.

H E T H.

23 Novi diluculo, multa est fides tua.

H E T H.

24 Pars mea Dominus, dixit anima mea: propterea expectabo eum.

T E T H.

25 Bonus est Dominus sperantibus in eum, animæ quærenti illum.

T E T H.

26 Bonum est præstolari cum silentio saluta e Dei.

T E T H.

+ 27 Bonum est viro, cum portaverit jugum ab adolescentia sua.

I O D.

28 Sedebit solitarius, & tacebit: quia levavit super se.

I O D.

29 Ponet in pulvere os suum, si forte sit spes.

I O D.

30 Dabit percutienti se maxillam, saturabitur opprobriis.

C A P H.

31 Quia non repellet in sempiternum Dominus.

C A P H.

32 Quia si abiecit, & conturbabitur secundum multitudinem miserationum suarum.

C A P H.

33 Non enim humiliavit ex corde suo, & abiecit filios hominum.

L A M E D.

34 Ut contederet sub pedibus suis omnes vinculos terræ.

L A M E D.

35 Ut declinaret iudicium viri in conspectu vultus Altissimi.

L A M E D.

36 Ut perverteret hominem in iudicio suo: Dominus ignoravit.

M E M.

37 + Quis est iste, qui dixit ut fieret, + Ave
Domino non jubente? 36.

M E M.

38 Ex ore altissimi non egredientur nec mala nec bona?

M E M.

39 Quid murmuravit homo vivens, vir pro peccatis suis?

N V N.

40 Scrutemur vias nostras, & queramus, & revertamur ad Dominum.

N V N.

41 Levemus corda nostra cum manibus ad Dominum in celos.

N V N.

42 Nos inique egimus, & ad iracundiam provocavimus: idcirco tu inexorabilis es.

S A M E C H.

43 Operuisti in furore, & percussisti nos: occidisti nec pepercisti.

S A M E C H.

44 Opposuisti nubem tibi, ne transeat oratio.

S A M E C H.

45 Eradicationem, & abjectionem posuisti me in medio populorum.

P H E.

46 Aperuerunt super nos os suum omnes inimici.

P H E.

47 Formido & laqueus facta est nobis vaticinatio, & contritio.

P H E.

48 Divisiones aquarum deduxit oculus meus, in contritione filiarum populi mei.

A I N.

49 Oculus meus afflictus est, nec tacuit, eo quod non esset requies.

A I N.

50 Donec respiceret & videret Dominus de celis.

A I N.

51 Oculus meus depredatus est animam meam in cunctis filiabus urbium mearum.

S A D E.

52 Venatione ceperunt me quasi avem inimici mei gratis.

S A D E.

53 Lapsum est in lacum vita mea, & posuerunt lapidem super me.

S A D E.

54 Inundaverunt aquæ super caput meum: dixi: Perii.

C O P H.

55 Invocaui nomen tuum Domine de lacu novissimum.

C O P H.

56 Vocem meam audisti: ne avertas au-

tem

rem tuam à singulis meo, & clamoribus.

C O P H.

57 Appropinquasti in die, quando invocavi te: dixisti: Ne timeas.

R E S.

58 Iudicasti Domine causam animæ meæ, & deceptor vitæ meæ.

R E S.

59 Vidisti Domine iniquitatem illorum adve. sum me: judica iudicium meum.

R E S.

60 Vidisti omnem furorem, universas cogitationes eorum adversum me.

S I N.

61 Audisti opprobrium eorum Domine, omnes cogitationes eorum adversum me;

S I N.

62 Labia insurgentium mihi, & meditationes eorum adversum me tota die.

S I N.

63 Sessionem eorum, & resurrectionem eorum vide; ego sum psalmus eorum.

T H A V.

64 Reddes eis vicem Domine juxta opera manuum suarum

T H A V.

65 Dabis eis scu un cordis laborem tuum.

T H A V.

66 Persequeris in furore, & conteres eos sub calis Domine

C A P V T IV.

A L E P H.

1 **Q**uomodo obscuratum est aurum, nigratus est color optimus, dispersi sunt lapides sanctuarii in capite omnium platearum?

B E T H.

2 Filii Sion inclyti, & amicti auro primo: quomodo reputati sunt in vasa testea, opus manuum figuli?

G H I M E L.

3 Sed & lamæ nudaverunt mammam, lactaverunt catulos suos: filia populi mei crudelis, quasi struthio in deserto.

D A L E T H.

4 Adhæsit lingua lactentis ad palatum ejus in firi: parvuli petierunt panem, & non erat qui frangeret eis.

H E.

5 Qui vefcebantur voluptuosè, interierunt in viis, qui nurriebantur in croceis amplexati sunt stercorea.

V A V.

† Gen. 19.24. 6 Et major efficta iniquitas filie populi mei peccato Sodonorum, & quæ subversa est in momento, & non ceperunt in ea matres.

Z A I N.

7 Candidiores Nazareth ejus nive, nridiores lacte, rubicundiores ebore antiquo, Sapphiro pulchriores.

H E T H.

8 Denigrata est super carbones facies eorum, & non sunt cogniti in plateis, adhæsit cunis eorum ossibus: amictus & facta est quasi lionum.

T H E T H.

9 Melius fuit oculis gladio, quam interfectis fame: quoniam isti extabuerunt consumpti à sterilitate terræ:

I O I.

10 Manus mulierum infertur cordam coxe.

runt filios suos: facti sunt cibus eorum, in contritione filie populi mei.

C A P H.

11 Complevit Dominus furorem suum, effudit iram indignationis suæ: & succendit ignem in Sion, & devoravit fundamenta ejus.

I A M E D.

12 Non crediderunt reges terræ, & universi habitatores orbis, quoniam non ingrederetur hostis & inimicus per portas Jerusalem.

M E M.

13 Propter peccata prophetarum ejus, & iniquitates sacerdotum ejus, qui effuderunt in medio ejus sanguinem iustorum.

N V N.

14 Erraverunt cæci in plateis, polluti sunt in sanguine: cumque non possent, tenuerunt lacinias fœas.

S A M E C H.

15 Recedite polluti, clamaverunt eis: recedite, abi e, nolite tangere: purgati quippe sunt, & commoti dixerunt inter gentes: Non addet ultra ut habitet in eis.

P H E.

16 Facies Domini divisit eos, non addet ut respiciat eos: facies sacerdotum non erubuerunt, neque senum miserati sunt.

A I N.

17 Cum adhuc subsisteremus, defecerunt oculi nostri ad auxilium nostrum vanum, cum respiceremus attenti ad gentem, quæ salvare non poterat.

S A D E.

18 Lubricaverunt vestigia nostra in itinere platearum nostrarum, appropinquavit finis noster: completi sunt dies nostri, quia venit finis noster.

C O P H.

19 Velociiores fuerunt persecutores nostri aquilis cæli: super montes persecuti sunt nos, in deserto insidiati sunt nobis.

R E S.

20 Spiritus oris nostri Christus Dominus captus est in peccatis nostris: cui diximus: in umbra tua vivemus in gentibus.

S I N.

21 Gaude, & lætare filia Edom, quæ habitas in terra Hus: ad te quoque perveniet calix, inebriaberis, atque nudaberis.

T H A V.

22 Completa est iniquitas tua filia Sion, non addet ultra ut transmigret te: visitavit iniquitatem tuam filia Edom, discooperuit peccata tua.

ORATIO IEREMIE

PROPHETÆ.

C A P V T V.

1 **R**ecordare Domine quid acciderit nobis: sanare, & respice opprobrium nostrum.

2 Hæreditas nostra versa est ad alienos, domus nostra ad extraneos.

3 Papilli facti sumus absque patre, matres nostræ quasi viduæ.

4 Aquam nostram pecunia bibimus: ligna nostra pretio comparavimus.

N O S

et ad nos, & ad iudices nostros, qui iudicaverunt Israel, & ad reges nostros, & ad principes nostros, & ad omnem Israel, & Iuda:

† *Deut.* 28. 53. 1. Ut adduceret Dominus super nos mala magna, quæ non sunt facta sub cælo, quemadmodum facta sunt in Ierusalem: † secundum quæ scripta sunt in lege Moyſi.

2. Ut manducaret homo carnes filii sui, & carnes filii matris sue.

3. Et dedit eos sub manu regum omnium, qui sunt in circuitu nostro, in imperium, & in desolationem in omnibus populis, in quibus nos dispersit Dominus.

† *Supra* 7. 15. 4. Et facti sumus sicut, & non supra: quia peccavimus Domino Deo nostro, non obaudiendo voci ipsius.

5. Et facti sumus sicut, & non supra: quia peccavimus Domino Deo nostro, non obaudiendo voci ipsius.

6. Et facti sumus sicut, & non supra: quia peccavimus Domino Deo nostro, non obaudiendo voci ipsius.

7. Quia locutus est Dominus super nos omnia mala hæc, quæ venerunt super nos:

8. Et non sumus deprecati faciem Domini Dei nostri, ut revertatur unusquisque nostrum à viis nostris pessimis.

9. Et vigilavit Dominus in malis, & addixit ea super nos: quia iustus est Dominus in omnibus operibus suis, quæ mandavit nobis.

† *Deut.* 9. 15. 10. Et non audimus vocem ipsius ut iremus in præceptis Domini, quæ dedit ante faciem nostram.

11. Et nunc Domine Deus Israel, qui eduxisti populum tuum de terra Ægypti in manu valida, & in signis, & in prodigiis, & in virtute tua magna, & in brachio excelso, & fecisti tibi nomen sicut est dies iste:

12. Peccavimus, impie egimus, inique gessimus, Domine Deus noster, in omnibus iustitiis tuis.

13. Avertatur ira tua à nobis: quia delicti sumus pauci inter gentes, ubi dispersisti nos.

14. Exaudi Domine preces nostras, & orationes nostras, & edue nos propter te: & da nobis invenire gratiam ante faciem eorum, qui nos adduxerunt:

15. Ut sciat omnis terra quia tu es Dominus Deus noster, & quia nomen tuum invocatum est super Israel, & super genus ipsius.

† *Deut.* 26. 15. 16. Et respice Domine de domo sancta tua in nos, & inclina aurem tuam, & exaudi nos.

† *Isaia* 63. 15. 17. Et aperui oculos tuos, & vide: † quia non mortui, qui sunt in inferno, quorum spiritus accepit est à visceribus tuis, dabant honorem & iustificationem Domino:

† *Psalm.* 64. 9. 18. Sed anima, quæ iustis est super magnitudine valis, & incedit curva, & in fuma, & oculi deficientes, & anima eliciens dat tibi gloriam & iustitiam Domino.

19. Quia non secundum iustitias patrum nostrorum nos tu idem precor, & petimus misericordiam a te eo respectum tuum, Domine Deus noster:

20. Sed quia misisti iram tuam, & furorem tuum super nos, sicut locutus es in manibus puerorum tuorum prophetarum tuorum, dicens:

21. Sic dicit Dominus: Inclinate humerum vestrum, & cervicem vestram, & opera facite regi Babylonis: & sedebitis in terra, quæ dedit patribus vestris.

22. Quod si non audieritis vocem Domini

Dei vestri operari regi Babylonis: defecionem vestram faciam de civitatibus Iuda, & à foris Ierusalem.

23. Et auferam à vobis vocem iucunditatis, & vocem gaudii, & vocem sponsi, & vocem sponsæ, & erit omnis terra sine vestigio ab inhabitantibus eam.

24. Et non audierunt vocem tuam, ut operarentur regi Babylonis: & statuerunt verba tua, quæ locutus es in manibus puerorum tuorum prophetarum, ut transferrentur ossa regum nostrorum, & ossa patrum nostrorum de loco suo:

25. Ecce projecta sunt in calore solis, & in gelu noctis: & mortui sunt in doloribus pessimis, in fame & in gladio, & in emissionem.

26. Et posuisti templum, in quo invocatum est nomen tuum in ipso, si ut hæc dies, propter iniquitatem domus Israel, & domus Iuda.

27. Et fecisti in nobis Domine Deus noster secundum omnem bonitatem tuam, & secundum omnem miserationem tuam illam magnam:

28. Sicut locutus es in manu pueri tui Moyſi, & in die qua præcepisti ei scribere legem tuam coram filiis Israel,

29. Dicens: † Si non audieritis vocem meam, multitudo hæc magna converteretur in minimam inter gentes, quo ego eos dispergam:

30. Quia scio quod me non audiet populus, populus est enim dura service: & converteretur ad cor suum in terra captivitatis suæ:

31. Et scient quia ego sum Dominus Deus eorum, & dabo eis cor, & intelligent: aures, & audient.

32. Et laudabunt me in terra captivitatis suæ, & mentes erunt nominis mei.

33. Et avertent se à dorso suo duro, & à malignitatibus suis: quia reminiscantur viam patrum suorum qui peccaverunt in me.

34. Et revocabo illos in terram, quam iuravi patribus eorum, Abraham, Isaac, & Jacob, & dominabuntur eis: & multiplicabo eos, & non mino abuntur.

35. Et statuiam illis testamentum alterum sempiternum, ut sint illis in Deum, & ipsi erunt mihi in populum: & non movebo amplius populum meum, filios Israel, à terra quam dedi illis.

C A P V T III.

Perseverant confiteri peccata sua & patrum suorum, obsecrantes Deum pro misericordia: Israel in captivitatem ductus est, eo quod dereliquit viam sapientia, quæ non invenitur à potentibus, divitibus, aut gloriis: sed populo Israel tradita fuerat à Deo, cui omnes sua creatura obediunt: additurque de Christo adveniente in carnem.

1. Et nunc Domine omnipotens, Deus Israel, anima in angustis, & spiritus anxius clamat ad te:

2. Audi Domine, & miserere, quia Deus es misericors, & miserere nostri: quia peccavimus ante te.

3. Quamtu sedes in sempiternum, & nos perimus in ævum?

4. Domine omnipotens, Deus Israel, audi

† *Lev.* 26. 14. *Deut.* 28. 15.

nunc orationem mortuorum Israel, & filiorum ipsorum, qui peccaverunt ante te, & non audierunt vocem Domini Dei sui, & agglutinata sunt nobis mala.

5 Noli meminisse iniquitatum patrum nostrorum, sed memento manus tuas, & nominis tui in tempore isto:

6 Quia tu es Dominus Deus noster, & laudabimus te Domine:

7 Quia propter hoc dedisti timorem tuum in cordibus nostris, & ut invocemus nomen tuum, & laudemus te in captivitate nostra, quia convertimur ab iniquitate patrum nostrorum, qui peccaverunt ante te.

8 Ecce nos in captivitate nostra sumus hodie, quia nos dispersisti in imperium, & in maledictum, & in peccatum, secundum omnes iniquitates patrum nostrorum, qui recesserunt à te Domine Deus noster.

9 Audi Israel mandata vitæ: auribus percipe, ut scias prudentiam.

10 Quid est Israel quod in terra inimicorum es?

11 Inveterasti in terra aliena, coinquinatus es cum mortuis: deputatus es cum descendentibus in infernum.

12 Dereliquisti fontem sapientiæ.

13 Nam si in via Dei ambulasses, habitasses urique in pace sempiterna.

14 Disce ubi sit prudentia, ubi sit virtus, ubi sit intellectus: ut scias simul ubi sit longinquitas vitæ & victus, ubi sit lumen oculorum, & pax.

15 Quis invenit locum ejus? & quis intravit in thesauros ejus?

16 Vbi sunt principes gentium, & qui dominantur super bestias, quæ sunt super terram?

17 Qui in avibus cæli ludunt,

18 Qui argentum thesaurizant, & aurum, in quo confidunt homines, & non est finis acquisitionis eorum? qui argentum fabricant, & solliciti sunt, nec est inventio operum illorum?

19 Exterminati sunt, & ad inferos descenderunt, & alii loco eorum surrexerunt.

20 Juvenes viderunt lumen, & habitaverunt super terram: viam autem disciplinæ ignoraverunt,

21 Neque intellexerunt semitas ejus, neque filii eorum susceperunt eam, à facie ipsorum longe facta est:

22 Non est audita in terra Chanaan, neque visa est in Theman.

23 Filii quoque Agar, qui exquirunt prudentiam quæ de terra est, negotiatores Merhæ, & Theman, & fabulatores, & exquirtores prudentiæ & intelligentiæ: viam autem sapientiæ nescierunt, neque commemorantur semitas ejus.

24 O Israel, quam magna est domus Dei, & ingens locus possessionis ejus!

25 Magnus est, & non habet finem; excelsus & immensus.

26 Ibi fuerunt gigantes nominati illi, qui ab initio fuerunt, statuta magna, scientes bellum.

27 Non hos elegit Dominus, neque viam disciplinæ invenerunt: propterea perierunt.

28 In quo nam non habuerunt sapientiam, interierunt propter suam insipientiam.

29 Quis ascendit in cælum, & accepit eam? & eduxit eam de nubibus?

30 Quis transfretavit mare, & invenit illam? & attulit illam super aurum electum?

31 Non est qui possit scire vias ejus, neque qui exquirat semitas ejus:

32 Sed qui fecit universa, novit eam, & adinvenit eam prudentia sua: qui præparavit terram in æterno tempore, & replevit eam pecudibus, & quadrupedibus:

33 Qui emittit lumen, & vadit: & vocavit illud, & obedit illi in tremore.

34 Solle autem dederunt lumen in custodiis suis, & lætati sunt:

35 Vocati sunt, & dixerunt: Adsumus: & luxerunt ei cum jucunditate, qui fecit illas.

36 Hic est Deus noster, & non æstimabitur abus adversus eum.

37 Hic adinvenit omnem viam disciplinæ, & tradidit illam Jacob pateri suo, & Israel dilecto suo.

38 Post hæc in terris visus est, & cum hominibus conversatus est.

C A P V T I V.

Ierusalem suam luges desolationem, horti utique filios suos ut feci sunt animo: nam sicut propter ipsorum peccata Deus eos tradidit adversariis, ita eis liberatis puniet hostes ipsorum.

1 Hic liber mandatorum Dei, & lex, quæ est in æternum: omnes qui tenent eam, perveniunt ad vitam; qui autem dereliquerunt eam, in mortem.

2 Convertere Jacob, & apprehende eam, ambula per viam ad splendorem ejus contra lumen ejus.

3 Ne tradas alteri gloriam tuam, & dignitatem tuam genti alienæ.

4 Beati sumus Israel: quia quæ Deo placent, manifesta sunt nobis.

5 Animæquior esto populus Dei, memorabilis Israel:

6 Vendidisti es gentibus non in perditionem: sed propter quod in ira ad iracundiam provocasti Deum, traditi es adversariis.

7 Exacerbasti enim eum qui fecit vos, Deum æternum, immolantes demoniis, & non Deo.

8 Obliti enim estis Deum, qui nutrit vos, & contristastis nutricem vestram Ierusalem.

9 Vidit enim iracundiam à Deo venientem vobis, & dixit: Audite confines Sion, adduxit enim mihi Deus luctum magnum:

10 Vidi enim captivitatem populi mei, filiorum meorum, & filiarum, quam superduxit illis æternus.

11 Nutrivi enim illos cum jucunditate: dimisi autem illos cum fletu & luctu.

12 Nemo gaudeat super me videlicet, & desolatam: à multis derelicta sum propter peccata filiorum meorum, quia declinaverunt à lege Dei.

13 Iustitias autem ipsius nescierunt, nec ambulaverunt per vias mandatorum Dei, neque per semitas veritatis ejus cum iustitia ingressi sunt.

14 Veniant confines Sion, & memorentur captivitatem filiorum & filiarum earum, quam superduxit illis æternus.

15 Adduxit enim super illas Deum de

longinquo, gentem improbam, & alienus
imur:

16 Qui non sunt reveriti faciem, neque
puerorum interfecerunt, & abduxerunt dile-
ctos viduæ, & a filiis non eam dolaverunt.

17 Ego autem quid possum adjuvare vos?

18 Qui enim adduxit super vos mala,
ipse vos eripiet de manibus inimicorum ve-
strorum.

19 Ambulate filij, ambulate: ego enim
derelicta sum sola.

20 Exui me stola pacis: indui autem me
sacco obsecrationis, & clamabo ad Altissi-
mum in diebus meis.

21 Annusquiores estote filij, clamate ad
Dominum, & eripiet vos de manu princi-
pum inimicorum.

22 Ego enim speravi in æternum salutem
vestram: & venit mihi gaudium à sancto
super misericordia, quæ veniet vobis ab
æterno salutari nostro.

23 Emisi enim vos cum luctu & ploratu:
reduet autem vos mihi Dominus cum gau-
dio & jucunditate in sempiternum.

24 Sicut enim viderunt vicinæ Sion ca-
privitatem vestram à Deo, sic videbunt &
in celeritate salutem vestram à Deo, quæ
superveniet vobis cum honore magno, &
splendore æterno.

25 Filij patienter sustinete iram, quæ su-
pervenit vobis: persecutus est enim te ini-
micus tuus, sed cito videbis perditionem
ipsius; & super cervices ipsius ascendes.

26 Delicia mei ambulaverunt vias asperas,
ducti sunt enim ut grex direptus ab inimicis.

27 Animæquiores estote filij, & proclama-
te ad Dominum: erit enim memoria vestra
ab eo qui duxit vos.

28 Sicut enim fuit sensus vester ut erra-
retis à Deo: decies tantum iterum conver-
tentes requiratis eum.

29 Qui enim induxit vobis mala, ipse
rursum adducet vobis sempiternam jucun-
ditatem cum salute vestra.

30 Animæquior esto Ierusalem, exhorta-
tur enim te, qui te nominavit.

31 Nocentes peribunt, qui te vexaverunt:
& qui gratulati sunt in tua ruina, punientur.

32 Civitates, quibus servierunt filij tui,
punientur; & quæ accepit filios tuos.

33 Sicut enim gavisa est in tua ruina, &
lætata est in casu tuo, sic contristabitur in
sua desolatione.

34 Et amputabitur exultatio multitudinis
ejus, & gaudium ejus erit in luctum.

35 Ignis enim superveniet ei ab æthero
in longiturnis diebus, & habitabitur à dz-
monis in multitudine temporis.

36 Circumspice Ierusalem ad orientem, &
vide jucunditatem à Deo tibi venientem.

37 Ecce enim veniunt filij tui, quos di-
misti dispersos, veniunt collecti ab orien-
te usque ad occidentem, in verbo sancti
gaudentes in honorem Dei.

C A P V T V.

*Libet videri Ierusalem luctum & dolorem, eo quod pluri-
bus annis commiserat dolorem in capite vestro, com-
punctum patet ad eam reducere.*

Liber te Ierusalem stola luctus &
vestis doloris: & induit te deus deus,

& honore eius, quæ à Deo tibi est, sempi-
terne gloriæ.

2 Circumdabit te Deus diploide justitiæ, &
imponet in manum capiti honorem æterni.

3 Deus enim ostendet splendorem suum
in te, omni qui sub celo est.

4 Nominabitur enim tibi nomen tuum à
Deo in semper æternum: Pax justitiæ, & ho-
nor pietatis.

5 Exurge Ierusalem, & sta in excelsis: † † sup.
& circumspice ad orientem, & vide colle. 4.36.
ctos filios tuos ab oriente sole usque ad oc-
cidentem, in verbo sancti gaudentes Dei
memoria.

6 Exierunt enim abs te pedibus ducti ab
inimicis: adducet autem illos Dominus ad
te portatos in honore sicut filios regni.

7 Constituit enim Deus humiliare omnem
montem excelsum, & rupes perennes, &
convalles replere in æquarum terrarum, ut
ambulet Israel diligenter in honorem Dei.

8 Obumbraverunt autem & silvæ, & omne
lignum suavitatis, Israel ex mandato Dei.

9 Adducet enim Deus Israel cum jucun-
ditate in lumine majestatis suæ cum miseri-
cordia, & justitia, quæ est ex ipso.

C A P V T VI.

*Iudeos apud Babylonios captivos vaticinatur Je-
remias post septem generationes liberandos: horra-
turque ut sibi caveant ab illorum idololatris, osten-
dens à plurimis effectibus imbecilliam esse idola, pe-
nitentiam sensu carentem, ac vanissimam.*

Exemplar epistolæ, quam misit Jeremias
ad abducendos captivos in Babyloniam
à rege Babyloniorum, ut annuntiaret illis
secundum quod præceptum est illi à Deo.

1 † PROPTER peccata, quæ pec- † Jerem.
cassis ante Deum, abducemini in Babylo- 25.9.
niam captivi à Nabuchodonosor rege Ba-
byloniorum.

2 Ingressi itaque in Babylonem, eritis ibi
annis plurimis, & ten portibus longis, us-
que ad generationes septem: post hoc au-
tem educam vos inde cum pace.

3 † Nunc autem videbitis in Babylonia † 17.
deos aureos & argenteos, & lapideos, & 44.10.
ligneos in humeris portari, ostentantes me-
tum gentibus.

4 Videte ergo ne & vos si niles efficiami-
ni factis alienis, & metuatis, & metus vos
capiat in ipsis.

5 Visa itaque turba de retro, & ab ante,
adorantes, dicite in cordibus vestris: Te
oportet adorari Domine.

6 Angelus enim meus vobiscum est: ipse
autem exquiram animas vestras,

7 Nam lingua ipsorum polita à fabro,
ipsa etiam inaurata & inargentata, falsa
sunt, & non possunt loqui.

8 Et sicut virgini aurum & argenti ornamenta, ita
accepto auro fabricati sunt.

9 Coronas certe aureas habent super ca-
pita tua dñi illorum: unde subtrahunt la-
cerdotes ab eis aurum & argentum, & ero-
gant illud in templa.

10 Dant autem & ex ipso pretiosis, &
mercedibus orant, & necum, cum accipiant
illud à mercatoribus, ornant deos suos.

11 Et autem non liberantur ab æmulatione
& timore.

12 Operis

12 Opertis autem illis veste purpurea, exergunt faciem ipsorum propter pulverem domus, qui est plurimus inter eos.

13 Scutum autem habet ut homo, sicut iudex regionis, qui in se peccantem non interficit.

14 Habet etiam in manu gladium & securum: se autem de bello, & à latronibus non liberat. Unde vobis notum sit quia non sunt dii.

15 Non ergo timueritis eos. Sicut enim vas hominis confractum inutile efficitur, tales sunt & dii illorum.

16 Constitutis illis in domo, oculi eorum impleti sunt pulvere à pedibus introentium.

17 Et sicut alicui qui regem offendit, circumseptæ sunt januæ: aut sicut ad sepulchrum adductum mortuum, ita tutantur sacerdotes ostia clausuris & setis, ne à latronibus expolentur.

18 Lucernas accendunt illis, & quidem multas, ex quibus nullam videre possunt: sunt autem sicut trabes in domo.

19 Corda vero eorum dicunt elingere serpentes, qui de terra sunt, dum comedunt eos, & vestimentum ipsorum, & non sentiunt.

20 Nigræ sunt facies eorum à fumo, qui in domo fit.

21 Supra corpus eorum, & super caput eorum volant noctuæ, & hirundines, & aves etiam similiter & catæ.

22 Unde sciatis quia non sunt dii. Ne ergo timueri is eos.

23 Aurum etiam quod habent, ad speciem est. Nisi aliquis extenderit æruginem, non fulgebunt: neque enim dum conflarentur, sentiebant.

† 1/4. 24 Ex omni pretio empta sunt, in quibus spiritus non inest ipsis.

46.6. 25 Sine pedibus in humeris portantur, ostentantes ignobilitatem suam hominibus. Confundantur etiam qui colunt ea.

26 Propterea si ceciderint in terram, à semetipsis non consurgunt: neque si quis eum statuerit rectum, per semetipsum stabit, sed sicut mortuis munera eorum illis apponentur.

27 Hostias illorum vendunt sacerdotes ipsorum, & abutuntur: similiter & mulieres eorum decerpentes, neque infirmo, neque mendicanti aliquid impertunt?

28 De sacrificiis eorum foetæ & menstrua: contingunt. Scientes itaque ex his quia non sunt dii, ne timeatis eos.

29 Unde enim vocantur dii? Quia mulieres apponent diis argenteis, & aureis, & lignis:

30 Et in domibus eorum sacerdotes sedent, habentes tunicas scissas, & capita, & barbam rasam, quorum capita nuda sunt.

31 Rugiunt autem clamantes contra deos suos, sicut in cœna mortui.

32 Vestimenta eorum auferunt sacerdotes, & vestiunt uxores suas, & filios suos.

33 Neque si quid malum patimur ab aliquo, neque si quid boni, poterunt retribuere: neque regem construere possunt, neque auctorem.

34 Similiter neque dare divitias possunt, neque alicui retribuere. Siquis illis vultu veritatis & non reddiderit: neque hoc requirunt.

35 Hominem à morte non liberant, neque in firmum à potentiori eripiunt.

36 Hominem circum ad vulum non resistunt, de necessitate hominem non liberant.

37 Viduæ non miserebuntur, neque orphanis beneficient.

38 Lapidibus de monte similes sunt dii illorum, lignei, & lapidei, & aurei, & argentei. Qui autem colunt ea, contundentur.

39 Quomodo ergo æstimandum est, aut dicendum, illos esse deos?

40 Adhuc enim ipsis Chaldeis non honorantibus ea: qui cum audierint mutum non posse loqui, off runt illud ad Bel, postulant ab eo loqui:

41 Quasi possint sentire qui non habent motum, & ipsi cum intellexerint, relinquunt ea: sensum enim non habent ipsi dii illorum.

42 Mulieres autem circumdatæ funibus in viis sedent, succendentes ossa olivarum.

43 Cum autem aliqua ex ipsis attraxerit ab aliquo transiente dormierit cum eo, proxima suæ exprobrat quod ea non sit digna habita, sicut ipsa, neque funis ejus diruptus sit.

44 Omnia autem quæ illis fiunt, falsa sunt. Quomodo æstimandum aut dicendum est, illos esse deos?

45 A fabris autem, & ab aurificibus facta sunt. Nil aliud erunt, nisi id quod volunt esse sacerdotes.

46 Artifices etiam ipsi, qui ea faciunt, non sunt multi temporis. Numquid ergo possunt ea quæ fabricata sunt ab ipsis esse dii?

47 Reliquerunt autem falsa, & opprobrium postea futuris.

48 Nam cum supervenerit illis prælium, & mala: cogitant sacerdotes apud se, ubi se abscondant cum illis.

49 Quomodo ergo sentiri debeant quoniam dii sunt, qui nec de bello se liberant, neque de malis se eripiunt?

50 Nam cum sint lignea, inaurata, & inargentata: scietur postea quia falsa sunt, ab universis gentibus, & regibus: quæ manifesta sunt quia non sunt dii, sed opera manuum hominum? & nullum Dei opus cum illis.

51 Unde ergo notum est, quia non sunt dii, sed opera manuum hominum, & nullum Dei opus in ipsis est?

52 Regem regioni non suscitant, neque pluviam hominibus dabunt.

53 Iudicium quoque non discernent, neque regiones liberabunt, ab injuria: quia nihil possunt sicut corniculæ inter medium cæli & terræ.

54 Etenim cum inciderit ignis in domum deorum ligneorum, argenteorum, & aureorum, sacerdotes quidem ipsorum fugient, & liberabuntur: ipsi vero sicut trabes in medio comburentur.

55 Regiam autem, & bello non resistent. Quomodo ergo æstimandum est, aut recipiendum quia dii sunt?

56 Non à furibus, neque à latronibus se liberabunt dii lignei, & lapidei, & inaurati, & inargentati: quibus hi qui tortiores sunt,

57 Aurum, & argentum, & vestimenta, quo operti sunt, auferent illis, & abibunt, nec sibi auxilium ferent.

58 Itaque

58 Itaque melius est esse regem ostentantem virtutem suam, aut vas in domo utile, in quo gloriabitur qui possidet illud, vel officium in domo, quod custodit quæ in ipsa sunt, quam falsi dii.

59 Sol quidem, & luna, ac sidera cum sint splendida, & emissa ad utilitates, obaudent.

60 Similiter & fulgur cum apparuerit, percipuum est: id ipsum autem & spiritus in omni regione spirat.

61 Et nubes, quibus cum imperatum fuerit à Deo perambulare universum orbem, perficiunt quod imperatum est eis.

62 Ignis etiam missus desuper ut consumat montes, & silvas, facit quod præceptum est ei. Hæc autem neque speciebus, neque virtutibus uni eorum similia sunt.

63 Unde neque existimandum est, neque dicendum, illos esse deos, quando non possunt neque iudicium judicare, neque quidquam facere hominibus.

64 Scientes itaque quia non sunt dii, ne ergo timueritis eos.

65 Neque enim regibus maledicent, neque benedicent.

66 Signa etiam in cælo gentibus non ostendunt, neque ut sol lucebunt, neque illuminabunt ut luna.

67 Bestiæ meliores sunt illis, quæ possunt fugere sub rectum, ac prodesse sibi.

68 Nullo itaque modo nobis est manifestum quia sunt dii: propter quod ne timeatis eos.

69 Nam sicut in cucumeratio formido nihil custodit: ita sunt dii illorum lignei, & argentei, & inaurati.

70 Eodem modo & in horto spina alba, super quam omnis avis sedet. Similiter & de mortuo projecto in tenebris, similes sunt dii illorum lignei, & inaurati, & inargentati.

71 A purpura quoque & murice, quæ supra illos lineant, scietis itaque quia non sunt dii. Ipsi etiam postremo comeduntur, & erunt opprobrium in regione.

72 Melior est homo iustus, qui non habet simulachra: nam erit longe ab opprobriis.

PROPHEZIA EZECHIELIS.

CAPUT I.

Tempus & locus quibus Ezechiel ostensa sunt visiones Dei: nempe in medio ignis, similitudo quatuor animalium quæ describuntur, similiter & rotarum, firmamenti, throni, & hominis in throno sedentis, igne circumdati.

† *Infra 3 32. 10.20.* 1 ET factum est in trigésimo anno, in quarto, in quinta mensis, cum essem in medio captivorum † juxta fluvium Chobar aperti sunt cæli, & vidi visiones Dei.

2 In quinta mensis, ipse est annus quintus transmigrationis regis Joachin,

3 Factum est verbum Domini ad Ezechielem filium Buzi sacerdotem in terra Chaldeorum, secus flumen Chobar: & facta est super eum ibi manus Domini

4 Et vidi, & ecce ventus turbinis venie-

bat ab aquilone, & nubes magna, & ignis involvens, & splendor in circuitu ejus: & de medio ejus quasi species electri, id est de medio ignis:

5 Et in medio ejus similitudo quatuor animalium: & hic aspectus eorum, similitudo hominis in eis.

6 Quatuor facies uni: & quatuor pennæ uni.

7 Pedes eorum pedes recti, & planta pedis eorum quasi planta pedis vituli, & scinillæ quasi aspectus æris candentis.

8 Et manus hominis sub pennis eorum in quatuor partibus: & facies & pennas per quatuor partes habebant.

9 Iunctæque erant pennæ eorum alterius ad alterum, non revertebantur cum incederent: sed unumquodque ante faciem suam gradiebatur.

10 Similitudo autem vultus eorum: facies hominis, & facies leonis à dextris ipsorum quatuor; facies autem bovis, à sinistris ipsorum quatuor, & facies aquilæ desuper ipsorum quatuor.

11 Facies eorum, & pennæ eorum exten- tæ desuper: duæ pennæ singulorum junge- bantur, & duæ tegebant corpora eorum:

12 Et unumquodque eorum coram facie sua ambulabat: ubi erat in petus spiritus, illuc gradiebantur, nec revertiebantur cum ambularent.

13 Et similitudo animalium, aspectus eorum quasi carbonum ignis ardentium, & quasi aspectus lampadarum. Hæc erat visio discurrens in medio animalium, splendor ignis, & de igne fulgur egredie- s.

14 Et animalia ibant & revertiebantur, in similitudinem fulguris coruscantis.

15 Cumque aspicerem animalia, apparuit rota una super terram juxta animalia, habens quatuor facies.

16 Et aspectus rotarum, & opus earum, quasi visio maris: & una similitudo ipsarum quatuor: & aspectus earum & opera, quasi sit rota in medio rotæ.

17 Per quatuor partes earum euntes ibant, & non revertiebantur cum ambularent.

18 Statura quoque erat rotis, & altitudo, & horribilis aspectus: & † totum corpus † *Infra 10.12.*

19 Cumque ambularent animalia, ambulabant pariter & rotæ juxta ea, cum elevarentur animalia de terra, elevabantur simul & rotæ.

20 Quocumque ibat spiritus, illuc eunte spiritu, & rotæ pariter elevabantur, sequentes eum, spiritus enim vitæ erat in rotis.

21 Cum euntibus ibant, & cum stantibus stabant: & cum elevatis à terra, pariter elevabantur & rotæ, sequentes ea: quia spiritus vitæ erat in rotis.

22 Et similitudo super capita animalium firmamenti, quasi aspectus crystalli horribilis, & extensus super capita eorum desuper.

23 Sub firmamento autem pennæ eorum rectæ alterius ad alterum: unaquodque duabus alis velabat corpus suum & alteram similiter velabatur.

24 Et audiebam sonum alarum, quasi sonum aquarum multarum, quasi sonum sublimis

sublimis Dei cum ambularent quasi sonus erat multitudo eius ut sonus castorum, cumque se starent, demittebant pennas eorum.

25 Nam cum fieret vox super firmamentum, quod erat super caput eorum, stabant, & submittebant alas suas.

26 Et super firmamentum, quod erat imminens capiti eorum, quasi aspectus lapidis sapphiri similitudo throni: & super similitudinem throni, similitudo quasi aspectus hominis desuper.

27 Et vidi quasi speciem electri, velut aspectum ignis, intrinsecus ejus per circuitum: à lumbis ejus & desuper, & à lumbis ejus usque deorsum, vidi quasi speciem ignis splendentis in circuitu.

28 Velut aspectum arcus cum fuerit in nube in die pluviarum, hic erat aspectus splendoris per gyrum.

C A P V T I I

Roboratur propheta exterritus, ut int. epide arguas rebelles filios Israel; si quo modo tandem ab inveterata pecc. tu vest. iscant, & jubetur comedere librum scriptum intus & foris, in quo erant lamentationes, & carmen, & v. a.

1 Hæc visio similitudinis gloriæ Domini, & vidi, & cecidi in faciem meam, & audiui vocem loquentis. Et dixit ad me: Fili hominis sta super pedes tuos, & loquar tecum.

2 Et ingressus est in me spiritus postquam locutus est mihi, & statuit me supra pedes meos: & audiui loquentem ad me.

3 Et dicentem: Fili hominis, mitto ego te ad filios Israel, ad gentes apostatrices, quæ recesserunt à me: ipsi & patres eorum perjurati sunt pactum meum usque ad diem hunc.

4 Et filii dura facie, & indomabili corde sunt ad omnes ego mitto te: & dices ad eos: Hæc dicit Dominus Deus:

5 Si forte vel ipsi audiant, & si forte quiescant, quoniam domus exasperans est: & sciens quia propheta fuerit in medio eorum.

6 Tu ergo fili hominis ne timeas eos, neque sermones eorum metuas: quoniam increduli & subversores sunt tecum, & cum scorpionibus habitas. Verba eorum ne timeas, & vulnus eorum ne formides, quia domus exasperans est.

7 Loqueris ergo verba mea ad eos, si forte audiant, & quiescant: quoniam irritatores sunt.

8 Tu autem fili hominis audi quæcumque loquor ad te: & noli esse exasperans: sicut domus exasperatrix est: aperi os tuum & comede quicquid ego do tibi.

9 Et vidi, & ecce manus missa ad me, in qua erat involutus liber: & expandit illum coram me, & qui erat scriptus intus & foris: & scriptæ erant in eo lamentationes, & carmen, & v. a.

C A P V T I I I

Comestolibus datur propheta facies adamantina, ut int. idè arguas durissimos filios Israel in transgressione constitutos: sicut autem constitutus speculator, qui si visum imminens malum non annuntiaverit, ejus qui perit v. a. efficitur: si autem annuntiaverit, annam suam liberat, etiam si ab hoste periret: deinde campum ingressus,

visitque ibi gloria Domini, jubetur in domo sua includi inquam in domo ac munita.

1 Et dixit ad me: Fili hominis quidcumque inveneris comedere: comede volumine istud, & valens loquere ad filios Israel.

2 Et aperuit os meum, & cibavit me volumine illo:

3 Et dixit ad me: Fili hominis venter tuus comedet, & viscera tua complebuntur volumine isto, quod ego do tibi. & Et comedi istud: & factum est in ore meo sicut mel dulces.

4 Et dixit ad me: Fili hominis vade ad domum Israel, & loqueris verba mea ad eos.

5 Non enim ad populum profundi sermonis & ignotæ linguæ tu mitteris, ad domum Israel:

6 Neque ad populos multos profundi sermonis, & ignotæ linguæ, quorum non possis audire sermones: & si ad illos mitteris, ipsi audient te.

7 Domus autem Israel nolunt audire te: nolunt audire me, omnis quippe domus Israel aurita fronte est, & duro corde.

8 Ecce dedi faciem tuam valentiorē faciebus eorum, & frontem tuam duriorē frontibus eorum.

9 Ut adamantem, & ut filicem dedi faciem tuam: ne timeas eos, neque metuas à facie eorum: quia domus exasperans est.

10 Et dixit ad me: Fili hominis, omnes sermones meos, quos ego loquor ad te, assume in corde tuo, & auribus tuis audi:

11 Et vade, ingredere ad transmigrationem, ad filios populi tui, & loqueris ad eos, & dices eis: Hæc dicit Dominus Deus: si forte audiant, & quiescant.

12 Et assumpsit me spiritus, & audiui post me vocem commotionis magnæ: Benedicta gloria Domini de loco suo:

13 Et vocem alarum animalium percutientium, alteram ad alteram, & vocem rotarum sequentium animalia, & vocem commotionis magnæ.

14 Spiritus quoque levavit me, & assumpsit me: & abi amarus in indignatione spiritus mei: manus enim Domini erat mecum, confortans me.

15 Et veni ad transmigrationem, ad acervum novarum frugum, ad eos qui habitabant juxta flumen Chobar, & sedi ubi illi sedebant: & mansi ibi septem diebus moriens in medio eorum.

16 Cum autem perierat septem dies, factum est verbum Domini ad me, dicens:

17 Fili hominis speculatorem dedi te domui Israel: & audies de ore meo verbum, & annuntiabis eis ex me.

18 Si dicente me ad impium: Morte morieris, non annuntiaveris ei, neque locutus fueris ut avertatur à via sua impia, & vivat: ipse copius in iniquitate sua morietur, sanguinem autem e corde malo tuo requiram.

19 Si autem tu annuntiaveris impio, & ille non fuerit conversus ab iniquitate sua, & à via sua impia: ipse quidem in iniquitate sua morietur, tu autem annuntiationem tuam liberasti.

† 4. 10. 9. 10.

† Inf. 33. 7.

2. 1. 4.

20. Sed eis conversus iustus à iustitia sua
fuit, & tunc inquitareo: ponam ad
testand' an coram eo. ipse morietur, quia
non a me sufficit: in peccato suo morte-
bit, & non erit in memoria iustorum eius,
quasi fuit: laudem vero eius de manu
tua requiram.

21. Si autem tu annuntiaveris iusto ut non
peccet iustus, & ille non peccaverit: vivens
vivet, quia annuntiasti ei, & tu animam
tuam liberaſti.

22. Et facta est super me manus Domini,
& dixit ad me: Surgens egredere in cam-
pū, & ibi loquar tecum.

23. Et surgens egressus sum in campum:
 & ecce ibi gloria Domini stabat quasi glo-
 ria, quam vidi † juxta fluvium Chobar, &
 ecce ibi in faciem meam.

24 Et ingressus est in me spiritus, & statuit me super pedes meos; & locutus est mihi, & dixit ad me; Ingredere, & includere in medio domus mee.

Itu fili hominis, ecce data sunt super te vincula, & ligabunt te in eis: & non egredieris de medio eorum.

26 Et linguam tuam adhaerere fac iam palato tuo, & eris mutus, nec quasi vir objurgans. quia domus exasperans est.

27 Cum autem locutus fuero tibi, aperiam os tuum, & dices ad eos: Hæc dicit Dominus Deus: Qui audit, audiat: & qui quiescit, quiescat: quia domus exasperans est.

C A P V T I V.

Tabetur propheta figurare obsidionem Ierusalem, ac domine super laus sinistram 390 diebus, super dextram vero 40. ac vitem cibum & fœde conse- sumptibi preparare: quibus designet calamitatem futuram Ise et, obsidionem & afflictionem habi- tantium de solymis.

E tu fili hominis sume tibi laterem,
 & pones eum coram te: & describes
 in eo civitatem Ierusalem.

2 Et ordinabis aduersus eam obsidionem,
& ædificabis munitiones, & comportabis
agrum, & dabis contra eam castra, &
pones arieres in pyro.

3 Et tu sume tibi cartaginem ferream, & pones eam in murum ferreum inter te, & inter civitatem: & ol fir nabis faciem tuam ad eam, & erit in obsidionem, & circumdabis eam: signum est domui Israël

4 Et tu dormies super latus tuum finitimum, & pones iniquitates domus Israel super eo, & non eo deram, quibus dormies super illud &c. Pones iniquitatem eorum.

5 Ego autem dedi tibi annos iniquitatis
eorum, numero dierum trecentos & nonagin-
ta sex & uerabamur iniquitatem domus Iſaél.

27. m. 34. *6. Et cum expleveris hoc, dormes super laevis a m. dex et an secundo: & i. a. f. l. r. s. m. i. q. u. a. r. e. m. d. o. m. u. s. I. u. d. a. q. u. a. d. r. o. g. i. n. t. a. d. i. c. h. u. r. d. e. o. p. r. o. a. n. o. d. i. e. m. i. n. q. u. a. m. p. r. o. a. n. o. d. e. d. i. c. t. a.*

7. In ad obsequium Ierusalem: convertes
fac: ut: & beatissimum numerum exten-
dit: & pro: ead: salutem eam.

2. The ϵ inside the ϵ -volumes & not
the ϵ outside the ϵ -volumes is lateral and, do-
ing complete differentiation, we

Chrysomelidae: *Chrysomelinae*, *Chrysomelini*, *Chrysomelus*

& labem, & lentem, & nilios, & viant
& nictos carnavatum, & fares de pa-
nes murtio d'etum quid d'et d'et
latus non; trecentis & nonaginta d'et
come les illud.

10. Cibus autem tuus quo vesceris, et in
pendere viginti flavares in die. A tempore
usque ab teo pur com des ill d

11. Et aqua in mentura bibes, sex amp. 3
hinc ad ten potes utque ad tempus bibes illud.

12. Et quasi faber, cum hordeaceum comedet illud : & fletore, quod egredietur de homine, operiet illud in oculis eorum.

13. Et dixit Dominus : Sic concedo fili
Israël ⁊ panem suum pollutum inter gentes,
ad quas eieciam eos.

14 Et dixi: A, a, a, Domine Deus, ecce [†] *†* anima mea non est polluta: & non cinis, 9. 4. & lacrimam à bellis non comedi ab infan- tia mea usque nunc, & non est ingressa in os meum ovis carnis immunda.

15. Edixit ad me : Ece dedi tibi frum
loun pro stercoribus humanis : & faciet
panem toum in eo.

16 E dixit ad me Fili hominis; † Ecce † 1-54
ego conteram baculum panis in Ierusalem; 3-16.
& comedent panem in podere, & in fol- 6-14
licitudine, & aquam in mensura, & in an- 13.
gustia bibent.

17 Ut deſi iemibus pace & aqua, corruat
unuiſque ad fratrem ſuum : & conſolentur
in iniquitatibus ſuis.

C A P V T V.

Per detonsos capitis & barba propheta pilos iussit
Domini uterque contemptor, designantur Iudæi
pro, ut sua peccata fame & gladio consumendi: sic
ut patres filios, & si ii potius comedant; re. i. quia
vero in captivitate ducendi, ubi sint opprobriosa
ac stupor gentibus, quantum superaverunt scelera.

1 **E**T tu fili hominis sume tibi gladium
 & acuum, rademrem pilos; & affumes
 eum, & daces per caput tuum, & per hat-
 ham tuam; & affumes tibi flateram ponde-
 ris, & divides eos.

2. Tertiam partem igni combures in medio civitatis, juxta completionem dierum obsidionis: & assumes tertiam partem, & concides gladio in castris ejus: tertiam vero aliam disperges in ventum, & gladium nudabo post eos.

3 Et sumes inde parvum numerum: & li-
gabis eos in funequate pallii tui.

4 Et ex eis rursum tolles & projicies eos in
medio ignis, & combures eos igni: & ex eo
egredietur ignis in opprobrium domum Israël.

5 Hæc dicit Dominus Deus: Illa est Ierusalem, in medio gentium posuimus eam, & in circuitu ejus terras.

6 Et conueniunt iudicia mea, ut plures effu-
sionis quatuordecim: & per prophetiam, ultra
quam totum quod in circuitu eius sunt: & de-
clara enim mea prophecia, & in pace opta-
re non auferamur.

7. Hieronolus dicit Non inus Deum; Quis
superat illi gentes, quæ nec erant nec vel
fuerunt, & in per se per se non habebat,
neque enim erat non fuit, & per se non
erat, quæ in se erat & per se, & per
se per se.

* Also has other London Presses, etc. 2

ego ad te, & ipse ego faciam in medio tui iudicia in oculis gentium.

9 Faciam in te quod non feci, & quibus similia ultra non faciam, propter omnes abominationes tuas.

10 Ideo patres comedent filios in medio tui, & filii comedent patres suos, & faciam in te iudicia, & venilabo universas reliquias tuas in omnem ventum.

11 Idecirco vivo ego, dicit Dominus Deus: nisi pro eo quod sanctum meum violasti in omnibus offensionibus tuis, & in cunctis abominationibus tuis: ego quoque confringam, & non parceret oculus meus, & non miserebor.

12 Tertia pars tui peste morietur, & fame consumetur in medio tui: & tertia pars tui in gladio caderet in circuitu tuo: tertiam vero partem tuam in omnem ventum dispergam, & gladium evaginabo post eos.

13 Et complebo furorem meum, & requiescere faciam indignationem meam in eis, & consolabor: & scient quia ego Dominus locutus sum in zelo meo, cum implevero indignationem meam in eis.

14 Et dabo te in desertum & in opprobrium gentibus, quæ in circuitu tuo sunt, in conspectu omnis prætereuntis.

15 Et eris opprobrium, & blasphemia, exemplum, & stupor in gentibus quæ in circuitu tuo sunt, cum fecero in te iudicia in furore, & in indignatione, & in increpationibus iuxta.

16 Ego Dominus locutus sum: Quando misero sagittas famis pessimas in eos, quæ erunt in ortiferæ, & quas mittam ut disperdam vos: & famem congregabo super vos, & conteram in vobis baculum panis.

17 Et immittam in vos famem, & bestias pessimas usque ad internecionem: & pestilentia, & sanguis transibunt per te, & gladium inducam super te, ego Dominus locutus sum.

C A P V T V I.

Propter multiplicem idololatriam filiorum Israël, prædicantur eorum urbes & excelsa dissipanda, & qui pestem, gladium & famem evaserint, dispergendi inter gentes, ubi malis pressi convergentur ad Dominum.

1 ET factus est sermo Domini ad me, Edicens:

2 Fili hominis pone faciem tuam ad montes Israël, & prophetabis ad eos.

† Infrā 36. 2. 3 Et dices: Montes Israël audite verbum Domini Dei: Hæc dicit Dominus Deus montibus, & collibus, rupibus, & vallibus: Ecce ego inducam super vos gladium, & disperdam excelsa vestra,

4 Et demoliar aras vestras, & confringentur simulachra vestra: & dejiciam interfectos vestros ante idola vestra.

5 Et dabo cadavera filiorum Israël ante faciem simulachrorum vestrorum: & dispergam ossa vestra circum aras vestras,

6 In omnibus habitationibus vestris. Urbes desertæ erunt, & excelsa demolientur, & dissipabuntur: & interibunt aræ vestræ, & confringentur, & cessabunt idola vestra, & conterentur delubra vestra, & delebuntur opera vestra.

7 Et cadet interfectus in medio vestri: & sciens quia ego sum Dominus.

8 Et relinquam in vobis eos, qui fugerint gladium, in gentibus, cum disperfero vos in terris.

9 Et recordabuntur mei liberati vestri in gentibus, ad quas captivi ducti sunt: quia contrivi cor eorum fornicans, & recedens à me, & oculos eorum fornicantes post idola sua: & displicebunt sibi met super malis quæ fecerunt in universis abominationibus suis.

10 Et scient, quia ego Dominus non frustra locutus sum, ut facere in eis malum hoc.

11 Hæc dicit Dominus Deus: Percute manum tuam, & allide pedem tuum, & dic: Heu, ad omnes abominationes malorum domus Israël: quia gladio, fame, & peste ruri sunt.

12 Qui longe est, peste morietur: qui autem prope, gladio corruet: & qui relictus fuerit, & obsessus, fame morietur: & complebo indignationem meam in eis.

13 Et scieris quia ego Dominus, cum fuerint interfecti vestri in medio idolorum vestrorum, in circuitu ararum vestrarum, in omni colle excelsio, & in cunctis summitatibus montium, & subtus omne lignum nemorosum, & subtus universam quercum frondosam, locum ubi accenderunt thura redolentia universis idolis suis.

14 Et extendam manum meam super eos: & faciam terram desolatam & destitutam, à deserto Deblata, in omnibus habitant omnibus eorum: & scient quia ego Dominus.

C A P V T V I I.

Denuntiat propheta totius terræ Iudæ extremam & inevitabilem visitationem proximè imminere propter ipsorum scelera.

1 ET factus est sermo Domini ad me dicens:

2 Et tu fili hominis, hæc dicit Dominus Deus terræ Israël: finis venit, venit finis super quatuor plagas terræ.

3 Nunc finis super te, & immittam furorem meum in te, & iudicabo te juxta vias tuas: & ponam contra te omnes abominationes tuas.

4 Et non parceret oculus meus super te, & non miserebor: sed vias tuas ponam super te, & abominationes tuæ in medio tui erunt: & scietis quia ego Dominus.

5 Hæc dicit Dominus Deus: Afflictio una, afflictio ecce venit.

6 Finis venit, venit finis, evigilavit adversum te: ecce venit.

7 Venit contritio super te, qui habitas in terra: venit tempus, prope est dies occisionis, & non gloriæ montium.

8 Nunc de propinquo effundam iram meam super te, & complebo furorem meum in te: & iudicabo te juxta vias tuas, & imponam tibi omnia scelera tua.

9 Et non parceret oculus meus, nec miserebor, sed vias tuas imponam tibi, & abominationes tuæ in medio tui erunt, & scietis quia ego sum Dominus percutiens.

10 Ecce dies, ecce venit: effusus est contritio, fluxit virga, perierunt superbia:

11 Iniquitas lux, extitit virga in periculis:

non

† Supra
4. 16.
Infra
14. 13.

† Infrā
36. 2.

non ex eis, & non ex populo, neque ex
terris coram me: & non erit requies in eis.

12 Veni enim, ut appropinquaverit dies:
quoniam non erit tunc: & qui vendit, non
laudet, quia ita super omnem populum ejus.

13 Quia qui vendit, ad id quod vendidit,
non revertetur; & adhuc in viventibus vita
eorum: vino enim ad omnem multitudi-
nem, & non ingreditur: & vir in iniqui-
tate sua, & lux non conturbabitur.

14 Canes rubra, praeparentur omnes, &
non est qui vada ad praedum: ita enim
mea super universum populum ejus.

15 Gladius foras, & pestis & fames in
trimecus: qui in agro est, gladio non orietur;
& qui in civitate, pestilentia & fame de-
vorabuntur.

16 Et salvabuntur qui fugerint ex eis: &
erunt in montibus quasi columbae conval-
lium, omnes nepidi, unusquisque in iniqui-
tate sua.

17 Omnes manus dissolventur, & omnia
gemma fluent aquas.

† *Isaia* 15. 2. eos formido, & in omni facie confusio, &
Ier. 48. in universis capitibus eorum calvitium.

37. 19 Argenti eorum foras propicietur, &
† *Prov.* aurum eorum in sterquilinum erit. † *Ar-*

† *11* 4. Gentem eorum, & aurum eorum non vale-
† *Saphon.* bit liberare eos in die furoris Domini.

† *18.* Animam suam non salvabunt, & ventres
† *Ecl.* 5. eorum non implebuntur: quia scandalum
† *Jo.* 13. iniquitatis eorum factum est.

20 Et ornamentum monilium suorum in
superbiam posuerunt, & imagines abomi-
nationum suarum & simulachrorum fece-
runt ex eo: propter hoc dedi eis illud in
immunditiam.

21 Et dabo illud in manus alienorum ad
diripiendum, & in praeis terrae in praedam,
& contaminabunt illud.

22 Et avertam faciem meam ab eis, & vio-
labunt arcum meum: & introibant in il-
lud confusum, & contaminabunt illud.

23 Fac conclusionem: quoniam terra
plena est iudicio sanguinum, & civitas
plena iniquitate.

24 Et adducam pessimos de gentibus, &
possidebunt domos eorum: & quiescere
faciam superbiam potentium, & posside-
bunt sanctuaria eorum.

25 Angustia superveniente, requirant pa-
cem, & non erit.

26 Conturbatio super conturbationem
veniet, & audi us super audium: & quae-
rent visionem de propheta, & lex perbit a
sacerdote, & consummabitur a senioribus.

27 Rex lugebit, & princeps induetat mœ-
torem, & manus populi terrae conturbabun-
tur. Secundum viam eorum faciam eis, &
secundum iudicia eorum iudicabo eos: &
scietur quia ego Dominus.

CAPUT V III.

¶ *Ecce ego mittam spiritum meum super te, & revelabo tibi mysteria Domini, &
tu nuntiabis ea populo tuo, & non eris inquitur.*

¶ *Et factum est in diebus illis, in textu
libri, in quo dicitur, & ecce ego mittam spiritum meum super te, & revelabo tibi mysteria Domini, &
tu nuntiabis ea populo tuo, & non eris inquitur.*

coram me, & cecidit ibi super me manus
Domini Dei.

1 Et vidi, & ecce similitudo quasi aspectus
ignis: ab aspectu lumborum ejus, & decor-
sum ignis: & a lumbis ejus, & lumen qua-
si aspectus splendoris, ut visio eius esset.

2 Et ecce ista similitudo manus apprehen-
dit me in circumcinctis capillis mei, & elevavit
me spiritus inter terram & caelum, & addu-
xit me in Ierusalem in visione Dei, juxta
ostium interius, quod respiciebat ad equi-
lone, ubi erat statutum idolum zeli ad
provocandam emulationem.

4 Et ecce ibi gloria Dei Israel, secundum
visionem quam videram in campo.

5 Et dixit ad me: Fili hominis, leva ocu-
los tuos ad viam aquilonis: Et levavi oculos
meos ad viam aquilonis: & ecce ab aquilo-
ne portae altaris, idolum zeli in ipso introitu.

6 Et dixit ad me: Fili hominis, putasne,
vides tu quid isti faciunt, alon inationes
magnas, quas domus Israel facit hic, ut
procul recedam a sanctuario meo? & ad-
huc conversus videbis abominaciones ma-
jores.

7 Et introduxit me ad ostium arrii: & vi-
di, & ecce foramen unum in pariete.

8 Et dixit ad me: Fili hominis, fode pa-
rietem. Et cum fodissem parietem, appar-
uit ostium unum.

9 Et dixit ad me ingredi, & vide abo-
minationes pessimas, quas isti faciunt hic.

10 Et ingressus vidi, & ecce omnis simili-
tudo reptilium & animalium, alon inatio,
& universa idola domus Israel depicta
erant in pariete in circuitu per totum.

11 Et septuaginta viri de senioribus do-
mus Israel, & Iezonias filius Saphan sta-
bat in medio eorum, stantium ante pictu-
ras: & unusquisque habebat thuribulum in
manu sua: & vapor nebulae de thure con-
surgebat.

12 Et dixit ad me: Certe vides fili homi-
nis quae seniores domus Israel faciunt in
tenebris, unusquisque in abscondito cubi-
culi sui: dicunt enim: Non videt Dominus
nos, dereliquit Dominus terram.

13 Et dixit ad me: Adhuc conversus vide-
bis abominaciones majores, quas isti faciunt.

14 Et introduxit me per ostium portae do-
mus Domini, quod respiciebat ad aquilo-
nem: & ecce ibi mulieres sedebant plan-
gentes ad orientem.

15 Et dixit ad me: Certe vidisti fili ho-
minis: adhuc conversus videbis abomina-
tiones majores his.

16 Et introduxit me in atrium domus Do-
mini inter vestibulum & altare, quasi vi-
ginti quinque viri, dorsa habentes contra
templum Domini, & facies ad orientem,
& adorabant ad orientem solis.

17 Et dixit ad me: Certe vidisti fili ho-
minis: nam quid leve est hoc domui Iuda,
ut facerent abominaciones illas, quae fece-
runt hic, quia replerunt terram impuritate
conversum suum ad irritandum me? & ecce
applicavi manum ad nates earum.

18 Et ego & ego faciam in iudicio: non
patet oculis meis, nec in diebus.

cum clamaverint ad aures meas voce magna, non exaudiam eos.

C A P V T I X.

Apparentes sex viri iuleniur onnes 12 ierusalem mactare, qui a viro lineis vestitus non sunt signa. Itaque notatis quo facto Dominus exclamavit propheta respondet id futurum exiit. Itaque iherusalem eximinitur.

Et clamavit in auribus meis voce magna, dicens: Appropinquaverunt vibrationes urbis, & unusquisque vas interfectionis habet in manu sua.

Et ecce sex viri venierunt de via portæ superioris, quæ respicit ad aquilonem: & unusquisque vas interitus in manu eius: vir quoque unus in medio eorum vestitus erat lineis, & atramentarium scriptoris ad renes eius: & ingressi sunt, & steterunt iuxta altare æreum.

Et gloria Domini Israel assumpta est de cherub, quæ erat super eum ad limen domus: & vocavit virum, qui indutus erat lineis, & atramentarium scriptoris habebat in lumbis suis.

Exod
12. 7.
Apoc.
7. 3.

Et dixit Dominus ad eum: Transi per mediam civitatem in medio iherusalem: & signa haec super fontes viarum, gementium, & dolentium super cunctis abominationibus, quæ sunt in medio eius.

Et illis dixit, audiente me: Transite per civitatem sequentes eum, & percutite: non parcat oculus vester, neque mulereamini.

Senem, adolescentulum, virginem, parvulum, & mulieres, interficite usque ad interitum: omnem autem super quem videritis thau, ne occidatis, & à sanctuario meo incipite. Cœperunt ergo à viris senioribus, qui erant ante faciem domus.

Et dixit ad eos: Conamine domum, & implete atria interfectis: egredimini. Et egressi sunt, & percutiebant eos, qui erant in civitate:

Et ecce le completa, remansi ego: ruique super faciem meam, & clamans, aio, Heu, heu, heu Domine Deus: ergone disperdes omnes reliquias Israël effundens furorem tuum super iherusalem?

Et dixit ad me: Iniquitas domus Israel & Iuda, magna est nimis valde, & repleta est terra sanguinibus, & civitas repleta est aversione: dixerunt enim: Dereliquit Dominus terram, & Dominus non vider.

Igitur & meus non parceret oculus neque miserebor: viam eorum super caput eorum reddam.

Et ecce vir, qui erat indutus lineis, qui habebat atramentarium in dorso suo, respondit verbum, dicens: Eeci sicut præcepisti mihi.

C A P V T X.

Iulatur vir lineis vestitus accipere prunis ignis de medio rotarum, quæ sunt sub cherubim, & super civitatem effundere: deservit visio Dei, & cherubim, & quatuor rotarum.

Et vidi, & ecce in firmamento, quod erat super caput cherubim, quasi lapis splendor, quasi species similitudinis hominis, & apparuit super ea.

Et dixit ad virum, qui indutus erat lineis, & ait: Ingredere in medio rotarum,

quæ sunt sub cherubim, & imple manum tuam prunis ignis, quæ sunt inter cherubim, & effunde super civitatem. Ingrediasque est in conspectu meo:

Cherubim autem stabant à dextris domus cum ingrederetur vir, & nuvis implevit orbem interius.

Et elevata est gloria Domini de super cherub ad limen domus: & repleta est domus nube, & atrium repletum est splendore gloriæ Domini.

Et sonus alarum cherubim audiebatur usque ad atrium exterius, quasi vox Dei omnipotentis loquentis.

Cumque præcepisset viro, qui indutus erat lineis, dicens: Sume ignem de medio rotarum, quæ sunt inter cherubim: ingressus ille stetit iuxta rotam.

Et extendit cherub manum de medio cherubim, ad ignem, qui erat inter cherubim: & sumpsit, & dedit in manus eius, qui indutus erat lineis: qui accipiens egrediusus est.

Et apparuit in cherubim similitudo manus hominis sub alas eorum.

Et vidi, & ecce quatuor rotæ iuxta cherubim: rota una iuxta cherub unum, & rota alia iuxta cherub unum: species autem rotarum erat quasi visio lapidis chrysolithi.

Et aspectus earum similitudo una quatuor: quasi sit rota in medio rotæ.

Cumque ambularent, in quatuor partibus gradiebantur: & non revolvebantur ambulantes: sed ad locum, ad quem ire declinabat quæ prima erat, sequebantur & ceteræ, nec convertebantur.

Et omne corpus earum, & colla, & natus, & pennæ, & circuli, plena erant oculis, in circuitu quatuor rotarum.

Et rotas istas vocavit volubiles, audiente me.

Quatuor autem facies habebat unam: facies una, facies cherub: & facies secunda, facies hominis: & in tertio facies leonis: & in quarto facies aquilæ.

Et elevata sunt cherubim: ipsum est animal, quod videram iuxta fluvium Chobar.

Cumque ambularet cherubim, ibant pariter & rotæ iuxta eas: & cum elevarent cherubim alas suas ut exaltarentur de terra, non residebant rotæ, sed & ipsæ iuxta erant.

Stantibus illis, stabant: cum elevatis elevabantur, spiritus enim vitæ erat in eis.

Et egressa est gloria Domini à limine templi: & stetit super cherubim.

Et elevantia cherubim alas suas, exaltata sunt a terra coram me, & illis egredie vobis, rotæ quoque subsecutæ sunt: & stetit in introitu portæ domus Domini orientalis: & gloria Dei Israel erat super eas.

Ipsum est animal, quod vidi subter Deum Israel: & iuxta fluvium Chobar, & intellexi quia cherubim essent.

Quatuor vultus uni, & quatuor alæ uni: & similitudo manus hominis sub alas eorum.

Et similitudo volucrum eorum, ipsi vultus quos videram iuxta fluvium Chobar, & introitu eorum, & impetu singulorum ante faciem suam ingredi.

C A P V T

Et dixerunt domus domini: Heli, qui dicebant, per domum nostram: sed, filium, nonne dudum adificaverunt domum: hanc et lebes, nos autem carnes; et dixerunt domus domini: quod post nolumus resuscitare per nos autem: et per lebes: et dixerunt domus domini: mortuus est Phelias: reliquias autem Israel dicit se redultum esse in terram israhel, et daturum eis cor carnis, ut colant ac timeant Dominum.

Et elevavit me spiritus, et introduxit me ad portam domus Domini orientalem, quæ respicit ad solis ortum: & ecce in introitu portæ viginti quinque viri: & vidi in medio eorum Iezoniam filium Azur, & Pheltiam filium Benai, principes populi.

2 Dixitque ad me: Fili hominis, hi sunt viri, qui cogitant iniquitatem, & tractant consilium pessimum in urbe ista,

3 Dices: Nonne dudum ædificatæ sunt domus? hæc est lebes, nos autem carnes.

4 Idcirco vaticinare de eis, vaticinare fili hominis.

5 Et irruit in me spiritus Domini, & dixit ad me: Loquere: Hæc dicit Dominus: Sic locuti estis domus Israel, & cogitationes cordis vestri ego novi.

6 Plurimos occidistis in urbe hac, & implestis vias ejus interfecis.

7 Propterea hæc dicit Dominus Deus: Interfecti vestri, quos posuistis in medio ejus, hi sunt carnes, & hæc est lebes: & educam vos de medio ejus.

8 Gladium meruistis, & gladium inducam super vos, ait Dominus Deus.

9 Et ejicia vos de medio ejus, daboque vos in manu hostium, & faciam in vobis judicia.

10 Gladio cadetis: in finibus Israel judicabo vos, & scietis quia ego Dominus.

11 Hæc non erit vobis in lebetem, & vos non eritis in medio ejus in carnes: in finibus Israel judicabo vos.

12 Et scietis quia ego Dominus: quia in præceptis meis non ambulastis, & judicia mea non fecistis, sed juxta judicia gentium, quæ in circuitu vestro sunt, estis operati.

13 Et factum est, cum prophetarem, Pheltias filius Bana æ mortuus est: & cecidi in faciem meam clamans voce magna, & dixi: Heu, heu, heu Domine Deus: consummationem tu facis reliquiarum Israel?

14 Et factum est verbum Domini ad me, dicens:

15 Fili hominis, fratres tui, fratres tui, viri propinqui tui, & omnis domus Israel, universi, quibus dixerunt habitatores Ierusalem: Longe recedite a Domino, nobis data est terra in possessionem.

16 Propterea hæc dicit Dominus Deus, quia longe feci eos in gentibus, & quia dispersi eos in terris: ero eis in sanctificationem, & in terris, ad quas venerunt.

17 Propterea loquere: Hæc dicit Dominus Deus: Congregabo vos de populis, & ædificabo de terris, in quibus dispersi estis, daboque vobis Ierusalem.

18 Et ingredientur illuc, & auferent omnes offensiones cunctasque abominaciones ejus de illa.

19 Et dabo eis cor unum, & spiritum novum tribuam in visceribus eorum: & auferam cor lapideum de carne eorum, & dabo eis cor carneum:

20 Ut in præceptis meis ambulent, & judicia mea custodiant, faciantque ea: & sint mihi in populum, & ego sim eis in Deus.

21 Quorum cor post offendicula & abominaciones suas ambulat, horum viam in capite suo ponam, dicit Dominus Deus.

22 Et elevaverunt cherubim alas suas, & rotæ cum eis: & gloria Dei Israel erat super ea.

23 Et ascendit gloria Domini de medio civitatis, stetitque super montem, qui est ad orientem urbis.

24 Et spiritus levavit me, adduxitque in Chaldaeam ad transmigrationem, in visione, in spiritu Dei: & sublata est à me visio, quam videram.

25 Et locutus sum ad transmigrationem omnia verba Domini, quæ ostenderat mihi.

CAPUT XII.

Ezechiel suis factis portendit futuram Ierusalem & regis israhel captivitatem, reliquit gladio, peste & fume in Ierusalem consumptis: ostendit etiam visionem prophetarum non cassam futuram, nec in longum differendam.

Et factus est sermo Domini ad me, dicens:

2 Fili hominis in medio domus exasperantis tu habitas: qui oculos habent ad videndum, & non vident: & aures ad audiendum, & non audiunt: quia domus exasperans est.

3 Tu ergo fili hominis, fac tibi vasa transmigrationis, & transmigrabis per diem coram eis: transmigrabis autem de loco tuo ad locum alterum in conspectu eorum, si forte aspiciant: quia domus exasperans est.

4 Et efferes foras vasa tua quasi vasa transmigrantis per diem in conspectu eorum: tu autem egredieris vespere coram eis, sicut egreditur migrans.

5 Ante oculos eorum perfode tibi parietem: & egredieris per eum.

6 In conspectu eorum in humeris portaberis, in caligine efferebis faciem tuam velabis, & non videbis terram: quia portentum dedi te domui Israel.

7 Feci ergo sicut præceperat mihi Dominus, vasa mea proruli quasi vasa transmigrantis per diem: & vespere perfodi mihi parietem manu: & in caligine extellus sum, in humeris portatus in conspectu eorum.

8 Et factus est sermo Domini nunc ad me, dicens:

9 Fili hominis, numquid non dixerunt ad te domus Israel, domus exasperans: Quid tu facis?

10 Dic ad eos: Hæc dicit Dominus Deus: Super ducem onus istud, qui est in Ierusalem, & super omnem domum Israel, quæ est in medio eorum.

11 Dic itgo portentum vestrum: quomodo feci, sic fiet illis, in transmigrationem, & in captivitatem ibunt.

12 Et dux, qui est in medio eorum in humeris portabitur, in caligine egredietur: patientem perfodient ut educant eum:

facies ejus operietur ut non videat oculo terram.

† Infrā 13 † Et extendam rete meum super eum, & capietur in sagena mea: & adducam eum in Baby'onem in terram Chaldeorum: & ipsam non videbit, ibique morietur.

14 Et omnes qui circa eum sunt, p. & fidium ejus, & agmina ejus, dispergam in omnem ventum: & gladium evaginabo post eos.

15 Et scient quia ego Dominus, quando disperfero illos in gentibus, & disseminavero eos in terris.

16 Et relinquam ex eis viros paucos, a gladio, & fame, & pestilentia ut enarrent omnia scelera eorum in gentibus ad quas ingredientur: & scient quia ego Dominus.

17 Et factus est sermo Domini ad me, dicens:

18 Fili hominis, panem tuum in conturbatione comede: sed & aquam tuam in festinatione & merore bibe.

19 Et dices ad populum terræ: Hæc dicit Dominus Deus ad eos, qui habitant in Ierusalem in terra Israel: Panem suum in sollicitudine comedent, & aquam suam in desolatione bibent, ut desoleatur terra a multitudine sua propter iniquitatem omnium qui habitant in ea.

20 Et civitates, quæ nunc habitantur, desolatæ erunt, terraque deserta: & scietis quia ego Dominus.

21 Et factus est sermo Domini, ad me dicens:

22 Fili hominis, quod est proverbium istud vobis in terra Israel, dicentium: In longum differentur dies, & peribit omnis visio?

23 Ideo dic ad eos: Hæc dicit Dominus Deus: Quiescere faciam proverbium istud, neque vulgo dicetur ultra in Israel: & loquere ad eos quod appropinquaverint dies, & sermo omnis visionis.

24 Non enim erit ultra omnis visio cassa, neque divinatio ambigua in medio filiorum Israel.

25 Quia ego Dominus loquar: & quodcumque locutus fuero verbum, fiet, & non prolongabitur amplius: sed in diebus vestris domus exasperans loquar verbum, & faciam illud, dicit Dominus Deus.

26 Et factus est sermo Domini ad me, dicens:

27 Fili hominis, ecce domus Israel dicentium: Visio, quam hic videt, in dies multos: & in tempora longa iste prophetat.

28 Propterea dic ad eos: Hæc dicit Dominus Deus: Non prolongabitur ultra omnis sermo meus: verbum quod locutus fuero complebitur, dicit Dominus Deus.

C A P V T XIII.

Minatur Dominus pseudoprophetas ex suo cerebro divinantibus, populumque seducenibus, falsam promittendo pacem, & parietem luto absque paleis liniendo: similiter & filii Israel de corde suo prophetantibus, & pulvillos sub omni cubito consuevit.

† Et factus est sermo Domini ad me, dicens:

1 Fili hominis, vaticinare ad prophetas Israel, qui prophetant: & dices prophetanti-

bus de corde suo: Audite verbum Domini:

3 Hæc dicit Dominus Deus: † Vae prophetis insipientibus, qui sequuntur spiritum suum, & nihil vident. † Jer. 23. 1.

4 Quasi vulpes in desertis, prophetæ tui Israel erant. † Infrā 14. 9.

5 Non ascendistis ex adverso, neque opposuistis murum pro domo Israel, ut staretis in prælio in die Domini. 34. 4.

6 Vident vana, & divinant mendacium, dicentes: Ait Dominus: cum Dominus non miserit eos: & perseveraverunt confirmare sermonem.

7 Numquid non visionem cassam vidistis, & divinationem mendacem locuti estis? & dicitis. Ait Dominus: cum ego non sim locutus.

8 Propterea hæc dicit Dominus Deus: Quia locuti estis vana, & vidistis mendacium: ideo ecce ego ad vos, dicit Dominus Deus:

9 Et erit manus mea super prophetas, qui vident vana, & divinant mendacium: in consilio populi mei non erunt, & in scriptura domus Israel non scribentur, nec in terram Israel ingredientur: & scietis quia ego Dominus Deus.

10 Eo quod deceperint populum meum, dicentes: Pax, & non est pax: & ipse ædificabat parietem, illi autem linebant eum luto absque paleis.

11 Dic ad eos, qui liniunt absque temperatura, quod casurus sit: erit enim imber inundans, & dabo lapides prægrandes desuper irruentes: & ventum procellæ dissipantem.

12 Si quidem ecce cecidit paries: numquid non dicetur vobis: Vbi est litura, quam liniistis?

13 Propterea hæc dicit Dominus Deus: Et erumpere faciam spiritum tempestatum in indignatione mea, & imber inundans in furore meo erit: & lapides grandes in ira in consumptionem.

14 Et destruam parietem, quem liniistis absque temperamento: & adæquabo eum terræ, & revelabitur fundamentum ejus: & cadet, & consumetur in medio ejus: & scietis quia ego sum Dominus.

15 Et complebo indignationem meam in pariete, & in his qui liniunt eum absque temperamento, dicamque vobis: Non est paries, & non sunt qui liniunt eum.

16 Prophetæ Israel, qui prophetant ad Ierusalem, & vident ei visiones pacis: & non est pax, ait Dominus Deus.

17 Et tu fili hominis, pone faciem tuam contra filias populi tui, quæ prophetant de corde suo: & vaticinare super eas.

† 18 Et dic: Hæc dicit Dominus Deus: Vae quæ consuunt pulvillos sub omni cubito manus: & faciunt cervicalia sub capite universæ ætatis ad capiendas animas: & cum caperent animas populi mei, vivificabant animas eorum.

19 Et violabant me ad populum meum, propter pugillum hordei, & fragmen panis, ut interficerent animas, quæ non moriuntur, & vivificarent animas, quæ non vivunt mendaciter populo meo credenti mendaciis.

20 Propter hoc hæc dicit Dominus Deus: Ecce

Ecce ego ad pulvillos vestros, quibus vos capitis animas volantes: & dirumpam eos de brachiis vestris: & dimittam animas, quas vos capitis, animas ad volandum.

21 Et dirumpam cervicalia vestra, & liberabo populum meum de manu vestra, neque erunt ultra in manibus vestris ad prædandum: & scietis quia ego Dominus.

22 Pro eo quod mœrere fecistis cor iusti mendaciter, quem ego non contristavi: & confortastis manus impii, ut non reverteretur à via sua mala, & viveret:

23 Propterea vana non videbitis, & divinationes non divinabitis amplius, & etiam populum meum de manu vestra: & scietis quia ego Dominus.

C A P V T XIV.

Comminatur Dominus idololatras qui veniunt ad prophetas, ut per eos consulant Dominum, dicens se illos perditurum, & prophetas decepturum, ut respondeant iuxta illorum iniquitates: Noë autem, & Daniel & Iob sua iustitia liberabunt se tantum & non impios de fame, malis bestiarum, gladio & peste, qua in populum peccatorem immitset Dominus: addit etiam consolatio reliquiarum Israël.

1 ET venerunt ad me viri seniorum Israël, & sederunt coram me.

2 Et factus est sermo Domini ad me, dicens:

3 Fili hominis, viri isti posuerunt immunditias suas in cordibus suis, & scandalum iniquitatis suæ statuerunt contra faciem suam: numquid interrogatus respondebo eis?

4 Propter hoc loquere eis, & dices ad eos: Hæc dicit Dominus Deus: Homo homo de domo Israël, qui posuerit immunditias suas in corde suo, & scandalum iniquitatis suæ statuerit contra faciem suam, & venerit ad prophetam interrogans per eum me: ego Dominus respondebo ei in multitudine immunditiarum suarum.

5 Ut capiatur domus Israël in corde suo, quo recesserunt à me in cunctis idolis suis.

6 Propterea dic ad domum Israël: Hæc dicit Dominus Deus: Convertimini: & recedite ab idolis vestris, & ab universis contaminationibus vestris avertite facies vestras.

7 Quia homo homo de domo Israël, & de prole ydis quicumque advena fuerit in Israël, si alienatus fuerit à me & posuerit idola sua in corde suo, & scandalum iniquitatis suæ statuerit contra faciem suam, & venerit ad prophetam ut interroget per eum me: Ego Dominus respondebo ei per me.

8 Et ponam faciem meam super hominem illum, & faciam eum in exemplum, & in proverbium, & disperdam eum de medio populi mei: & scietis quia ego Dominus.

† *Suprà* 23. 3. 9 Et propheta cum erraverit, & lo utus fuerit verbum: ego Dominus decepi prophetam illum: & extendam manum meam super illum: & delebo eum de medio populi mei Israël.

10 Et portabunt iniquitatem suam: iuxta iniquitatem interrogantis, sic iniquitas prophete erit.

11 Ut non erret ultra domus Israël à me, neque polluat in universis prævaricationibus suis: sed sint mihi in populum, & ego sim eis in Deum, ait Dominus exercituum.

12 Et factus est sermo Dñi ad me dicens:

13 Fili hominis, terra cum peccaverit mihi, ut prævaricaretur prævaricans, extendam manum meam super eam, & tunc conec. † *Suprà* ram virgam panis ejus: & immittam in eam 4. 14. famem, & interficiam de ea hominem, & 5. 16. jumentum.

14 Et si fuerint tres viri isti in medio ejus, Noë, Daniel, & Iob: ipsi iustitia sua liberabunt animas suas, ait Dominus exercituum.

15 Quod si & bestias pessimas induxero super terram ut vastem eam, & fuerit invia, eo quod non sit pertransiens propter bestias:

16 Tres viri isti si fuerint in ea, vivo ego, dicit Dominus Deus, quia nec filios, nec filias liberabunt: sed ipsi soli liberabuntur, terra autem desolabitur.

17 Vel si gladium induxero super terram illam, & dixerò gladio: Transi per terram: & interfecero de ea hominem, & jumentum.

18 Et tres viri isti fuerint in medio ejus: vivo ego, dicit Dñs Deus, non liberabunt filios, neque filias, sed ipsi soli liberabuntur.

19 Si autem & pestilentiam immiserò super terram illam, & effunderò indignationem meam super eam in sanguine, ut auferam ex ea hominem, & jumentum:

20 Et Noë, & Daniel, & Iob fuerint in medio ejus: vivo ego, dicit Dominus Deus, quia filium & filiam non liberabunt: sed ipsi iustitia sua liberabunt animas suas.

21 Quoniam hæc dicit Dominus Deus, Quod & si quatuor judicia mea pessima, gladium, & famem, ac bestias malas, & pestilentiam, immiserò in Ierusalem, ut interficiam de ea hominem, & pecus:

22 Tamen relinquetur in ea salvatio educientium filios, & filias: ecce ipsi ingredientur ad vos, & videbitis viam eorum, & adinventiones eorum, & consolabimini super malo, quod induxi in Ierusalem, in omnibus quæ importavi super eam.

23 Et consolabuntur vos, cum videritis viam eorum, & adinventiones eorum: & cognoscetis quod non frustra fecerim omnia, quæ feci in ea, ait Dominus Deus.

C A P V T XV.

Sicut lignum de vite præcisum soli servit igni: ita Iudæos ob inveterata peccata cum Ierusalem prædicat exurendos.

1 ET factus est sermo Domini ad me, dicens:

2 Fili hominis, quid fiet de ligno vite, ex omnibus lignis nemorum, quæ sunt inter ligna silvarum.

3 Numquid tolletur de ea lignum, ut fiat opus, aut fabricabitur de ea paxillus, ut dependeat in eo quodcumque vas?

4 Ecce igni datum est in escam: utramque partem ejus consumpsit ignis, & medietas ejus redacta est in favillam: numquid utile erit ad opus?

5 Etiam cum esset integrum, non erat aptum ad opus: quanto magis cum illud ignis devoraverit, & cum combusserit nihil ex eo fiet operis?

6 Propterea hæc dicit Dominus Deus: Quomodo lignum vitis inter ligna silvarum, quod dedi igni ad devorandum, sic tradam habitantes Ierusalem.

7 Et ponam faciem meam in eos : de igne egredientur , & ignis consumet eos : & scietis quia ego Dominus , cum posuero faciem meam in eos.

8 Et dederō terram in viam & desolatam : quod quid pravaricatores extiterint , dicit Dominus Deus.

C A P V T X V I.

Ierusalem prius abjectissima , mirum in modum à Deo exaltata, ostendit ingrati tudinem varia idolatria , in qua & Samaritam & Sodomam superavit , idcirco tradet eam Dominus in vastationem & in ignominiam omnibus gentibus ; servabit tamen pallum reliquias suis.

1 **E**T factus est sermo Domini ad me , edicens :

2 Fili hominis , notas fac Ierusalem abominaciones suas :

3 Et dices : Hæc dicit Dominus Deus Ierusalem : Radix tua , & generatio tua de terra Chanaan : pater tuus Amorrhæus , & mater tua Cethea.

4 Et quando nata es , in die ortus tui , non est præcisus umbilicus tuus , & aqua non es lota in salutem , nec sale salita , nec involuta pannis.

5 Non pepercit super te oculus ut faceret tibi unum de his , misertus tui : sed projecta es super faciem terræ , in abiectione animæ tuæ , in die qua nata es.

6 Transiens autem per te , vidi te conculari in sanguine tuo , & dixi tibi cum esses in sanguine tuo : Vive , dixi , inquam , tibi : In sanguine tuo vive.

7 Multiplicatam quasi germē agri dedi te : & multiplicata es , & grandis effecta , & ingressa es , & pervenisti ad mundū muliebrem : ubera tua intumuerunt , & pilus tuus germinavit : & eras nuda , & confusione plena.

8 Et transivi per te , & vidi te : & ecce tempus tuum , tempus amantium : & expandi amictum meum super te , & operui ignominiam tuam. Et iuravi tibi , & ingressus sum pactum tecum (ait Dominus Deus) & facta es mihi.

9 Et lavi te aqua , & emundavi sanguinem tuum ex te : & unxi te oleo.

10 Et vestiivi te discoloribus , & calceavi te lanthino : & cinxi te bysso , & indui te subtilibus ,

11 Et ornavi te ornamento , & dedi arpillas in manibus tuis , & torquem circa collum tuum.

12 Et dedi in aurem super os tuum , & circulos auribus tuis , & coronam decoris in capite tuo.

13 Et ornata es auro , & argento , & vestita es bysso , & polypato , & multicoloribus : similam , & mel , & oleum comedisti , & decora facta es vehementer nimis , & profecisti in regnum.

14 Et egresum est nomen tuum in gentes propter speciem tuam : quia perfecta eras in decore meo , quem posueram super te , dicit Dominus Deus.

15 Et habens fiduciam in pulchritudine tua , fornicata es in nomine tuo : & exposuisti fornicationem tuam omni transeunti , in quo fieres ,

16 Et sumas de vestimentis tuis , fecisti

tibi excelsa hinc inde confuta : & fornicata es super eis , sicut non est factum , neque futurum est

17 Et tulisti vasa decoris tui de auro meo , atque argento meo , quæ dedi tibi : & fecisti tibi imagines mas ulinas , & fornicata es in eis.

18 Et sumpsisti vestimenta tua multicoloria , & operuisti illas : & oleum meum , & thymiana meum posuisti coram eis.

19 Et panem meum , quem dedi tibi , simillam , & oleum , & mel , quibus emurivi te , posuisti in conspectu eorum in odorem suavitatis , & factum est , ait Dominus Deus.

20 Et tulisti filios tuos , & filias tuas , quas generasti mihi : & immolasti eis ad devorandum. Numquid parva est fornicatio tua ?

21 Immolasti filios meos , & dedisti , illos consecrans eis.

22 Et post omnes abominaciones tuas , & fornicaciones , non es recordata dierum adolescentiæ tuæ , quando eras nuda , & confusione plena , conculcata in sanguine tuo.

23 Et accidit post omnem malitiam tuam (vix vix tibi , ait Dominus Deus)

24 Et ædificasti tibi lupanar , & fecisti tibi prostibulum in cunctis plateis.

25 Ad omne caput viæ ædificasti signum prostitutionis tuæ : & abominabilem fecisti decorem tuum : & divisisti pedes tuos omni transeunti , & multiplicasti fornicaciones tuas.

26 Et fornicata es cum filiis Ægypti vicinis tuis magnarum carnium : & multiplicasti fornicationem tuam ad irritandum me.

27 Ecce ego extendam manum meam super te , & auferam justificationem tuam : & dabo te in animas odientium te filiarum Palæstinarum , quæ erubescunt in via tua scelerata .

28 Et fornicata es in filiis Assyriorum , eo quod necdum fueris expleta : & postquam fornicata es , nec sic es satiata.

29 Et multiplicasti fornicationem tuam in terra Chanaan cum Chaldæis ; & nec sic satiata es.

30 In quo mundabo cor tuum , ait Dominus Deus ; cum facias omnia hæc opera mulieris meretricis , & procacis ?

31 Quia fabricasti lupanar tuum in capite omnis viæ , & excelsum tuum fecisti in omni platea : nec facta es quasi meretrix fastidio augens pretium ,

32 Sed quasi mulier adultera , quæ super virum suum inducit alienos.

33 Omnibus meretricibus dantur mercedes : tu autem dedisti mercedes cunctis amatoribus tuis , & dona donabas eis , ut intrarent ad te undique ad fornicandum tecum.

34 Factumque est in te contra consuetudinem mulierum in fornicationibus tuis , & post te non erit fornicatio : in eo enim quod dedisti mercedes , & mercedes non accepisti , factum est in te contrarium.

35 Propterea meretrix audi verbum Domini.

36 Hæc dicit Dominus Deus : Quia effusum est æs tuum , & revelata est ignominia tua in fornicationibus tuis super amatores tuos , & super idola abominacionum tuarum in sanguine filiorum tuorum.

eorum, quos dedisti eis :

37 Ecce ego congregabo omnes amatores tuos, quibus commissa es; & omnes quos dilexisti, cum universis quos oderas: & congregabo eos super te undique, & nuda- bo ignominiam tuam coram eis, & vide- bunt omne turpitudinem tuam.

† *Infra* 33. 10. 38 † Et iudicabo te iudiciis adulterarum, & effundentium sanguinem: & dabo te in sanguinem furoris & zeli.

39 Et dabo te in manus eorum, & destruent lupanar tuum: & demolientur prostibulum tuum: & denudabunt te vestimentis tuis: & auferent vasa decoris tui: & derelinquent te nudam, plenamque ignominia:

40 Et adducent super te multitudinem, & lapidabunt te lapidibus, & trucidabunt te gladiis suis.

† 4. 25. 9. 41 † Et comburent domos tuas igni, & facient in te iudicia in oculis mulierum plu- rimarum: & defines fornicari, & mercedes ultra non dabis.

42 Et requiescet indignatio mea in te: & auferetur zelus meus à te, & quiescam, nec irascar amplius.

43 Eo quod non fueris recordata dierum adolescentiæ tuæ, & provocasti me in om- nibus his: quapropter & ego vias tua in capite tuo dedi, ait Dominus Deus, & non feci iuxta scelera tua in omnibus abomina- tionibus tuis.

44 Ecce omnis, qui dicit vulgò prover- bium, in te assumet illud, dicens: Sicut ma- ter, ita & filia ejus.

45 Filia matris tuæ es tu, quæ projecit vi- rum suum, & filios suos: & soror sororum tuarum es tu, quæ projecit viros suos, & filios suos: mater vestra Cethæa, & pater vester Amorrhæus.

46 Et soror tua major, Samaria, ipsa & fi- liæ ejus, quæ habitant ad sinistram tuam: soror autem tua minor te, quæ habitat à dextris tuis, Sodoma & filiæ ejus.

47 Sed nec in viis earum amplius ambu- lasti, neque secundum scelera earum fecisti pauxillum minus: poenè sceleratiora fecisti illis in omnibus viis tuis.

48 Vivo ego, dicit Dominus Deus, quia non fecit Sodoma soror tua ipsa, & filiæ ejus, sicut fecisti tu, & filiæ tuæ.

† *Gen*, 29. 24. 49 † Ecce hæc fuit iniquitas Sodomæ so- rores tuæ, superbia, saturitas panis & abundantia, & orium ipsius, & filiarum ejus: & manum egeno & pauperi non por- rigebant.

50 Et elevatae sunt, & fecerunt abominatio- nes coram me: & abstuli eas sicut vidisti.

51 Et Samaria dimidium peccatorum tuo- rum non peccavit: sed vicisti eas scele- ribus tuis, & justificasti sorores tuas in omnibus abominationibus tuis, quas ope- rata es.

52 Ergo & tu porta confusionem tuam, quæ vicisti sorores tuas peccatis tuis, scele- ratius agens ab eis: justificatae sunt enim à te: ergo & tu confundere, & porta ignomi- niam tuam, quæ justificasti sorores tuas.

53 Et convertam restituens eas conversio- ne Sodomorum cum filiabus suis, & con- versione Samaritæ, & filiarum ejus: & con-

vertam reversionem tuam in medio earum, ut portet ignominiam tuam, & con- fundaris in omnibus, quæ fecisti confo- lans eas.

54 Et soror tua Sodoma, & filiæ ejus re- vertentur ad antiquitatem suam: & Sama- ria, & filiæ ejus revertentur ad antiquita- tem suam: & tu, & filiæ tuæ, revertimini ad antiquitatem vestram.

55 Non fuit autem Sodoma soror tua au- dita in ore tuo, in die superbiæ tuæ,

56 Antequam revelaretur malitia tua: sicut hoc tempore in opprobrium filiarum Syriæ, & cunctarum in circuitu tuo filiarum Palæ- stinarum, quæ ambiunt te per gyrum.

57 Scelus tuum, & ignominiam tuam tu portasti, ait Dominus Deus.

58 Quia hæc dicit Dominus Deus: Et fa- ciam tibi, sicut despexisti juramentum, ut irritum faceres pactum:

59 Et recordabor ego pacti mei tecum in diebus adolescentiæ tuæ: & suscitabo tibi pactum sempiternum.

60 Et recordaberis viarum tuarum, & con- funderis: cum receperis sorores tuas te ma- jores cum minoribus tuis: & dabo eas tibi in filias, sed non ex pacto tuo.

61 Et suscitabo ego pactum meum tecum: & scies quia ego Dominus.

62 Ut recorderis, & confundaris, & non sit tibi ultra aperire os præ confusione tua, cum placatus tibi fuero in omnibus quæ fecisti, ait Dominus Deus.

C A P V T X V I I.

Per parabolam de duabus aquilis, & plantata accrescente vinea qua non prosperabitur, declaratur quod rex Babylonis transito in Babylonem rege Joakim, constituet pro eo regem Sedeciam: qui relicto fœdere cum Nabuchodonosor iūto, ad regem Aegypti transfugit: quapropter à Domino tradetur in manus Nabuchodonosor, & ductus in Babylonem morietur ibi: Dominus autem sublimi humiliata exaltabit humilem.

1 E T factum est verbum Domini ad me, edicens:

2 Fili hominis propone ænigma, & narra parabolam ad domum Israel.

3 Et dices: Hæc dicit Dominus Deus: Aquila grandis magnarum alarum, longo membro- rum ductu, plena plumis, & varietate, venit ad Libanum, & tulit medullam cedri.

4 Summitatem frondium ejus avulsit: & transportavit eam in terram Chanaan, in urbe negotiatorum posuit illam.

5 Et tulit de semine terræ, & posuit illud in terra pro semine, ut firicaret radicem su- per aquas multas: in superficie posuit illud.

6 Cumque germinasset, crevit in vineam latiore humili statura, respicientibus ra- mis ejus ad eam: & radices ejus sub illa erant: facta est ergo vinea, & fructificavit in palmites, & emisit propagines.

7 Et facta est aquila altera grandis, magnis alis, multisque plumis: & ecce vinea ista quasi murens radices suas ad eam, palmites suos extendit ad illam, ut irrigaret eam de arcolis germinis sui.

8 In terra bona super aquas multas plan- tata est: ut faciat frondes, & portet foli- um, ut sit in vineam grandem.

